

TIDLIG IDENTIFIKATION AF KRIMINALITETSTRUEDE BØRN OG UNGE

RISIKO- OG BESKYTTELSESFAKTORER

11:34

MOGENS NYGAARD CHRISTOFFERSEN
PETER SKOV OLSEN
KATRINE SCHJØDT VAMMEN
SARAH SANDER NIELSEN
METTE LAUSTEN
JACOB BRAUNER

11:34

TIDLIG IDENTIFIKATION AF
KRIMINALITETSTRUEDE
BØRN OG UNGE

RISIKO- OG BESKYTTELSESFAKTORER

MOGENS NYGAARD CHRISTOFFERSEN

PETER SKOV OLSEN

KATRINE SCHJØDT VAMMEN

SARAH SANDER NIELSEN

METTE LAUSTEN

JACOB BRAUNER

KØBENHAVN 2011

SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

TIDLIG IDENTIFIKATION AF KRIMINALITETSTRUEDE BØRN OG UNGE.

RISIKO- OG BESKYTTELSESAKTØRER

Afdelingsleder: Anne-Dorthe Hestbæk

Afdelingen for børn og familie

Undersøgelsens følgegruppe:

Jørgen Abildgaard, Rigspolitiet, National Efterforsknings- og Forebyggelsescenter

Christina Skytte Christensen, Kontoret for Børn, Socialministeriet

Henrik Egelund Nielsen, Dansk Socialrådgiverforening

Peter Ryman Johansen, Børn og Kultur, Ishøj Kommune

Geert Jørgensen, LOS og Børnesagens Fællesråd

Vagn Michelsen, Socialpædagogernes Landsforbund

Mia Nordstrand, TABUKA

Maiken Pontoppidan, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

Per Sandau, Rigspolitiet, National Efterforsknings- og Forebyggelsescenter

Søren Skjødt, Godhavn Døgninstitution

ISSN: 1396-1810

ISBN: 978-87-7119-046-5

e-ISBN: 978-87-7119-047-2

Layout: Hedda Bank

Forsidefoto: Christian Als

Oplag: 600

Tryk: Rosendahls – Schultz Grafisk A/S

© 2011 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

Tlf. 33 48 08 00

sfi@sfi.dk

www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver SFI's publikationer, bedes sendt til centret.

INDHOLD

	FORORD	7
	RESUMÉ	9
1	BAGGRUND OG FORMÅL	15
	Formål	15
	Teorier om kriminalitetsforebyggelse	16
	Evidensbaserede kriminalitetsforebyggende indsatser	18
2	TIDLIGERE FORSKNING OM IDENTIFIKATION AF RISIKO- OG BESKYTTELSESFAKTORER	27
	Definition af risiko- og beskyttelsesfaktorer	28
	Forskning om risikofaktorer	31
	Forskning om beskyttelsesfaktorer	44
	Forbehold ved identifikation af kriminel adfærd	48
	Sammenfatning	50

3	RESULTATER FRA REGISTERUNDERSØGELSEN	55
	Dømte straffelovsovertrædelser og risikofaktorer i barndommen	58
	Kontakt med politiet	69
	Kan man forudsige kriminalitet?	72
	Sammenfatning	78
4	INTERVIEW MED DE UNGE OM KRIMINALITET	81
	Selvrapporteret kriminalitet	82
	Risikovariablene	84
	Modstandsdygtighed	89
	Analyseresultater af interviewene	89
	Analyse af kombination af register og interview	92
	Kan man forudsige kriminalitet på grundlag af kombinerede datakilder?	95
	Sammenfatning	101
5	BRUG AF INSTRUMENTER TIL TIDLIG IDENTIFIKATION	103
	Bibliotekssøgning	104
	Historisk gennemgang af tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge	105
	Metodologiske forudsætninger for at skabe et instrument til at identificere kriminalitetstruede børn og unge	108
	Psykometriske instrumenter – en begrebsafklaring	111
	Psykometriske instrumenter til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge	114
	Instrumenternes præcision	143
	Etiske overvejelser ved brug af instrumenter til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge	144
	Sammenfatning	147

6	SAMMENFATNING	149
	Risiko- og beskyttelsesfaktorer	150
	Vægtning af risikofaktorerne	152
	Faktorer i screeningsinstrumenterne	155
	Etiske overvejelser	159
	BILAG	161
	Bilag 1: Statistisk analysemetode	161
	Bilag 2: Datamaterialer	172
	LITTERATUR	181
	SFI-RAPPORTER SIDEN 2010	201

FORORD

I forlængelse af betænkning nr. 1508 fra kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet (Justitsministeriet, 2009) og regeringens udspil om 'Mere konsekvens, opfølgning og omsorg – en markant styrket indsats mod ungdomskriminalitet' har satspuljepartierne indgået aftalen om 'Forebyggelse af ungdomskriminalitet og helhedsorienteret gadeplansindsats' som en del af satspuljeaftalen for 2010. På den baggrund har Servicestyrelsen fået til opgave at igangsætte et udviklingsprojekt, som skal bidrage til at forebygge, at børn og unge udvikler en kriminel adfærd. Denne rapport er første led i dette arbejde. Rapporten afdækker risiko- og beskyttelsesfaktorer, som kan påvirke risikoen for, at et barn eller en ung senere begår kriminalitet, ligesom den giver et overblik over, hvilke instrumenter der kan anvendes til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge.

I forbindelse med projektet har der været nedsat en følgegruppe, som vi takker for værdifulde kommentarer. Seniorstatistiker Gerda Engholm, Kræftens Bekæmpelse, har bistået med råd og vejledning. Desuden takker vi forskningschef Britta Kyvsgaard, Justitsministeriet, der som referee omhyggeligt har læst det næsten færdige manuskript og givet konstruktive kommentarer.

Rapporten er udarbejdet af seniorforsker Mogens Nygaard Christoffersen, videnskabelig assistent Peter Skov Olsen, studentermedhjælperne Katrine Schjødt Vammen og Sarah Sander Nielsen, samt senior-

forsker Mette Lausten, som desuden har været projektleder på undersøgelsen.

Rapporten er bestilt og finansieret af Servicestyrelsen. Socialministeriet har finansieret kombination og analyse af data fra forskningsregistre. Det Frie Forskningsråd, Samfund og Erhverv har finansieret indsamling af interviewdata med 25-årige til Barndomsundersøgelsen.

København, oktober 2011

JØRGEN SØNDERGAARD

RESUMÉ

Der er talt meget om at iværksætte en tidligere og større indsats mod ungdomskriminalitet de seneste år. For at komme en del af ungdomskriminaliteten til livs er det centralt, at kommunerne tidligt bliver opmærksomme på børn og unge, som er i risiko for senere at slå ind på en kriminel løbebane. På den måde kan man sætte ind med forebyggende tiltag, før barnet eller den unges problemer har vokset sig store. Justitsministeriet nedsatte i 2007 en kommission, der skulle lave en samlet gennemgang af indsatsen mod ungdomskriminalitet og på grundlag heraf komme med en indstilling om, hvordan indsatsen kan styrkes med henblik på at gøre den så målrettet og virkningsfuld som muligt. Satspuljepartierne var enige om at styrke indsatsen over for kriminelle og kriminalitetstruede børn og unge og har derfor afsat penge i perioden 2010-2013 til 'Forebyggelse af ungdomskriminalitet og helhedsorienteret gadeplansindsats' (Indenrigs- og Socialministeriet, 2009). Det sker i forlængelse af betænkningen fra Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet (Justitsministeriet, 2009) og regeringens udspil om 'Mere konsekvens, opfølgning og omsorg – en markant styrket indsats mod ungdomskriminalitet' (Regeringen, 2009).

På den baggrund har Servicestyrelsen fået til opgave at igangsætte et udviklingsprojekt, der har til formål at udvikle et redskab til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge samt et katalog over

relevante handlemuligheder. Denne rapport er det første led i dette udviklingsprojekt. Formålet med rapporten er, at:

1. identificere relevante risikofaktorer, der ifølge nationale og internationale studier oftere er til stede blandt børn og unge, der bliver involveret i kriminalitet
2. identificere, hvilke beskyttelsesfaktorer der mindsker risikoen for, at børn og unge bliver involveret i kriminalitet
3. foretage en indbyrdes vægtning af de enkelte risikofaktorer sammenhæng med kriminel adfærd ud fra forskning og afprøvning på danske data
4. afdække, hvorvidt der allerede eksisterer overskuelige og let anvendelige instrumenter til at identificere børn og unge i forhold til de identificerede risikofaktorer.

Rapporten består af to litteraturstudier og en dataanalyse.

INDIVIDUELLE OG FAMILIEMÆSSIGE FAKTORER VEJER TUNGT
Både vores litteraturgennemgang og vores egne beregninger indikerer, at forekomsten af en række individuelle og familiemæssige risikofaktorer er afgørende for risikoen for, at et barn eller en ung senere udviser kriminel adfærd. Unge, som selv er blevet udsat for mishandling i hjemmet (fysisk eller psykologisk mishandling), som har været udsat for forældres konflikter, som klarede sig dårligt i skolen, som har oplevet mange skoleskift eller har ADHD-lignende symptomer (fx opmærksomhedsforstyrrelser, ringe situationsfornemmelse, hyperaktivitet og impulsivitet), har en forhøjet risiko for at begå kriminalitet.

FOREBYGGELSE ALLEREDE FRA FØDSLEN HAR STOR EFFEKT
Selvom vores litteratur om beskyttelsesfaktorer ikke tilnærmelsesvis er lige så omfattende som litteraturen om risikofaktorer, peger vores litteraturgennemgang på, at de mest effektfulde beskyttelsesfaktorer også skal findes inden for familiens rammer. Hyppige besøg af en sundhedsplejerske i de første år af barnets liv og forældretræning mindsker risikoen for, at barnet senere slår ind på en kriminel løbebane. Samtidig kan gode socioøkonomiske faktorer, så som at forældrene har en uddannelse og er i beskæftigelse, være beskyttende i sig selv. Omsorg og positiv opmærk-

somhed fra forældrene med klare rammer og barnets eller den unges egen adfærd og uddannelsesniveau (mere end grundskolens afgangseksamen) er også faktorer, der mindsker risikoen for senere kriminel adfærd.

HØJ-, MIDDEL- OG LAV-RISIKOFAKTORER

På baggrund af to studier (Lipsey & Derson, 1998 og Farrington & Welsh, 2007) og vores egne dataanalyser har vi foretaget en indbyrdes vægtning af en række risikofaktorer for at afgøre, hvor stor forklaringskraft hver enkelt risikofaktor har. På den baggrund har vi inddelt risikofaktorerne i faktorer med henholdsvis høj, middel eller lav indflydelse på risikoen for senere kriminalitet.

Misbrug, ingen uddannelse, ADHD-lignende symptomer, mange skoleskift og manglende sociale relationer karakteriserer vi som højrisikofaktorer. Forældres fysiske eller psykologiske mishandling af børn i hjemmet, generelt dårlige forældreevner og mange konflikter forældrene imellem karakteriserer vi også som højrisikofaktorer for børnenes eller de unges risiko for senere at begå kriminalitet.

SCREENINGS-INSTRUMENTER

Tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge bygger på en lang tradition, der trækker på udviklingspsykologiske, sociologiske og ikke mindst kriminologiske teorier. Formålet med gennemgangen af screeningsinstrumenter er at give en oversigt over instrumenter, som kommunerne vil kunne bruge til tidligt at identificere kriminalitetstruede børn. Derfor skal de instrumenter, vi præsenterer, opfylde følgende kriterier: De skal kunne bruges til børn og unge under den kriminelle lavalder, de skal kunne anvendes til at inddele børn og unge i risikogrupper med henblik på at skelne mellem de, der er kriminalitetstruede, og de, der ikke er, de skal have høj validitet og pålidelighed, de skal kunne bruges på børn og unge, der ikke tidligere har begået kriminalitet, og de skal være testet på forløbsdata.

Vi har ud fra disse kriterier fundet 12 instrumenter til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. De fleste af de fundne instrumenter henvender sig til børn og unge mellem 6 og 12 år. Kun et af de fundne instrumenter er oversat og valideret til en dansk kontekst. Instrumenterne bør derfor anvendes varsomt, hvis de skal anvendes i en

dansk kontekst. Endvidere bør instrumenterne også valideres til dansk kontekst i forhold til en dansk normpopulation, da man kan forestille sig, at adfærd, der vurderes til at være problematisk i det land, instrumentet er valideret i, ikke vil være det samme i Danmark. Dette skyldes dels kulturelle forhold, dels forhold, der relaterer sig til landenes retssystemer.

Det er kendetegnende for de fundne instrumenter til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge, at de hovedsageligt forholder sig til individuelle højrisikofaktorer. Enkelte instrumenter måler dog også på familierelaterede risikofaktorer og miljømæssige risikofaktorer. Det vil sige, at de psykometriske instrumenter i høj grad omhandler specifikke individuelle risikofaktorer for børnene eller de unge.

EN STOR ANDEL MED EN RISIKOPROFIL BLIVER IKKE KRIMINELLE

Med baggrund i de fundne risikofaktorer har vi afprøvet, om man kan anvende resultaterne til at forudsige noget om den enkelte persons kriminelle adfærd. Sandsynligheden for, at et barn eller en ung på et senere tidspunkt bliver frihedsberøvet eller sigtet som følge af kriminalitet, beregnes på baggrund af en række risikoforhold. Det viser sig, at disse beregninger giver et meget stort antal 'falsk positive', dvs. at en stor andel af dem, der bliver identificeret som kriminalitetstruede, alligevel ikke bliver observeret som kriminelle det efterfølgende år. Hvis man eksempelvis udtrækker børn og unge med en sandsynlighedsprofil, der er større end 20 pct., med henblik på en særlig præventiv indsats, kan man forvente, at 72 pct. af dem, der omfattes af indsatsen, ikke bliver observeret som kriminelle det efterfølgende år. Man vil med andre ord beskyldte en stor gruppe 'ganske uskyldige' for at blive kriminelle, selv hvis man alene udtrækker dem, der ud fra deres risikoprofil har en relativt høj risiko for senere at begå kriminalitet.

Værdien af at screene børn og unge for at identificere de kriminalitetstruede afhænger derfor af, hvad man vil bruge resultaterne til. Det er her, de evidensbaserede forebyggende foranstaltninger (kapitel 1) kommer ind. Hvis de foranstaltninger, der sættes i værk, efter at et barn eller en gruppe af børn eller unge er identificeret som kriminalitetstruet, ikke indeholder nogen negative bivirkninger (her peger forskningen bl.a. på sundhedsplejerskeordning, høj kvalitetsbørnehaver, forældretræning for at undgå mishandling, større fokus på støtte gennem uddannelsesforløb osv.), således at børnene eller de unge kun kan drage fordel af foran-

staltningen, så vil en klassificering som kriminalitetstruet, selvom det er en 'falsk positiv' klassificering, ikke virke stigmatiserende for barnet eller den unge, men blot give et større fokus på trivsel i barndom og ungdom.

BAGGRUND OG FORMÅL

Det er centralt, at kommunerne tidligt bliver opmærksomme på børn og unge, som er i risiko for senere at slå ind på en kriminel løbebane. På den måde kan man sætte ind med forebyggende tiltag, før barnet eller den unges problemer har vokset sig store (Indenrigs- og Socialministeriet, 2009). Derfor har satspuljepartierne – i forlængelse af betænkningen fra Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet (Justitsministeriet, 2009) og regeringens udspil om 'Mere konsekvens, opfølgning og omsorg – en markant styrket indsats mod ungdomskriminalitet' (Regeringen, 2009) – afsat penge i perioden 2010-2013 til 'Forebyggelse af ungdomskriminalitet og helhedsorienteret gadeplansindsats' (Indenrigs- og Socialministeriet, 2009). På den baggrund har Servicestyrelsen fået til opgave at igangsætte et udviklingsprojekt, der har til formål at udvikle et redskab til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge, samt et katalog over relevante handlemuligheder.

FORMÅL

Denne rapport er det første led i Servicestyrelsens udviklingsprojekt. Formålet med rapporten er, at:

1. identificere relevante risikofaktorer, der ifølge nationale og internationale studier oftere er til stede blandt børn og unge, der bliver involveret i kriminalitet
2. identificere, hvilke beskyttelsesfaktorer der mindsker risikoen for, at børn og unge bliver involveret i kriminalitet
3. foretage en indbyrdes vægtning af de enkelte risikofaktorer sammenhæng med kriminel adfærd ud fra forskning og afprøvning på danske data
4. afdække, hvorvidt der allerede eksisterer overskuelige og let anvendelige instrumenter til at identificere børn og unge i forhold til de identificerede risikofaktorer.

På baggrund af resultaterne af denne forskningsopgave udvikles et redskab til identifikation af kriminalitetstruede børn og unge, der skal afprøves i en række kommuner med løbende tilpasning af redskabet og efterfølgende evaluering af afprøvningsforløbet.

Den første del af rapporten består af et litteraturstudie af risiko- og beskyttelsesfaktorer (kapitel 2). Anden del består af en analyse af danske data (kapitel 3 og 4). I kapitel 3 analyserer vi udelukkende på registerdata, mens vi i kapitel 4 udvider analysen med surveydata. Tredje og sidste del består af et litteraturstudie, som skal afdække eksisterende og velegnede instrumenter, der kan anvendes til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge, og som kan tilpasses danske forhold (kapitel 5). Afslutningsvis sammenfatter vi konklusionerne fra kapitel 2-5 (kapitel 6).

Indledningsvis vil vi kort gennemgå teori om kriminalitetsforebyggelse og eksempler på forskellige former for evidensbaserede indsatser, som har vist sig at kunne reducere risikoen for, at børn og unge senere bliver kriminelle.

TEORIER OM KRIMINALITETSFOREBYGGELSE

Kan man forudsige, om et barn eller et ungt menneske vil begå kriminalitet? Kan man på forhånd identificere de forhold eller livsvilkår, der senere vil føre til et liv med kriminalitet? Er det muligt at forebygge, at et barn eller en ung ender i kriminalitet? Og forebygger man i givet fald bedst ved at fokusere på barnets udviklingschancer – fx igennem uddan-

nelse og job - eller kan man på et endnu tidligere tidspunkt støtte børn, der lever under særligt udsatte og risikable forhold?

Vi kommer nok aldrig til at kunne forudsige det enkelte menneskes liv – lige meget hvor detaljeret vi kender personens opvækstbetin- gelser. Alligevel kan forskningen i børns opvækstforhold allerede i dag bidrage med nogle interessante resultater, som måske kan pege på, hvil- ket spor der bør forfølges for at forebygge kriminalitet bedst.

Forskning i kriminel adfærd kan traditionelt opdeles i fire-fem paradigmer med hver deres forklaringer på og forslag til reduktion af kriminel adfærd eller kombinationer af disse forskellige grundsyn på kriminel adfærd (Hope, 1995; Soothill m.fl., 2010).

Forskere inden for ét paradigme mener, at risikoen for at blive kriminel primært afhænger af karakteristika ved lokalområdet, de unges vennekreds, risikomiljøer, den lokale sammenhængskraft og sociale kontrol snarere end personers individuelle forhold (se fx Jaffee m.fl., 2007).

Forskere inden for et andet paradigme fokuserer på opvækstfor- holdene i familien for her at finde baggrunden for de unges eller voksnes afvigende adfærd. At forældrene har et misbrug, er skilt, har lav ind- komst, er arbejdsløse, har lav forældreevne, og at moren allerede fik børn i teenageårene, er ifølge dette paradigme især med til at øge risikoen for, at børn senere udviser kriminel adfærd.

Inden for et tredje paradigme forklarer forskerne risikoen for kriminel adfærd med de unges aktuelle individuelle ressourcer. Inden for dette paradigme fokuseres på betydningen af arbejdsløshed, fattigdom, manglende uddannelse eller deres egen familiemæssige status som enlig, samlevende med eller uden børn.

Inden for et fjerde paradigme lægger forskerne vægten på, at det er de øjeblikkelige situationsforhold, der påvirker risikoen for kriminel adfærd. Stigningen i antallet af butikstyverier er ifølge denne forestilling en konsekvens af den ændrede butiksstruktur med selvbetjeningsbutik- ker, som gør det lettere at stjæle.

Et femte paradigme, der ikke bliver behandlet i denne rapport, betragter kriminelle handlinger som rationelle handlinger, hvor en krimi- nel adfærd er et udtryk for en rationel handling, der kan øge den enkeltes indkomst (Becker, 1974). I dette paradigme er valget af den kriminelle adfærd afhængig af: a) størrelsen på den illegale indkomst sammenlignet med størrelsen på personens nuværende legale indkomst, b) risikoen for at blive taget, c) straffens omfang, i tilfælde af at den kriminelle handling

bliver opdaget, d) muligheden for legalt arbejde, e) hvor villig personen er til at begå kriminalitet og dermed udsætte sig selv for risiko, og f) størrelsen på personens sociale kapital, som han eller hun kan risikere at miste, fx arbejde, partner, venskaber med mere (Becker, 1968). Med denne tilgang åbnes der op for, at det er muligt at ændre på den rationelle handling, såfremt der ændres på betingelserne for denne handling.

De forskellige paradigmer leder til forskellige anbefalinger i forhold til at reducere den kriminelle adfærd. Hvis man har fokus på lokalområdets betydning, vil man bekæmpe kriminalitet gennem aktivisering af beboerne i området og den sociale kontrol. For eksempel områdeløft, hvor skoler og børneinstitutioner og lokale aktiviteter støttes i særligt belastede områder. Hvis man har fokus på opvækstforholdenes betydning, vil man typisk fremhæve forebyggende indsatser, der især retter sig imod at støtte de særligt sårbare eller udsatte børn og unge til at bryde en negativ social arv, fx gennem forældretræning. Hvis man har fokus på individuelle ressourcer, vil man især fremhæve skoleindsatser og uddannelses- og beskæftigelsesforanstaltninger for de unge som gode forebyggelsesværktøjer. Endelig, hvis man mener, at kriminalitet i høj grad er situationsbestemt, vil man fx anbefale mærkning af udsatte varegrupper og effektive startspærre på biler.

De fire paradigmer vil givetvis alle kunne bidrage med en del af forklaringen på, hvordan kriminalitet forebygges. Spørgsmålet er, hvilket paradigme der giver den bedste forudsigelse, hvis man følger en hel årgang unge og ser, hvem af dem der bliver dømt for kriminalitet.

EVIDENSBASEREDE KRIMINALITETSFOREBYGGENDE INDSATSER

Formålet med denne undersøgelse er som nævnt at identificere risikofaktorer som fx leveforhold, der gør, at man må forvente en forhøjet risiko for senere kriminalitet. Vi leder efter risikofaktorer, som, hvis de reduceres eller elimineres, mindsker risikoen for, at en person senere begår kriminalitet. Forskningen i kriminalitet har allerede i dag identificeret en række indsatser, som gennem en række kontrollerede forsøg har vist sig egnede til at reducere risikoen for senere kriminel adfærd.

En forudsætning for at kunne foreslå forebyggende foranstaltninger, hvor man har en vis sikkerhed for, at de stillede forslag også har

den ønskede effekt, er, at man har etableret en sikker viden om, hvilke forhold der forårsager en forhøjet risiko for senere kriminalitet. I det følgende gennemgår vi ganske kortfattet nogle af de indsatser, der har vist sig at være effektive i forhold til at reducere kriminalitetsadfærd blandt unge mennesker.

Der er publiceret en række omfattende forskningsoversigter om indsatser, der enten med stor sandsynlighed virker, virker lovende eller ikke virker (Farrington & Welsh, 2007; Sherman, 1997; Sherman m.fl., 2006; Welsh, 2007). De indsatser, der ifølge disse oversigter bidrager til at forebygge, at børn og unge udvikler en kriminel adfærd, er koncentreret om ændringer af forholdene i familien, skolen, lokalområder mv. Det vil sige, at de læner sig op ad de nævnte teoretiske paradigmer.

FAMILIEBASEREDE INDSATSER

I forskningsoversigterne indgår flere familiebaserede indsatser for børn og unge i førskolealderen og skolealderen, der har vist sig at være effektive i forhold til kriminalitetsreduktion i kontrollerede forsøg, hvor børnene er fulgt ind i voksenalderen.

For det første har hjemmebesøg af sundhedsplejerske i familier med 0-2-årige vist sig at reducere børnemishandling (Barth, Hacking & Ash, 1988; Gray m.fl., 1979; Olds m.fl., 1988; Olds m.fl., 1986; Sherman, 1997). Undersøgelserne viste, at reduktionen af børnemishandling førte til, at risikoen for senere ungdomskriminalitet også blev reduceret, fordi børn, som fx er blevet fysisk mishandlet, har en forøget risiko for selv at blive voldsmænd (Maxfield & Widom, 1996; Widom, 1989; Widom & Ames, 1994). Indsatsen 'Prenatal/Early Intervention Project' (PEIP) blev anvendt til risikofamilier (fx familier med fattige enlige forsørgere eller teenagemødre) og bestod af hjemmebesøg allerede under graviditeten og i barnets første 2 leveår (Olds m.fl., 1998). Sundhedsplejersken kom hver anden uge og gav råd om graviditeten og omsorgen for barnet. En efterfølgende undersøgelse 15 år senere viste, at sandsynligheden for, at den unge var blevet kriminel, var mindre for de unge, der havde modtaget hjemmebesøg af sundhedsplejersken, sammenlignet med unge, der ikke fik hjemmebesøg af sundhedsplejersken, da de var børn.

For det andet har en indsats med børnehaver af høj kvalitet i nogle kontrollerede forsøg vist sig at være effektive i forhold til at reducere risikoen for, at børnene senere havnede i kriminalitet. Indsatsen betød, at der blandt de børn, der deltog i projektet, efterfølgende var

signifikant færre arrestationer for vold, narko eller berigelsesforbrydelser end blandt børnene i kontrolgruppen (Berrueta-Clement m.fl., 1984; Schweinhart m.fl., 2005).

Kontrollerede indsatser med børnehaver af høj kvalitet findes udførligt beskrevet i diverse manualer og videnskabelige publikationer (Hohmann, 1979; Sparling, 1984). Indsatsen havde som formål at stimulere børnenes intellektuelle (kognitive), følelsesmæssige og sociale færdigheder samt at støtte børneinitierede læringsaktiviteter. Forskerne fokuserede på barnets ræsonnement og meningsfulde konversation med voksne og andre børn samt barnets sociale relationer og sociale udvikling. Man lagde i disse tidlige kontrollerede forsøg vægt på, at personalet havde en specialiseret uddannelse som pædagog eller deltog i et uddannelsesforløb på arbejdspladsen. Endvidere var der tid til at planlægge, reflektere og evaluere samt supervision af trænede, professionelle pædagoger (Nielsen & Christoffersen, 2009).

Målgruppen i disse forsøg med højkvalitetsbørnehaver var fx minoritetsbørn i fattige familier (Campbell m.fl., 2008; Schweinhart, Barnes & Weikart, 1993). Nogle af forskerne var inden forsoget af den opfattelse, at det var mangel på social og kulturel kapital i lokalområdet, andre var af den opfattelse, at det primært var opvækstforholdene i hjemmet, der var udslagsgivende for risikoen for senere kriminel adfærd. Indsatsen viste sig også at være virksom for den kognitive udvikling hos børn, der kom fra uddannelsesfremmede hjemmemiljøer (Garber, 1988).

I det ene af de nævnte kontrollerede forsøg kombineredes hjemmebesøg af en kvalificeret sundhedsplejerske med en børnehaver af høj kvalitet (Berrueta-Clement m.fl., 1984).

FORÆLDRES OG BØRNS TRÆNING

Forældretræning og forældreterapi til særligt udsatte familier har i flere tilfælde vist sig at være effektive metoder til at forebygge kriminalitet (Tremblay & Craig, 1995). En af disse indsatser, 'Multidimensional Treatment Foster Care' (MTFC), udviste en stor effektivitet i forhold til at reducere risikoen for, at børnene senere udviste kriminel adfærd.¹ Delta-

1. MTFC er på nuværende tidspunkt ved at blive implementeret i Danmark. MTFC er manualbaseret og betegnes derfor som et program, der skal følge manualen nøje for at opnå de forventede effekter.

gerne i dette træningsprogram var både forældre og deres teenagedrenge, som havde udført alvorlig og gentagen kriminalitet. Programmet indeholdt individuel terapi med træning i problemløsningsstrategier for både drengene og forældrene. 1 år efter gennemførelsen af MTFC udviste drengene i forsøgsgruppen en signifikant mindre kriminel adfærd end drengene i kontrolgruppen (Chamberlain & Reid, 1998).

En systematisk forskningsgennemgang af 55 randomiserede kontrollerede forsøg med social færdighedstræning baseret på social indlæringsteori viste, at en social færdighedstræning reducerede forekomsten af ungdomskriminalitet signifikant.² Især kognitiv adfærdsterapi anvendt på teenagerne, som allerede havde udvist adfærdsmæssige problemer, viste sig at være effektivt kriminalitetsforebyggende (Beelmann & Lösel, 2006; Lösel & Beelmann, 2003).

Et tilsvarende forsøg med en kombination af forældretræning og børnenes færdighedstræning, ligeledes baseret på social indlæringsteori, gav signifikante ændringer i børnenes adfærdsmønstre ved opfølgningen et år senere. Målgruppen for dette forsøg var børn, der var henvist til en klinik på grund af adfærdsmæssige problemer (Gross m.fl., 2003; Webster-Stratton & Hammond, 1997).

INDSATSER OVER FOR ADHD HOS BØRN OG UNGE

En omfattende gennemgang af tidligere forløbsundersøgelser, hvor man har fulgt en stikprøve af børn og unge, viste, at relativt mange af de børn, der senere begik kriminalitet, havde en tidlig adfærdsforstyrrelse i form af impulsivitet, opmærksomhedsforstyrrelse, rastløshed og hyperaktivitet (Caspi, 2000; Farrington & Welsh, 2007; Farrington, Loeber & van Kammen, 1990; Lipsey & Derzon, 1998).

Man har længe vidst, at børn og unge med ADHD har særligt store vanskeligheder med at komme overens med deres jævnaldrende. De opfattes ofte som kommanderende, pågående, umodne, aggressive, både fysisk og verbalt, samtidig med at de er mindre socialt sensitive over for jævnaldrende børns ytringer. De er dramatisk mindre vellidt af kammeraterne. Selvom det ikke er alle børn og unge med ADHD, der

2. Social færdighedstræning dækker over træning af sociale færdigheder, så man kan begå sig blandt andre mennesker. Det vil sige træning i, hvordan man agerer, når man er sammen med andre mennesker.

har problematiske kammeratskabsrelationer, så er problematiske kammeratskabsrelationer en af de bedste prædiktorer for en række negative konsekvenser af ADHD hos børn og unge. Omgivelsernes reaktion på ADHD-handicappet kan på denne måde resultere i betydelige forringelser af barnets udviklingsmuligheder på længere sigt. Dette er baggrunden for, at man som led i behandlingen af ADHD netop anbefaler, at indsatsen fokuserer både på familietræning, skoleindsatser og på indsatser, der kan forbedre kammeratskabsrelationerne (Pelham, Fabiano & Massetti, 2005).

Forældretræning er en adfærdsregulerende indsats med henblik på at ændre forældrenes adfærd over for barnet med ADHD. Indsatserne kaldes fx 'Parent Training', 'Parent Management Training', 'Behavioural Parent Training' og 'Behavioral Management Training'. Vi har valgt at anvende samlebetegnelsen 'forældretræning'. Forældretræning indebærer bl.a., at forældrene trænes i at bruge ros og anerkendelse, positiv opmærksomhed, håndgribelige belønninger, anvendelse af ignorering, timeout og andre ikke-fysiske disciplinerings teknikker, herunder fjernelse af privilegier, til at mindske uønsket adfærd. Forældretræning, som er beskrevet i manualer, er videnskabeligt evaluerede³ og har til formål at ændre barnets miljø i hjemmet (Christoffersen & Hammen, 2011).

Indsatser i skolen er indsatser, der er blevet udviklet til at støtte de urolige børn med ADHD i skolen med henblik på at undgå, at de får et ringere udbytte af skolegangen, og at sikre, at de udnytter deres evner og potentialer mere optimalt. Skoleindsatsen indebærer konsultation med barnets lærer med henblik på at indføre adfærdsregulerende strategier, der ændrer barnets psykosociale miljø i skolen. Konsultationerne starter med uddannelse af lærerne i forhold til ADHD, herunder metoder til at identificere den specifikke adfærd, som ønskes ændret. Lærerne instrueres i særlige teknikker, som bl.a. inkluderer ros, planlagt ignorering af uønsket adfærd, effektive kommandoer og timeout sammen med det såkaldte daglige evalueringskort. Der opsættes adfærdsmæssige mål, som

3. Familieprogrammet De Utrolige År er en evidensbaseret programserie, der kan forebygge eller behandle adfærdsproblemer generelt hos børn i alderen 0-12 år. Børn fra 3-12 år med ADHD kan også deltage. Familieprogrammet omfatter også et forældretræningsprogram. De Utrolige År anvendes i Danmark, men vil ikke blive beskrevet nærmere her, da programmet ikke er udarbejdet specifikt til børn og unge med ADHD. For mere information, se fx Servicestyrelsens Vidensportal om udsatte børn og unge (2011). Tilgængelig på: <http://vidensportal.servicestyrelsen.dk/artikler/de-utrolige-ar>.

på det givne tidspunkt er udfordrende, men som ligger inden for en opnåelig radius for barnet. Barnet belønnes hjemme for de opnåede resultater. Forældrene informeres regelmæssigt om barnets fremskridt gennem det daglige evalueringskort (Christoffersen & Hammen, 2011; Piffner, Barkley & DuPaul, 2006).

INDSATSER I LOKALOMRÅDET

I 1996 lancerede Douglas S. Massey en teori om, at den geografiske koncentration af fattigdom og afsavn ville producere kriminalitet, vold og familiesplittelse (Massey, 1996). Man havde i flere undersøgelser bl.a. gjort den iagttagelse, at visse ganske få områder havde en relativt høj frekvens af kriminalitet (Eck, 2006). Nogle tilsvarende iagttagelser kender vi også herhjemme fra.

Formålet med kriminalitetsforebyggende indsatser i lokalområdet er at ændre de sociale betingelser, som man tror, er årsag til kriminel adfærd (Hope, 1995). Nogle forskere mener at have fundet belæg for, at kriminalitet er knyttet til børnenes opvækstvilkår i et bestemt lokalområde. De har argumenteret for, at den kriminelle adfærd kun i mindre grad er knyttet til børnenes opvækstforhold i familien (Sampson & Laub, 1992; Sampson, Morenoff & Raudenbush, 2005).

Imidlertid giver denne teori anledning til diskussion af, hvilke processer der forårsager, at egenskaber ved området kan påvirke individernes adfærd. Nogle forskere, herunder Short, har påpeget, at det nok er begrænset, hvor meget ressourcerstærke personer vil ændre adfærd i kriminel retning blot som følge af, at de bor i et kvarter med mange fattige (Short, 2003).

I udenlandske undersøgelser har områder med høj kriminalitet været karakteriseret ved en høj arbejdsløshedsfrekvens, overbefolkede lejligheder, fattigdom, narkotika og alkoholmisbrug, høj skilsmisserate, mange enlige forsørgere, stor beboerudskiftning og en relativt høj andel personer, der er afhængige af overførselsindkomster (Blau & Blau, 1982; Short, 2003). Det kan være vanskeligt at isolere de individuelle eller familiemæssige opvækstforhold fra karakteristika ved lokalområdet, som er baseret på aggregerede opgørelser for de individuelle karakteristika, og

der er kun få danske undersøgelser, der har formået at isolere lokalområdets indflydelse på børns og unges kriminalitet (Soothill m.fl., 2010).⁴

Der, hvor Douglas S. Maseys teori om den geografiske koncentration skal stå sin prøve, er i forsøg, hvor man ændrer konkrete forhold i lokalområdet og evaluerer, om indsatsen har nogen effekt på omfanget af kriminalitet i lokalområdet. En række forskningsoversigter, hvor man har undersøgt effekten af indsatser i lokalområder, er imidlertid kommet frem til temmelig nedslående resultater (Sherman m.fl., 1997; Welsh & Hoshi, 2006).

Der er dog tre konkrete indsatser i lokalområder, der har vist sig lovende (Welsh, 2007), og som vi derfor kort vil omtale i det følgende. Det drejer sig om en indsats, der havde til formål at reducere sammenhængskraften i ungdomsbander (Braga, 2008; Braga m.fl., 2001), en mentor-indsats, der havde til formål at støtte unge, der var i risiko for at droppe ud af skolen eller få nederlag i skolen (Hahn, 1999), og en indsats, der fokuserede på skolefritidsaktiviteter (Jones & Offord, 1989).

MENTORER

En af de mest succesfulde indsatser er Quantum Opportunities Program, QOP (Hahn, 1999). Denne indsats involverede mentorer, der gav social støtte til unge i risiko for at havne i kriminalitet, for at droppe ud af skolen eller for at få nederlag i skolen. Mentorerne skulle være støttende, ikke fordømmende, og fungere som rollemodeller for de unge (Howell, 1995). Indsatsen løb over 4 år fra 9.-12. skoleår og omfattede i alt 200 unge fra fire forskellige områder i USA. I hvert område blev 25 unge placeret i forsøgsgruppen og 25 i kontrolgruppen. De unge blev belønnet med økonomisk støtte for deltagelse i uddannelsesmæssige aktiviteter (studievejledning, lektiehjælp), frivilligt arbejde (deltagelse i lokale projekter) og personligt udviklende aktiviteter (familiekundskab og karriereplanlægning). Mentorerne fik en bonus, når de unge gennemførte indsatsen. Efterfølgende blev færre af deltagerne arresteret af politiet, flere gennemførte skoleuddannelsen, og flere kom ind på en ungdomsuddannelse end deres jævnaldrende i kontrolgrupperne (Welsh, 2007).

4. I vores registerundersøgelse har vi derfor valgt at inddrage oplysninger om belastede boligområder og en lang række individuelle oplysninger og indikatorer for opvækstforholdene i den enkelte familie, således at indflydelsen fra boligområdet statistisk kan isoleres fra de øvrige potentielle risikoforhold.

SKOLEBASEREDE INDSATSER

De skolebaserede indsatser, der har vist sig at have en kriminalitetsforebyggende effekt, indeholder alle ændringer af skolemiljøet (Welsh, 2007). Nogle undersøgelser viser, at et skolemiljø med mobning udgør en risikofaktor for senere kriminalitet. En vigtig kriminalitetsforebyggende indsats er derfor at søge at forbedre miljøet i skolen ved at begrænse mobningen (Farrington, 1993).

En af de mest succesfulde indsatser til at nedbringe omfanget af mobning i skolen blev oprindeligt udviklet i Bergen med inddragelse af 42 skoler (Olweus, 2005; Olweus, 1995; Olweus, 1994). Indsatsen resulterede i en halvering af omfanget af mobning på forsøgsskolerne.

En anden forebyggende indsats, der ligeledes havde til formål at forbedre skolemiljøet, er Positive Action Through Holistic Education, PATHE (Gottfredson, 1986). Seks skoler for yngre og ældre skolebørn i South Carolina indgik i en undersøgelse, der fokuserede på elevernes engagement i skolen, deres mulighed for succesfulde skoleerfaringer, deres tilknytning til skolen og deres deltagelse i skoleaktiviteter. Formålet var at styrke elevernes følelse af både ejerskab og af at være til nytte i forhold til skolen. Indsatsen resulterede i en reduktion af antisocial adfærd og stof- og alkoholmisbrug sammenlignet med kontrolgrupperne (Gottfredson, Wilson & Najaka, 2002).

POLITI OG KRIMINALFORSORG

Ekstra politipatruljer i særligt udvalgte områder, såkaldte 'hot spots', har vist sig at være kriminalitetsforebyggende. En forskningsoversigt har bl.a. vist, at når politiet koncentrerer sig om steder, der er særligt belastede, faldt kriminaliteten i området, og den flyttede ikke bare til naboområderne (Braga, 2005). I den forbindelse har det vist sig at være effektivt at overvåge højrisiko-kriminelle med mange gentagne domsafgørelser og sende dem tilbage i fængsel hurtigere, end hvis de ikke var blevet overvåget (Abrahamse, Ebener & Greenwood, 1991; Martin & Sherman, 1986).

Med hensyn til de unges vold i parforhold kan nævnes, at arrestation af voldelige partnere har vist sig effektivt i forhold til at reducere gentagen hustruvold fra mænd, der havde et arbejde (Pate & Hamilton, 2003; Pate & Hamilton, 1992; Sherman m.fl., 1992), eller som boede i et område, hvor langt de fleste havde et arbejde (Marciniak, 1994).

Endelig har økonomisk hjælp og erhvervsmæssig uddannelse af tidligere kriminelle vist sig at være effektivt kriminalitetsforebyggende i

kontrollerede forsøg, og sådanne indsatser udgjorde samlet set en økonomisk besparelse på grund af den kriminalitetsreducerende effekt (Mallar & Thornton, 1978; Piliavin, Masters & University of Wisconsin, 1981; Uggen, 2000).

ANTAGELSER OM RISIKOFAKTORER OG EFFEKTIVE INDSATSER

Den bedste måde at finde de mest effektive kriminalitetsforebyggende indsatser på er ved at udføre kontrollerede forsøg som dem, vi har beskrevet ovenfor. Disse kontrollerede forsøg er meget vigtige, men de inddrager ikke de potentielle, ikke-manipulerbare årsager til kriminel adfærd, som fx børnemishandling, ADHD, mobning i skolen eller deltagelse i ungdomsbander, idet man ikke kan udsætte en forsøgsgruppe for disse årsager til kriminel adfærd (jf. Murray, Farrington & Eisner, 2009).

I de følgende kapitler vil vi forsøge at identificere de risikofaktorer, som fremtidige kriminalitetsforebyggende indsatser med fordel kan rettes mod.

TIDLIGERE FORSKNING OM IDENTIFIKATION AF RISIKO- OG BESKYTTELSESFAKTORER

I dette kapitel ser vi nærmere på, hvordan kriminalitetstruede børn og unge kan identificeres, samt hvilke faktorer der kan medvirke til, at risikoen for senere kriminel adfærd kan mindskes. Kapitlet giver en introduktion til eksisterende forskning, der via forløbsundersøgelser fokuserer på risiko- og beskyttelsesfaktorer for tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Det er afgørende at have fokus på disse faktorer, hvis man skal forstå, hvorfor nogle børn eller unge begår lovovertrædelser senere i livet, og hvis man skal forsøge at mindske risikoen for, at et barn eller en ung ender i kriminalitet. Forskningen inden for dette område kan bidrage med viden i forhold til at udvikle forebyggende indsatser. Vi afgrænser denne litteraturgennemgang til en gennemgang af forløbsundersøgelser. Det gør vi, fordi studier med forløbsperspektiv indeholder mange muligheder for at identificere ændringer over tid, både for det enkelte individ (within individuals) og for en gruppe af individer (between individuals) (Soothill, Fitzpatrick & Francis, 2009). Identifikation af risiko- og beskyttelsesfaktorer er et omdiskuteret og kontroversielt emne, hvorfor forskningsresultaterne inden for dette felt skal tolkes med varsomhed; en diskussion, der vil blive uddybet senere.

Indledningsvis definerer vi risiko- og beskyttelsesfaktorer. Dernæst præsenterer vi resultaterne fra en række studier, der har beskæftiget sig med risiko- og beskyttelsesfaktorer. Afslutningsvis diskuterer vi, hvilke udfordringer der kan opstå i forbindelse med identifikation af risiko-

og beskyttelsesfaktorer. For alle de her gennemgåede studier afrapporterer vi den opdeling i risiko- og beskyttelsesfaktorer, som de oprindelige studier benytter.

DEFINITION AF RISIKO- OG BESKYTTELSESFAKTORER

Risikofaktorer defineres som faktorer, der kan påvirke senere kriminel adfærd i negativ retning, mens beskyttelsesfaktorer defineres som faktorer, der kan beskytte mod denne risiko. Risiko- og beskyttelsesfaktorer defineres i visse sammenhænge som "hinandens modsætninger". Risikofaktorer defineres ud fra følgende tre kriterier:

- Risikofaktoren er statistisk associeret med resultatvariablen, som i dette tilfælde er kriminel adfærd
- Risikofaktoren tidsfæstes til at finde sted, før den kriminelle handling foretages
- Risikofaktoren prædikerer den kriminelle adfærd, når der er kontrolleret for andre relevante baggrundsvariable (Farrington & Welsh, 2007).

Risikofaktorer dækker således alene over prospektive markører; dvs. forhold, som med brugen af kvantitative forløbsdata kan forudsige senere kriminel adfærd. Der skelnes inden for forskningen mellem individuelle risikofaktorer, familiefaktorer, miljøfaktorer og strukturelle faktorer. De individuelle risikofaktorer betegner de faktorer, der er knyttet til det enkelte individs ressourcer, mens de andre faktorer betragtes som udefrakommende miljøfaktorer. Fælles for alle fire kategorier af faktorer er, at de påvirker den unges risiko for at begå kriminalitet. De udefrakommende miljøfaktorer går under fællesbetegnelsen mediatorer. Det kausale forhold mellem den individuelle risikofaktor og resultatvariablen (den kriminelle adfærd) kan byde på mange *mediatorer*, der kan ændre på dette forhold både i styrke og retning (Kraemer, Lowe & Kupfer, 2005). Eksempelvis kan det, at et barn bor i et bestemt udsat område, resultere i, at det har højere risiko for at begå kriminalitet end andre børn, der ikke er bosat i samme område. Det er derfor vigtigt at huske på, at den kriminelle adfærd ikke altid udelukkende kan forklares på baggrund af individuelle risikofaktorer. Forskningsresultaterne vidner om, at identifikation af

kriminalitetstruede børn og unge er en yderst kompleks proces, da mange forskellige faktorer kan påvirke forholdet i en til tider uventet retning. En mediator kan altså ses som en ukendt faktor, der kan påvirke styrken af risikofaktoren på resultatvariablen, dvs. hvor stor betydningen af den pågældende risikofaktor er for risikoen for senere kriminel adfærd (Baron & Kenny, 1986). Dette kendes også som *Simpsons Paradoks* (Blyth, 1972).⁵ Simpsons Paradoks er den situation, der opstår, når der introduceres en mediator for risikofaktoren og resultatvariablen, og den umiddelbare sammenhæng mellem risikofaktoren og resultatvariablen ændrer sig. Dette skyldes, at der ikke tages højde for effekten af den mellemliggende variabel i studiet af den oprindelige sammenhæng mellem resultat og risikofaktor. Ved at tage højde for mediatorer opnår man mere præcise estimater og dermed mere præcis viden om sammenhængen mellem risiko og resultatvariablen. Samtidig giver dette også en forklaring på, hvorfor ikke alle børn og unge bliver kriminelle, når de er udsat for de samme risikofaktorer.

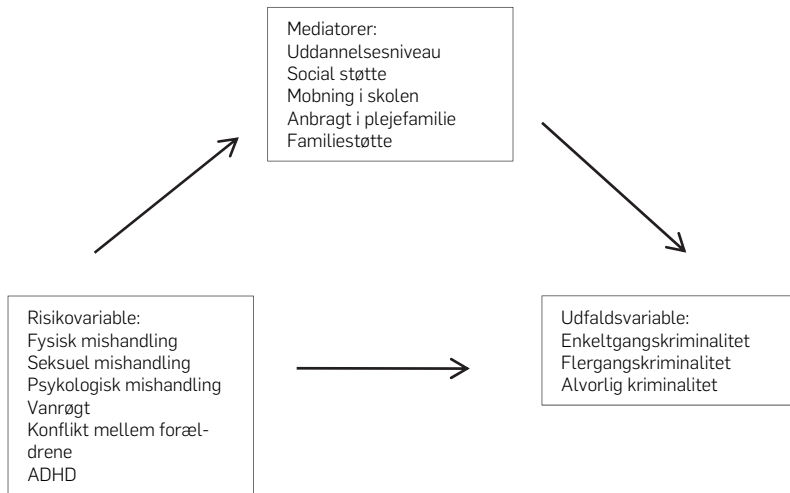
I Figur 2.1 gives et eksempel på sammenhængen mellem risikofaktorer, mediatorer og resultatvariable. Det fremgår af modellen, at der er en direkte påvirkning fra risikofaktorerne på udfaldet, men også, at en del af denne sammenhæng går igennem de medierende variable. Det vil i eksemplet sige, at vanrøgt kan medføre, at barnet eller den unge begår kriminalitet, men sandsynligheden for, at dette sker, reduceres, hvis den unge eksempelvis modtager social støtte.

Beskyttelsesfaktorer kan karakteriseres som faktorer, der modificerer, forbedrer eller forandrer barnets reaktion på en risiko (Egelund m.fl., 2008). Beskyttelsesfaktorer kan fungere som en form for *buffer*, der beskytter mod eller udligner den risiko, som en bestemt gruppe ellers ville have været udsat for. Beskyttelsesfaktorerne medvirker til at reducere risikoen for senere kriminalitet.

5. Simpsons Paradoks blev oprindeligt formuleret af E.H. Simpson (1951), der fandt, at en sammenhæng mellem to variable kunne ændres, når der blev introduceret en tredje variabel.

FIGUR 2.1

Analysemodellen.

Anm.: Figur 2.1 bruger notation fra MacKinnon m.fl., 2002.

Kilde: Christoffersen, 2010.

Analyserne af forholdet mellem risiko- og beskyttelsesfaktorer kan udføres på flere måder. Blandt andet kan risiko- og beskyttelsesfaktorerne behandles som et *lineart* forhold. Det vil sige, jo flere risikofaktorer, jo højere er sandsynligheden for senere at blive kriminel, og jo flere beskyttelsesfaktorer, jo lavere er sandsynligheden for at blive kriminel. En anden måde at analysere forholdet mellem risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer er at undersøge, om en risikofaktor påvirkes af beskyttelsesfaktoren. Dette gøres ved at inddrage en *interaktion* mellem de to faktorer. Det vil sige, at man undersøger det indbyrdes styrkeforhold mellem risiko- og beskyttelsesfaktorer for at undersøge, hvordan risikofaktoren påvirkes af beskyttelsesfaktoren⁶. Dette kaldes også for en analyse af *moderatorer* (Baron & Kenny, 1986). En sådan analyse tager udgangspunkt i, at forholdet mellem risiko- og beskyttelsesfaktorer ændres, når de optræder på samme tid. Hvor en analyse af moderatorer giver et indblik i, hvornår særlige effekter, som eksempelvis forældres uddannelse og forældres opsyn med deres børn, giver højere sandsynlighed for senere at

6. Her gøres opmærksom på at det omvendte forhold også gør sig gældende for at undersøge hvorvidt en beskyttelsesfaktor bliver påvirket af en risikofaktor.

blive kriminel, så giver mediatorer et indblik i *hvorfor* børnene har højere sandsynlighed for senere at blive kriminelle (Baron & Kenny, 1986).

I det følgende redegør vi kort for eksisterende forskning, som identificerer risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer. Indledningsvist skal det nævnes, at der eksisterer et begrænset antal oversigter over forløbsundersøgelser om risiko og resiliens.⁷ Farrington & Welsh (2007), Stattin, Magnusson & Reichel (1989) og Liberman (2008) hører til de ganske få, der har publiceret sådanne. Når det gælder enkeltstående forløbsundersøgelser, er Farringtons *Cambridge Study in Delinquent Development* samt Loeber og kollegaers *Pittsburgh Youth Study* to velkendte studier inden for studiet af risikofaktorer (begge beskrevet i Farrington & Welsh, 2007), mens der ofte refereres til Werner og Smiths *Kauai Longitudinal Study* (Werner & Smith, 1982), når det gælder identifikation af beskyttelsesfaktorer. Disse tre studier er relevante at inddrage, da de indeholder store grupper af børn og unge og har et specifikt fokus på den tidlige identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Gennemgangen af tidligere forskning i risiko- og beskyttelsesfaktorer forholder sig til de forskellige studiers egen anvendelse af risiko- og beskyttelsesfaktorer. En faktor kan derfor optræde som en beskyttelsesfaktor et sted, mens den er en risikofaktor et andet sted. Gennemgangen af eksisterende studier af risiko- og beskyttelsesfaktorer viser, at det er svært at definere specifikt, hvad der udgør en risikofaktor, og hvad der udgør en beskyttelsesfaktor, samt deres indbyrdes forhold.

FORSKNING OM RISIKOFAKTORER

Den første egentlige forløbsundersøgelse blev skabt af ægteparret Glueck i 1940'ernes Boston, Massachusetts, USA (Laub & Sampson, 1988), under navnet *Unraveling Juvenile Delinquency*. Gluecks data består af interview med 500 14-15-årige unge, der var blevet dømt for kriminalitet og derfor var på opdragelsesanstalter i 1939-44 (correctional schools), og interview med 500 14-15-årige unge, der ikke var blevet dømt for nogen form for kriminalitet. Alle var unge, hvide drenge, der var vokset op i lavere socialklassekvarterer i det centrale Boston. Disse boligområder var generelt

7. Resiliens er et psykologisk begreb om en særlig modstandskraft, der gør, at nogle mennesker klarer sig godt på trods af, at deres livsbetingelser udgør en risiko for fx senere kriminel adfærd.

kendetegnet ved fattigdom, økonomisk afhængighed, boliger i forfald og en beliggenhed tæt på et industriområde. Gennemsnitsalderen for både de kriminelle og de ikke-kriminelle drenge var lige under 15 år ved dataindsamlingens begyndelse. Information om sociale, psykiske og biologiske karakteristika, familieliv, skolepræstationer, arbejds erfaring og andre begivenheder i drengenes liv blev indsamlet i 1939-1948. Derudover blev drengenes forældre, lærere, naboer, domstolene og socialforsorgsansatte interviewet. De unge mænd blev interviewet igen som 25- og 31-årige, mens en lille del af dem (52 personer) blev interviewet igen som 70-årige (Laub & Sampson, 2003).

Selvom Gluecks indsamlinger af forløbsdata indeholder et væld af data om sociale forhold og lovovertrædelser, har deres forskning været ugleset i mange år. Dette skyldes bl.a., at Glueck og Glueck ikke tog højde for den kausale orden og ikke skelnede mellem faktorer, der kom forud for kriminaliteten, og faktorer, der blev udløst af kriminaliteten eller institutionaliseringen (Laub & Sampson, 1988).

TABEL 2.1

Risiko- og beskyttelsesfaktorer ifølge *Unraveling Juvenile Delinquency*.

Risikofaktorer	Beskyttelsesfaktorer
<i>Familiefaktorer</i>	<i>Familiefaktorer</i>
- Familien er flyttet mange gange	- Moren giver god supervision
- Forældrene er inkonsistente i brugen af psykisk kontrol og straf	- Forældre-barn-relationen er god
- Forældrene holder ikke opsyn, udviser ligegyldighed og er afvisende	

Kilde: Laub & Sampson, 1988.

Laub og Sampson (1988) har analyseret de originale data fra *Unraveling Juvenile Delinquency* og fundet resultater, der bidrager til litteraturen om sammenhængen mellem familieliv og kriminalitet, bl.a. at mange flytninger, inkonsistent brug af psykisk kontrol og straf i opdragelsen og ligegyldighed er de vigtigste prædiktorer for alvorlig og vedvarende kriminalitet (jf. tabel 2.1).

CAMBRIDGE STUDY IN DELINQUENT DEVELOPMENT

Cambridge Study in Delinquent Development er en forløbsundersøgelse af 411 drenge fra London, der i 1961-1962, da undersøgelsen startede, var 8-9

år gamle. Drengene blev interviewet ni gange, frem til de fyldte 48 år. Yderligere blev der indhentet information fra både drengenes forældre, lærere og venner. Hovedformålet med studiet var at samle så mange faktorer som muligt, der kunne være relateret til lovovertrædelser (Piquero m.fl., 2010). De mest hyppige lovovertrædelser, informanterne begik, var tyveri, biltyveri, indbrud, bedrag eller vold (Farrington & Welsh, 2007). Farrington og kollegaer fandt, at lav intelligens⁸, risikovillighed, høj impulsivitet, dårlig koncentrationsevne, dristighed samt rastløshed var individuelle risikofaktorer for senere kriminel adfærd. Familie-mæssige risikofaktorer for senere kriminel adfærd var lav indkomst, konflikter forældrene imellem samt manglende opsyn og støtte fra forældrenes side. Videre havde det en stor betydning for den unges senere lovovertrædelser, hvis hans far, mor, bror eller søster selv havde en kriminel baggrund. Resultaterne viste, at 63 pct. af drengene, hvis far havde en dom, selv var blevet dømt. Det fremgik yderligere, at sammenhængen var stærkest, hvis det dømte familiemedlem var af samme køn som informantens selv; dvs. far og bror, samtidig med at ældre søskendes lovovertrædelser havde en større indflydelse end yngre søskendes (Farrington & Welsh, 2007). Det at have en stor familie figurerede ligeledes som en risikofaktor. Dette gjaldt dog ikke for drenge, som var vokset op i et hjem med meget fysisk plads som eksempelvis en stor bolig med mange værelser. Noget tyder altså på, at det at have en stor familie kun var udslagsgivende, hvis familien havde begrænset fysisk plads. Afslutningsvis figurerede autoritære forældre samt forældre, der var inkonsekvente i deres opdragelse, som en risikofaktor, fx kunne det påvirke barnets udvikling i en negativ retning, hvis forældrene skiftevis ignorerede og straffede dårlig opførsel, eller hvis forældrene indimellem var uenige om opdragelsen, så den ene forælder lod dårlig opførsel passere, mens dårlig opførsel hos den anden forælder fik konsekvenser (Farrington & Welsh, 2007).

8. Niveaue af intelligens er i *Cambridge Study in Delinquent Development* testet vha. Raven's Progressive Matrices, en skriftlig intelligenstest og en meget udbredt måde at teste intelligens på (Farrington & Welsh, 2007). Testmaterialet består af et sæt såkaldte matricer – også kendt fra andre intelligenstest. En matrice er en figurække arrangeret efter et bestemt princip. Den sidste figur i rækken mangler og skal bestemmes ud fra et sæt svarmuligheder. Bestemmelse af det rigtige svar kræver, at testpersonen gennemskuer det princip, hvorefter figurækken er arrangeret. Gennemsnitlig intelligens er standardiseret til 100, og grænsen for lav IQ er sat ved en score på 90 eller derunder.

TABEL 2.2

Risiko- og beskyttelsesfaktorer ifølge *Cambridge Study in Delinquent Development*.

Risikofaktorer	Beskyttelsesfaktorer
<i>Individuelle faktorer</i>	
- Har lav intelligens	
- Har stor risikovillighed	
- Har høj impulsivitet	
- Har dårlig koncentrationsevne	
- Er dristig	
- Er rastløs	
<i>Familiefaktorer</i>	
- Forældrene har lav indkomst	- Der er stor fysisk plads i hjemmet
- Forældrene har mange konflikter	
- Forældrene holder ikke opsyn og støtter ikke	
- Forældrene eller søskende har kriminel baggrund	
- Familiehusholdningen er stor	
- Forældrene er autoritære	
- Forældrene anvender inkonsekvente opdragelsesmetoder	

Kilde: Farrington & Welsh, 2007.

Den nyeste forskning på baggrund af data fra *Cambridge Study in Delinquent Development* indikerer, at der er en positiv sammenhæng mellem lovovertrædelser i de første 40 år af livet og selvrapporteret fiasko senere i livet (life failure), og at der også er en sammenhæng mellem forekomsten af risikofaktorer i barndommen og det senere voksenliv (Piquero m.fl., 2010).

PITTSBURGH YOUTH STUDY

Pittsburgh Youth Study er en forløbsundersøgelse fra Pennsylvania, USA, der tager udgangspunkt i ca. 1.500 drenge fra Pittsburghs folkeskoler i 1987-1988. Drengene repræsenterer forskellige aldersgrupper; ca. 500 af dem var 7 år, da undersøgelsen startede, mens ca. 500 var 10 år, og de resterende var 13 år gamle. Informationer om den yngste gruppe blev indsamlet en gang om året i 12 år, da børnene var i alderen 7-19 år. Informationer om den mellemste gruppe blev indsamlet hver sjette måned, indtil drengene blev 13 år, og igen da de blev 22 år gamle. Sidst blev der indhentet informationer om den ældste gruppe en gang om året i 12 år, da de var i alderen 13-25 år. Informationerne kom fra drengene selv, deres mødre og lærere. Drengene i dette studie voksede op i 1990'erne,

men det har sidenhen vist sig, at resultaterne fra denne undersøgelse er meget lig dem, som man fandt i tidligere nævnte *Cambridge Study in Delinquent Development* i 1960'erne. Individuelle faktorer som impulsivitet og lav intelligens⁹ var ligesom i studiet fra Cambridge udslagsgivende for drengene i dette studie. Endvidere var det afgørende risikofaktorer, at forældrene havde et stofmisbrug, var deprimerede eller økonomisk afhængige af overførselsindkomster (Farrington & Welsh, 2007).

TABEL 2.3

Risikofaktorer ifølge *Pittsburgh Youth Study*.

Risikofaktorer
<i>Individuelle faktorer</i>
- Har høj impulsivitet
- Har lav intelligens
- Har lav involvering i familieaktiviteter
<i>Familiefaktorer</i>
- Forældrene har et stofmisbrug
- Forældrene har en depression
- Forældre er økonomisk afhængige af overførselsindkomster
- Forældrene bekræfter og bakker op i ringe grad

Kilde: Farrington & Welsh, 2007.

På trods af at de to studier, *Cambridge Study in Delinquent Development* og *Pittsburgh Youth Study*, drog flere af de samme konklusioner, så gik *Pittsburgh Youth Study* videre, da det ikke alene sammenlignede risikofaktorer individer imellem, men også inddrog forandringer for det enkelte individ over tid. Farrington m.fl. (2002) har med udgangspunkt i 506 drenge fra den ældste aldersgruppe af informanter sammenlignet forandringer i risikofaktorer hos det enkelte individ med forandring i kriminalitet hos det enkelte individ over tid (Farrington m.fl., 2002). De fandt, at en lav grad af bekræftelse og opbakning fra forældrenes side samt lav involvering i familieaktiviteter kunne karakteriseres som prædiktorer for kriminalitet som fx hærværk, butikstyveri, lommetyveri, biltyveri, forfalskning

9. I *Pittsburgh Youth Study* er der brugt WISC-R (Wechsler Intelligence Scale for Children), der er en intelligens-test beregnet for børn i alderen 6-16 år og udviklet på baggrund af WAIS, Wechsler Adult Intelligence Scale (Loeber m.fl., 2003). Testen består af sproglige prøver og handleprøver. Den sproglige IQ-skala og handle-IQ-skalaen kan lægges sammen og give den totale IQ. Gennemsnittet for drenges IQ på 100,71 (minimum = 63, maksimum = 145) og grænsen for lav intelligens er sat ved en score på 85 eller derunder.

af checks eller misbrug af andres kreditkort, slagsmål, voldtægt eller salg af stoffer.

THE DUNEDIN HEALTH AND DEVELOPMENT STUDY

Ud over *Cambridge Study in Delinquent Development* og *Pittsburgh Youth Study* findes også en forløbsundersøgelse fra New Zealand, kaldet *The Dunedin Health and Development Study*. Studiet fulgte godt 1.000 mænd og kvinder, født mellem april 1972 og marts 1973, fra de var 3 år gamle, til de fyldte 21 år (Moffitt m.fl., 2001). Studiet udmærker sig ved, at det følger en flok børn i en storby og ikke en særligt udvalgt gruppe, som det eksempelvis var tilfældet i Glueck & Glueck (1950) og Pittsburgh Youth Study (Soothill, Fitzpatrick & Francis, 2009). The Dunedin Health and Development Study fandt bl.a., at der var store forskelle i mænds og kvinders kriminelle adfærd, hvor kvinder havde færre og mindre seriøse kriminelle forhold end mænd.

Tabel 2.4 giver en oversigt over de risikofaktorer, der blev fundet ved *The Dunedin Health and Development Study*. Tabellen viser, at der er risikofaktorer, der kan adskilles i individuelle risikofaktorer, såsom dårlig koncentrationsevne og dårlige verbale evner, og familiemæssige risikofaktorer, såsom brudte familier, stor familiehusholdning og hård disciplin.

TABEL 2.4

Risikofaktorer ifølge *The Dunedin Health and Development Study*.

Risikofaktorer

Individuelle faktorer

- Har dårlige verbale evner
- Har dårlig hukommelse
- Er rastløs
- Har høj impulsivitet
- Har dårlig koncentrationsevne

Familiefaktorer

- Partner er antisocial
 - Der er kun en forsøger
 - Forældrene har mange konflikter
 - Moren er kriminel
 - Forældrene udøver hård disciplin
 - Familiehusholdningen er stor
 - Familien er splittet
 - Familien har lav socioøkonomisk status
-

Kilde: Farrington & Welsh, 2007.

DANSKE MÆND FØDT I 1980

Der eksisterer inden for kriminologien en lang række perspektiver vedrørende identifikation af risiko- og beskyttelsesfaktorer. De tre ovennævnte studier er tre af de mest kendte inden for forskningen om risikofaktorer og kriminalitet, men derudover har en lang række andre forskere også beskæftiget sig med området. Vi præsenterer et udpluk af deres forskning nedenfor. Som det vil fremgå, peger forskningen i samme retning, hvilket styrker resultaternes forklaringskraft. Eksempelvis finder flere forskere, at børn, hvis forældre har en kriminel baggrund, har en større risiko for at udvikle kriminel adfærd senere i livet (Farrington & Welsh, 2007; Loeber & Stouthamer-Loeber, 1986; Soothill m.fl., 2010).

Soothill m.fl.s (2010) studie af danske mænd født i 1980 beskæftigede sig med fire paradigmer, som kan påvirke risikoen for kriminel adfærd i en dansk kontekst. Det drejede sig om følgende:

- Individuelle ressourcer
- Familiefaktorer
- Lokalitet eller miljøfaktorer
- Strukturelle faktorer.

Deres undersøgelse tog udgangspunkt i en kohorte af mænd født i 1980, bosiddende i Danmark pr. 1. januar 1994, som blev fulgt indtil 2005. Det vil sige indtil 25-års-alderen. Undersøgelsen fokuserede på de involveredes første domsfældelse for en af følgende tre kriminalitetsformer: butiksrøveri, indbrud og vold. Hensigten med studiet var at undersøge, hvorvidt de forskellige faktorer, der indgik i de fire paradigmer, kunne prædikere individernes første domsfældelse for en af de tre kriminalitetsformer. De fire paradigmer indeholdt forskellige risikofaktorer. Det første paradigme inkluderede en række problemer i forbindelse med barnets opvækst hos sine forældre, der dannede baggrund for kriminel adfærd senere i livet. Der kunne eksempelvis være tale om, at forældrene havde et misbrug af rusmidler, havde problematiske forælderroller i hjemmet, eller at forældrene var skilt. Det andet paradigme omfattede strukturelle udfordringer såsom familiens position i samfundet. Dette indbefattede en situation, der ikke i samme grad som under det første paradigme var under familiens egen kontrol. Her kunne være tale om ledighed eller fattigdom. Inden for det tredje paradigme var der tale om variable i forbindelse med området, hvor familien bor. Det kunne dreje sig om et særligt belastet boligområde eller

lignende, hvor problemerne ligeledes i mindre grad var relateret til individuelle karakteristika. Afslutningsvist var der i det fjerde paradigme tale om variable, der var tilknyttet individets socioøkonomiske ressourcer som eksempelvis mangel på uddannelse, dårlig økonomi, arbejdsløshed m.m. Konklusionen på undersøgelsen var, at alle fire paradigmer havde en forklaringskraft i forhold til respondenternes første domsfældelse. Tabel 2.5 giver en oversigt over risikofaktorerne ifølge dette studie.

TABEL 2.5

Risikofaktorer i forløbsundersøgelse af danske mænd født i 1980, fulgt til 25-års-alderen.

Risikofaktorer
<i>Individuelle faktorer</i>
- Mangler uddannelse
- Har dårlig økonomi
- Er arbejdsløs
<i>Familiefaktorer</i>
- Forældre har et misbrug af rusmidler
- Moren fik børn som teenager
- Forælderrollerne er problematiske
- Forældrene er skilt
<i>Miljøfaktorer</i>
- Er bosiddende i et belastet boligområde.
<i>Strukturelle faktorer</i>
- Er ledig
- Er fattig

Kilde: Soothill m.fl., 2010.

DANSKE MÆND OG KVINDER FØDT I 1966

Christoffersen & Soothill (2003) tog i et andet studie udgangspunkt i data fra 84.765 børn født i Danmark i 1966. Børnene og deres forældre blev fulgt i perioden 1979-1993, hvor der blev fokuseret på informationer om helbred, uddannelse, familieseparation, selvmordsforsøg, kriminalitet og arbejdsløshed. På baggrund af disse data konkluderede de, at forældrenes alkohol- og stofmisbrug, forældrenes separation, farens kriminalitet samt forældrenes manglende erhvervsuddannelse og længerevarende arbejdsløshed var faktorer, der var udslagsgivende for barnets senere kriminelle adfærd (Christoffersen & Soothill, 2003). Andre risikofaktorer såsom vold i hjemmet, børnemishandling, teenagemoderskab

samt barnets anbringelse uden for hjemmet var ligeledes af stor betydning. De fandt afslutningsvis, at vedkommendes egen situation året forud for den registrerede kriminalitet havde større betydning for den kriminelle adfærd end andre faktorer. Eksempelvis var manglende erhvervsuddannelse, ungdomsarbejdsløshed og relativ fattigdom udslagsgivende (Christoffersen & Soothill, 2003). Tabel 2.6 indeholder en oversigt over risikofaktorerne i dette studie.

TABEL 2.6

Risikofaktorer ifølge data om danske mænd og kvinder født i 1966.

Risikofaktorer
<i>Individuelle faktorer</i>
- Er anbragt uden for hjemmet
- Har ingen uddannelse
<i>Familiefaktorer</i>
- Forældre har et misbrug af euforiserende stoffer
- Der er vold i hjemmet
- Forældrene udsætter børnene for mishandling
- Forældrene er skilt
- Moren fik børn som teenager
- Faren har kriminel baggrund
- Forældrene har ingen uddannelse
<i>Strukturelle faktorer</i>
- Har været ledig i længere tid
- Er ramt af ungdomsarbejdsløshed
- Er relativt fattig

Kilde: Christoffersen & Soothill, 2003.

META-ANALYSER AF FAMILIEFAKTORER

Loeber & Stouthamer-Loeber tager i deres metaanalyse udgangspunkt i fire familieparadigmer. De har, på baggrund af en metaanalyse af en række forløbsstudier, studeret forskellige familiefaktoreres betydning for ungdomskriminalitet. Studierne indeholder resultater fra drenge i alderen 6 år og opefter og deres selvrapporterede eller officielt registrerede kriminalitet. De fandt, at følgende fire paradigmer var afgørende for senere ungdomskriminalitet hos de involverede drenge: Det første paradigme omhandlede omsorgssvigt, såsom forældrenes manglende tid med børnene og deres manglende opmærksomhed. Det andet paradigme omhandlede konflikter i familien, fx konflikter forældrene imellem eller mellem barn og forældre. Det tredje paradigme omhandlede afvigende

adfærd i familien, fx at forældrene selv havde en kriminel baggrund; mens det sidste paradigme omhandlede splittelse af familien, fx skilsmisse eller dødsfald i familien. Loeber og kollegaer fandt endvidere, at aggressiv adfærd samt at pjække og lyve var udslagsgivende, når det gjaldt individuelle risikofaktorer (Loeber & Stouthamer-Loeber, 1986). Tabel 2.7 giver en oversigt over risikofaktorerne i Loeber & Stouthamer-Loebers studie.

Farrington & Welsh (2007) har lavet en oversigt over den nyeste forskning inden for risiko og resiliens. I oversigten fokuserede de på individuelle risikofaktorer og risikofaktorer tilknyttet familien. Individuelle risikofaktorer, der øgede risikoen for senere kriminel adfærd, var: lav intelligens, personlige træk som manglende empati, at være fjendtlig over for andre, temperament, høj impulsivitet samt dårlige sociale kognitive evner (Farrington & Welsh, 2007). Familiemæssige risikofaktorer, der øgede risikoen for senere kriminel adfærd, var: kriminelle forældre eller søskende, en stor familie, dårlig børneopdragelse, misbrug af rusmidler i familien, omsorgssvigt, konflikter forældre imellem og splittede familier. Videre fandt de, at lav socioøkonomisk status, indflydelse fra jævnaldrende samt problemer i skole og nabolag var udslagsgivende for senere kriminalitet (Farrington & Welsh, 2007). Risikofaktorerne ifølge Farrington & Welshs studie fremgår af Tabel 2.8.

TABEL 2.7

Risikofaktorer ifølge Loeber & Stouthamer-Loebers studie.

Risikofaktorer
<i>Individuelle faktorer</i>
- Pjækker
- Lyver
- Har aggressiv adfærd
<i>Familiefaktorer</i>
- Forældrene bruger ikke tid med børnene
- Forældrene giver ikke børnene opmærksomhed
- Forældrene har mange konflikter indbyrdes
- Forældrene og barnet har mange konflikter
- Forældrene har en kriminel baggrund
- Forældrene er skilt
- Der har været dødsfald i familien

Kilde: Loeber & Stouthamer-Loeber, 1986.

TABEL 2.8

Risikofaktorer ifølge Farrington & Welshs metastudie.

Risikofaktorer
<i>Individuelle faktorer</i>
- Har lav intelligens
- Er følelsesforladt
- Mangler empati
- Har temperament
- Har høj impulsivitet
- Har dårlige sociale evner
- Har problemer i skolen
- Har dårlig indflydelse fra jævnaldrende
<i>Familiefaktorer</i>
- Forældre eller søskende har kriminel baggrund
- Familiehussstanden er stor
- Forældrene er dårlige til børneopdragelse
- Forældrene har et misbrug af euforiserende stoffer
- Omsorgssvigt
- Forældrene har mange konflikter indbyrdes
- Familien er splittet
- Familien har lav socioøkonomisk status
<i>Andre faktorer</i>
- Der er problemer i nabolaget

Kilde: Farrington & Welsh, 2007.

INDIVIDUAL DEVELOPMENT AND ADAPTATION

I Sverige har Magnusson og kollegaer foretaget en stor forløbsundersøgelse kaldet *IDA – Individual Development and Adaptation*. Undersøgelsen har fulgt 1.400 børn fra 3. klasse og op igennem gymnasiet med en eftermåling, da børnene blev 27 år (se bl.a. Magnusson, 1995; Magnusson & Bergman, 1988). De fandt, at aggressiv adfærd, hyperaktivitet, begrænsede evner i skolen samt dårlig kontakt til jævnaldrende øgede risikoen for, at barnet senere begik kriminelle handlinger såsom tyveri, at køre uden kørekort eller at køre alkoholpåvirket samt misbrug og psykiske sygdomme (Cederblad, 2003). Undersøgelsen viste yderligere, at unge, der havde begået flere lovovertrædelser, i højere grad blev registreret for kriminalitet som voksne end unge, der kun var blevet registreret for kriminalitet en enkelt gang. Videre fremgik det, at voksne, der var registreret for kriminalitet mere end 10 gange, også havde begået flere lovovertrædelser som teenagere. Med andre ord: Mange lovovertrædelser tidligt i livet medfører større risiko for kriminel adfærd som voksen (Cederblad, 2003). Tabel 2.9 giver en oversigt over risikofaktorerne i dette studie.

TABEL 2.9

Risikofaktorer ifølge *Individual Development and Adaption*.

Risikofaktorer
<i>Individuelle faktorer</i>
- Har aggressiv adfærd
- Er hyperaktiv
- Har begrænsede evner i skolen
- Har dårlig kontakt til jævnaldrende

Kilde: Magnusson, 1995; Magnusson & Bergman, 1988.

YOUNG LAWBREAKERS AS ADULTS (YLA)

I en anden svensk forløbsundersøgelse *Young Lawbreakers as Adults* (YLA) fra 1983 fandt forfatterne, at vanrøgt og misbrug i barndommen kunne betragtes som risikofaktorer for senere lovovertrædelser; her med fokus på voldelig adfærd. Studiet tog udgangspunkt i 199 mænd, der tilbage i 1956 var en del af et større studie med i alt 287 drenge fra et udsat boligområde. Her blev der indsamlet informationer omkring misbrug og vanrøgt i familien samt kriminel adfærd, da drengene var 11-14 år. Data var baseret på journaler fra skole og socialarbejdere, interview med forældre og børn samt selvrapportering. I midten af 1980'erne og først i 1990'erne blev YLA foretaget som et opfølgingsstudie; her var drengene mellem 32 og 40 år gamle. Data om kriminel adfærd fra 15 år og opefter blev indhentet fra politiets strafferegister. Konklusionen på studiet var, at mænd, der i høj grad havde været udsat for misbrug og vanrøgt som børn, i højere grad begik voldelig kriminalitet end mænd, der i mindre grad havde været udsat for misbrug og vanrøgt som børn (Lang, Af Klinteberg & Alm, 2002).

TABEL 2.10

Risikofaktorer ifølge *Young Lawbreakers as Adults*.

Risikofaktorer
<i>Individuelle faktorer</i>
- Har et misbrug
- Bliver udsat for vanrøgt

Kilde: Lang, Af Klinteberg & Alm, 2002.

TUNGTVEJENDE RISIKOFAKTORER

Som det fremgår af ovenstående præsentation, er der en lang række forskellige faktorer, der øger risikoen for, at en gruppe af børn og unge udviser kriminel adfærd senere i livet. De mange forskellige perspektiver bidrager med en bred og nuanceret viden om feltet og åbner videre op for en diskussion af, hvilke af de nævnte risikofaktorer der er de mest tungtvejende i forhold til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Murray og Farrington (2010) forsøger netop gennem metaanalyse af en lang række forløbsundersøgelser at besvare dette spørgsmål i deres oversigt over hovedresultater inden for området (Murray & Farrington, 2010). De konkluderer, at lav intelligens, lav selvkontrol, høj impulsivitet og manglende empati er de mest tungtvejende individuelle risikofaktorer. I forhold til familiefaktorerne finder de, at kriminelle eller antisociale forældre, stor familiehusholdning, dårlige forældreevner, konflikter forældrene imellem eller skilte forældre er de mest tungtvejende. Afslutningsvist fremhæver de lav socioøkonomisk status, kriminelle venner, skole med høj kriminalitetsrate samt et fattigt boligområde som de mest tungtvejende miljøfaktorer. Tabel 2.10 giver en oversigt over de tungtvejende risikofaktorer, der er fundet gennem Murray og Farringtons (2010) metaanalyse af forløbsundersøgelser.

TABEL 2.11

Tungtvejende risikofaktorer ifølge metaanalyse af forløbsundersøgelser om kriminalitet.

Tungtvejende risikofaktorer
<i>Individuelle faktorer</i>
- Har lav intelligens
- Har lav selvkontrol
- Har høj impulsivitet
- Mangler empati
<i>Familiefaktorer</i>
- Forældrene er kriminelle
- Forældrene er antisociale
- Familiehusholdningen er stor
- Forældrene har dårlige forældreevner
- Forældrene har mange konflikter indbyrdes
- Forældrene er skilt
<i>Miljøfaktorer</i>
- Familien har lav socioøkonomisk status
- Har kriminelle venner
- Skolen har høj kriminalitetsrate
- Bor i et fattigt boligområde

Kilde: Murray & Farrington, 2010.

FORSKNING OM BESKYTTELSESFAKTORER

KAUAI LONGITUDINAL STUDY

Et eksempel på forskning, der beskæftiger sig med beskyttelsesfaktorer, er Werner & Smiths *Kauai Longitudinal Study* (1982, 1992). De har fulgt 698 børn født i 1955 i Kauai, Hawaii, hvor data blev indsamlet ved fødslen og alderen 2, 10, 18, 30 og 40 år. Studiet undersøgte, hvordan en gruppe af udsatte børn¹⁰ formåede at klare sig og undgik at ende i kriminalitet (Werner & Smith, 1992; Werner & Smith, 1982). De fandt, at de vigtigste beskyttelsesfaktorer for at undgå eller reducere kriminel adfærd eller psykiske problemer gennem livet var:

- At barnet som spæd var fysisk aktiv og udviste hengivenhed
- At barnet deltog i fritidsbeskæftigelser, der både kunne give barnet en oplevelse af succes og bidrage med nye netværk af børn og voksne
- At den unge gennemførte en uddannelse
- At den unge fik en prosocial partner.

Videre fandt forfatterne en række andre beskyttelsesfaktorer, der i højere grad var tilknyttet familien. De vigtigste faktorer var her:

- At barnet var den førstefødte
- At barnet kun kortvarigt var adskilt fra den primære forsørger
- At familiehusholdningen var lille
- At barnet i høj grad modtog social støtte, dvs. at barnet fik meget opmærksomhed fra forældre eller en anden omsorgsperson.

10. Børnene besidder biologiske risikofaktorer, såsom lav fødselsvægt eller medfødte skader, der på længere sigt kræver særlig behandling mod fysiske handicap eller mentale problemer. De er vokset op i fattige og ustabile hjem med forældre, der har lav uddannelse samt seriøse mentale problemer (Werner & Smith, 1982).

TABEL 2.12

Risiko- og beskyttelsesfaktorer ifølge *Kauai Longitudinal Study*.

Risikofaktorer	Beskyttelsesfaktorer
<i>Individuelle faktorer</i>	<i>Individuelle faktorer</i>
- Har lav fødselsvægt	- Er den førstefødte
- Har medfødte fysiske eller psykiske skader	- Er fysisk aktiv som spæd
- Har oplevet lang separation fra den primære omsorgsperson	- Udviser hengivenhed
- Har haft seriøse, gentagne sygdomsforløb som barn	- Deltager i fritidsbeskæftigelser
- Har haft mange skoleskift	- Kun kortvarigt har været adskilt fra den primære forsøger
- Har været anbragt uden for hjemmet	- Har nære venner
- Har været syg i længere tid	- Har en uddannelse
<i>Familiefaktorer</i>	- Har en prosocial partner
- Har fået søskende inden for 2 år efter fødsel	- Har en gennemsnitlig intelligens eller over
- Har syge forældre	- Har en positiv selvopfattelse
- Har mentalt syge forældre	- Er i stand til at kontrollere egne impulser
- Har søskende med handicap eller adfærdsproblemer	- Får støtte fra lærer
- Der er kroniske uoverensstemmelser i familien	<i>Familiefaktorer</i>
- Faren er fraværende	- Har maksimum fire søskende, født med 2 års mellemrum
- Har oplevet lang separation fra forældrene	- Familiehusholdningen er lille
- Forældrene er arbejdsløse	- Får opmærksomhed fra forældre
- Familien er flyttet mange gange	- Har et positivt forhold til forældre
- Forældrene er skilt	- Har ekstra omsorgspersoner ud over moren, såsom venner og naboer
- Der har været dødsfald blandt nære venner eller søskende	- Får omsorg fra søskende og bedsteforældre
	- Moren har fast arbejde
	- Der er struktur og regler i hjemmet
	- Der er fælles værdier i hjemmet (fællesskab)
	- Moren har uddannelse
	<i>Strukturelle faktorer</i>
	- Har adgang til offentlige institutioner og offentlig støtte

Kilde: Werner & Smith, 1982; Werner, 2000.

Ud over beskyttelsesfaktorerne fandt Werner & Smith ligeledes en række risikofaktorer, der var udslagsgivende for risikoen for senere kriminell adfærd. I forhold til de individuelle risikofaktorer gjaldt det, at barnet havde haft et længerevarende sygdomsforløb, eller at barnet havde indlærings- eller adfærdsproblemer. I forhold til risikofaktorerne, der var tilknyttet familien, drejede det sig om:

- At barnet havde haft en lang separation fra forældrene eller dets primære forsørger
- At barnet fik søskende inden for 2 år efter egen fødsel
- At forældrene var fysisk eller mentalt syge
- At barnet havde søskende med handicap
- At der var kroniske stridigheder i familien
- At forældrene var skilte og havde fået nye partnere
- At forældrene var arbejdsløse
- At familien ofte havde flyttet
- At barnet ofte havde skiftet skole
- At barnet var blevet fjernet fra hjemmet
- At en af barnets søskende eller nære venner var afgået ved døden.

Tabel 2.12 giver en oversigt over risiko- og beskyttelsesfaktorer, der blev fundet i *Kauai Longitudinal Study*.

YOUTH DEVELOPMENT STUDY

Et andet studie, der beskæftigede sig med beskyttelsesfaktorer, var *Youth Development Study* af Staff & Uggen (2003), der har fulgt 1.000 unge fra 1988 og fremefter. Omdrejningspunktet for studiet var, hvilken betydning arbejde havde for unge i forhold til kriminel adfærd. De konkluderede, at hvis unge havde et arbejde med lav status blandt deres jævnaldrende samt en forholdsvis lav løn, så kunne dette nedsætte risikoen for senere lovovertrædelser, modsat job med høj løn og status. Faren ved, at den unge besad job med høj løn og status, kunne være, at den unge prioriterede jobbet frem for skolen. Dette kunne føre til, at den unge fik vanskeligt ved at administrere både skole og arbejde, hvilket kunne gå ud over skolegangen. Det var afgørende, at arbejdet understøttede, snarere end erstattede, skolen, hvilket betød, at arbejdet skulle indeholde muligheden for, at den unge tillærte sig nye færdigheder. Arbejdet skulle indbefatte faste rammer og støtte, da arbejde med høj autonomi øgede risikoen for, at den unge begik kriminelle handlinger. Der kunne eksempelvis være tale om, at den unge blev oplært under opsyn af en anden medarbejder eller havde faste opgaver, der skulle udføres (Staff & Uggen, 2003). Tabel 2.13 giver en oversigt over risiko- og beskyttelsesfaktorer ifølge Staff & Uggens studie.

TABEL 2.13

Risiko- og beskyttelsesfaktorer ifølge *Youth Development Study*.

Risikofaktorer	Beskyttelsesfaktorer
<i>Individuelle faktorer</i>	<i>Individuelle faktorer</i>
- Har arbejde med høj status hos jævnaldrende	- Har arbejde med lav status hos jævnaldrende
- Har arbejde med høj løn	- Har arbejde med lav løn
- Har arbejde med høj autonomi	- Har arbejde med faste rammer og støtte
- Har arbejde, der erstatter skolen	- Har arbejde, der understøtter skolen

Kilde: Staff & Uggen, 2003.

LITTERATURSTUDIE OM BESKYTTELSESFAKTORER

Lösel & Bender (2003) identificerede i deres litteraturstudie om beskyttelsesfaktorer en lang række faktorer, der kunne beskytte børn og unge mod senere kriminel adfærd (Lösel & Bender, 2003). De fandt, at de vigtigste individuelle beskyttelsesfaktorer for at undgå senere kriminel adfærd var: at barnet var kontrolleret, fleksibelt, målrettet, intelligent og besad gode verbale færdigheder. Barnet skulle være realistisk omkring egne evner, have evnen til at planlægge ud i fremtiden samt formå at løse problemer. Endvidere skulle barnet være velfungerende i sociale sammenhænge, kunne tage afstand fra antisociale handlinger, være i stand til at føle skyld og undgå euforiserende stoffer (Lösel & Bender, 2003). De vigtigste familiemæssige beskyttelsesfaktorer var: positive rollemodeller, middel socioøkonomisk status, en vis indkomststabilitet, harmoni samt accept og opmærksomhed i familien. Sampson & Laub fandt i forlængelse heraf, at forældrenes manglende opsyn med og afstandstagen fra barnet samt barnets svage tilknytning til forældrene øgede risikoen for senere ungdomskriminalitet (Cederblad, 2003). Afslutningsvist konkluderede Lösel & Bender, at det i forhold til skole og fritid var afgørende, at barnet var motiveret for at gå i skole, at lærerne var opmærksomme og støttende, samt at barnet havde støttende og nære venner, der ikke var kriminelle (Lösel & Bender, 2003).

TABEL 2.14

Beskyttelsesfaktorer ifølge *Litteraturstudie om beskyttelsesfaktorer*.

Beskyttelsesfaktorer
<i>Individuelle faktorer</i>
- Er kontrolleret
- Er fleksibel
- Er målrettet
- Har høj intelligens
- Besidder gode verbale færdigheder
- Er realistisk omkring egne evner
- Har evnen til at planlægge ud i fremtiden
- Formår at løse problemer
- Er velfungerende i sociale sammenhænge
- Er i stand til at føle skyld
- Undgår euforiserende stoffer
- Har positive rollemodeller
- Familien har middel socioøkonomisk status
- Familiens indkomst er stabil
- Familien er harmonisk, accepterende og opmærksom
- Er motiveret for at gå i skole
- Har opmærksomme og støttende lærere
- Har nære, støttende og ikke-kriminelle venner

Kilde: Lösel & Bender, 2003.

FORBEHOLD VED IDENTIFIKATION AF KRIMINEL ADFÆRD

Som nævnt indledningsvist er det vigtigt at tolke ovenstående resultater med en vis varsomhed. Først og fremmest fokuseres der i forskningen primært på drenges senere kriminelle adfærd. Mange af de store forløbsundersøgelser undersøger risikofaktorer hos drenge, men inddrager ikke piger. Dette skyldes formodentligt, at forskningsresultaterne peger på, at det netop er drengene, der kommer til at stå for den største andel af de kriminelle handlinger (Piquero & Buka, 2002). Werner & Smiths *Kauai Longitudinal Study* er en undtagelse, idet det både beskæftiger sig med drenge og piger. Studiet fokuserer på beskyttelsesfaktorer, mens der stadig er mangel på viden om forholdet mellem risikofaktorer og senere kriminalitet, når det gælder piger.

Dernæst er det vigtigt at holde sig for øje, at de inddragede studier omhandler risikofaktorer, der har en betydning på langt sigt. Der eksisterer ligeledes en række risikofaktorer, der kan påvirke på kort sigt, altså i specifikke situationer lige her og nu. Der kan fx være tale om, at

den unge føler sig provokeret af sine omgivelser, er fuld eller føler sig særligt fristet i situationen (Farrington & Welsh, 2007).

Videre er der forskel på, hvilke metoder der anvendes i de forskellige studier, hvilket har en afgørende betydning for resultaterne. Et eksempel er det førnævnte *Pittsburgh Youth Study*, hvor Loeber og kollegaer har undersøgt forandringer hos det enkelte individ og ikke blot forskellige individer imellem. Når de sammenlignede individer imellem, fandt de eksempelvis, at omgangskredsen havde en stor betydning for, hvorvidt den unge begik kriminalitet. Resultaterne fra udviklingen hos det enkelte individ viste derimod ingen sammenhæng mellem omgangskreds og lovovertrædelser (Farrington & Welsh, 2007). Videre er der forskel på, hvorvidt der er tale om selvrapporteret kriminalitet eller kriminalitet, der er kommet til politiets kendskab.

Helt overordnet er det vigtigt at påpege, at det er veldokumenteret, at risikofaktorer ikke er determinerende for en ugunstig udvikling hos barnet. Det betyder, at risikofaktorerne ikke nødvendigvis vil komme til at skade barnets udvikling. Majoriteten af børn, der i deres opvækst lever under alvorlig stress, vil vokse op og udvikle sig hensigtsmæssigt og almindeligt (Egelund m.fl., 2008). Dermed ikke være sagt, at børn, der er udsat for risiko under opvæksten, ikke påvirkes, men en manglende konstans i børnenes udvikling gør, at det er yderst vanskeligt at forudsige, hvorvidt barnet på længere sigt vil udvikle problemer eller ej. Dog gælder det, at børn, der kronisk eksponeres for stressende omstændigheder i opvæksten, ofte vil opleve en dybere virkning i forhold til deres psykiske sundhed end børn, der oplever de stressende situationer ganske kortvarigt (Egelund m.fl., 2008). Videre er det vigtigt at fremhæve, at det kan variere fra barn til barn, hvordan de reagerer på selvsamme risikofaktor. Den samme stressende situation kan forårsage én form for symptomer hos et barn, mens den kan forårsage andre former hos et andet. Omvendt kan forskellige risikofaktorer udløse samme symptomer hos forskellige børn. Der eksisterer altså ikke nødvendigvis en klar sammenhæng mellem risikoens art og dens følger. Endvidere har tidspunktet for, hvornår barnet udsættes for en given risikofaktor, afgørende betydning for, hvordan barnet påvirkes af denne. Risikofaktorens konsekvens for barnet er bl.a. influeret af, hvorvidt barnet er ekstra sårbar i den givne periode eller ej (Egelund m.fl., 2008). Endelig giver den eksisterende forskning os ikke mulighed for at vurdere, i hvor stort et omfang de forskellige risiko- og beskyttelsesfaktorer er udbredt, da den

udelukkende beskæftiger sig med et udsnit af befolkningen og ikke hele populationer. Vi kan således konkludere, at identifikationen af kriminel adfærd er en yderst kompleks proces, da der netop eksisterer en lang række faktorer, der kan påvirke barnets udvikling, og hvis udbredelse er vanskelig at afgøre, samt at børns modstandsdygtighed over for disse risikofaktorer er varierende.

SAMMENFATNING

Som det fremgår af ovenstående gennemgang, er der i den eksisterende forskning blevet arbejdet med en lang række risiko- og beskyttelsesfaktorer, som alle kan indordnes under forskellige paradigmer, der kan være med til at forklare, hvorfor visse unge udvikler kriminel adfærd, samt hvorfor andre udsatte unge formår at undgå den kriminelle løbebane. Der skelnes mellem individuelle, familiemæssige, miljømæssige og strukturelle risiko- og beskyttelsesfaktorer (jf. nedenstående tabeller).

1. I det første paradigme finder forskere, at forklaringen på kriminel adfærd skal findes hos det enkelte individs individuelle ressourcer som eksempelvis uddannelse, temperament, intelligens m.m. Ligeledes er der forskere, der påpeger, at det er selv samme faktorer, blot med modsat fortegn: høj uddannelse, gennemsnitlig intelligens eller derover, lavt temperament m.v., der kan beskytte den unge mod at udvikle kriminel adfærd.
2. I det andet paradigme ligger forklaringskraften i familiefaktorerne. Her fokuseres primært på forældrenes opdragelsesmetoder og adfærd, der er udslagsgivende for, hvorvidt den unge senere udviser kriminel adfærd.
3. Det tredje paradigme omhandler miljøfaktorer såsom området, hvor den unge er bosat. Er der tale om et udsat boligområde, er der risiko for, at den unge vil begå kriminalitet. Omvendt kan gode rollemodeller i nærmiljøet fungere som en beskyttelsesfaktor, så den unge ikke udvikler kriminel adfærd.
4. Det sidste paradigme fokuserer på strukturelle faktorer, der øger risikoen for eller beskytter mod kriminel adfærd. Her indgår faktorer som relativ fattigdom samt høj eller lav ledighed.

Tabel 2.15-2.18 indeholder de mange forskellige risikofaktorer, der arbejdes med inden for forskningen. Tabellerne illustrerer, at der inden for feltet er en vis enighed om, hvilke faktorer vi bør fokusere på, når det gælder tidlig identifikation af kriminel adfærd. Det er i forlængelse heraf interessant, at forskerne ligeledes er enige om at lægge deres hovedfokus på de individuelle faktorer og familiefaktorer, mens ganske få nævner faktorer omkring miljø og strukturer i samfundet.

Dette kan karakteriseres som en begrænsning ved den eksisterende forskning, da det netop er ønskværdigt at få belyst alle risiko- og beskyttelsesfaktorer, hvis vi skal forstå den kriminelle adfærd til fulde. Det er dog i den forbindelse vigtigt at påpege, at vores litteraturstudie kun indeholder et udsnit af den eksisterende forskning, hvorved der kan eksistere forskning, der beskæftiger sig med andre risiko- eller beskyttelsesfaktorer end de nævnte. Eksempelvis har vi i vores litteraturstudie som nævnt ikke inddraget forskning, der beskæftiger sig med den specifikke situation, som barnet eller den unge befinder sig i, når den kriminelle handling finder sted. Der kan både være tale om, at den unge føler sig særligt fristet, at mulighederne er til stede for at begå kriminelle handlinger eller omvendt, at mulighederne for at begå kriminelle handlinger er begrænsede, fx fordi butikkerne sætter alarmer på deres varer, sætter videokamera op m.v.

Tabellerne 2.15-2.18 giver et overblik over de risiko- og beskyttelsesfaktorer, som tilsammen behandles i dette litteraturstudie.

Der skelnes inden for forskningen således mellem dynamiske og statiske faktorer, hvor det gælder, at de statiske faktorer, som eksempelvis at moren eller faren til barnet dør, ikke kan ændres, mens de dynamiske faktorer, som eksempelvis uddannelsesniveau, kan påvirkes i forskellige retninger. Det er således de dynamiske forhold, der skal fokuseres på, når vi ønsker at forebygge kriminel adfærd hos børn og unge.

Det kan på baggrund af dette litteraturstudie konkluderes, at der inden for forskningen lægges stor vægt på risiko- og beskyttelsesfaktorer tilknyttet familien og individet, mens der mangler viden om faktorer, der er tilknyttet miljøet og samfundets strukturer. Videre fremgår det, at hovedfokus ligger på drengenes risiko for kriminel adfærd, mens ganske få undersøgelser inddrager det modsatte køn. Afslutningsvist foretages en skelnen mellem de dynamiske og statiske faktorer, hvilket er en afgørende betragtning, når vi ønsker at forebygge senere kriminel adfærd blandt de danske børn og unge.

TABEL 2.15

Samlet oversigt over individuelle risiko- og beskyttelsesfaktorer.

Risikofaktorer	Beskyttelsesfaktorer
<i>Individuelle faktorer</i>	<i>Individuelle faktorer</i>
- Har lav intelligens (2)	- Er den førstefødte (8)
- Er risikovillig (2)	- Er fysisk aktiv (8)
- Har høj impulsivitet (2)	- Udviser hengivenhed (8)
- Har dårlig koncentrationsevne (2)	- Har en uddannelse (8)
- Er dristig (2)	- Har en gennemsnitlig intelligens eller over (4, 8)
- Er rastløs (2)	- Har en positiv selvopfattelse (8)
- Har lav involvering i familieaktiviteter (2)	- Er i stand til at kontrollere egne impulser (4, 8)
- Mangler uddannelse (1, 5)	- Har arbejde med lav status hos jævnaldrende (7)
- Er fattig (5)	- Har arbejde med lav løn (7)
- Er arbejdsløs (1, 5)	- Har arbejde med faste rammer og støtte (7)
- Har aggressiv adfærd (3, 6)	- Har arbejde, der understøtter skolen (7)
- Pjækker (3)	- Er fleksibel (4)
- Lyver (3)	- Er målrettet (4)
- Mangler empati (2)	- Besidder gode verbale færdigheder (4)
- Er fjendtlig over for andre (2)	- Er realistisk omkring egne evner (4)
- Har temperament (2)	- Har evnen til at planlægge ud i fremtiden (4)
- Har dårlige sociale egenskaber (2)	- Formår at løse problemer (4)
- Har problemer i skolen (2, 6)	- Er velfungerende i sociale sammenhænge (4)
- Er hyperaktiv (6)	- Er i stand til at føle skyld (4)
- Har dårlig kontakt til jævnaldrende (6)	- Undgår euforiserende stoffer (4)
- Havde lav fødselsvægt (8)	- Er motiveret for at gå i skole (4)
- Har medfødte fysiske eller psykiske skader (8)	
- Har haft seriøse, gentagne sygdomsforløb som barn (8)	
- Har arbejde med høj status hos jævnaldrende (7)	
- Har arbejde med høj løn (7)	
- Har arbejde med høj autonomi (7)	
- Har arbejde, der erstatter skolen (7)	

Kilde: 1) Christoffersen & Soothill, 2003; 2) Farrington & Welsh, 2007; 3) Loeber & Stouthamer-Loeber, 1986; 4) Lösel & Bender, 2003; 5) Soothill m.fl., 2010; 6) Magnusson & Bergman, 1988; 7) Staff & Uggen, 2003; 8) Werner & Smith, 1982.

TABEL 2.16

Samlet oversigt over familiemæssige risiko- og beskyttelsesfaktorer.

Risikofaktorer	Beskyttelsesfaktorer
<i>Familiefaktorer</i>	<i>Familiefaktorer</i>
- Familien har en lav indkomst (2)	- Har maksimum fire søskende, født med 2 års mellemrum (7)
- Forældrene har mange konflikter indbyrdes (2, 4)	- Har et hjem med stor fysisk plads (2)
- Forældrene holder ikke opsyn og støtter ikke barnet (1, 2, 4)	- Familiehusstanden er lille (7)
- Forældre eller søskende har kriminel baggrund (1, 2, 4)	- Får opmærksomhed fra forældrene (7)
- Familiehusstanden er stor (2)	- Har et positivt forhold til forældrene (5, 7)
- Forældrene er autoritære (2)	- Får omsorg fra søskende og bedsteførelde (7)
- Forældrene er inkonsekvente i deres opdragelse (2)	- Moren har fast arbejde (7)
- En eller begge forældre har en depression (2, 7)	- Der er struktur og regler i hjemmet (7)
- Forældrene er økonomisk afhængige af overførselsindkomster (2)	- Der er fælles værdier i hjemmet (fællesskab) (7)
- Forældrene har et misbrug af rusmidler (1, 2, 6)	- Moren har uddannelse (7)
- Forældreren er problematisk (6)	- Har positive rollemodeller (5)
- Forældrene er skilt (1, 2, 4, 6)	- Familien har en middel socioøkonomisk status (5)
- Forældrene bruger ikke tid sammen med børnene (4)	- Familiens indkomst er stabil (5)
- Forældrene og barnet har mange konflikter (4)	
- Der har været dødsfald i familien (4)	
- Der er vold i hjemmet (1)	
- Forældrene udfører børnemishandling (1, 3)	
- Er anbragt uden for hjemmet (1)	
- Moren fik børn som teenager (1, 6)	
- Forældrene har ingen uddannelse (1)	
- Forældrene er dårlige til at opdrage (2)	
- Har oplevet omsorgssvigt (2)	
- Har oplevet lang separation fra den primære omsorgsperson (7)	
- Fik søskende født inden for 2 år efter egen fødsel (7)	
- Har syge forældre (7)	
- Har søskende med handicap eller adfærdsproblemer (7)	
- Der er kroniske uoverensstemmelser i familien (7)	
- Faren er fraværende (7)	
- Forældrene er arbejdsløse (1, 6, 7)	
- Har lav socioøkonomisk status (2)	
- Forældrene har ingen uddannelse (6)	

Kilde: 1) Christoffersen & Soothill, 2003; 2) Farrington & Welsh, 2007; 3) Lang, Af Klinteberg & Alm, 2002; 4) Loeber & Stouthamer-Loeber, 1986; 5) Lösel & Bender, 2003; 6) Soothill m.fl. 2010; 7) Werner & Smith, 1982.

TABEL 2.17

Samlet oversigt over miljømæssige risiko- og beskyttelsesfaktorer.

Risikofaktorer	Beskyttelsesfaktorer
<i>Miljøfaktorer</i>	<i>Miljøfaktorer</i>
- Bor i et belastet boligområde (1, 3)	- Har ekstra omsorgspersoner ud over moren såsom venner og naboer (4)
- Er under dårlig indflydelse fra jævnaldrende (1)	- Har nære og ikke-kriminelle venner (2, 4)
	- Får støtte fra lærer (2, 4)
	- Har adgang til offentlige institutioner og offentlig støtte (4)
	- Har en prosocial partner (4)
	- Har positive rollemodeller (2)

Kilde: 1) Farrington & Welsh, 2007; 2) Lösel & Bender, 2003; 3) Soothill m.fl., 2010; 4) Werner & Smith, 1982.

TABEL 2.18

Samlet oversigt over strukturelle risiko- og beskyttelsesfaktorer.

Risikofaktorer	Beskyttelsesfaktorer
<i>Strukturelle faktorer</i>	<i>Strukturelle faktorer</i>
- Er fattig (1)	
- Er ramt af ungdomsarbejdsløshed (2)	
- Er relativt fattig (2)	

Kilde: 1) Soothill m.fl., 2010; 2) Christoffersen m.fl., 2003.

RESULTATER FRA REGISTERUNDERSØGELSEN

Kan man ved hjælp af oplysninger fra registre forudsige, om et barn senere vil blive dømt for en straffelovsovertrædelse eller vil blive anholdt, varetægtsfængslet eller sigtet af politiet for en straffelovsovertrædelse? Dette spørgsmål vil vi forsøge at besvare i dette afsnit.

En mangfoldighed af metoder er blevet taget i anvendelse for at belyse kriminel adfærd, heriblandt deltagerobservation, lokalsamfundsanalyser, offerundersøgelser og selvrapporteret kriminalitet baseret på interview med indsatte og dømte kriminelle (Smith, 1997). Spændvidden fra selvrapporteret kriminalitet til registeroptegnelser af anholdte, varetægtsfængslede og dømte kan give et varieret indblik i kriminel adfærd. En undersøgelse af dømte har den fordel, at deres handlinger afspejler den officielle definition af kriminalitet, som kun omfatter dømte. Forskellene mellem den officielt registrerede kriminalitet og fx den selvrapporterede kriminalitet kan vise noget om individuelle adfærdsmæssige forskelligheder, at mange kriminelle handlinger ikke opdages eller retsforfølges, endelig kan det også afspejle forskelle i, hvordan det juridiske system, dvs. politi, anklagemyndighed og domstole, behandler forskellige befolkningsgrupper. Minoritetsgrupper kan fx have en overrisiko for at blive anholdt og varetægtsfængslet uden at blive dømt sammenlignet med majoritetsbefolkningen (Holmberg, 1999; Holmberg & Kyvsgaard, 2003). Det kendes således fra andre undersøgelser, at retssystemet kan opfattes som unfair over for visse minoritetsgrupper (Smith, 1997).

I denne undersøgelse har vi inddraget et meget omfattende registermateriale, der indeholder alle børn født i 1984. Oplysningerne om hver enkelt person er kombineret med oplysninger om forældrene for at belyse opvækstvilkårene. I analyserne vil vi anvende et bredt spektrum af undersøgelsesmetoder for at undersøge, i hvor stor udstrækning konklusionerne afhænger af, om vi baserer analyserne på registerdata over straffelovsafgørelser, kontakt med politiet (dvs. anholdelser, varetægtsfængslede og sigtede) i forbindelse med straffelovsovertrædelser eller selvrapporteret kriminalitet ved personlige interview. Vi er i den forbindelse særligt interesserede i at belyse den situation, der gik forud for de første kriminelle handlinger (dvs. situationen før den første frihedsberøvelse og den første dom), inden en egentlig kriminel løbebane tager fart, fordi vi på den måde kan belyse mulighederne for en tidlig indsats.

Fra de mange tidligere interviewbaserede forløbsundersøgelser, hvor børn følges gennem en længere årrække, har vi en række forslag til, hvilke risikofaktorer der potentielt kan forudsige risikoen for senere kriminel adfærd. Disse tidligere undersøgelser lider alle under, at det er en forholdsvis begrænset stikprøve af børn, der følges, og at det i nogle af undersøgelserne kan være vanskeligt at generalisere resultaterne til resten af befolkningen.

Dette forsøger vi at råde bod på i denne undersøgelse, hvor vi inddrager en hel fødselsårgang født i 1984 i en prospektiv forløbsundersøgelse.¹¹ Svagheden ved denne metode er, at vi alene kan inddrage oplysninger fra en række etablerede registre, som langtfra indeholder alle de oplysninger, der kunne tænkes at være relevante for vores problemstilling. Men der er ganske mange af de oplysninger, som man traditionelt regner for at være potentielle risikofaktorer, som vi kan belyse enten direkte eller indirekte ved hjælp af oplysninger, som kan fungere som indikatorer for de ønskede baggrundsoplysninger. Der er mange fordele ved denne metode. Dels kan vi undersøge individuelle ændringer i risikofaktorerens statistiske sammenhæng med efterfølgende kriminalitet, dels kan vi kontrollere for andre baggrundsforhold. En sådan prospektiv forløbsundersøgelse vil ofte give de bedste muligheder for at belyse prædiktorer for senere kriminel adfærd (Murray, Farrington & Eisner, 2009).

11. I en prospektiv forløbsundersøgelse, også kaldet et kohortestudie, observeres en gruppe af personer fremadrettet (prospektivt) over en længerevarende periode. Ofte drejer det sig om mange år, hvilket giver mulighed for pålidelige oplysninger om de ændringer og hændelser, der sker med personerne i perioden.

Vi vil i registrene se på baggrundskarakteristikaene for børnene fra 1984-årgangen. Vi vil koncentrere os om forhold, der i tidligere undersøgelser har vist sig at være risikofaktorer, der kan påvirke risikoen for, at barnet senere havner i kriminalitet. Mere specifikt vil vi se på vilkårene i det hjem, hvor barnet vokser op. Har det været præget af vold og misbrug eller mentale lidelser? Har forældrene haft en usikker tilknytning til arbejdsmarkedet? Har forældrene været ledige i længere tid, og har opvæksten været præget af fattigdom? Er forældrene selv blevet dømt for kriminalitet?

Andre forhold, som er blevet fremhævet som risikofaktorer i tidligere undersøgelser, er forældrenes indbyrdes konflikter og barnets separation fra den ene forælder. Meget unge forældre, hvor moren allerede starter med at få børn som teenager, ses i nogle undersøgelser som en potentiel risikofaktor for børnene.

Vi har ikke alene inddraget forældrenes forhold. Vi har også udtrukket registeroplysninger om, hvorvidt den unges boligområde kunne anses for at være belastet¹², og om, hvorvidt den unges egen skole- og uddannelsessituation potentielt kunne udgøre en risiko, som kunne være korreleret med risikoen for, at den unge senere slog ind på en kriminel løbebane. Endelig har vi undersøgt, om den unges eventuelle misbrug af alkohol/stoffer samt fattigdom og psykiske lidelser kunne udgøre en potentiel forhøjet risiko for en senere straffelovsafgørelse (se bilag 2).

Analyserne baserer sig på, at risikofaktorerne bliver inddraget i et lineært forhold til beskyttelsesfaktorerne. Beskyttelsesfaktorerne er derved defineret som 'modsatte' risikofaktorer. Vi skelner således ikke i analysen mellem risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer, men undersøger alene, hvorfor der opstår større sandsynlighed for nogle børn for at blive kriminelle end andre børn, og hvorfor nogle børn har lavere sandsynlighed for at blive kriminelle, selvom der er en række risikofaktorer til stede i deres liv. Dette gælder både for analyserne i dette kapitel og analyserne i kapitel 4.

Alle de risikofaktorer, som viser sig at have en sammenhæng med børnenes senere kriminalitet, kunne danne baggrund for nye undersøgelser om potentielle muligheder for forebyggende foranstaltninger.

12. Regeringen har udpeget de mest udsatte boligområder. Der findes 135 områder, som alle er socialt boligbyggeri. Der bor omkring 200.000 eller 4 pct. af den samlede population i disse områder. Hvert område består i gennemsnit af 1.500 beboere, men spænder fra 30 til 14.000 beboere. (Boligministeriet, 1993; Graversen m.fl., 1997; Hummelgaard m.fl., 1997). De udsatte boligområder blev inddelt i kvintiler, og de to mest udsatte kvintiler figurerer her som den dikotomiserede variabel 'udsat boligområde'.

I første omgang vil vi undersøge, hvilke risikofaktorer der viser sig at have en statistisk sammenhæng med risikoen for, at børnene senere begår kriminalitet, når man følger en hel fødselsårgang. Fødselsårgangen 1984 består af 27.840 drenge og 26.618 piger, som blev født i 1984, og som var bosiddende her i landet i 1998, altså da de var i 14-års-alderen.¹³ Datamaterialer er nærmere beskrevet i bilag 2.

DØMTE STRAFFELOVSOVERTRÆDELSE OG RISIKOFAKTORER I BARNDOMMEN

Mange unge – nogle undersøgelser tyder på henvend halvdelen – har på et eller andet tidspunkt begået en lovovertrædelse. For langt de fleste er der tale om bagatelagte kriminelle handlinger. Der vil antagelig være tale om forskellige risikofaktorer, der optræder med forskellig vægt, afhængig af om det fx drejer sig om dømte straffelovsovertrædelser eller selvrapporateret kriminalitet. Vi vil analysere begge typer af overtrædelser for at belyse disse forskelle.

TABEL 3.1

Sammenhængen mellem en række baggrundskarakteristika og sandsynligheden for at være blevet førstegangsdømt for en straffelovsovertrædelse i 21-års-alderen. Årgang 1984.

Risikovariabel	Pct. person-år	Ikke-justeret model		Justeret model	
		Odds ratio	EF	Odds ratio	EF
<i>Forældres baggrundsfaktorer:</i>					
Forældrene har et misbrug (alkohol, stoffer)	7,2	2,2 ***	8,0	ns -	-
Forældrene har en mental lidelse	11,8	1,9 ***	9,6	ns -	-
Der er vold i hjemmet	8,9	2,9 ***	14,5	1,5 ***	4,3
Er ikke dansk statsborger	6,1	2,1 ***	6,3	1,5 ***	3,0
Moren har ingen erhvervsuddannelse	70,5	1,9 ***	38,8	1,2 **	12,4
Faren har ingen erhvervsuddannelse	77,0	2,0 ***	43,5	1,2 ***	13,3
Forældrene udviser suicidal adfærd	3,1	2,0 ***	3,0	ns -	-

(Fortsættes)

13. Det samlede antal levendefødte i 1984 var 51.800, henholdsvis 26.572 drenge og 25.228 piger (Danmarks Statistik, 1997). På grund af demografiske bevægelser (dødsfald, indvandring og udvandring) var der 1. januar 1998 i alt 54.458 i vores undersøgelse.

TABEL 3.1 (FORTSAT)

Risikovariabel	Pct. person-år	Ikke-justeret model		Justeret model	
		Odds ratio	EF	Odds ratio	EF
Familien er fattig (< 40 pct. af medianindkomst)	19,8	1,4 ***	7,3	ns -	-
Forældrene er arbejdsløse	61,7	2,3 ***	44,5	1,5 ***	23,6
Forældrene er på førtidspension	11,6	1,7 ***	7,5	ns -	-
Forældrene udsætter børnene for vold	4,1	3,6 ***	9,6	2,0 ***	3,9
Forældrene er separeret	38,3	2,5 ***	36,5	1,6 ***	18,7
Moren fik børn som teenager	3,9	2,5 ***	5,5	1,2 ***	0,8
Moren er straffet	0,3	3,8 ***	0,8	1,5 ***	0,1
Faren er straffet	0,7	2,7 ***	1,2	ns -	-
<i>Boligfaktorer:</i>					
Bor i lejebolig	30,7	1,9 ***	21,6	1,2 ***	5,8
Bor i udsat boligområde	2,1	2,6 ***	3,3	1,4 ***	0,8
<i>Individuelle faktorer:</i>					
Er droppet ud af skolen	2,3	3,9 ***	6,3	1,5 ***	1,1
Er ikke i gang med uddannelse	16,0	1,6 ***	8,8	1,1 *	1,6
Er fattig	9,6	1,2 ***	1,9	1,2 ***	1,9
Er arbejdsløs	1,1	2,3 ***	1,4	1,5 ***	0,5
Har ikke en ungdomsuddannelse	67,4	3,2 ***	59,7	1,8 ***	35,0
Har en børnesag	7,6	3,5 ***	16,0	1,5 ***	3,7
Har forsøgt at begå selvmord	1,0	2,4 ***	1,4	1,6 ***	0,6
Har et narkotikamisbrug	0,2	5,1 ***	0,8	2,0 ***	0,2
Har et alkoholmisbrug	1,8	2,6 ***	2,8	1,9 ***	1,6
Har en psykiatrisk lidelse	3,6	2,0 ***	3,5	1,1 *	0,4
Er dreng	49,4	3,9 ***	58,9	3,9 ***	58,9

Anm.: ns, ikke signifikant; -, ikke beregnet; * p < 0,05; ** p < 0,001; *** p < 0,0001. Den justerede model er dannet ved en 'stepwise regression model', således at kun variable, der bidrager med signifikant information, er medtaget, når man tager højde for de øvrige signifikante variable. Det samlede antal personer, der indgår, er 54.458 personer født i 1984. De enkelte risikovariabler defineres i bilag 2.

1. Strafferetslig afgørelse inkluderer både 'Personfarlig kriminalitet' og 'Ikke-personfarlig kriminalitet'. Alle straffelovsafgørelser, dvs. koderne: 11100-20999 i Danmarks Statistiks koder. Særlovene, som fx færdselsloven, våbenlovene eller lov om euforiserende stoffer, er ikke medtaget. Straffelovsafgørelser kan være en dom, der indebærer fængsel, hæfte, bøder eller straffelovsafgørelser med tiltalefrafald, betingede eller ubetingede kendelser m.v.

Kilde: Registerdata, jf. bilag 2.

I det følgende foretager vi en analyse af straffelovsafgørelser¹⁴, hvor vi sammenligner dem, der bliver dømt første gang, med deres jævnaldrende, der

14. Strafferetslig afgørelse inkluderer både 'Personfarlig kriminalitet' og 'Ikke-personfarlig kriminalitet'. Alle straffelovsafgørelser, dvs. koderne: 11100-20999 i Danmarks Statistiks koder. Særlovene som fx færdselsloven, våbenlovene eller lov om euforiserende stoffer er ikke medtaget.

ikke er blevet dømt, for derigennem at finde de risikofaktorer, der adskiller de to grupper. Denne analyse gennemfører vi for hvert kalenderår frem til 2005, hvor personerne er omkring 21 år gamle. Der indgår i alt 28 risikofaktorer, som hver for sig viser statistisk signifikant sammenhæng med risikoen for efterfølgende at få en straffelovsafgørelse (Tabel 3.1).

I den første linje i tabellen kan man læse, at hvis forældrene har haft et alkohol- eller stofmisbrug, har barnet en 2,2 gange forhøjet risiko for efterfølgende at blive dømt for en straffelovsovertrædelse. Denne risikofaktor tegner sig for 8,0 pct. af samtlige straffelovsovertrædelser (ætiologisk faktion, EF), hvis man antager, at der er tale om en kausal sammenhæng mellem forældrenes misbrug og barnets senere kriminelle adfærd. I den første analyse er alle risikovariabel, der kunne tænkes at have en effekt på unges kriminalitet, medtaget i den ikke-justerede model, som det ses i venstre side af Tabel 3.1.

Imidlertid optræder fx forældrenes misbrug ofte også i familier, der har en lang række andre belastende problemer, der statistisk har en sammenhæng med barnets sandsynlighed for senere at udvise kriminel adfærd. Vi har derfor foretaget en ny analyse, hvor kun de variable, der tilfører ny information, indgår. Dette har vi gjort ved hjælp af den mekaniske procedure 'stepwise selection', og resultaterne fra denne analyse ses i højre side af Tabel 3.1. I denne model indgår således de risikofaktorer, der kan give en statistisk prognose for senere kriminalitet, når der er taget højde for andre registrerede risikofaktorer, der kunne tænkes at øge risikoen.

Af første analyse fremgår det, at alle de risikovariabel, der indgår som forklarende variabel, enkeltvis er meget signifikante, se 3. række i Tabel 3.1. Alle risikovariablene har dermed enkeltvis en forklarende statistisk sammenhæng med sandsynligheden for, at en ung bliver kriminel.

Alle odds ratios i den ikke-justerede model er over 1, da faktorerne er blevet vendt således, at faktorerne 'vender den samme vej'. Dette gør det lettere at sammenligne de enkelte faktorer. For eksempel er forældres erhvervsuddannelse vendt til 'ingen erhvervsuddannelse'.

De største odds ratios findes for følgende risikofaktorer: Hvis barnet/den unge har et registreret narkotikamisbrug, hvis barnet/den unge er droppet ud af folkeskolen, hvis barnet/den unge har en mor, der er dømt for en straffelovsovertrædelse.

Voldsramte børn og unge samt børn med en børnesag har ligeledes en forøget risiko for senere at begå kriminalitet. Odds ratio kan tolkes som den relative risiko ved sjældne begivenheder. Unge, der har et narkotikamis-

brug, har således 5,1 gange større risiko for at blive dømt for en kriminel handling end unge, der ikke har denne risikofaktor, hvis der ses på denne ene faktor – uden der er korrigeret for andre faktorer, der ofte forekommer sammen med et narkotikamisbrug. Ligeledes har børn, der dropper ud af skolen, 3,9 gange større risiko for at modtage en dom for en straffelovsovertrædelse end børn, der ikke dropper ud.¹⁵

Hvis vi i stedet kigger på odds ratio i den justerede model, ses det, at den største risikofaktor er køn, idet drenge har 3,9 gange større risiko for at begå kriminalitet end piger. Endvidere er unge med et narkotikamisbrug og voldsramte børn eksponeret for en relativ risiko for kriminel adfærd, der er 2 gange større end for dem, der ikke har været udsat for disse faktorer. Unge med en alkoholrelateret sygdom og unge uden en ungdomsuddannelse har henholdsvis 1,9 og 1,8 gange større risiko for at blive dømt for en straffelovsovertrædelse.

Forskningen i risikofaktorer, der er prædiktorer for ungdomskriminalitet, har især søgt efter metoder til at kunne sammenligne den relative betydning af risikofaktorerne (Farrington, Loeber & Ttofi, 2011). Den relative prædikative betydning af risikofaktorerne afhænger af to forhold: For det første udbredelsen af den pågældende risikobelastning i befolkningen. Og for det andet den relative risiko eller odds ratio af den pågældende risikofaktor for dem, der udsættes for den pågældende risikofaktor. Et samlet mål for både udbredelsen og den relative risiko er konstrueret ved den ætiologiske fraktion (jf. bilag 1).

Den ætiologiske fraktion er beregnet for den ikke-justerede model og for den justerede model, resultaterne kan ses i Tabel 3.1, henholdsvis række 4 og 7. Den ætiologiske fraktion estimerer, hvor stor en reduktion i det samlede antal straffelovsovertrædelser man måtte forvente, hvis man kunne reducere den pågældende risikofaktor, under den forudsætning at der var tale om en kausal relation. Størrelsen af den ætiologiske fraktion afhænger dels af odds ratio for den pågældende risikofaktor, dels af denne risikofaktors udbredelse i befolkningen. Hvis en risikofaktor har høje odds ratios, men det kun er få personer, der eksponeres for denne risikofaktor, så bliver gevinsten ved at reducere denne risikofaktor af mindre betydning (se bilag 1).

Den ætiologiske fraktion er relativt større i den ikke-justerede model, fordi denne model ikke tager højde for, at mange af risikofakto-

15. Se Tabel 3.1 i 2. række.

rerne er indbyrdes korrelerede. Tolkning af den ætiologiske fraktion bør derfor kun foretages på den justerede model, fordi man ellers ville kunne komme til at overvurdere betydningen af de enkelte faktorer.

Den største ætiologiske fraktion findes for variabelen 'ikke ungdomsuddannelse'. Hvis man sørger for, at alle børn og unge får en ungdomsuddannelse, vil man teoretisk kunne fjerne 35 pct. af kriminaliteten – vel at mærke under den forudsætning, at den manglende ungdomsuddannelse kausalt forøger risikoen for, at den unge begår kriminalitet.¹⁶ Ungdomsuddannelse kan vise sig at være en 'markør' eller 'indikator' på et andet underliggende fænomen, som kausalt øger risikoen for senere kriminalitet.

Desuden bemærkes det, at den ætiologiske fraktion ved forældrenes længerevarende arbejdsløshed¹⁷ er 23,6 pct. og 18,7 pct. ved forældrenes separation. Det er dog igen vigtigt at bemærke, at der ikke nødvendigvis er tale om et kausalt forhold fx mellem forældrenes længerevarende ledighed og børnenes efterfølgende domsfældelse for overtrædelse af straffeloven.

PERSONFARLIGE STRAFFELOVSAFGØRELSER

I næste analyse skelner vi mellem personfarlige straffelovsovertrædelser og andre straffelovsovertrædelser. Normalt afgrænses personfarlig kriminalitet ud fra farlighed for offeret, hertil medtages seksualforbrydelser, voldsforbrydelser, brandstiftelse og røveri. I denne undersøgelse har vi anvendt en anden afgrænsning, fordi årsagerne og baggrunden for seksualforbrydelser, brandstiftelse, voldshandlinger og røveri må antages at være vidt forskellige. Ved personfarlige straffelovsovertrædelser forstår vi i denne undersøgelse drab, legemskrænkelser, vold, tvang og trusler – i overensstemmelse med en række tidligere undersøgelser baseret på danske registeranalyser (se fx Christoffersen, Soothill & Francis, 2005; Christoffersen, Soothill & Francis, 2003; Soothill m.fl., 2010). Hertil er hverken medtaget uagtsomt manddrab i forbindelse med færdselsuheld eller voldtægt, som hører under kategorien sædelighedsforbrydelser.

De to analyser af henholdsvis personfarlige straffelovsovertrædelser og andre straffelovsovertrædelser er begge udført med den justerede model, sådan at variablene er udvalgt efter, hvor meget de forklarer,

16. Her ses bort fra variabelen køn, da man af gode grunde ikke kan reducere denne 'risikofaktor'.

Det kan dog bemærkes, at drenge er mere tilbøjelige til at begå straffelovsovertrædelser.

17. Ved længerevarende arbejdsløshed menes i denne undersøgelse over 26 ugers ledighed i et kalenderår.

og de variable, der ikke bidrager med yderligere forklarende effekt, er udeladt. Resultatet af de to analyser kan ses i Tabel 3.2.

TABEL 3.2

Registerdata for årgang 1984. En række risikofaktorerers betydning for sandsynligheden for efterfølgende at blive dømt for kriminalitet. Særskilt for personfarlig kriminalitet og andre straffelovsovertrædelser. Justeret model.

Risikofaktorer:	Personfarlige straffelovsovertrædelser			Andre straffelovsovertrædelser		
	Pct. person-år	Odds ratio	EF	Pct. person-år	Odds ratio	EF
<i>Forældres baggrundsfaktorer:</i>						
Forældrene har et misbrug	7,5	1,2 *	1,5	7,1	ns -	-
Forældrene har en mental lidelse	12,1	ns -	-	11,9	ns -	-
Der er vold i hjemmet	9,4	1,7 ***	6,2	9,0	1,5 ***	4,3
Er ikke dansk statsborger	6,3	2,3 ***	7,6	6,1	1,4 ***	2,4
Moren har ikke erhvervsuddannelse	71,0	1,3 **	17,6	70,6	1,1 ***	6,6
Faren har ikke erhvervsuddannelse.	77,5	1,4 ***	23,7	77,1	1,2 ***	13,4
Forældrene udviser suicidal adfærd	3,2	ns -	-	3,1	ns -	-
Familien er fattig (< 40 pct. af medianindkomsten)	20,6	ns -	-	19,9	ns -	-
Forældre er arbejdsløse	62,5	1,5 ***	23,8	61,8	1,5 ***	23,6
Forældre er på førtidspension	12,0	ns -	-	11,7	ns -	-
Forældrene udsætter børnene for vold	4,7	2,4 ***	6,2	4,3	ns -	-
Forældrene er separeret	39,4	1,4 ***	13,6	38,5	ns -	-
Moren fik børn som teenager	4,1	ns -	-	3,9	1,3 ***	1,2
Moren er straffet	0,3	ns -	-	0,3	ns -	-
Faren er straffet	0,8	1,5 *	0,4	0,8	ns -	-
<i>Boligfaktorer:</i>						
Bor i lejebolig	31,7	ns -	-	30,9	1,2 ***	5,8
Bor i udsat boligområde	2,2	1,6 ***	1,3	2,1	1,4 ***	0,8
<i>Individuelle faktorer:</i>						
Er droppet ud af skolen	2,6	1,8 ***	2,0	2,3	1,4 ***	0,9
Er ikke i gang med uddannelse	17,0	ns -	-	16,2	1,1 *	1,6
Er fattig (< 50 pct. af medianindkomsten)	10,2	ns -	-	9,7	1,3 ***	2,8
Er arbejdsløs	1,4	1,5 **	0,7	1,2	1,6 ***	0,7

(Fortsættes)

TABEL 3.2 (FORTSAT)

Risikofaktorer:	Personfarlige straffelovs- overtrædelser			Andre straffelovs- overtrædelser		
	Pct. person-år	Odds ratio	EF	Pct. person-år	Odds ratio	EF
Har ikke en ungdomsuddan- nelse	67,9	2,7 ***	53,6	67,5	1,7 ***	32,1
Har en børnesag	8,6	1,5 ***	4,1	7,8	1,6 ***	4,5
Har forsøgt at begå selvmord	1,1	1,8 **	0,9	1,0	1,4 **	0,4
Har et narkotikamisbrug	0,3	1,6 *	0,2	0,2	2,2 ***	0,2
Har et alkoholmisbrug	2,0	2,1 ***	2,2	1,9	1,8 ***	1,5
Har en psykisk lidelse	3,9	ns -	-	3,6	1,2 *	0,7
Er dreng	50,5	7,3 ***	76,1	49,7	3,6 ***	56,4

Anm.: Der benyttes en 'stepwise selection model', hvor variable, der ikke tilføjer nogen ny information, udelades. Derfor kan antallet variere. ns, ikke signifikant; -, ikke beregnet; * $p < 0,05$; ** $p < 0,001$; *** $p < 0,0001$.

1. Strafferetlig afgørelse inkluderer både 'Personfarlig kriminalitet' og 'Ikke-personfarlig kriminalitet'. Alle straffelovsafgørelser, dvs. koderne: 11100-20999 i Danmarks Statistiks koder. Særlovene, som fx færdselsloven, våbenloven eller lov om euforiserende stoffer, er ikke medtaget.

Kilde: Registerdata, jf. bilag 2.

I tabellens 2. og 6. kolonne er estimeret, hvor stor en andel af populationens person-år der har været eksponeret for de angivne risikofaktorer. Estimatet af antallet af unge, der har været udsat for risikofaktoren, varierer, alt efter hvor mange person-år der indgår i estimeringen. Og antallet af person-år afhænger af, om det er mange eller få, der bliver dømt for den pågældende straffelovsovertrædelse. Hvis det er mange domfældelser, sker der en tilsvarende større udelukkelse af person-år fra analysen, fordi kun person-år forud for førstegangsbevisenheder indgår (Tabel 3.2).

Af odds ratio på variabelen køn fremgår det, at drenge har 7,3 gange større risiko for at blive dømt for en personfarlig straffelovsovertrædelse end piger på samme alder, mens den relative risiko er reduceret til 3,6, når man ser på ikke-personfarlig kriminalitet. Desuden fremgår det af denne analyse, at hvorvidt en ung har en ungdomsuddannelse eller ej, har stor statistisk sammenhæng med risikoen for efterfølgende at blive dømt for straffelovsovertrædelser, idet unge uden en ungdomsuddannelse har 2,7 gange højere risiko for at blive dømt for personfarlig kriminalitet og 1,7 gange højere risiko for at dømmes for ikke-personfarlig kriminalitet end unge med en ungdomsuddannelse. Voldsramte børn har 2,4 pct. større risiko for at blive dømt for en personfarlig straffelovsovertrædelse, mens de i denne analyse ikke har nogen større relativ risiko for at blive dømt for andre straffelovsovertrædelser end andre børn/unge, der

ikke har været udsat for denne risikofaktor. Endvidere ses af Tabel 3.2, at unge med anden oprindelse end dansk har to gange højere risiko for at begå personfarlig kriminalitet end personer med dansk oprindelse.

Den ætiologiske fraktion er udregnet for begge de forklarede variable i Tabel 3.2 og kan ses i 4. og 8. række (EF). For personfarlig kriminalitet vil man – teoretisk set – opnå den største reduktion ved eliminering af risikovariablene manglende ungdomsuddannelse, forældrenes arbejdsløshed samt forældrenes manglende uddannelse. For ikke-personfarlig kriminalitet vil man ligeledes – stadig teoretisk set – opnå den største reduktion, hvis alle gennemfører en ungdomsuddannelse, dog kun 32,1 pct. mod 53,6 pct. ved personfarlig kriminalitet. Den ætiologiske fraktion i de to analyser er meget ens for variabelen forældres længerevarende arbejdsløshed, idet man teoretisk kunne fjerne 23,8 pct. og 23,6 pct. af henholdsvis personfarlig og ikke-personfarlig kriminalitet ved at fjerne arbejdsløshed blandt forældre – stadig under den tænkte forudsætning, at der er tale om en kausal relation, hvor forældrenes længerevarende ledighed automatisk forårsager en forøget risiko for børnenes efterfølgende straffelovsovertrædelser.

TABEL 3.3

Registerdata for årgang 1984. En række risikofaktorerets betydning for sandsynligheden for efterfølgende at blive dømt for kriminalitet. Særskilt for piger og drenge. Den justerede model.

	Piger			Drenge		
	Pct. person-år	Odds ratio	EF	Pct. person-år	Odds ratio	EF
<i>Forældres baggrundsfaktorer:</i>						
Forældrene har et misbrug	7,3	ns -	-	7,1	ns -	-
Forældrene har en mental lidelse	11,9	1,3 **	3,4	11,7	ns -	-
Der er vold i hjemmet	9,2	1,4 ***	3,5	8,7	1,6 ***	5,0
Er ikke dansk statsborger	6,5	1,4 **	2,5	5,7	1,5 ***	2,8
Moren har ikke en erhvervsudd.	71,0	ns -	-	70,1	1,2 ***	12,3
Faren har ikke en erhvervsudd.	77,4	1,3 *	18,8	76,7	1,3 ***	18,7
Forældrene udviser suicidal adfærd	3,1	ns -	-	3,0	ns -	-
Forældre er fattige (< 40 pct. af medianindkomst)	21,9	ns -	-	17,6	ns -	-
Forældre er arbejdsløse	61,9	1,4 ***	19,8	61,4	1,5 ***	23,5
Forældre er på førtidspension	11,8	ns -	-	11,4	ns -	-

(Fortsættes)

TABEL 3.3 (FORTSAT)

	Piger			Drenge		
	Pct. person-år	Odds ratio	EF	Pct. person-år	Odds ratio	EF
Forældrene udøver vold mod barnet	2,6	1,9 ***	2,3	5,4	2,0 ***	5,1
			21,			15,
Forældrene er separeret	39,0	1,7 ***	4	37,6	1,5 ***	8
Moren fik børn som teenager	4,0	1,2 *	0,8	3,7	1,2 ***	0,7
Moren er straffet	0,3	1,8 *	0,2	0,3	1,4 *	0,1
Faren er straffet	0,8	ns -	-	0,7	ns -	-
<i>Boligfaktorer:</i>						
Bor i lejlighed	32,7	1,2 *	6,1	28,7	1,2 ***	5,4
Bor i udsat boligområde	2,1	1,3 *	0,6	2,0	1,4 ***	0,8
<i>Individuelle faktorer:</i>						
Er droppet ud af skolen	1,8	ns -	-	2,8	1,7 ***	1,9
Er ikke i gang med uddannelse	15,7	1,4 ***	5,9	16,3	ns -	-
Er fattig (< 50 pct. af medianindkomsten)	11,5	1,4 ***	4,4	7,6	1,2 **	1,5
Er arbejdsløs	1,4	1,6 ***	0,8	0,9	1,5 **	0,4
			13,			27,
Har ikke en ungdomsuddannelse	30,5	1,5 ***	2	48,1	1,8 ***	8
Har en børnesag	7,6	1,5 ***	3,7	7,7	1,6 ***	4,4
Har forsøgt at begå selvmord	1,3	1,7 **	0,9	0,7	1,4 *	0,3
Har et narkotikamisbrug	0,2	2,0 **	0,2	0,2	1,9 **	0,2
Har et alkoholmisbrug	1,7	2,3 ***	2,2	1,9	1,8 ***	1,5
Har en psykisk lidelse	4,3	1,5 **	2,1	3,0	ns -	-
I alt (person år)	151.771			148.000		

Anm.: Der benyttes en 'stepwise selection model', hvor variable, der ikke tilføjer nogen ny information, udelades, derfor kan antallet variere. ns, ikke signifikant; -, ikke beregnet; * $p < 0,05$; ** $p < 0,001$; *** $p < 0,0001$. Antal afgørelser var henholdsvis 1.251 piger og 4.663 drenge, mens antallet af person-år var henholdsvis 151.771 og 148.000. Det samlede antal personer, der indgik i analysen, er henholdsvis 26.618 piger og 27.840 drenge.

1. Strafferetslig afgørelse inkluderer både 'Personfarlig kriminalitet' og 'Ikke-personfarlig kriminalitet'. Alle straffelovsafgørelser, dvs. koderne: 11100-20999 i Danmarks Statistiks koder. Særlovene, som fx færdselsloven, våbenlovene eller lov om euforiserende stoffer, er ikke medtaget. Straffelovsafgørelser kan være en dom, der indebærer fængsel, hæfte, bøder eller straffelovsafgørelser med tiltalefraval, betingede eller ubetingede kendelser m.v.

Kilde: Registerdata, jf. bilag 2.

Ud fra udenlandske undersøgelser ville man forvente, at det at bo i et belastet boligområde i sig selv ville være korreleret med en forøget risiko for at begå kriminelle handlinger. Men vores undersøgelse viser, at dette kun gælder i begrænset omfang. Den ætiologiske fraktion er estimeret til henholdsvis 1,3 og 0,8 pct. af henholdsvis de personfarlige og ikke-personfarlige straffelovsovertrædelser.

Grundet drenges oversandsynlighed for at blive dømt for en straffelovsovertrædelse kan det være interessant at se på udbredelsen og betydningen af de forskellige risikofaktorer for henholdsvis drenge og piger. I Tabel 3.3 ses således resultatet af risikofaktorerne indvirkning på alle straffelovsovertrædelser fordelt på piger og drenge.

Antallet angiver det antal person-år, der har været udsat for den pågældende risikofaktor i hele fødselsårgangen. Der indgår 151.771 pige-person-år og 148.000 drenge-person-år i analysen. Heraf er 1.251 piger og 4.663 drenge blevet dømt for en førstegangsstraffelovsovertrædelse.

Det overordnede billede er, at drengene og pigerne er udsat for de samme belastningsforhold, og det er de samme belastningsforhold, der ser ud til at øge risikoen for en senere straffelovsafgørelse. For langt de fleste risikofaktorer ses der ikke den store forskel i odds ratio og ætiologisk fraktion for piger og drenge. For eksempel er drenge og piger lige hyppigt udsat for en forælders længerevarende arbejdsløshed (61-62 pct.) af de undersøgte person-år, og denne belastning har stort set samme statistiske korrelation med senere straffelovsafgørelser (odds ratio 1,4-1,5), mens den ætiologiske fraktion er 19,8 for piger og 23,5 for drenge.

Der er dog nogle forskelle mellem drenge og pigers opvækstforhold, der kan være med til at forklare den store forskel, man finder i risikoen for straffelovsafgørelser. Flere af drengene har været udsat for børnemishandling, og flere af drengene klarer sig dårligt i skolen. På andre fronter ser pigerne ud til at være i en mere udsat position. Pigerne er mere sårbare ved forældrenes separation, flere har levet i fattigdom, og flere er blevet behandlet for en psykisk lidelse (Tabel 3.3).

Denne analyse er foretaget på alle førstegangsafgørelser for en straffelovsovertrædelse. Billedet kan vise sig at være anderledes, hvis man alene ser på førstegangsafgørelser for personfarlig vold (Tabel 3.4) og ligeledes fordelt på henholdsvis drenge (unge mænd) og piger (unge kvinder). Der indgår 155.548 pige-person-år og 158.770 drenge-person-år i analysen. Heraf er 194 piger og 1.604 drenge blevet dømt for en førstegangsstraffelovsovertrædelse med personfarlig vold.

Forskellene i risikomønstret er særligt tydelige mellem kønnene med hensyn til risikoen for at blive omfattet af en børnesag, udsat for børnemishandling og mangelfuld skolegang. Drengene og de unge mænd er oftere omfattet af disse risikofaktorer end de unge kvinder, og de unge mænd har netop med denne baggrund en væsentlig forøget risiko for en senere voldsafgørelse.

Nogle belastningsforhold er de to køn lige hyppigt udsat for, men drengene reagerer voldsommere på disse forhold. For eksempel er drengene såvel som pigerne udsat for en forælders længerevarende ledighed i stort set samme omfang. Men kun for drengene ses en signifikant forøget risiko for en voldsafgørelse, når de eksponeres for forældres længerevarende ledighed. Den ætiologiske fraktion (EF) er her estimeret til 24 pct. Noget tilsvarende gør sig gældende ved farens manglende erhvervsuddannelse, som optræder lige hyppigt for drenge som piger, men den ætiologiske fraktion er her estimeret til 19 pct. for drengenes vedkommende, mens denne faktor ikke er signifikant for pigernes risiko for personfarlig vold.

Der er nogenlunde lige mange piger og drenge, der er udsat for forældrenes skilsmisse. Denne faktor er i højere grad statistisk forbundet til en førstegangsvoldsafgørelse for de unge kvinder end for de unge mænd (Tabel 3.4).

TABEL 3.4

Registerdata for årgang 1984. En række risikofaktorerets betydning for sandsynligheden for efterfølgende at blive dømt for personfarlig kriminalitet. Særskilt for piger og drenge. Justeret model.

	Piger			Drenge		
	Pct. person-år	Odds ratio	EF	Pct. person-år	Odds ratio	EF
<i>Forældres baggrundsfaktorer:</i>						
Forældrene har et misbrug	7,5	1,8 -	-	7,5	ns -	-
Forældrene har en mental lidelse	12,1	ns -	-	12,1	ns -	-
Der er vold i hjemmet	9,5	1,6 *	-	9,6	1,7 ***	-
Er ikke dansk statsborger	6,6	1,6 *	3,8	6,1	2,6 ***	8,9
Moren har ikke en erhvervsuddannelse	71,2	ns -	-	70,9	ns -	-
Faren har ikke en erhvervsuddannelse	77,6	ns -	-	77,4	1,3 *	18,8
Forældrene udviser suicidal adfærd	3,2	ns -	-	3,3	ns -	-
Familien er fattig (< 40 pct. af median)	22,4	ns -	-	18,8	ns -	-
Forældrene er arbejdsløse	62,3	ns -	-	62,8	1,5 ***	23,9
Forældrene er på førtidspension	12,0	ns -	-	12,0	ns -	-
Forældrene udsætter børnene for vold	3,0	2,5 ***	4,3	6,4	2,3 ***	7,7
Forældrene er separeret	39,6	1,7 *	21,7	39,3	1,4 ***	13,6
Moren fik børn som teenager	4,1	ns -	-	4,1	ns -	-
Moren er straffet	0,4	ns -	-	0,3	ns -	-
Faren er straffet	0,8	2,0 -	0,8	0,8	1,4 *	0,3

(Fortsættes)

TABEL 3.4 (FORTSAT)

	Piger			Drenge		
	Pct. person-år	Odds ratio	EF	Pct. person-år	Odds ratio	EF
<i>Boligfaktorer:</i>						
Bor i lejlighed	33,3	1,4 *	11,8	30,1	ns -	-
Bor i udsat boligområde	2,2	ns -	-	2,2	1,6 ***	1,3
<i>Individuelle faktorer:</i>						
Er droppet ud af skolen	1,8	ns -	-	3,3	1,7 ***	2,3
Er i gang med en uddannelse	16,2	1,6 *	8,9	17,8	ns -	-
Er fattig (< 50 pct. af medianindkomsten)	11,9	ns -	-	8,5	ns -	-
Er arbejdsløs	1,5	ns -	-	1,2	1,6 **	0,7
Har ikke en ungdomsuddannelse	31,1	3,8 ***	46,5	50,0	2,9 ***	48,7
Har en børnesag	8,1	ns -	-	9,1	1,4 ***	3,5
Har forsøgt at begå selvmord	1,4	2,0 *	1,4	0,8	1,6 *	0,5
Har et narkotikamisbrug	0,3	ns -	-	0,3	1,7 *	0,2
Har et alkoholmisbrug	1,8	2,4 **	2,5	2,1	2,1 ***	2,3
Har en psykisk lidelse	4,5	ns -	-	3,3	ns -	-
I alt (person år)	155.548			158.770		

Anm.: Der benyttes en 'stepwise selection model', hvor variable, der ikke tilføjer nogen ny information, udelades. ns, ikke signifikant; -, ikke beregnet; * p < 0,05; ** p < 0,001; *** p < 0,0001. Antal afgørelser for henholdsvis drenge er 1604 og piger 194, mens antal person-år er henholdsvis 158.770 og 155.548.

1. Ved personfarlige straffelovsovertrædelser forstås i denne undersøgelse drab, legemskrænkelser, vold, tvang og trusler i overensstemmelse med en række tidligere undersøgelser baseret på danske registeranalyser (Christoffersen, Sothill & Francis, 2005; Christoffersen, Sothill & Francis, 2003; Sothill m.fl., 2010). Hertil er hverken medtaget uagtsomt manddrab i forbindelse med færdselsuheld eller voldtægt, som hører under kategorien sædelighedsforbrydelser.

Kilde: Registerdata, jf. bilag 2.

KONTAKT MED POLITIET

Politiets journalsystem indeholder oplysninger om anholdelser, vare-tægtsfængslede og sigtede med henvisning til paragraf i straffelov, færdselslov, særlovgivning m.v. I denne undersøgelse ses alene på henvisninger til straffelovsovertrædelser.

Kun få af disse kontakter resulterer i sigtelser og domsafgørelser. Dette skyldes antagelig flere forhold: Dels kan politiet anholde, varetægtsfængsle og sigte mange, der er uskyldige, dels kan det skyldes, at nogle af de unge bliver påvirket positivt gennem denne første kontakt til at ændre adfærd efterfølgende. De unge kan også blive modnet med alderen og derfor undgå egentlig kriminalitet. Man kan således for 1984-årgangens vedkommende se, at omkring 11,2 pct. har oplevet at

blive frihedsberøvet¹⁸ eller sigtet af politiet, inden de er fyldt 22 år. Imidlertid er det 7,7 pct. af fødselsårgangen, der oplever at blive frihedsberøvede to gange, inden de bliver 22 år (Tabel 3.5).

De unge født i 1984 følges fra 1999 til 2005, og man kan i tabellen læse, om der er tale om en første-, anden-, tredje-, fjerde- eller femtegangshændelse. Justerede odds ratios for de bagvedliggende risikofaktorer opgøres ligeledes i Tabel 3.5.

Undersøgelsen viser, at en lang række belastningsforhold i hjemmet ses sammen med en øget risiko for adfærd, der fører til politiets indgriben over for den unge. Ligesom i en lang række undersøgelser finder vi også en sammenhæng mellem de unges tidlige kriminalitet og forældrenes separation og konflikter (Farrington, Loeber & Ttofi, 2011). Strukturelle forhold, som fx ledighed og forældres erhvervsuddannelse, ses hver for sig at prædikere, at den unge udfører handlinger, der fører til anholdelser, varetægtsfængsling og sigtelser for overtrædelser af straffeloven. Omkring 11,2 pct. af de unge oplever mindst en gang at blive frihedsberøvet, inden de bliver 21 år.

En tredjedel af de unge, der er blevet frihedsberøvet en gang, er også blevet sigtet tre, fire og fem gange. Der er altså tale om en betydelig recidivrisiko, hvor den kriminalpræventive indsats ikke synes at være virksom. Undersøgelsen giver ikke mulighed for at belyse, om den første kontakt med politiet og frihedsberøvelsen kan virke stigmatiserende på disse unge.

I tabellen sammenholdes de unges baggrundsbelastninger for dem, der for første gang er blevet frihedsberøvet med henvisning til en straffelovsovertrædelse. Af resultaterne fremgår det, at de unge, der tilbageholdes flere gange, adskiller sig fra deres jævnaldrende ved i højere grad at have oplevet vold i hjemmet, at de selv er blevet mishandlet, en forælders længerevarende ledighed, at være omfattet af en børnesag. Børn af anden etnisk oprindelse end dansk og især drenge har en større risiko end piger for at blive frihedsberøvet flere gange (Tabel 3.5). Vores undersøgelse bekræfter en lang række tidligere undersøgelser, der finder en sammenhæng med børnemishandling, ringe forældre-

18. Ved frihedsberøvet forstås her både frihedsberøvelse af mindreårige og personer over 18 år, anholdelser, varetægtsfængsling og sigtelse af personer over og under 18 år. 'Sigtede' børn under 15 år er også medtaget. Hvis gerningen er sket efter 1. juli 2010 (ny lovgivning), gælder kategorien 'sigtede børn' for børn under 14 år. Kun anholdelser, varetægtsfængslede eller sigtede for straffelovsovertrædelser er medtaget.

evne og børnenes senere kriminalitet (Farrington, Loeber & Ttofi, 2011).

TABEL 3.5

Justerede odds ratio for anholdelser, varetægtsfængsling eller sigtelser for straffelovsovertrædelser henholdsvis første-, anden-, tredje-, fjerde- og femtegangs tilfælde.

	Pct. person-år	Odds ratio: Første gang	Odds ratio: Anden gang	Odds ratio: Tredje Gang	Odds ratio: Fjerde gang	Odds ratio: Femte gang
<i>Forældres baggrundsfaktorer:</i>						
Forældrene har et misbrug	7,4	ns	ns	ns	ns	ns
Forældrene har mentale lidelser	12,1	1,1	ns	ns	ns	ns
Der er vold i hjemmet	9,3	1,5	1,6	1,7	1,7	1,8
Er ikke dansk statsborger	7,8	1,6	1,7	1,9	2,1	2,3
Moren har ikke en erhvervsudd.	71,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3
Faren har ikke en erhvervsudd.	77,5	1,3	1,2	1,3	1,2	1,2
Forældrene udviser suicidal adfærd	3,4	ns	ns	ns	ns	ns
Familien er fattig (< 40 pct. af medianindkomsten)	21,2	ns	1,1	ns	1,1	ns
Forældrene er arbejdsløse	62,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,7
Forældrene er på førtidspension	12,0	ns	ns	ns	ns	ns
Forældrene udsætter børnene for vold	4,7	1,9	2,0	2,1	2,1	2,2
Forældrene er separeret	39,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
Moren fik børn som teenager	4,2	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2
Moren er straffet	0,3	1,8	1,5	ns	ns	ns
Faren er straffet	0,8	1,3	1,4	ns	ns	ns
<i>Boligfaktorer:</i>						
Bor i lejebolig	32,3	1,2	1,3	1,3	1,3	1,3
Bor i udsat boligområde	2,4	1,3	1,4	1,3	1,3	1,4
<i>Individuelle faktorer:</i>						
Er droppet ud af skolen	2,3	1,5	1,8	2,0	2,0	2,1
Er ikke i gang med en uddannelse	16,8	1,1	1,2	1,2	1,3	1,4
Er fattig (< 50 pct. af medianindkomsten)	10,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3

(Fortsættes)

TABEL 3.5 (FORTSAT)

	Pct. person-år	Odds ratio:				
		Første gang	Anden gang	Tredje Gang	Fjerde gang	Femte gang
Er arbejdsløs	1,4	1,6	1,8	1,7	1,7	1,8
Har ikke en ungdomsudd.	68,0	1,8	2,0	2,4	2,5	2,6
Har en børnesag	8,3	1,4	1,5	1,8	1,9	2,1
Har forsøgt at begå selvmord	1,1	1,6	1,5	1,7	1,7	1,7
Har et misbrug (alkohol, stoffer)	2,1	2,0	1,9	1,9	2,1	2,2
Har en psykiatrisk lidelse	3,8	ns	ns	ns	ns	ns
Er dreng	50,2	3,8	4,8	6,3	7,9	8,6
Antal personer		6.075	4.189	2.867	2.228	1.814
Antal person-år	320.432	300.591	310.350	316.330	318.875	320.432

Anm.: ns betyder ikke signifikant. Oplysninger om gennemført uddannelse er ikke relevant i alle de unge år, fordi oplysningerne om anholdelser, varetægtsfængslede og sigtede primært falder i de unge år, hvor det endnu ikke har været muligt at gennemføre en ungdomsuddannelse eller erhvervsuddannelse.

1. Ved frihedsberøvet forstås her både frihedsberøvelse af mindreårige og personer over 18 år, anholdelser, varetægtsfængsling og sigtelse af personer over og under 18 år. 'Sigtede' børn under 15 år er også medtaget. Hvis gerningen er sket efter 1. juli 2010 (ny lovgivning), gælder kategorien 'sigtede børn' for børn under 14 år. Kun anholdelser, varetægtsfængslede eller sigtede for straffelovsovertrædelser er medtaget.

Kilde: Registerdata og PolSas (politiets journalregistermateriale).

I flere af de udenlandske undersøgelser ses en tydelig sammenhæng mellem forældres kriminalitet og risikoen for børnenes senere kriminalitet. I vores undersøgelse er denne sammenhæng kun af mindre statistisk betydning, antagelig fordi kun ganske få af de børn, der blev født i 1984, har en forælder, der er blevet fængslet.

KAN MAN FORUDSIGE KRIMINALITET?

Umiddelbart lyder det som et meget vanskeligt spørgsmål at besvare. Men besvarelsen af spørgsmålet er uløseligt forbundet med mulighederne for at forebygge kriminalitet. Hvis man overhovedet ikke kan forudsige kriminalitet – altså hvis det er helt tilfældigt, hvem der begår kriminalitet, og under hvilke omstændigheder der begås kriminalitet – så vil man heller ikke kunne anvise metoder til at forebygge kriminalitet. Der er altså ingen vej uden om, vi er nødt til at undersøge, om det er muligt at besvare spørgsmålet, og forsøge at belyse, med hvilken form for præcision man kan forudsige unges kriminalitet.

TABEL 3.6

Modellens parametre til brug for vægtning og beregning af kriminalitetsprognose (frihedsberøvede eller sigtede).

	Estimat	Standardfejl	Odds ratio
Konstantled	-6,03	0,07 ***	
20 år	-0,88	0,06 ***	
19 år	-0,56	0,05 ***	
18 år	-0,21	0,05 ***	
17 år	-0,20	0,04 ***	
16 år	-0,17	0,04 ***	
<i>Forældres baggrundsforhold:</i>			
Forældrene har mentale lidelser	0,10	0,04 *	1,10
Der er vold i hjemmet	0,39	0,04 ***	1,48
Er ikke dansk statsborger	0,49	0,06 ***	1,63
Moren har ikke en erhvervsuddannelse	0,14	0,04 ***	1,15
Faren har ikke en erhvervsuddannelse	0,24	0,04 ***	1,28
Forældrene er arbejdsløse	0,32	0,03 ***	1,37
Forældrene udsætter børnene for vold	0,62	0,04 ***	1,86
Forældrene er separeret	0,44	0,03 ***	1,55
Moren fik børn som teenager	0,26	0,05 ***	1,30
Moren er straffet	0,57	0,13 ***	1,76
Faren er straffet	0,29	0,10 *	1,34
<i>Boligfaktorer:</i>			
Bor i lejebolig	0,16	0,03 ***	1,18
Bor i udsat boligområde	0,24	0,06 **	1,27
<i>Individuelle faktorer:</i>			
Er droppet ud af folkeskolen	0,41	0,06 ***	1,51
Er ikke i gang med en uddannelse	0,12	0,04 *	1,13
Er fattig (< 50 pct. af medianindkomsten)	0,20	0,05 ***	1,23
Er arbejdsløs	0,46	0,10 ***	1,59
Har ikke en ungdomsuddannelse	0,57	0,05 ***	1,76
Har en børnesag	0,36	0,04 ***	1,43
Har et misbrug (alkohol, stoffer)	0,67	0,07 ***	1,95
Har forsøgt at begå selvmord	0,47	0,10 ***	1,60
Er dreng	1,34	0,03 ***	3,28

Anm.: Regression er udført med en 'discrete time Cox model' (Allison, 1982). Det samlede antal personer, der indgår, er 54.458, mens det samlede antal person-år er 300.591. * p < 0,05; ** p < 0,001; *** p < 0,0001.

1. Ved frihedsberøvet forstås her både frihedsberøvelse af mindreårige og personer over 18 år, anholdelser, varetægtsfængsling og sigtelse af personer over og under 18 år. 'Sigtede' børn under 15 år er også medtaget. Hvis gerningen er sket efter 1. juli 2010 (ny lovgivning), gælder kategorien 'sigtede børn' for børn under 14 år. Kun anholdelser, varetægtsfængslede eller sigtede for straffelovsovertrædelser er medtaget.

Kilde: Registerdata og PolSas (politiets journalregistermateriale).

Undersøgelsen har vist, at der er en lang række baggrundsfaktorer, der statistisk set er korreleret med en forhøjet risiko for, at den unge et af de

efterfølgende år bliver dømt for en straffelovsafgørelse eller bliver anholdt, varetægtsfængslet eller sigtet med henvisning til straffelovens bestemmelser. Det er imidlertid et åbent spørgsmål, om de bagvedliggende risikofaktorer er tilstrækkelige til mere præcist at kunne forudsige den unges senere risiko for at blive anholdt, varetægtsfængslet eller sigtet inden for det efterfølgende år. Vil man kunne vægte de signifikante baggrundsforhold og forudsige efterfølgende sandsynlighed, og hvor langt kommer dette skøn til at ligge fra de faktiske observationer i datamaterialet?

På grundlag af modellen beregnes hver risikofaktors parameter (eller vægt), som vist i Tabel 3.6. Afhængig af det enkelte individs baggrundsforhold estimeres en samlet vægt. Hvis en person fx er 17 år, er den tilhørende vægt -0,20. Mangler begge forældre en erhvervsuddannelse, og har en af dem været længerevarende arbejdsløs, adderes yderligere vægtene 0,14 og 0,24 samt 0,32. På grundlag af den samlede vægt for individet beregnes sandsynligheden for en førstegangskriminalitetshændelse (Tabel 3.6). Den estimerede sandsynlighed udregnes ved hjælp af følgende formel:

$$\frac{e^{\beta_0 + \beta_1 + \beta_2 + \dots}}{1 + e^{\beta_0 + \beta_1 + \beta_2 + \dots}}$$

Vægtene¹⁹ er angivet med det græske bogstav β , og e er en konstant, der er grundtallet i den naturlige logaritme (ca. 2,718281828). Denne beregning er foretaget på hele materialet, og dette er sammenholdt med de faktisk observerede hændelser. På grundlag af disse beregninger har vi opstillet en klassifikationstabel, hvor modellens egnethed til at forudsige det enkelte individs senere kriminalitet er tabellagt Tabel 3.7.

Tabel 3.7 viser, at der i datamaterialet kun er ganske få personer, der med modellens vægte får estimeret en høj risiko for senere at begå kriminalitet. For eksempel er det kun 15 personer, der er observeret for kriminalitet, der har 30 pct. eller højere risiko for senere kriminalitet. Hvis man på grundlag af registeroplysningerne ønsker at iværksætte en særlig indsats for de personer, der har en høj estimeret kriminalitetsprognose, og vælger en estimeret sandsynlighed på 30 pct. som afskærings-

19. Vægtene er estimeret således, at man får den bedst mulige prædiktion ud fra de mest informative risikofaktorer ved hjælp af 'maximum-likelihood'-metoden (jf. bilag 1).

punkt, så vil indsatsen også komme til at omfatte omkring 82 pct. falsk positive, dvs. andelen af personer, der ikke bliver observeret for kriminalitet, men alligevel er blevet udpeget som værende i risikozonen (svarende til de 70 personer, der står i søjle b).

Man må med andre ord konkludere, at den statistiske model anvendt på registermaterialet kun vil kunne give nogle meget upræcise individuelle sandsynlighedsprognoser for senere kriminalitetsafgørelser.

Modellen giver imidlertid ikke mange falsk negative, idet 1-2 pct. af dem, der bliver frikendt af modellen med afskæringspunkt på 0,30, faktisk senere bliver observeret for kriminalitet.

Hvis man fx ville forudsige om en ung vil blive registreret for en kriminalitetsafgørelse året efter på grundlag af 30-procents-afskæringspunktet, så vil over 80 pct. af dem, der bliver udpeget, ikke senere blive observeret for kriminalitet.

Hvis man i stedet for et afskæringspunkt på 0,30 vælger 0,20, kan man som vist i tabel 3.8 sammenholde forventet kriminalitet med observeret kriminalitet.

Sensitiviteten i analysen er sandsynligheden for, at testen forudsiger, at den unge vil blive kriminel, blandt dem, der senere observeres kriminelle. Ud fra tabel 3.8 kan sensitiviteten beregnes som $a/(a+c)$, og sensitiviteten bliver da 1,7 pct. ved afskæringspunkt på 0,20.²⁰

Specificiteten i analysen er sandsynligheden for, at testen forudsiger, at den unge ikke bliver kriminel, blandt dem, der ikke bliver observeret for kriminalitet. Ud fra tabel 3.8 kan specificiteten beregnes som $d/(b+d)$, og specificiteten bliver da 99,9 pct. af samtlige ikke observerede kriminelle ved skæringspunkt på 0,20.²¹

Andelen af falsk positive er de personer, der ifølge modellen testes til senere at blive kriminelle, men som ikke senere observeres som kriminelle. Ud fra Tabel 3.8 beregnes andelen som $b/(a+b)$, og andelen bliver da 79,6 pct. ved afskæringspunkt på 0,20.²² Problemet er altså, at der selv med dette afskæringspunkt på 0,20 vil blive en relativ stor andel af falsk positive blandt dem, der testes som blivende kriminelle.

20. $a/(a+c)=106/(106+5.969)=0,017$

21. $d/(d+b)=294.102/(294.102+414)=0,999$

22. $b/(a+b)=414/(106+414)=0,796$

TABEL 3.7

Klassificeringstabel over sammenhæng mellem afskæringspunkt for beregnet sandsynlighed (forventet kriminalitet) og observerede kriminelle med forskellige præcisionsmål, jf. tabel 3.6.

Afskæringspunkt Sandsynlighed	Antal observerede kriminelle, der er forventet kriminelle		Falsk positive Antal ikke kriminelle, der er forventet kriminelle		Falsk negative Antal observerede kriminelle, der ikke er forventet kriminelle		Falsk negative ² pct.
	(a)	(d)	(b)	(c)	Falsk positive ¹ pct.	Falsk negative ² pct.	
0,00	6.075	0	294.516	0	98,0	-	
0,02	4.367	199.396	95.120	1.708	95,6	0,8	
0,04	2.668	260.048	34.468	3.407	92,8	1,3	
0,06	1.626	278.735	15.781	4.449	90,7	1,6	
0,08	1.045	286.199	8.317	5.030	88,8	1,7	
0,10	676	289.943	4.573	5.399	87,1	1,8	
0,12	460	291.841	2.675	5.615	85,3	1,9	
0,14	315	282.901	1.161,5	5.760	83,7	1,9	
0,16	218	293.502	1.014	5.857	82,3	2,0	
0,18	146	293.888	628	5.929	81,1	2,0	
0,20	106	294.102	414	5.969	79,6	2,0	
0,22	80	294.247	269	5.995	77,1	2,0	
0,24	49	294.339	177	6.026	78,3	2,0	
0,26	24	294.393	123	6.051	83,7	2,0	
0,28	17	294.420	96	6.058	85,0	2,0	
0,30	15	294.446	70	6.060	82,4	2,0	

(Fortsættes)

TABEL 3.7 (FORTSAT)

Afskæringspunkt Sandsynlighed	Antal observerede kriminelle, der er forventet kriminelle		Antal ikke kriminelle, der ikke er forventet kriminelle		Falsk positive		Falsk negative	
	(a)	(d)	(b)	(c)	Falsk positive ¹ pct.	Falsk negative ² pct.		
0,32	10	294.472	44	6.065	81,5	2,0		
0,34	7	294.483	33	6.068	82,5	2,0		
0,36	5	294.494	22	6.070	81,5	2,0		
0,38	3	294.499	17	6.072	85,0	2,0		

Anm.: Regressionen er lavet med en logistisk model. De 54.458 personer, der indgår i undersøgelsen, er fulgt frem de er omkring 21 år gamle. Det blev i alt 300.591 person år.

1. Falsk positive er personer, der ifølge modellen har en prognose, der ligger over et vedtaget maksimum, dvs. de forventes at være kriminelle, men som faktisk ikke blev observeret for kriminalitet, her angivet i procent af samtlige, der blev testet positiv dvs. $b/(a+b)$.

2. Falsk negative frikender nogle, dvs. de forventes ikke at være kriminelle, som senere faktisk bliver observeret for kriminalitet, her angivet i procent af samtlige testet negative, dvs. $c/(c+d)$.

Kilde: Registerdata og PolSas (politiets journalregistermateriale).

TABEL 3.8

Forventet kriminalitet sammenholdt med observeret kriminalitet ved afskæringspunkt sandsynlighed på 0,20 (jf. beregningerne i Tabel 3.6 og Tabel 3.7).

	Observeret kriminalitet		I alt
	Positiv	Negativ	
<i>Forventet kriminalitet</i>			
Positiv	106 (a)	414 (b)	520 (a+b)
Negativ	5.969 (c)	294.102 (d)	300.071 (c+d)
I alt	6.075 (a+c)	294.516 (b+d)	300.591 (a+b+c+d)

Kilde: Registerdata og PolSas (politiets journalregistermateriale).

Andelen af falsk negative er de personer, der ifølge modellen ikke testes til senere at blive kriminelle, men som faktisk bliver kriminelle. Den andel beregnes ud fra Tabel 3.8 som $c/(c+d)$, og andelen bliver da 2 pct. ved afskæringspunkt på 0,20²³.

Selv med det meget korte tidsinterval, vi her arbejder med, er prognosen meget usikker, når man skal forudsige hændelser for det enkelte individ. I det næste afsnit vil vi undersøge, om præcisionen kan forbedres ved at inddrage interviewoplysninger i kombination med registeroplysningerne.

Denne relativt upræcise prognose følger imidlertid et forventeligt mønster, som man ofte ser ved relativt sjældne hændelser. Det er næsten uundgåeligt, at andelen af falsk positive bliver høj ved denne type af undersøgelser (Farrington, 2005).

SAMMENFATNING

I denne undersøgelse har vi inddraget et meget omfattende registermateriale, der indeholder alle børn født i 1984. Oplysningerne om hver enkelt person er kombineret med oplysninger om forældrene for at belyse opvækstvilkårene.

Undersøgelsen bekræfter vores formodninger om, at man kun vanskeligt kan forudsige det enkelte individs kriminelle adfærd, eller hvil-

23. $c/(c+d)=5.969/(5.969+294.516)=0,020$

ke børn og unge der senere vil blive omfattet af en kriminalitetsafgørelse. Undersøgelsens resultater kan imidlertid belyse, hvilke forhold der statistisk er korreleret med en forøget risiko for kriminel adfærd og dermed relevante at medtænke i planlægningen af forebyggende foranstaltninger.

Men der må også her tages et vigtigt forbehold: Hvorvidt en forebyggende foranstaltning, der reducerer de bagvedliggende risikofaktorer, også resulterer i en mærkbar reduktion i det samlede antal straffelovsovertrædelser udført af denne fødselsårgang, afhænger af to forhold. For det første afhænger det af, om der er tale om et kausalt risikoforhold og ikke kun en indikator eller 'markør' for den bagvedliggende årsag. Man er her nødt til at inddrage erfaringer fra anden forskning, fx eksperimentelle undersøgelser, der med sikkerhed kan angive, hvilke forebyggende foranstaltninger der faktisk virker forebyggende. Og for det andet afhænger resultatet af, om der er tale om en sjælden risikofaktor, hvor kun ganske få børn og unge er eksponeret for den pågældende faktor. I sådanne tilfælde vil der kun være tale om en begrænset reduktion i det samlede antal overtrædelser, hvis det lykkes at fjerne den pågældende risikofaktor. Det er altså ikke tilstrækkeligt at reducere udbredelsen af en given risikofaktor, selvom den har en signifikant høj odds ratio, hvis man vil være sikker på, at det skal have en mærkbar kriminalitetsreducerende effekt.

INTERVIEW MED DE UNGE OM KRIMINALITET

Det er et af rapportens formål at identificere og foretage en vægtning af risikofaktorer med henblik på at kunne finde risikofaktorer, som med fordel ville kunne medtænkes i en forebyggende indsats. I forrige kapitel så vi, hvor vanskeligt det var at forudsige, hvordan det vil gå det enkelte barn. Datagrundlaget var en fødselsårgang, der blev fulgt igennem ungdom og teenageår, imidlertid var oplysningerne alene baseret på registeroplysninger, hvor en række baggrundsforhold kun er nødtørftigt belyst.

I dette kapitel inddrager vi en række nye oplysninger, som ud fra tidligere forskning må anses for at være relevante for at danne sig et billede af, hvem der har en forhøjet risiko for senere at begå kriminalitet. Gennem interview med en repræsentativ (stratificeret) stikprøve af 2.980 personer født i 1984 søger vi at inddrage en række af de oplysninger, som vi har savnet i analyserne, der alene var baseret på registeroplysningerne.

En stor del af de unge har udført en eller flere former for kriminalitet, som aldrig er blevet opdaget eller registreret. For at få belyst 'mørketallet' er de unge blevet interviewet om den kriminalitet, som de har begået som teenagere. Interviewbesvarelsenerne er i dette kapitel kombineret med registeroplysninger om de unges baggrund og deres kontakt med politiet for ad den vej at søge at kunne danne et mere præcist billede af, hvem der har en forhøjet risiko for at begå kriminalitet. Vi vil undersøge, om dette kombinerede materiale er bedre til at identificere vægtede

risikofaktorer med henblik på at give en prognose for det enkelte individs risiko for senere frihedsberøvelse, dvs. anholdelse, varetægtsfængsling eller sigtelse med henvisning til straffelovsovertrædelse.

SELVRAPPORTERET KRIMINALITET

På baggrund af interview med 24-25-årige analyserer vi sammenhængen mellem en række belastninger under opvæksten og selvrapporteret kriminalitet. I disse analyser inddrager vi en række mediatorer eller moderatorer, som antages at udgøre en beskyttende eller belastende funktion. Man har i en række tidligere undersøgelser haft gode erfaringer med at opnå pålidelige svar på spørgsmål om selvrapporteret kriminalitet. I disse interview med 24-25-årige omhandlede spørgsmålene nogle konkrete, meget hyppigt forekommende handlinger (Tabel 4.1).

De risikofaktorer, eller belastningsforhold, der inddrages i analyserne, er faktorer, som er mangelfuldt belyst i registerundersøgelsen, og som samtidig er nævnt i litteraturgennemgangen som gennemgående risikofaktorer for senere kriminalitet. Især koncentrerer vi analyserne om belastningsforhold i hjemmet såsom fysisk mishandling, psykologisk mishandling, seksuelt overgreb, vanrøgt og konflikt mellem forældrene. Disse oplysninger er indhentet retrospektivt gennem interview med de unge selv i 24-25-års-alderen. En nærmere redegørelse herfor kan man finde i rapporten 'Børnemishandling i hjemmet' (Christoffersen, 2010).

Herudover inddrager vi en indikator for barnets hyperaktivitet, impulsivitet og manglende koncentrationsevne ('Attention Deficit/Hyperactivity Disorder' – ADHD). Også disse oplysninger er indhentet retrospektivt, idet det antages, at hvis de unge voksne har ADHD-symptomer, så har de også haft symptomerne i deres barndom (Christoffersen & Hammen, 2011). Baggrunden for at medtage disse adfærdsmæssige forstyrrelser er, at man i en lang række tidligere undersøgelser har fundet en sammenhæng mellem ADHD²⁴ og senere kriminalitet (Christoffersen & Hammen, 2011; Farrington, Loeber & Ttofi, 2011).

24. De adfærdsmæssige forstyrrelser hos børn og unge med ADHD er ofte misfortolket som manglende moral eller manglende selvkontrol.

Analysen af selvrapporteret kriminalitet er udført på en kumuleret kriminalitetsvariabel, som kan antage værdierne fra 0 til 7 – 0, hvis personen har svaret nej til alle spørgsmålene vedrørende selvrapporteret kriminalitet, og 7, hvis vedkommende har svaret bekræftende til alle spørgsmålene.

TABEL 4.1

Selvrapporteret kriminalitet. De interviewede 25-årige fordelt efter, om de har begået en række forskellige kriminelle handlinger. Procent.

	Antal i stikprøve (uvægtede)	Estimeret procent i årgang 1984 (vægtede)
a. Har du nogensinde lavet butikstyveri?	770	20,8
b. Har du nogensinde stjålet en cykel?	820	24,8
c. Har du nogensinde stjålet en bil?	130	2,3
d. Har du nogensinde lavet indbrud?	187	3,6
e. Har du nogensinde begået hærværk?	740	22,3
f. Har du nogensinde begået vold?	357	8,9
g. Har du nogensinde fået en dom? ¹	250	5,4
En eller flere af ovenstående	1.424	43,6

Anm.: Det samlede antal interviewede var 2.980 personer. Den stratificerede stikprøve er opvejet til normalbefolkningen af 25-årige.

1. Dom inkluderer bøde, erstatning, fængsel, hæfte og betinget dom.

Kilde: Christoffersen, 2010, samt egne beregninger.

I Tabel 4.1 er antallet af bekræftende svar angivet, det skal dog bemærkes, at antallet i den første kolonne er uvægtet, så unge med en børnesag er overrepræsenteret. Dette er der taget højde for i den anden kolonne. Her ses et estimat for, hvor mange procent af hele årgangen der ville svare bekræftende, hvis den opvejede stikprøve er retvisende for alle de unge i den pågældende fødselsårgang. Der er en statistisk usikkerhed forbundet med estimaterne i enhver stikprøve, men det tages der højde for i analyserne.

Det fremgår af Tabel 4.2, at hver femte af de unge i årgang 1984 svarer bekræftende på spørgsmålet om, hvorvidt de har begået netop én kriminel handling. De lovovertrædelser, der oftest begås, er cykeltyveri, butikstyveri og hærværk. Der er derimod færre, der har begået alvorlig kriminalitet, heriblandt vold, indbrud og biltyveri. Næsten halvdelen (43,6 pct.) har begået en eller flere af de nævnte kriminelle handlinger, mens omkring hver femte (22,4 pct.) har begået mindst to af de nævnte kriminelle handlinger.

TABEL 4.2

De interviewede 25-årige fordelt efter, om de har begået fra 0-7 typer kriminalitet. Procent, jf. tabel 4.1.

Antal typer handlinger	Antal personer	Vægtet procentfordeling
7	34	0,5
6	63	1,0
5	71	1,7
4	108	2,6
3	174	5,2
2	355	11,3
1	619	21,2
0	1.556	56,4
I alt antal personer	2.980	99,9

Anm.: Stikprøven er stratificeret, og den vægtede fordeling retter op på denne stratificering, således at fordelingen udgør et estimat for fordelingen i hele populationen, dvs. fødselsårgangen 1984. Procentfordelingen summer ikke op til 100,0 pct. på grund af afrundingsfejl.

Kilde: Christoffersen, 2010 samt egne beregninger.

I de kommende afsnit gennemgår vi de forskellige variable og deres afgrænsning.

RISIKOVARIABLENE

OMFANGET AF BØRNEMISHANDLING I BARNDOMSUNDERSØGELSEN

Ofte kan man kun estimere omfanget af børnemishandling på basis af oplysninger, der stammer fra de situationer, hvor børnene kommer i forbindelse med læger, sagsbehandlere, politi eller andre offentlige myndigheder eller frivillige hjælpeorganisationer. Man kan frygte, at disse opgørelser vil være mangelfulde, fordi en stor del af den børnemishandling, der foregår, ikke bliver anmeldt og registreret.

Når man vil opgøre omfanget af børn og unge, der på et eller andet tidspunkt bliver udsat for børnemishandling, kan det give et meget mere præcist skøn over omfanget, hvis man spørger de unge mennesker selv (Tabel 4.3).

Data er fra Barndomsundersøgelsen (Christoffersen, 2010), der er baseret på interview med en repræsentativ stikprøve af knap 2.980 25-årige, som viser, at hver tyvende (5,6 pct.) har været udsat for fysisk mishandling. Omkring 1,2 pct. har været udsat for seksuelt overgreb (fx incest) fra forældre/stedforældre, mens mere end hver femte (22,7 pct.)

har været udsat for psykologisk mishandling.²⁵ Endelig har hver syvende (14,9 pct.) været udsat for vanrøgt, således som dette er afgrænset i Barndomsundersøgelsen. Samlet set er det omkring en tredjedel, der har oplevet en eller flere af de nævnte former for mishandling, hvor psykologisk mishandling tegner sig for langt størsteparten, se Tabel 4.3.

TABEL 4.3

Andelen af de interviewede 25-årige, der har været udsat for fire forskellige former for børnemishandling. Procent.

	Procent
Fysisk mishandling (Tabel 4.4)	5,6
Psykologisk mishandling (Tabel 4.5)	22,7
Seksuelt overgreb	1,2
Vanrøgt (Tabel 4.6)	14,9
En eller flere af ovenstående	32,1
Procentbasis	2.980

Anm.: Opgørelsen omfatter alene børnemishandling, hvor den unge oplyser, at mishandlingen er udført af forældre/stedforældre. Tabelnumrene i parentes henviser til tabeller, som viser de anvendte afgrænsningskriterier for hver form for mishandling. Drengene udgør 52,2 procent af samtlige interviewede 25-årige, men de udgør kun 10,8 procent af ofrene for seksuelle overgreb. Forskellen er statistisk signifikant ($p < 0,0001$). For de øvrige mishandlingsformer er der ingen signifikante forskelle mellem drenge og piger.

Kilde: Barndomsundersøgelsen; Christoffersen, 2010.

Gennemgangen af de hospitalsregistrerede tilfælde viste, at 4,7 promille af børnene, inden de bliver 14 år, vil blive behandlet på et hospital som følge af børnemishandling. Imidlertid vil det ofte kun være meget iøjne-faldende skader, der giver mistanke og leder frem til en grundigere undersøgelse på et hospital. For eksempel viser undersøgelsen, at tilfælde af psykologisk mishandling eller seksuelt overgreb og vanrøgt kun meget sjældent bliver henvist til en børnelæge på en hospitalsafdeling. Anderledes forholder det sig med fysisk mishandling, som i langt højere grad end de øvrige former for børnemishandling må antages at blive opdaget og behandlet på en skadestue eller hospitalsafdeling.

25. Omfangsmæssigt svarer dette til resultaterne i Nelson J. Binggeli og kollegers gennemgang af retrospektive interview med voksne, der viste, at psykologisk mishandling havde været signifikant til stede for hvedet en tredjedel af befolkningen (Binggeli, 2001). En nærmere gennemgang af data og de anvendte definitioner viste, at 10-15 pct. havde oplevet mere alvorlige kroniske former for psykologisk mishandling.

TABEL 4.4

Andelen af de interviewede 25-årige, der har været udsat for forskellige former for fysisk mishandling. Procent.

	Beskrivelse af fysisk mishandling	Procent
1.	Er du, i din barndom, blevet slået med forskellige genstande (fx bøjle, pisk eller spanskør) af dine forældre/stedforældre?	2,7
2.	Er du, i din barndom, blevet truet med våben, fx kniv, pistol, af dine forældre/stedforældre?	0,4
3.	Er der, i din barndom, blevet kastet en genstand imod dig af dine forældre/stedforældre?	2,7
4.	Har dine forældre/stedforældre taget kvælertag på dig i din barndom?	0,5
5.	Har du, i din barndom, fået brændemærker eller bidemærker af dine forældre/stedforældre?	0,2
6.	Har du, i din barndom, kunnet konstatere gentagne mærker efter slag fra dine forældre/stedforældre, fx blå øjne, blå mærker?	1,7
7.	Har en læge, i din barndom, konstateret skader på dig, fx brækkede knogler, stiksår, forbrændinger, blødninger i hjernehinderne forårsaget af dine forældre/stedforældre?	0,3
8.	Er du, i din barndom, blevet slået, sparket eller udsat for anden vold, der har resulteret i blå mærker, blødninger eller andre fysiske skader forårsaget af dine forældre/stedforældre?	1,6
I alt	En eller flere af ovenstående	5,6

Anm.: Det samlede antal interviewede var 2.980 personer. Den stratificerede stikprøve er opvejet til normalbefolkningen af 25-årige.

Kilde: Barndomsundersøgelsen; Christoffersen, 2010.

TABEL 4.5

Spørgsmål om psykologisk mishandling i Barndomsundersøgelsen. Procent.

	Beskrivelse af psykologisk mishandling	Procent
1.	Har dine forældre/stedforældre ydmyget dig ved nedværdigende tiltale (fx ved at blive kaldt dum, doven og uduelig)?	13,2
2.	Har dine forældre/stedforældre ydmyget og nedværdiget dig offentligt?	5,4
3.	Er du blevet truet med at blive smidt ud hjemmefra af dine forældre/stedforældre?	13,6
4.	Er du blevet truet med voldelig afstraffelse (fx tæv, pisk) af dine forældre/stedforældre?	3,0
5.	Har dine forældre/stedforældre gennem deres adfærd vist, at du var uønsket, ikke elsket og værdiløs?	4,9
6.	Har dine forældre/stedforældre konstant kritiseret dig og udsat dig for mobning?	2,9
I alt	En eller flere af ovenstående	22,7

Anm.: Det samlede antal interviewede var 2.980 personer. Den stratificerede stikprøve er opvejet til normalbefolkningen af 25-årige.

Kilde: Barndomsundersøgelsen; Christoffersen, 2010.

Tabel 4.4 giver en oversigt over, hvilke spørgsmål der er blevet stillet til respondenterne i Barndomsundersøgelsen om fysisk mishandling. Der er

flest, der har været udsat for at blive slået med en genstand samt at få kastet ting efter sig (2,7 pct.).

Psykologisk mishandling er ifølge dette interviewmateriale langt mere udbredt end fysisk mishandling. Der er 22,7 pct., der rapporterer, at de har været udsat for mindst en af tingene i Tabel 4.5. De mest udbredte ting er trusler om at blive smidt ud fra hjemmet og nedværdigende tiltale.

Vanrøgt er mere udbredt end fysisk mishandling, men ikke så udbredt som psykologisk mishandling. Der er 14,9 pct., der har været udsat for vanrøgt i denne analyse. Afgrænsningskriterierne for vanrøgt kan ses i Tabel 4.6. Der er 8 pct., der har haft ansvar for at passe deres yngre søskende, da de var yngre end 12 år, mens der er 1,5 pct., der har haft beskidt tøj på i skole, og 1,2 pct., der har sultet. Det er klart, at der er stor forskel på alvoren af spørgsmålene vedrørende vanrøgt i denne analyse. Det er derfor også forventeligt, at der er langt flere, der har passet mindre søskende, end børn/unge, der har sultet i deres barndom.

TABEL 4.6

Spørgsmål om vanrøgt i Barndomsundersøgelsen. Procent.

Beskrivelse af vanrøgt	Procent
1. Forventede dine forældre/stedforældre, at du selv stod for tøjvasken?	2,9
2. Da du var yngre end 12 år, gik du da i skole i beskidt tøj, fx fordi der ikke var rent tøj?	1,5
3. Da du var yngre end 12 år, måtte du da selv sørge for at komme regelmæssigt til tandlæge?	1,6
4. Da du var yngre end 12 år, måtte du da indimellem sulte, fx fordi der ingen var til at tilberede maden, eller der ikke var mad i køleskabet?	1,2
5. Da du var yngre end 12 år, måtte du da selv passe dine yngre søskende, når dine forældre/stedforældre var ude?	8,0
6. Da du var yngre end 12 år, måtte du da passe dig selv, når du var syg?	5,9
7. Da du var yngre end 12 år, har du da selv måttet tilkalde læge ved sygdom?	0,6
I alt En eller flere af ovenstående	14,9

Anm.: Det samlede antal interviewede var 2.980 personer. Den stratificerede stikprøve er opvejet til normalbefolkningen af 25-årige.

Kilde: Barndomsundersøgelsen; Christoffersen, 2010.

Respondenterne blev i Barndomsundersøgelsen også spurgt om deres biologiske forældres forhold til hinanden. Baggrunden for at stille dette spørgsmål var, at der i flere undersøgelser rapporteres om, at forældrenes

indbyrdes konflikter kan udgøre en belastning for barnets udviklingspotentiale.

TABEL 4.7

Spørgsmål om konflikt mellem forældrene.

Beskrivelse af forældrekonflikt	Procent
Når du tænker tilbage på din barndom, vil du så betegne forholdet mellem dine biologiske forældre som konfliktfyldt med en anspændt atmosfære?	12,4

Anm.: Det samlede antal interviewede var 2.980 personer. Den stratificerede stikprøve er opvejet til normalbefolkningen af 25-årige. Spørgsmålet lød i sin fulde udstrækning: "Når du tænker tilbage på din barndom, vil du så betegne forholdet mellem dine biologiske forældre som kærligt, venskabeligt, neutralt eller konfliktfyldt?" Svarmulighederne var: 1) Kærligt og venskabeligt, 2) Neutralt (nærmest upersonligt) og 3) Konfliktfyldt (anspændt atmosfære, der ofte førte til konflikter), 4) Ved ikke.

Kilde: Barndomsundersøgelsen; Christoffersen, 2010.

En anden risikovariabel er, hvorvidt den unge udviser symptomer på ADHD. Spørgsmålene, der blev stillet i forbindelse med afgrænsningen af ADHD-symptomer, ses i Tabel 4.8.

TABEL 4.8

Spørgsmål om ADHD-symptomer i interviewundersøgelsen. Procent.

Beskrivelse af ADHD	Procent
1. Hvor ofte har du svært ved at afslutte et projekt og få de sidste detaljer på plads, når den udfordrende del af arbejdet er overstået?	40,3
2. Hvor ofte har du svært ved at klare en opgave, der kræver planlægning?	22,2
3. Hvor ofte har du problemer med at huske aftaler eller andet, du burde huske?	35,7
4. Hvor ofte undgår eller udsætter du en opgave, som kræver mange overvejelser?	15,4
5. Hvor ofte sidder du uroligt med hænder eller fødder, når du skal sidde ned i længere tid?	35,8
6. Hvor ofte føler du dig overaktiv og nødt til at gøre ting, som var du drevet af en indre motor?	21,2
I alt	12,1

Anm.: Det samlede antal interviewede var 2.980 personer. Den stratificerede stikprøve er opvejet til normalbefolkningen af 25-årige.

Kilde: Barndomsundersøgelsen; Christoffersen, 2010.

Spørgsmålene i tabel 4.8 om ADHD-symptomer er en dansk version af 'Adult Self Report Scale' (Knouse & Safren, 2010; Obel m.fl., 2008; Obel

m.fl., 2009), der fungerer som for-screening i forhold til efterfølgende kliniske undersøgelser. Spørgsmålene kan besvares med 'aldrig', 'sjældent', 'nogle gange', 'ofte' og 'meget ofte'. Ved et bekræftende svar forstås svarene 'nogle gange', 'ofte' og 'meget ofte' for spørgsmål 1-3's vedkommende, mens et bekræftende svar er 'ofte' og 'meget ofte' for de sidste tre spørgsmåls vedkommende i denne skala. Samlet set vil bekræftende svar på 4 ud af 6 spørgsmål være foreneligt med en ADHD-diagnose og kan give anledning til et grundigere klinisk interview. Man skønner, at omkring 3,4 pct. af den voksne befolkning har diagnosen (Christoffersen & Hammen, 2011).

MODSTANDSDYGTIGHED

I analysen inddrager vi en række forhold, der kan tænkes at udgøre en beskyttelse eller yderligere forværring. Ud fra tidligere undersøgelser kunne man forvente, at børn, der fx har haft social støtte gennem en voksen, vil udvikle modstandsdygtighed over for fx kriminalitet gennem øget selvværd (Bandura, 1982; Katz, 1997; Rutter & Rutter, 1993).

Social støtte er defineret som en relation til et andet menneske, der får den enkelte til at føle sig værdsat og elsket. Forholdet mellem barnet og den sociale støtte er karakteriseret ved forståelse, respekt og ærlighed (Cobb, 1976; Porritt, 1979).

Det modsatte af social støtte oplever de børn og unge, der udsættes for mobning i skolen. Derfor er udsættelse for mobning inddraget i analyserne for at afprøve, om det kan forklare en forhøjet risiko for selvrapporтерet kriminalitet.

ANALYSERESULTATER AF INTERVIEWENE

Såvel risikofaktorerne som de støttende og belastende forhold inddrages dels i en ikke-justeret model, dels i en analyse baseret på en justeret model. Resultaterne af begge analyser for den selvrapporтерede kriminalitet ses i tabel 4.9.

TABEL 4.9

Odds ratio for øget selvrapporteret kriminalitet, jf. tabel 4.1.

Risikofaktorer	Antal	Den ikke-justerede	
		model	Den justerede model
Fysisk mishandling	166	1,8 ***	1,8 ***
Seksuelt overgreb	34	1,4 ns	--
Psykologisk mishandling	675	2,5 ***	2,6 ***
Vanrøgt	445	1,1 ns	--
ADHD-symptomer	360	1,8 ***	1,8 ***
Køn (dreng)	1.555	4,2 ***	4,1 ***
Omfattet af børnesag	186	1,4 ***	1,4 ***
Mobbet i skolen	449	0,8 *	0,8 *
Ingen ungdomsuddannelse	1.058	1,6 ***	1,5 ***
Fire eller flere skoleskift	179	1,6 ***	1,6 ***
Kun folkeskole	373	1,4 *	1,3 *
Ringe social støtte fra andre	689	1,1 ns	--
Forældrekonflikt	370	1,4 **	1,4 ***

Anm.: Regressionen er lavet med en 'kumulativ logistisk model' på den kumulerede variabel præsenteret i Tabel 4.2. En regressionsanalyse viser, hvilke bagvedliggende forhold der har en signifikant sammenhæng med antal bekræftende svar. Det samlede antal interviewede var 2.980 personer. Den 1. kolonne er baseret på det opvejede antal.

Kilde: Barndomsundersøgelsen; Christoffersen, 2010 og egne beregninger.

Undersøgelsen viser, at børnemishandling (her fysisk mishandling og psykologisk mishandling) hænger sammen med en øget risiko for selvrapporteret kriminalitet – også når der er justeret for andre risikofaktorer. En odds ratio på 1,8 betyder, at dem, der har været udsat for fysisk mishandling, har knap 2 gange højere risiko for selvrapporteret kriminalitet i forhold til dem, der ikke har været udsat for dette, også når der er taget hensyn til de øvrige risikofaktorer. Det samme er tilfældet for de børn og unge, der er blevet omfattet af en børnesag, hvor kommunen enten har anbragt barnet uden for hjemmet eller bevilget forebyggende foranstaltninger, fordi man var bekymret for barnets udvikling (odds ratio 1,5).

Børn, der har ADHD-symptomer, har ligeledes en forhøjet risiko for selvrapporteret kriminalitet (odds ratio 1,8). Relativt dårlige skoleresultater, dvs. ingen ungdomsuddannelse, mange skoleskift eller kun grundskole, hænger sammen med en øget risiko for selvrapporteret kriminalitet. Undersøgelsen bekræfter således det billede, man ser i de internationale forløbsundersøgelser. Drengene har en risiko for selvrapporteret kriminalitet, der er omkring fire gange større end risikoen for pigerenes vedkommende (odds ratio 4,2).

De beskyttende faktorer (social støtte) viser ingen signifikant sammenhæng med selvrapporteret kriminalitet, og de yderligere be-

stende faktorer (mobning i skolen) har – modsat hvad man skulle forvente – en signifikant statistisk sammenhæng med en reduceret risiko for selvrapporteret kriminalitet.

TABEL 4.10

Odds ratio for henholdsvis mindst to og mindst tre typer af selvrapporterede kriminelle handlinger. Justeret model, jf. tabel 4.1.

Risikofaktorer	Antal	Mindst to typer af kriminelle handlinger	Mindst tre typer af kriminelle handlinger
Fysisk mishandling	166	1,6 *	1,9 ***
Seksuelt overgreb	34	ns -	ns -
Psykologisk mishandling	675	2,4 ***	2,8 ***
Vanrøgt	445	1,4 *	ns -
ADHD-symptomer	360	1,5 **	1,7 ***
Køn (dreng)	1555	4,9 ***	7,0 ***
Omfattet af børnesag	186	1,5 ***	2,0 ***
Mobbet i skolen	449	ns -	0,7 *
Ingen ungdomsuddannelse	1058	1,6 ***	2,1 ***
Fire eller flere skoleskift	179	1,4 *	2,0 ***
Kun folkeskole	373	ns -	ns -
Ringe social støtte	689	ns -	ns -
Forældrekonflikt	370	1,3 *	1,6 **

Anm.: Regressionen er lavet med en 'kumulativ logistisk model', hvor respondenterne har svaret på nogle specifikke spørgsmål om kriminalitet, fx cykeltyveri, hærværk m.v. Spørgsmålene vedr. selvrapporteret kriminalitet kan ses i Tabel 4.1. ns, ikke signifikant; -, ikke beregnet; * $p < 0,05$; ** $p < 0,001$; *** $p < 0,0001$. Det samlede antal interviewede var 2.980 personer. Den første kolonne er baseret på det opvejede antal.

Kilde: Barndomsundersøgelsen, Christoffersen, 2010 og egne beregninger.

I Tabel 4.11 ses i 1. kolonne antallet af respondenter, der ikke har rapporteret om nogen form for kriminalitet og har været udsat for de forskellige risikofaktorer. Det ses for eksempel, at der er 232 ud af de 2.980 interviewede, der fortæller, at de har været udsat for psykologisk mishandling og ikke har begået nogen form for kriminalitet. Desuden kan det ses, at der er 15 ud af de 34, der har begået alle syv former for kriminalitet (sidste kolonne i Tabel 4.11) og ikke fik en ungdomsuddannelse.

TABEL 4.11

Antallet af personer, der har været udsat for risikofaktorerne, fordelt over antallet af selvrapporteret kriminalitet, jf. tabel 4.1.

	0	1	2	3	4	5	6	7
Fysisk mishandling	46	35	25	14	13	13	11	9
Seksuel mishandling	16	8	4	1	0	2	3	0
Psykologisk mishandling	232	177	112	58	34	30	21	10
Vanrøgt	207	86	69	39	17	12	9	6
ADHD-symptomer	123	107	51	36	16	15	8	5
Køn (dreng)	636	375	253	129	73	46	28	15
Omfattet af børnesag	73	36	24	15	13	9	10	6
Mobbet i skolen	224	112	52	19	18	11	8	4
Ingen ungdomsudd.	465	248	144	67	53	42	24	15
Kun folkeskole	142	98	49	25	21	18	9	12
Ringe social støtte	310	146	103	48	29	24	18	11
Forældrekonflikt	147	95	45	33	15	16	11	8

Anm.: Det samlede antal interviewede var 2.980 personer. Den stratificerede stikprøve er her opvejet således, at det er det vægtede antal, der er angivet i denne tabel.

Kilde: Barndomsundersøgelsen og egne beregninger.

ANALYSE AF KOMBINATION AF REGISTER OG INTERVIEW

For at kunne identificere de mest egnede risikofaktorer for senere kriminalitetsafgørelser kombinerer vi nu registeroplysninger for de enkelte kalenderår og oplysninger fra interviewene med de unge selv ved at samkøre interviewdatamaterialet med politiets journalregistermateriale (Pol-Sas).

De 2.980 unge, der deltog i Barndomsundersøgelsen, udtrækker vi fra registermaterialet. De unge følges fra 14-års-alderen og frem til deres 21. år, og i lighed med registerundersøgelsen inddrager vi en række oplysninger om opvæksthjemmet. I denne analyse bruger vi person-år som tællingsenhed. De 2.980 individer bliver herved til omkring 17.000 person-år.

På den ene side er det samlede datamateriale betydeligt mindre end ved den tidligere registerundersøgelse af hele fødselsårgangen. Og man må forvente, at en del af de risikofaktorer, der tidligere havde en signifikant statistisk sammenhæng med efterfølgende kriminalitet, nu i den reducerede udgave mister signifikans alene som følge af denne data-reduktion.

På den anden side inddrager vi nu en række oplysninger fra interviewet med de unge selv, og disse oplysninger forventes at have en

større relevans og præcision og dermed også et potentiale for at udvise en større signifikant sammenhæng med politiets registrerede anholdelser, varetægtsfængsling eller sigtelser med henvisning til overtrædelse af straffelovens bestemmelser.

TABEL 4.12

Odds ratio for anholdelser, varetægtsfængslede eller sigtede for straffelovs-overtrædelse henholdsvis første gang, anden, tredje, fjerde og femte gang.

	Pct. person-år blandt samtlige	Justerede odds ratios					
		Ikke-just. odds ratio: Første gang	Første gang	Anden gang	Tredje gang	Fjerde gang	Femte gang
<i>Forældres baggrundsfaktorer:</i>							
Forældrene har et misbrug	6,0	1,8	ns	ns	ns	ns	ns
Forældrene har en mental lidelse	10,0	1,9	ns	ns	ns	ns	ns
Der er vold i hjemmet	6,9	2,6	ns	1,4	1,7	1,9	ns
Er ikke dansk statsborger	1,7	ns	ns	ns	ns	ns	ns
Moren har ikke en erhvervsuddannelse	65,4	2,0	ns	1,5	ns	ns	ns
Faren har ikke en erhvervsuddannelse	74,1	2,2	ns	ns	ns	1,8	ns
Forældrene udviser suicidal adfærd	2,3	ns	ns	ns	2,4	ns	ns
Familien er fattig (< 40 pct. af medianindkomst)	16,2	1,6	ns	ns	ns	ns	ns
Forældrene er arbejdsløse	56,7	2,9	1,6	2,0	1,8	2,8	4,7
Forældrene er på førtidspension	9,8	1,7	ns	ns	ns	ns	ns
Forældrene udsætter børnene for vold	3,7	2,8	1,7	1,6	ns	ns	ns
Forældrene er separeret	32,8	3,2	1,7	1,4	ns	ns	ns
Moren fik børn som teenager	2,6	2,3	ns	ns	ns	ns	ns
Moren er straffet	0,3	ns	ns	ns	ns	ns	ns
Faren er straffet	0,5	ns	ns	ns	ns	ns	ns
<i>Interview med de unge:</i>							
Fysisk mishandling	5,7	3,1	ns	ns	ns	ns	2,0
Seksuel mishandling	1,2	ns	ns	ns	2,8	ns	ns

(Fortsættes)

TABEL 4.12 (FORTSAT)

	Pct. person-år blandt samtlige	Ikke-just. odds ratio: Første gang	Justerede odds ratios				
			Første gang	Anden gang	Tredje gang	Fjerde gang	Femte gang
Psykologisk mishandling	23,0	2,9	1,8	1,8	1,7	2,1	1,9
Vanrøgt	15,1	1,5	ns	ns	ns	ns	ns
ADHD-symptomer	12,3	1,9	ns	ns	ns	ns	ns
Fire eller flere skoleskift	6,2	3,2	ns	1,6	ns	ns	ns
<i>Boligfaktorer:</i>							
Bor i lejlighed	25,8	1,6	ns	1,4	1,5	1,6	2,0
Bor i udsat boligområde	0,9	2,7	ns	ns	ns	ns	ns
<i>Individuelle faktorer:</i>							
Er droppet ud af skolen	1,1	6,2	2,5	3,3	2,2	3,0	3,3
Er ikke i gang med en uddannelse	13,9	1,9	ns	ns	ns	ns	ns
Er fattig (< 50 pct. af medianindkomsten)	8,1	1,4	1,6	ns	1,7	ns	ns
Er arbejdsløs	0,9	2,7	ns	2,7	2,3	2,8	ns
Har ikke en ungdomsuddannelse	35,0	4,4	1,8	ns	ns	ns	ns
Har en børnesag	5,4	3,6	1,6	1,7	2,8	3,2	2,8
Har forsøgt at begå selvmord	0,8	ns	ns	ns	ns	ns	ns
Har et misbrug (alkohol, stoffer)	1,8	2,9	2,0	2,1	2,5	ns	ns
Har en psykiatrisk lidelse	3,1	2,1	ns	ns	ns	ns	ns
Er dreng	52,0	3,0	2,9	3,7	7,6	9,0	11,5
Antal personer		291	291	221	144	107	86
Antal person-år	18.110	16.457	16.457	16.912	17.305	17.329	17.498

Anm.: Regressionen er lavet med en logistisk model. Det samlede antal interviewede var 2.980 personer. Den første kolonne er baseret på det opvejede antal. Ved frihedsberøvet forstås her både frihedsberøvelse af mindreaktige og personer over 18 år, anholdelser, varetægtsfængsling og sigtelse af personer over og under 18 år. 'Sigtede' børn under 15 år er også medtaget. Hvis gerningen er sket efter 1. juli 2010 (ny lovgivning), gælder kategorien 'sigtede børn' for børn under 14 år. Kun anholdelser, varetægtsfængslede eller sigtede for straffelovsovertrædelser er medtaget.

Kilde: Registerdata; Barndomsundersøgelsen; PolSas (politiets journalregistermateriale) og egne beregninger.

Denne kombinerede undersøgelse viser (Tabel 4.12), at der er en signifikant sammenhæng mellem risikoen for, at den unge har begået kriminalitet (her frihedsberøvet for første gang) og forældrenes baggrundsforhold, som fx mentale lidelser, misbrug og vold i hjemmet. Forældres længerevarende arbejdsløshed og manglende erhvervsuddannelse, fattigdom og førtidspension er ligeledes statistisk knyttet til en højere risiko for, at den unge frihedsberøves og/eller sigtes for en straffelovsovertrædelse. Bør-

nemishandling (psykologisk mishandling, fysisk mishandling og vanrøgt) er statistisk korreleret med en efterfølgende forhøjet risiko for at opleve en frihedsberøvelse. Ligeledes er ADHD-symptomer, misbrug (alkohol, stoffer) samt psykiatriske lidelser overrepræsenteret blandt de, der frihedsberøves for første gang.

De unge, der tilbageholdes af politiet, har oftere mange skole-skift (fire eller flere) bag sig, relativt oftere bor de i et udsat boligområde, er droppet ud af skolen, er ikke i gang med en uddannelse, er længerevarende arbejdsløse, og det drejer sig relativt oftere om fattige unge uden ungdomsuddannelse.

Selvom datamaterialet kun består af 2.980 interviewede 25-årige, hvoraf 291 er blevet frihedsberøvet, så er disse 291 altså ganske atypiske i forhold til resten af de interviewede unge.

KAN MAN FORUDSIGE KRIMINALITET PÅ GRUNDLAG AF KOMBINEREDE DATAKILDER?

Den forrige analyse (Tabel 4.12) viste, at en række baggrundsfaktorer baseret på dels registeroplysninger, dels interviewoplysninger om barnets opvækstmiljø havde en signifikant statistisk prognostisk værdi med hensyn til at forudsige risikoen for, at den unge senere ville blive frihedsberøvet, dvs. anholdt, varetægtsfængslet eller sigtet med henvisning til overtrædelse af straffelovens bestemmelser. Vi har således identificeret en række baggrundsforhold, der hver for sig isoleret set kan bidrage med information om, hvilke faktorer der er knyttet til en øget sandsynlighed for senere kriminel adfærd. Men kan disse baggrundsforhold også anvendes til at forudsige noget om det enkelte barn?

Kan man ved hjælp af oplysninger fra registre og interview med de unge selv forudsige, om det enkelte barn senere vil blive anholdt, varetægtsfængslet eller sigtet for en straffelovsovertrædelse?

Ud fra den statistiske model beregnes vægtene for de enkelte signifikante risikofaktorer, og for hvert enkelt individ beregnes sandsynligheden for senere førstegangsfrihedsberøvelse (vægtene vist i Tabel 4.13). Denne individuelle sandsynlighed sammenholder vi med de faktiske observationer i datamaterialet for derved at kunne vurdere den prognostiske værdi (Tabel 4.14).

TABEL 4.13

Risiko for anholdelse, varetægtsfængsling eller sigtelse for straffelovsovertrædelse sammenholdt med risikofaktorer. Modellens parametre til brug for vægtning og beregning af kriminalitetsprognose. Justeret model på basis af register- og interviewoplysninger.

	Estimat	Standardfej	Odds ratio
Konstantled	-5,91	0,29 ***	
20 år	-1,06	0,25 ***	0,35
19 år	-1,08	0,25 ***	0,34
18 år	-0,63	0,22 **	0,54
17 år	-0,41	0,18 *	0,66
16 år	-0,29	0,17 *	0,75
Er droppet ud af skolen	0,93	0,21 ***	2,53
Er fattig (< 50 pct. af medianindkomsten)	0,45	0,21 *	1,56
Har en børnesag	0,50	0,15 **	1,65
Har ikke en ungdomsuddannelse	0,61	0,23 *	1,84
Er blevet udsat for psykologisk mishandling	0,60	0,13 ***	1,82
Har et misbrug (alkohol, stoffer)	0,67	0,28 *	1,95
Forældrene har udsat børnene for vold	0,51	0,19 *	1,66
Forældrene er arbejdsløse	0,45	0,17 *	1,56
Forældrene er separeret	0,55	0,15 **	1,73
Er dreng	1,07	0,14 ***	2,93

Anm.: Regressionen er lavet med en logistisk model 'discrete time Cox model', jf. Allison (1982). Det samlede antal interviewede var 2.980 personer. 291 af disse blev anholdt, varetægtsfængslet eller sigtet for straffelovsovertrædelse for første gang, hvilket gav et samlet antal person-år på 16.457. * p < 0,05; ** p < 0,001; *** p < 0,0001. En række belastningsforhold blev udelukket i den justerede model, således indgår fx ikke skoleskift, fysisk mishandling, ADHD-symptomer. Ved frihedsberøvet forstås her både frihedsberøvelse af mindreårige og personer over 18 år, anholdelser, varetægtsfængsling og sigtelse af personer over og under 18 år. 'Sigtede' børn under 15 år er også medtaget. Hvis gerningen er sket efter 1. juli 2010 (ny lovgivning), gælder kategorien 'sigtede børn' for børn under 14 år. Kun anholdelser, varetægtsfængslede eller sigtede for straffelovsovertrædelser er medtaget. Se i øvrigt bilag 2 for definition af de enkelte risikofaktorer. Da interviewdata stammer fra en stratificeret stikprøve, opdelt i to strata, er det testet om risikofaktorerne i de strata har samme værdier. Testen viste, at der ikke var signifikante forskelle mellem risikofaktorerne estimeret i de to strata.

Kilde: Registerdata; Barndomsundersøgelsen; PolSas (politiets journalregistermateriale) og egne beregninger.

Ved at tage vægtene fra Tabel 4.13 kan man beregne, at en 17-årig dreng, som er droppet ud af skolen uden afgangseksamen (ikke ungdomsuddannelse), som er blevet indlagt på en hospitalsafdeling i forbindelse med alkohol- eller stofmisbrug, og som selv er blevet indlagt på et hospital som voldsoffer, fx vil få følgende summerede estimat:

$$- 5,91 - 0,41 + 0,93 + 0,61 + 0,67 + 0,51 + 1,07 = - 2,53.$$

På grundlag af estimatet beregnes den individuelle risiko for en første-gangsfrihedsberøvelse (se forrige kapitel) til 11,9 pct. i dette tilfælde.

Spørgsmålet er, hvor velegnet er en sådan screeningstest for at foretage vurderinger af betimeligheden af iværksættelse af særligt forebyggende støtteforanstaltninger? Hvor skal man lægge afskæringspunktet for, hvornår det er tilrådeligt at iværksætte forebyggende foranstaltninger? Problemstillingen ligner meget problemstillinger i sundhedsvæsenet i forbindelse med anvendelse af screeningstest. Risikerer man at få mange falsk positive, dvs. personer, der opfylder screeningstestens kriterier for en indsats, uden at personen senere begår kriminalitet? Eller risikerer man at få mange falsk negative, dvs. personer, der ikke opfylder screeningstestens kriterier, men som alligevel senere begår kriminalitet?

Hvis vi er i en situation, hvor den kriminelle handling, som vi forsøger at undgå, må anses for at være en stor samfundsmæssig belastning og en ødelæggelse af den enkeltes livsvilkår, og de forebyggende foranstaltninger, man vil sætte i værk (fx sundhedsplejerskeordning, høj-kvalitetsbørnehaver, forældretræning for at undgå mishandling osv.), ikke indeholder nogen bivirkninger, så vil man, når man skal vælge afskæringspunktet, være villig til at acceptere mange falsk positive og forsøge at undgå falsk negative (Woodward, 1999).

Hvis man er i en situation, hvor den kriminelle handling, som vi forsøger at undgå, ikke indeholder de store omkostninger, hverken for samfundet eller den enkelte, og de forebyggende foranstaltninger, der planlægges gennemført, indeholder en mængde uacceptable negative bivirkninger, fx i form af stigmatisering og social udstødelse, så vil man forsøge at lægge screeningstestens afskæringspunkt således, at der bliver så få falsk positive som muligt.

Til brug for disse overvejelser har vi udarbejdet en klassificeringstabel Tabel 4.14, hvor det fremgår, hvor stort omfanget af falsk positive og falsk negative vil være med et valgt afskæringspunkt for en estimeret individuel sandsynlighed, som er estimeret på grundlag af modellen.

TABEL 4.14

Klassificeringstabell over sammenheng mellom afskæringspunkt for beregnet sandsynlighed for anholdelse, varetægtsfængsling eller sigtelse for straffelovsovertrædelse og forskellige præcisionsmål, jf. tabel 4.13.

Afskæringspunkt: Sandsynlighed	A) Antal observerede kriminelle, der er forventet kriminelle		D) Antal ikke kriminelle, der ikke er forventet kriminelle		B) Falsk positive Antal ikke kriminelle, der er forventet kriminelle		C) Falsk negative Antal observerede kriminelle, der ikke er forventet kriminelle		Falsk positive ¹ Pct.		Falsk negative ² Pct.	
	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)	(i)	(j)	(k)	(l)
0,00	291	16.166	0	0	16.166	0	0	98,2				
0,02	189	3.893	12.273	12.273	3.893	102	102	95,4				0,8
0,04	128	1.625	14.541	14.541	1.625	163	163	92,7				1,1
0,06	74	791	15.375	15.375	791	217	217	91,4				1,4
0,08	51	417	15.749	15.749	417	240	240	89,1				1,5
0,10	26	203	15.963	15.963	203	265	265	88,6				1,6
0,12	20	121	16.045	16.045	121	271	271	85,8				1,7
0,14	12	71	16.095	16.095	71	279	279	85,5				1,7
0,16	9	46	16.120	16.120	46	282	282	83,6				1,7
0,18	5	35	16.131	16.131	35	286	286	87,5				1,7
0,20	5	13	16.153	16.153	13	286	286	72,2				1,7
0,22	3	10	16.156	16.156	10	288	288	76,9				1,8
0,24	3	8	16.158	16.158	8	288	288	72,7				1,8
0,26	3	7	16.159	16.159	7	288	288	70,0				1,8
0,28	1	6	16.160	16.160	6	290	290	85,7				1,8
0,30	1	3	16.163	16.163	3	290	290	75,0				1,8

(Fortsættes)

TABEL 4. 14 (FORTSAT)

Afskæringspunkt: Sandsynlighed	Antal observerede kriminelle, der er forven- tet kriminelle	Antal ikke kriminelle, der ikke er forventet krimi- nelle	Antal ikke kriminelle, der er forventet kriminelle	Falsk positive		Falsk negative	
				(a)	(b)	(c)	(d)
0,32	1	16.164	2	290	66,7	1,8	
0,34	1	16.164	2	290	66,7	1,8	
0,36	1	16.166	0	290	0,0	1,8	
0,38	0	16.166	0	291	-,3	1,8	

Anm.: Regressionen er lavet med en logistisk model. Det samlede antal interviewede var 2.980 personer, hvilket blev til 16.457 person-år.

1. Falsk positive er personer, der ifølge modellen har en prognose, der ligger over et vedtaget maksimum, dvs. de forventes at blive omfattet af en kriminalitetsafgørelse, men som faktisk ikke blev omfattet af en kriminalitetsafgørelse, her angivet i procent af samtlige, der ikke blev testet positiv dvs. b/(a+b).
2. Falsk negative frikender nogle, dvs. de forventes ikke at blive omfattet af en kriminalitetsafgørelse, som senere faktisk bliver omfattet af en kriminalitetsafgørelse, her angivet i procent af samtlige, der blev testet negative dvs. c/(c+d).
3. Kan ikke beregnes.

Kilde: Registerdata; Barndomsundersøgelsen; PolSas og egne beregninger.

For at undgå at få alt for mange falsk positive kan man søge at vælge et relativt højt afskæringspunkt. Der er imidlertid kun ganske få observationer i datamaterialet med en høj estimeret sandsynlighed for at blive tilbageholdt (varetagtsfængslet, anholdt eller sigtet). Eksempelvis er der kun fem personer, der er tilbageholdt, med en estimeret sandsynlighed på 20 pct. eller mere.

Hvis man eksempelvis lægger afskæringspunktet ved en sandsynlighed på 0,20, må man forvente, at omfanget af falsk positive vil være omkring 72 pct. Det vil sige, at man med det valgte afskæringspunkt må forvente, at 72 pct. af dem, der bliver udpeget, ikke vil blive observeret for kriminalitet (Tabel 4.14).

Der er tale om en forbedring af screeningstesten i forhold til den tidligere præsenterede model²⁶, der alene var baseret på registeroplysninger, idet andelen af falsk positive er forbedret ved et givent afskæringspunkt.

TABEL 4.15

Forventet kriminalitet med afskæringspunkt på 0,20 sammenholdt med observeret kriminalitet (jf. Tabel 4.14).

	Observeret kriminalitet		I alt
	Positiv	Negativ	
<i>Forventet kriminalitet</i>			
Positiv	5	13	18
	(a)	(b)	(a+b)
Negativ	286	16.153	16.439
	(c)	(d)	(c+d)
I alt	291	16.166	16.457
	(a+c)	(b+d)	(a+b+c+d)

Kilde: Registerdata; Barndomsundersøgelsen; PolSas (politiets journalregistermateriale) og egne beregninger.

For at bedømme præcisionen af modellen til at forudsige kriminalitet, så kan man dels se på testens sensitivitet, dels på specificiteten, samt på andel af falsk positive og falsk negative. Følsomheden er sandsynligheden for, at testen giver et positivt resultat blandt dem, der er observeret

26. I tabel 3.7 ses, at de falsk positive ved samme afskæringspunkt udgjorde 82 pct.

kriminelle. I tabel 4.15 er det angivet i procent som $a/(a+c)^{27}$. Hvis man anvender afskæringspunkt 0,20, så kan sensitiviteten beregnes til 1,7 pct., mens specificiteten beregnes til 99,9 pct.²⁸

Problemet er igen, at mange af dem, der ved testen bliver fundet positive, ikke bliver observeret for kriminalitet. Andelen af falsk positive blandt dem, der bliver testet positive, er 72,2 pct. med afskæringspunkt på 0,20. Andelen af falsk negative er med afskæringspunkt 0,20 blevet beregnet til 1,7 pct. blandt dem, der blev testet negativ.

SAMMENFATNING

Interviewene med de 25-årige unge viser, at en relativ stor del af de unge har foretaget forskellige kriminelle handlinger. Omkring 44 pct. har lavet butikstyveri, stjålet en cykel, begået indbrud, stjålet en bil eller begået vold. Kun 5,4 pct. har ifølge deres egne oplysninger fået en domsafgørelse. Interviewene afslører, at der er et betydeligt mørketal, dvs. at en stor del af den selvrapporterede kriminalitet ikke bliver registreret i registrene.

Der er imidlertid en lang række baggrundsforhold, der adskiller de unge, der begår en eller flere typer af selvrapporteret kriminalitet, fra andre unge. De unge, der er blevet udsat for mishandling i hjemmet (fysisk mishandling eller psykologisk mishandling), som var udsat for forældres konflikt, som klarede sig dårligt i skolen, som havde mange skoleskift eller havde en funktionsnedsættelse på grund af ADHD, havde en forhøjet risiko for at begå de nævnte typer af kriminalitet.

En relativ stor gruppe af de unge (11 pct.) har oplevet i løbet af de unge år at blive anholdt, varetægtsfængslet eller sigtet af politiet med henvisning til en overtrædelse af straffeloven. Sammenholder vi de unges egne oplysninger om deres barndom med registeroplysningerne, tegner der sig et billede af, hvordan deres baggrundsforhold adskiller sig fra deres jævnaldrende. De har oftere oplevet en eller begge forældres længelevende ledighed, fattigdom, forældrenes skilsmisse, psykologisk mishandling, fysisk mishandling, kort skolegang og de unges eget misbrug af alkohol/stoffer.

27. $a/(a+c)=5/(5+286)=0,017$

28. $d/(d+b)=16.153/(16.153+13)=0,999$

Med baggrund i disse risikofaktorer har vi afprøvet, om man kan forudsige noget om den enkelte persons kriminelle adfærd. Ud fra den statistiske model beregner vi en række vægte for de enkelte baggrundsforhold, der har vist sig at have en signifikant sammenhæng med senere frihedsberøvelser og sigtelser for straffelovsovertrædelser i det følgende år. Og der udregnes på den baggrund en sandsynlighed for anholdelser, varetægtsfængsel og sigtelser for det enkelte individ, der indgår i undersøgelsen. Sandsynligheden beregnet på baggrund af baggrundsforholdene sammenholder vi derefter med faktiske frihedsberøvelser, og det viser sig, at man vil få et meget stort antal falsk positive. Det vil sige, at hvis man eksempelvis udtrækker børn og unge med en estimeret sandsynlighedsprofil, der er større end 20 pct. til en given indsats, må man forvente, at 72 pct. af dem, der bliver omfattet af indsatsen, aldrig vil blive anholdt, varetægtsfængslede eller sigtede. Man vil med andre ord få en stor gruppe 'ganske uskyldige', selv hvis man alene udtrækker dem, der har en relativ høj prognose for kriminalitet, der udløser en frihedsberøvelse.

BRUG AF INSTRUMENTER TIL TIDLIG IDENTIFIKATION

Det følgende kapitel gennemgår brugen af instrumenter til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Formålet med kapitlet er at afdække, hvorvidt der allerede eksisterer overskuelige og let anvendelige instrumenter til at identificere børn og unge i forhold til de risikofaktorer, der er identificeret i de foregående kapitler. Kapitlet bygger derfor på en litteratursøgning omkring allerede eksisterende instrumenter til at identificere kriminalitetstruede børn og unge.

Vi indleder kapitlet med en historisk gennemgang af instrumenter og metoder, der har været anvendt til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Herefter gennemgår vi de tre aktuelle fremtrædende retninger inden for identifikationen af kriminalitetstruede børn og unge. Disse retninger betegnes som *Prediction tables*, *Psykometriske instrumenter* og *Multiple gating*. For hver af de tre retninger beskriver vi de instrumenter, der har været anvendt til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Herefter følger en kort diskussion af etiske overvejelser ved tidligt at identificere kriminalitetstruede børn og unge, herunder også falsk positive og falsk negative resultater.

BIBLIOTEKSSØGNING

Hvor de tidligere kapitler har omhandlet både individuelle, familie- og miljømæssige samt strukturelle faktoreres betydning for tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge, vil dette kapitel primært fokusere på individuelle karakteristika, såsom adfærdsmæssige vanskeligheder og psykopatologiske træk.

Oplysningerne i det følgende bygger på en systematisk litteratursøgning foretaget af SFI's forskningsbibliotek. Der er søgt i WorldCat og Google Books efter bøger, hvilket har resulteret i fem bøger omhandlede instrumenter til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Artiklerne er fundet i biblioteksdata-baserne EBSCO ved søgning i PsycINFO, SocINDEX with Full Text, Academic Search Premier og ERIC. Tabel 5.1 viser, hvilke søgninger der er blevet foretaget.

TABEL 5.1

Søgeord og antal af hits ved søgeord.

Søgeord	Hits
S1 DE Juvenile delinqu*	34.519
S2 Predelinquen*	503
S3 "early identification"	6.499
S4 "early risk factors"	230
S5 DE Prediction	22.955
S6 DE Screening	8.620
S7 S1 OR S2	34.815
S8 S3 OR S4 OR S5 OR S6	38.073
S9 S7 AND S8	393

Denne søgning resulterede i 393 artikler eller bøger, hvor 149 blev fundet relevante for søgningen efter instrumenter til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge.

Videre har der været søgt efter artikler, der omhandler tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Denne søgning er foregået gennem læsning af de fundne artikler samt søgning via Google Scholar. Denne søgning bidrog med yderligere 26 artikler eller bøger, der

indeholdt instrumenter til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge.

De instrumenter til identifikation af kriminalitetstruede børn og unge, der beskrives i dette kapitel, begrænser sig til de aktuelle, bedste instrumenter, der anvendes bredt, og som forskningsmetodologisk er i orden.²⁹ I forbindelse med den nærværende analyse defineres aktuelle instrumenter som værende instrumenter, der har været anvendt inden for de seneste 20 år, dvs. fra 1991 til 2011. Med børn menes der i denne forbindelse personer under 10 år, og med unge menes der personer over 10 år.

Overordnet set er der ikke tale om et enkelt instrument, der har været anvendt til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Der er derimod typisk tale om, at en række instrumenter anvendes samtidigt til at skelne mellem, hvem der er kriminalitetstruede, og hvem der ikke er.

HISTORISK GENNEMGANG AF TIDLIG IDENTIFIKATION AF KRIMINALITETSTRUEDE BØRN OG UNGE

Tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge bygger på en lang tradition, der trækker på udviklingspsykologiske, sociologiske og ikke mindst kriminologiske teorier. Instrumenter til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge har været omgærdet af en mængde kontroverser. Udviklingen af instrumenterne er også præget af disse kontroverser, og der er perioder, hvor udviklingen af instrumenter til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge har ligget stille. Typisk har studierne af tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge været relateret til fortrinsvis hvide/kaukasiske arbejderklasse-drenge (Case, 2006). I det følgende præsenterer vi den hidtidige historiske udvikling af instrumenter til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge.³⁰

29. Den her anvendte søgning har ikke givet resultater for Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). Dette instrument er meget udbredt til at undersøge børn og unges trivsel. En årsag til, at instrumentet ikke er blevet fundet ved litteratursøgningen, kan være, at SDQ er et relativt nyt instrument, og at det derfor endnu ikke har været anvendt i et forløbsstudie.

30. Ud over de her præsenterede tilgange til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge er også den kontroversielle *frenologi*. Denne tilgang til at identificere, hvem der er i risiko for at

Traditionen kan spores tilbage til slutningen af det 19. århundrede, hvor to franskmænd, Binet og Simon (1907), søgte at identificere, hvilke skolebørn der udviste en anormal adfærd, og som senere ville blive kriminelle. Deres forskning lagde grundlaget for de senere udviklede test, der, blandt andet, skulle screene for lovovertredere (Le Blanc, 1997). Efter Anden Verdenskrig fremkom en række psykometriske instrumenter, der skulle skelne mellem personer med afvigende karaktertræk og personer, der ikke havde disse afvigende karaktertræk.³¹

Disse psykometriske instrumenter opstod særligt i kølvandet på den kontroversielle The Glueck Social Prediction Table, der blev udviklet af ægteparret Sheldon & Eleanor Glueck (Glueck & Glueck, 1950) i 1940'erne. Instrumentet var kontroversielt i den forstand, at de hævdede at kunne identificere kriminalitetstruede drenge ned til en alder af 6 år blot ved brug af fem familierelaterede variable. Disse variable var: farens opdragelse af sønnen, morens overvågning af sønnen, morens kærlighed til sønnen, farens kærlighed til sønnen og familiens sammenhæng (Glueck, 1962).

Studiet, der lagde grundlaget for Gluecks' Social Prediction Table, blev bl.a. kritiseret for datagrundlaget, hvor der var lige mange lovovertredere som lovlydige, hvorved det blev lettere at forudsige, hvem der blev lovovertredere (Rose, 1967). Derudover var der ikke nogen normativ gruppe, som resultaterne kunne sammenlignes med (Farrington & Tarling, 1985).

En række studier søgte at validere Gluecks' Social Prediction Table og fandt, at instrumentet kunne anvendes til at identificere kriminalitetstruede børn og unge, men at de nævnte mangler gjorde, at in-

blive kriminel, går på, at kriminalitet ikke er en afvigelse fra en norm, men derimod et karaktertræk fra en særlig underart af mennesket. Frenologien hævder at kunne identificere kriminelle ud fra formen af deres kranier og fysiske udseende generelt. Denne tilgang til identifikation af kriminalitetstruede blev især anvendt i den tidlige kriminologi, omkring 1900-tallet, hvor den mest fremtrædende eksponent var italieneren Cesare Lombroso (Wolfgang, 1961). I sin samtid blev frenologien betragtet som en sand videnskab. Frenologien byggede ikke på en stringent videnskabelig metodologi og blev sidenhen anset for uvidenskabelig, hvorfor den ikke anvendes i den nutidige forskning (Rafter, 2005).

31. Brugen af psykometriske instrumenter til at screene for antisocial adfærd stammer fra en specifik videnskabelig tradition, den såkaldte *udviklingspsykopatologi*. *Udviklingspsykopatologi* undersøger sammenhængen mellem manglende tilpasning og senere afvigende adfærd. *Udviklingspsykopatologi* er lige interesseret i de børn, der har en patologisk udvikling, som den er interesseret i de børn, der udviser symptomer på afvigende adfærd, men ikke udvikler sig i den retning (Sroufe & Rutter, 1984).

strumentet ikke kunne anvendes til forudsigende studier (Laub & Sampson, 1991; Le Blanc, 1997).

Efter denne kontrovers lå forskning og udvikling af instrumenter til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge stille i en periode (Le Blanc, 1997). Dog skete der en sideløbende udvikling i psykometriske instrumenter, der kunne anvendes til at udpege specifikke adfærdstræk, der tydede på senere kriminel eller afvigende adfærd (Le Blanc, 1997). Som det forklares mere uddybende senere, så består et psykometrisk instrument af en række spørgsmål om den unges adfærd.

I begyndelsen og midten af 1980'erne udvikledes en række nye strategier til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. En af disse nye strategier blev kaldt *Multiple Gating* og blev udviklet af Loeber, Dishion & Patterson (1984). Hvor eksempelvis Gluecks' Social Prediction Table udelukkende byggede på informationer fra én kilde, nemlig intervieweren, der indsamlede data, byggede de nye strategier på informationer, der var indhentet fra flere kilder og flere stadier. Med flere kilder menes, at man indhenter informationer fra både lærer og forældre om barnet. Med flere stadier forstås, at man anvender cost-effektive instrumenter til en bred screening af børn og unge. Det vil sige ved den første 'gate' anvendes den billigste metode, ved anden 'gate' anvendes en lidt dyrere og lidt mere specifik metode, og ved tredje 'gate' anvendes den dyreste og mest specifikke metode til at screene barnet eller den unge. For hver 'gate' frasorteres man de børn og unge, der ikke giver et positivt resultat på et givent screeningsinstrument. Det vil sige, at gruppen af børn og unge, der gives en bedømmelse, bliver mere og mere selekteret. Gennem disse screeninger og 'gates' søger man at eliminere falsk positive og falsk negative resultater (Loeber, Dishion & Patterson, 1984). Det vil sige, at man for hver 'gate' søger at blive mere og mere sikker i sine forudsigelser omkring, hvem det er, der er i risiko for senere at havne i kriminalitet. Dette skyldes, at man sorterer de børn og unge fra, hvor der findes et negativt resultat af screeningerne.

Ved den første 'gate' anvendte man besvarelser fra børnenes skolelærere. Ud fra denne screening fandt man en risikogruppe, der ved anden 'gate' fik en yderligere vurdering af risikoen for at blive kriminalitetstruet. Denne vurdering byggede eksempelvis på telefoninterview med forældrene om barnets eventuelle adfærdsproblemer i hjemmet. Denne anden 'gate' indsnævrede risikogruppen, der gik videre til tredje 'gate'. Denne gruppe fik den dyreste af alle screeningsprocedurerne. Her inter-

viewedes barnet eller den unge selv, sammen med forældrene, om familiens opdragelsespraksis. Dette skyldtes, at forskellige former for opdragelse menes at være mediatorer fra udviklingen af tidlig afvigende adfærd til mere alvorlig afvigende adfærd på længere sigt (August m.fl., 1995; Loeber, Dishion & Patterson, 1984). Ved at spørge ind til disse forskelle i børneopdragelse mente man at være i stand til at differentiere de kriminalitetstruede børn og unge fra de øvrige børn og unge (Severson m.fl., 2007). Loeber, Dishion & Patterson fandt i et udvalg af 102 12-16-årige drenge, at denne metode kunne forudsige 86 pct. af de unge, der senere begik kriminalitet.

Denne metode er sidenhen blevet udviklet og anvendt i en række studier, der har søgt at vise, at Multiple Gating er en effektiv metode til at forudsige, hvilke børn og unge der er i risiko for at begå kriminalitet (se bl.a. August m.fl., 1999; August m.fl., 1995; Charlebois m.fl., 1994).

Efter fastlæggelsen i 1980'erne af Multiple Gating som en effektiv strategi har diskussionen sidenhen gået på, hvilke instrumenter der giver de mest pålidelige resultater. Videre er der ikke entydige resultater af, hvor tidligt man kan identificere kriminalitetstruede børn og unge.

METODOLOGISKE FORUDSÆTNINGER FOR AT SKABE ET INSTRUMENT TIL AT IDENTIFICERE KRIMINALITETSTRUDEDE BØRN OG UNGE

Den historiske gennemgang af instrumenter til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge viser, at der er en række metodiske udfordringer ved at skabe et instrument til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. En del af denne problematik går på definitionen af målgruppen, som instrumenterne skal anvendes på, sammen med validiteten af de instrumenter, der skal anvendes til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Dette viser, at udviklingen af et instrument til tidlig identifikation ikke blot relaterer sig til den anvendte metode, men også til, hvem instrumenterne anvendes på, og den kontekst, hvori instrumentet og målgruppen befinder sig. Derfor kræves en nærmere definition af begrebet *kriminalitetstruet*. I det følgende defineres kriminalitetstruede som børn og unge, der er i en særlig risiko for senere at begå kriminalitet (Charlebois m.fl., 1994). Børnene eller de unge har i denne definition ikke begået kriminalitet og er heller ikke blevet pågrebet

i kriminelle handlinger. Gruppen af børn og unge menes dog at være i en særlig risiko for senere at begå kriminalitet.

Denne definition af kriminalitetstruet baseres på en række ætiologiske forhold, som vi har gennemgået i kapitlerne om tidligere forskning om identifikation af risikofaktorer og analyserne af datamaterialet. Det vil sige, at børnene eller de unge eksempelvis kommer fra en socialt udsat familie eller har søskende eller venner, der har begået kriminalitet. Videre kan gruppen af kriminalitetstruede børn og unge være personer, der har bestemte individuelle karakteristika. En screening med psykometriske instrumenter har to formål. Det ene formål er at identificere de kriminalitetstruede børn og unge, og det andet formål er at klassificere disse børn og unge, så de kan tilbydes den indsats, der er relevant i forhold til deres risikoprofil (Loeber & Farrington, 1998).

Da der er tale om tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge, er der en restriktion i forhold til den alder, som instrumenterne skal kunne anvendes på. Børn og unge defineres i denne forbindelse som personer under den kriminelle lavalder, dvs. under 14 år gamle i en dansk kontekst.³² Alderskriteriet har den implikation for litteratursøgningen, at der søges efter psykometriske instrumenter, der retter sig mod personer under 14 år. Derudover kan instrumenterne, der søges efter, samtidig godt rette sig mod personer, der er 14 år eller ældre. Et eksempel på dette er Child Behavior Checklist (CBCL), der retter sig mod de 4-16-årige.

Videre skal de instrumenter, der anvendes til at forudsige, hvem der har forøget risiko for at begå kriminalitet, have høj validitet. Det vil sige, at det psykometriske instrument skal være præcist i forhold til at forudsige, hvem der er i særlig risiko for at være kriminalitetstruet. Dette implicerer, at instrumentet kan anvendes på målgruppen, og at instrumentet måler det, det rent faktisk skal måle.

En måde, hvorpå man kan sikre høj validitet, er ved at undersøge forskellige test, der giver et mål for et givent instruments evne til at måle den adfærd, det skal måle. Måler instrumentet fx forekomsten, hyppigheden og alvorligheden af kriminel adfærd, og er der forskelle i disse

32. Identifikation af kriminalitetstruede børn og unge rettes mod personer under 14 år, da det typisk er for denne alder, at tendentielt kriminel adfærd kan spores (se bl.a. DeLisi, 2006; Krohn m.fl., 2001). Videre kan det være, at de personer, der begår kriminalitet, kan have psykopatologier, der er væsentligt forskellige fra de personer, der ikke begår kriminalitet, førend de er fyldt 14 år (Moffitt, 1993).

på tværs af forskellige befolkningsgrupper? Er der tale om selvrappor-
ringer, eller er det andre personer, der vurderer den unges tilstand (se
bl.a. Farrington m.fl., 1996)? Videre kan symptomerne være situationelle
og ikke vedvarende. Et spørgsmål er derfor også, om man kan skelne
mellem situationelle og vedvarende symptomer. Instrumentet skal derfor
også være afprøvet på en gruppe, der er repræsentativ i forhold til den
population, som instrumentet skal anvendes på (Le Blanc, 1997).

Det må endvidere formodes, at et instrument til at screene for
kriminalitetstruede børn og unge også vil være indlejret i et forløbsper-
spektiv. Det vil sige, at instrumentet også skal være testet i forhold til en
gruppe personer, der er fulgt over tid. Dette for at sikre, at instrumentet
kan anvendes til at skelne mellem, hvem der er kriminalitetstruede, og
hvem der ikke er.

Et problem med denne fremgangsmåde er repræsentativiteten af
den gruppe, hvorpå instrumentet er afprøvet og fulgt over tid, da der kan
være systematisk bortfald fra den gruppe, der undersøges over tid. Det
vil sige, at der er personer i den oprindelige gruppe, der ikke er oplysnin-
ger om i en senere undersøgelse. Årsagerne til dette bortfald kan være
mange, men typisk er der tale om, at de mest ressourcetsvage også er
blandt de grupper, der har størst sandsynlighed for at falde fra. Konse-
kvensen af dette er, at resultaterne har opadgående bias. Det vil sige, at
man muligvis får nogle forkerte resultater ved brug af instrumentet. Ved
at teste instrumentet på forløbsdata vil man kunne undersøge, om in-
strumentet har en prognostisk værdi. Det vil sige, at det resultat, der blev
givet ved brugen af instrumentet ved den oprindelige indsamling af data,
også giver de samme resultater, eller er i stand til at forudsige adfærd, år
senere. Herudover ligger også den implicite antagelse, at instrumentet
skal være afprøvet og valideret på forskellige befolkningsgrupper. Dette
skal gøres for at undersøge, om instrumentet giver de samme resultater i
forskellige sammenhænge (se bl.a. Kline, 2008; Pett, Lackey & Sullivan,
2003). Implicit for disse kriterier er også, at det tager tid at udvikle og
raffinere et instrument, der kan anvendes til at screene for kriminalitets-
truede børn og unge.

Søgningen efter allerede eksisterende instrumenter til tidlig iden-
tifikation af kriminalitetstruede børn og unge forholder sig derfor til
følgende kriterier:

- Instrumentet skal kunne anvendes til børn og unge på 14 år eller derunder.
- Instrumentet skal kunne anvendes til at inddele børn og unge i risikogrupper med henblik på at skelne mellem de, der er kriminalitetstruede, og de, der ikke er.
- Instrumentet skal have høj validitet og reliabilitet.
- Grundet definitionen af kriminalitetstruede børn og unge udelades instrumenter til tidlig identifikation, hvor det er en betingelse, at den unge tidligere har begået kriminalitet.
- Instrumentet skal være testet på forløbsdata.

Alle de ovenstående kriterier bør ideelt set anvendes i søgningen efter instrumenter, der kan anvendes til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Ud fra kriterierne udvælges de psykometriske instrumenter, der tidligere har været anvendt til at identificere kriminalitetstruede børn og unge.

Det følgende afsnit giver en kort begrebsafklaring for psykometriske instrumenter, validitet og reliabilitet.

PSYKOMETRISKE INSTRUMENTER – EN BEGREBSAFKLARING

Psykometriske instrumenter er standardiserede spørgeskemaer, som kan afdække, om en bestemt adfærd er til stede hos et barn eller en ung person. Disse standardiserede spørgeskemaer bygger på nogle statistiske og teoretiske afledte dimensioner, der ikke lader sig afdække med et enkelt spørgsmål.

Et psykometrisk instrument består af en række spørgsmål, der søger at afdække en underliggende struktur i data, der siger noget om en persons adfærd. Ofte kan man ikke spørge direkte ind til en bestemt adfærd, da det ofte vil være et abstrakt fænomen, der måles, fx selvtillid eller manglende empati. Derfor er man nødt til at anvende en række spørgsmål, eller *items*, som de også kaldes i denne sammenhæng, til at identificere denne adfærd. Det vil sige, at man søger at skelne en type adfærd fra andre typer af adfærd. Det, spørgsmålene tilsammen indfan-

ger, kaldes for en *faktor* (Kline, 2000).³³ Typisk anvendes mindst tre items til at identificere en faktor. En faktor er den underliggende struktur i data, i dette tilfælde adfærd, der måles.

Et psykometrisk instrument bygger typisk på en faktoranalyse, men er ikke begrænset til dette. Typiske instrumenter, der bygger på en faktoranalyse, er eksempelvis CBCL og Conners' Teacher/Parent Rating Scale – Revised (CTRS-R/CPRS-R). Instrumenter, der ikke bygger på faktoranalyse, er eksempelvis EARL-20B og EARL-21G. En faktoranalyse er en eksplorativ statistisk metode, hvor man søger efter ovenstående latente strukturer i data (se bl.a. Gregory, 2010; Kline, 2000). Ud fra faktoranalysen dannes en række *skalaer*. En skala består af en række items, der skal måle den underliggende faktor. Ofte indeholder et instrument en hovedskala og en række underskalaer. Ved en hovedskala er der ofte tale om summen af de items, der indgår i skalaen. Et eksempel herpå er YLS/CMI, der indeholder en problemscore, som inddeler de unge i fire grupper, afhængigt af deres score på YLS/CMI (se bl.a. Onifade m.fl., 2008).

RELIABILITET

Et instruments *reliabilitet* er et mål for, hvor præcist instrumentet måler det, der skal måles. Et instruments reliabilitet dækker over tre aspekter ved et instrument. Det første aspekt er den indre konsistens i et instrument. Det vil sige, hvor stor sammenhængen er mellem de items, der skal måle en faktor. Dette måles eksempelvis ved *Cronbach's Alpha*, der ofte blot benævnes ved det græske symbol α . Cronbach's Alpha måler, hvor meget en skala ændrer sig, hvis et item udelades eller inkluderes i en skala (Nunnally & Bernstein, 1994). Cronbach's Alpha giver en værdi, der falder mellem 0 og 1. Jo tættere Cronbach's Alpha er på 1, jo større konsistens – og dermed reliabilitet – er der i skalaen. Cronbach's Alpha kan tolkes som et mål for den varians, de forskellige items deler imellem sig. Det vil sige, hvor mange procent de inkluderede items i en skala har tilfælles. En tommelfingerregel for Cronbach's Alpha er, at denne skal være over 0,7 for at sikre, at der er nok sammenhæng mellem de forskellige items i en skala. Den såkaldte *inter-item-korrelation*, dvs. korrelationen mellem de enkelte items i en skala, bør være over 0,2 (Schmitt, 1996).

33. En faktor kendes også som et *konstrukt* (Pett, Lackey & Sullivan, 2003).

Inter-item-korrelationen afrapporteres typisk udelukkende ved eksplorative analyser og ikke ved formaliserede test eller valideringer af en skala. Derfor afrapporteres denne størrelse ikke i forbindelse med de skematiske oversigter.

Det andet aspekt ved et instruments reliabilitet er instrumentets *stabilitet*. Et instruments stabilitet måles ved en såkaldt *test-retest*. Dette er et mål for, om det blot er tilfældigheder, instrumentet indfanger, eller om der er tale om systematik. Den underliggende antagelse er her, at personen, der vurderes med instrumentet, ikke ændrer sin adfærd over tid. Det vil sige, at instrumentet testes på de samme personer to eller flere gange, hvor der har været tid imellem målingerne.³⁴ Den mellemliggende tidsperiode mellem de to test kan variere fra 1-2 uger til 6 måneder eller længere (Kline, 2000; Nunnally & Bernstein, 1994).

Til at teste, om der er forskel på målingerne, anvendes ofte en *Pearson-korrelation* mellem de to mål. En Pearson-korrelation er et mål for sammenhængen mellem to mål, der kan falde imellem -1 og 1. Jo tættere test-retest er på 1, jo større er stabiliteten i instrumentet (Pett, Lackey & Sullivan, 2003).

Inter-rater-reliabiliteten er et mål for, i hvilket omfang to eller flere observatører opnår det samme resultat, når der screenes for den samme faktor. Her sammenlignes scorerne med Pearson-korrelationer (Gwet, 2008) – jo højere en værdi, jo større er reliabiliteten af et instrument. I det omfang, der er testet for dette, afrapporteres inter-rater-reliabiliteten.

VALIDITET

Validiteten af et instrument afhænger af, om instrumentet indfanger det, som det påstår at måle (Kline, 2000). Validiteten kan testes ved at undersøge, om instrumentet giver de samme resultater på forskellige befolkningsgrupper eller populationer.

Dette kan testes ved en avanceret statistisk model kaldet *konfirmatorisk faktoranalyse* (Blunch, 2008; Kline, 2008). Den konfirmatoriske faktoranalyse søger at teste, om de fundne skalaer rent faktisk er til stede i data, og dermed testes, om instrumentet faktisk kan indfange de dimen-

34. Der må dog ikke være for kort tid mellem de to test, da respondenterne så vil kunne huske deres tidligere svar, hvilket vil give kunstigt høj test-retest-reliabilitet, mens der heller ikke må gå for lang tid mellem testene, da respondenterne så vil have undergået forandringer i forhold til det, instrumentet måler for.

sioner af adfærd, som det er designet til. En test med en konfirmatorisk faktoranalyse giver dermed en høj validitet af et instrument. I fald et instrument er valideret med en konfirmatorisk faktoranalyse, afrapporteres dette i den skematiske oversigt.

Opsummerende bygger psykometriske instrumenter på en række spørgsmål, der søger at indfange en specifik dimension eller faktor for børns og unges adfærd. Videre er der en række test, der anvendes til at undersøge et instruments reliabilitet, stabilitet og validitet. De vigtigste af disse er Cronbach's Alpha og test-retest, samt at instrumentet er afprøvet på forskellige befolkningsgrupper, således at instrumentet er i stand til at skelne mellem grupper i risiko og grupper, der ikke er i risiko.

PSYKOMETRISKE INSTRUMENTER TIL TIDLIG IDENTIFIKATION AF KRIMINALITETSTRUDEDE BØRN OG UNGE

Identifikationen af potentielle kriminalitetstruede børn og unge involverer en række *strategier* for at identificere disse udsatte individer. Strategierne kan bestå i en enkeltstående screening, eller den kan involvere mere komplekse procedurer, hvor man foretager screeninger i forskellige trin.

Strategierne kan variere, alt efter hvilken gruppe man undersøger. Der kan således være forskel på antallet af items, der indgår i et screeningsinstrument, eller på antallet af instrumenter, der anvendes, afhængigt af individernes alder eller køn.

For hvert instrument beskriver vi instrumentets formål og indhold, hvilket/hvilke udfaldsmål instrumentet retter sig mod, antal spørgsmål i instrumentet, hvorvidt instrumentet eksisterer i forskellige variationer, og hvem instrumentet udfyldes af. Endvidere vil vi søge at afklare, hvilke faggrupper instrumentet er udviklet til, samt hvilke kompetencer der skal anvendes for at bruge instrumentet. Endelig vil vi kort diskutere, hvorvidt instrumentet synes at være egnet til at blive overført til en dansk kontekst.

I det følgende præsenterer vi de psykometriske instrumenter, der har været anvendt til at identificere kriminalitetstruede børn og unge. Instrumenterne relaterer sig mest til adfærdsmæssige problemstillinger hos barnet eller den unge. Nogle af instrumenterne har været anvendt som et enkelt screeningsinstrument i prospektive studier eller har indgået

som et led i en multiple gating-strategi. Vi angiver derfor også, om instrumenterne har været anvendt til multiple gating – og, i givet fald, ved hvilken gate instrumentet har været anvendt. Det skal understreges, at de psykometriske instrumenter ikke kan anvendes diagnostisk.

En række af de her præsenterede psykometriske instrumenter stammer fra udviklingspsykologien og fokuserer på børns og unges udvikling. Det vil sige, at instrumenterne lægger vægt på vurderingen af adfærd og sociale kompetencer, såvel som kognitive og adfærdsmæssige problemer. Et eksempel herpå er Behavioural and Emotional Screening System (BASC-2 BESS).

Andre af de her præsenterede psykometriske instrumenter relaterer sig til de unges kontakt med retsvæsen og retssystem. Disse instrumenter anvendes på unge, der eksempelvis har haft kontakt med politiet, men ikke har været dømt. Disse instrumenter indeholder typisk også oplysninger om den unges skolegang, familierelationer og brug af rusmidler. Et eksempel herpå er Youth Level Service/Case Management Inventory (YLS/CMI).

De fundne instrumenter er typisk udviklet til andre formål end tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Det vil sige, at nogle instrumenter er lavet til at screene for psykopatiske træk, andre til at screene efter emotionelle problemer, mens atter andre er rettet mod screening af udadrettet adfærd. Det vil sige, at fokus for et studie kan være anderledes end for et andet. Instrumenterne har dog det til fælles, at de er anvendt i forskningen om tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge.³⁵

Grundet ophavsrettigheder samt valideringsprocedurer er den oprindelige tekst fra instrumenterne bibeholdt. Det betyder, at vi, medmindre der er tale om et instrument, der er oversat til dansk, præsenterer den engelske formulering. En række instrumenter er forbundet med ophavsrettigheder og vil derfor ikke blive præsenteret med de nøjagtige spørgsmålsformuleringer.

35. Se evt. Grisso, Vincent & Seagrave (2005) for en udvidet diskussion af forskellen mellem instrumenterne.

ANTISOCIAL PROCESS SCREENING DEVICE (APSD)

BAGGRUND FOR APSD

Antisocial Process Screening Device (APSD) er et instrument til at screene for psykopatiske træk hos børn og unge. Instrumentet er beregnet til at identificere tidlig afvigende adfærd, så det er muligt at intervenere, inden barnet eller den unge slår ind på en kriminel løbebane (Frick & Hare, 2001). Instrumentet findes i en version til forældre og lærere.

HVAD MÅLER INSTRUMENTET?

Instrumentet bruges til at vurdere barnet eller den unge ud fra en skala, der undersøger interpersonelle, affektive og adfærdsmæssige symptomer, der relaterer sig til psykopati. Instrumentet måler følelseskold afstumpethed, impulsivitet og narcissisme.

INDHOLDSDIMENSIONER

Instrumentet indeholder 20 spørgsmål, der relaterer sig til følgende dimensioner: "Callous/Unemotional", der indeholder seks items, "Impulsivity", der indeholder fem items, og "Narcissism", der indeholder syv items.

TIDSFORBRUG

Det tager godt 10 minutter at udfylde APSD for forældre eller lærer.

HVORDAN MÅLES

Forældre eller lærer udfylder skemaet, der omhandler barnet eller den unge. Instrumentet henvender sig til de 6-13-årige. Selve scoringen skal udføres af en klinisk uddannet person.

RETTIGHEDER

Rettigheder til APSD haves af Multi-Health Systems (MHS).

I ØVRIGT

APSD har været anvendt i forbindelse med en multiple gating-strategi (McMahon, Witkiewitz & Kotler, 2010). Instrumentet blev udviklet af Frick & Hare (2001) i Canada. APSD undersøges stadig for den nøjagtige faktorstruktur (Poythress m.fl., 2006a; Poythress m.fl., 2006b; Vitacco, Rogers & Neumann, 2003), da der er tale om et relativt nyt instrument. APSD er testet på en amerikansk normativ gruppe bestående af 852 børn og en klinisk

gruppe bestående af 152. Den kliniske gruppe bestod af børn, der tidligere var blevet henvist til nærmere undersøgelse af deres mentale helbred (Frick, Bodin & Barry, 2000). APSD bygger på det såkaldte Hare Psychopathy Checklist – Revised (Hare, 1991). APSD er endvidere testet på en gruppe af unge, der har været indsat. Denne gruppe var mellem 14 og 17 år gamle og derfor uden for den normative aldersgruppe. Dette studie viser, at APSD ikke er i stand til at fange psykopatiske træk lige så effektivt som Hare Psychopathy Checklist – Revised (Lee m.fl., 2003). Der findes endvidere en selvrapporteret version af APSD (Muñoz & Frick, 2007).

APSD er ikke oversat til dansk og har ikke været anvendt på en dansk normativ population. Tabel 5.2 giver en oversigt over indholdet i APSD.

TABEL 5.2

Indhold i Antisocial Process Screening Device (APSD).

Instrumentets navn	Antisocial Process Screening Device (APSD)
Formål med instrument	Formålet med instrumentet er at give en vurdering af barnets eller den unges adfærd i forhold til at finde psykopatiske træk. Instrumentet findes i en version til forældre og lærer
Antal items	20
Delskalaer	3: "Callous/Unemotional", "Impulsivity" og "Narcissism"
Svarmuligheder	3-punkts-skala: 0 "not at all true", 1 "sometimes true" og 2 "definitely true"
Tidsinterval	-
Instruktion	-
Respondentalder	6-13 år
Administrationstid	10 minutter
Administreret af	Skolelærer eller forældre
<i>Test-retest-reliabilitet</i>	-
Cronbach's α	0,64-0,85
Registreringsform	Papir
Danske rettigheder (udgifter)	Ukendt
Udenlandske rettigheder (udgifter)	Multi-Health Systems (MHS)
Danske normer	Ingen narcissismespørgsmål (Parent-Teacher)
Udenlandske normer	Gns. 4,4, s.d. 3,2 ¹ Impulsivity (Parent-Teacher) Gns. 5,0, s.d. 2,2 ¹ Callous/Unemotional (Parent-Teacher) Gns. 4,2, s.d. 2,6 ¹ Total (Parent-Teacher) Gns. 14,2, s.d. 7,6 ¹

1. Gns. er gennemsnitsværdien, og s.d. er standardafvigelsen.

Kilde: Poythress m.fl., 2006a; 2006b.

BEHAVIOURAL AND EMOTIONAL SCREENING SYSTEM (BASC-2 BESS)

BAGGRUND FOR BASC-2 BESS

Behavioural and Emotional Screening System (BASC-2 BESS) er et instrument, der anvendes til at vurdere emotionelle og adfærdsmæssige styrker og svagheder hos børn eller unge. Instrumentet er designet til at opspore de første tegn på disse problemer. BASC-2 BESS betegnes som et effektivt system, der er designet til at identificere elever, der er i risiko for at udvikle adfærdsmæssige eller emotionelle problemer (Gladman & Lancaster, 2003).

HVAD MÅLER INSTRUMENTET?

Instrumentet måler eksternaliserende og internaliserende adfærd. Videre måler instrumentet skoleproblemer og problemer med andre børn og unge.

INDHOLDSDIMENSIONER

Instrumentet indeholder mellem 25 og 30 spørgsmål eller items, afhængig af om det er forældre, barn eller lærer, der udfylder skemaet. Disse items dækker over fire dimensioner, der måler: "Externalized behaviour problems (such as aggression, hyperactivity and conduct problems)", "Internalized behavior problems (such as depression, anxiety and withdrawal)", "School problems", "Adaptive skills of children and adolescents".

Instrumentet kan anvendes til at inddele børn og unge i tre kategorier baseret på deres score på BASC-2 BESS. En score mellem 20 og 60 betyder, at barnet eller den unge falder inden for det, der betegnes som normalgruppen. En score mellem 61 og 70 indikerer 'høj risiko' for at udvikle emotionelle og adfærdsmæssige problemer. Og en score på 71 eller derover indikerer, at den unge har 'meget høj risiko' for at udvikle adfærdsmæssige og emotionelle problemer. Instrumentet er ikke valideret i Danmark, og det vides derfor ikke, om disse normeringer også gør sig gældende for danske børn og unge.

TIDSFORBRUG

Det tager 5 til 10 minutter at udfylde skemaet.

HVORDAN MÅLES?

Instrumentet udfyldes af enten barnet eller den unge, forældre eller lærer.

RETTIGHEDER

Pearson, Assessments for Educational, Clinical and Psychological Use.

I ØVRIGT

Instrumentet blev udviklet i USA af Reynolds og Kamphaus (1998). BASC-2 BESS er testet på en amerikansk normativ population bestående af 3.300 elever, 4.450 lærere og 4.600 forældre (i alt 12.350 skemaer). BASC-2 BESS har ikke været anvendt på en dansk population og er ikke oversat til dansk.

Tablet 5.3 viser indholdet af BASC-2 BESS.

TABEL 5.3

Indhold i Behavioural and Emotional Screening System (BASC-2 BESS).

Instrumentets navn	Behavioural and Emotional Screening System (BASC-2 BESS)
Formål med instrument	Formålet med instrumentet er at give en vurdering af adfærdsmæssige og emotionelle styrker og svagheder hos børn og unge. Instrumentet findes i en version til forældre, lærere og barnet/den unge
Antal items	25-30 (afhænger af versionen, der anvendes)
Delskalaer	4: "Externalized behaviour problems (such as aggression, hyperactivity and conduct problems)", "Internalized behavior problems (such as depression, anxiety and withdrawal)", "School problems", "Adaptive skills of children and adolescents"
Svarmuligheder	4-punkts-skala: "Never" (0 point) - "Almost always" (4 point)
Tidsinterval	-
Instruktion	-
Respondentalder	3-17 år (afhænger af versionen)
Administrationstid	5-10 minutter
Administreret af:	Skolelærer, forældre eller barnet/den unge
Test-retest reliabilitet	-
Split-half reliability	0,90-0,97
Registreringsform	Papir og computer
Danske rettigheder (udgifter)	Ukendt
Udenlandske rettigheder (udgifter)	Pearson Assessments for Educational, Clinical and Psychological Use
Danske normer	Ingen
Udenlandske normer	(n = 12,350) Normal (T-score: 60 eller mindre), Elevated (T-score på 61-70) eller Extremely Elevated (T-score på 71 eller derover)

Kilde: Gladman & Lancaster, 2003.

CHILD BEHAVIOR CHECKLIST (CBCL)

BAGGRUND FOR CBCL

Et ofte anvendt psykometrisk instrument i screeningen af kriminalitets-truede børn og unge er Child Behavior Checklist (CBCL), der blev udviklet af Achenbach og Edelbrok (1983).³⁶

HVAD MÅLER INSTRUMENTET?

Instrumentet anvendes til at give vurderinger af mulige adfærdsproblemer hos barnet eller den unge. Disse adfærdsproblemer kan være forekommet inden for de sidste 6 måneder, eller der kan være tale om nuværende problemer hos den unge.

INDHOLDSDIMENSIONER

Der er 118 items eller spørgsmål i CBCL. Disse 118 items kan reduceres til otte faktorer, der giver indikationer på barnets eller den unges adfærdsproblemer inden for en specifik dimension, såsom barnets aggressive adfærd ("Aggressive Behavior"), introvert adfærd ("Withdrawn"), klager over kroppen ("Somatic Complaints"), sociale problemer ("Social Problems"), problemer med koncentration ("Thought Problems" og "Attention Problems"), nervøs eller deprimeret adfærd ("Anxious/Depressed") samt afvigende adfærd ("Delinquent Behavior"). Skemaet er beregnet til 4-16-årige børn og unge og udfyldes af forældrene med enten papir og blyant eller på en computer. Selve scoringen foretages af en person med en klinisk videregående uddannelse. I Danmark er det fundet, at den gennemsnitlige problemscore er 17,7 ved normativ test, hvilket er lavere end i de fleste andre lande (Bilenberg, 1999).

TIDSFORBRUG

Det tager mellem 15 og 20 minutter at udfylde skemaet.

36. CBCL indgår sammen med Teacher Report Form (TRF) og Youth Self Report (YSR) The Achenbach System of Empirically Based Assessment (ASEBA), der er et omfattende screenings-system, der skal afdække alle vanskeligheder, barnet er i. Det mest udbredte screeningsinstrument er CBCL.

HVORDAN MÅLES?

CBCL udfyldes af en kliniker sammen med et spørgeskema til barnet eller den unge.

RETTIGHEDER

I Danmark haves rettighederne til CBCL af Niels Bilenberg, Det Børne-psykiatriske Hus, Odense Universitetshospital.

I ØVRIGT

Skalaen for aggressiv adfærd har været anvendt i en række studier til at skelne mellem kriminalitetstruede børn og unge og børn og unge, der ikke er inden for denne gruppe (se bl.a. Bor, McGee & Fagan, 2004; Day & Hunt, 1996; Stouthamer-Loeber m.fl., 2002). Videre er CBCL blevet anvendt som en fjerde gate i forbindelse med en multiple gating-strategi (Sprague m.fl., 2001). CBCL er også valideret i Danmark (Bilenberg, 1999).

Tabel 5.4 giver en oversigt over disse oplysninger.

TABEL 5.4

Indhold i Child Behavior Checklist (CBCL)

Instrumentets navn	Child Behaviour Checklist (CBCL)
Formål med instrument	Vurdering af mulige adfærdsproblemer hos barnet eller den unge, bygget på besvarelse af adfærd nu eller inden for de sidste 6 måneder
Antal items	118
Delskalaer	8: "Withdrawn", "Somatic Complaints", "Anxious/Depressed", "Social Problems", "Thought Problems", "Attention Problems", "Delinquent Behaviour", "Aggressive Behaviour"
Svarmuligheder	3: 0 = "Not true", 1 = "Somewhat true", 2 = "Very or often true"
Tidsinterval	-
Instruktion	Masters Degree
Respondentalder	4-16 år
Administrationstid	15-20 minutter
Administreret af:	Forældre
Test-retest reliabilitet	0,85 (30 dage), 0,95-1,00 (interval ikke angivet)
Cronbach's α	0,78-0,97. Subscales: 0,55-0,94
Registreringsform	Papir og computer
Danske rettigheder (udgifter)	Nils Bilenberg, Det Børnepsykiatriske Hus, Ode se Universitetshospital
Udenlandske rettigheder (udgifter)	Thomas M. Achenbach og Craig Edelbrock
Danske normer	Normværdien er 17,7 (s.d. = 14,9)
Udenlandske normer	Amerikansk cut-off er 64. Skalaen går fra 0 til 232

Kilde: Bilenberg, 1999.

CONNERS' TEACHER/PARENT RATING SCALE – REVISED (CTRS-R/CPRS-R)

BAGGRUND FOR CTRS-R/CPRS-R

Conners' Teacher/Parent Rating Scale – Revised (CTRS-R/CPRS-R) er instrumenter, der måler ADHD-symptomer og internaliserende og eksternaliserende adfærd. Instrumentet findes i en version til lærere (CTRS-R) og en version til forældre (CPRS-R). Instrumentet blev udviklet af C. Kieth Conners (1973) og senere revideret (Conners m.fl., 1998a; 1998b). Der er lavet normative test af instrumentet, der har vist, at instrumentet kan skelne mellem børn og unge med og uden problematisk adfærd (Goyette, Conners & Ulrich, 1978; Trites, Blouin & Laprade, 1982).

Instrumentet kan endvidere anvendes til at undersøge en given behandlings effektivitet. Dette gøres med skalaen Conners' Global Index.

HVAD MÅLER INSTRUMENTET?

Instrumentet måler internaliserende og eksternaliserende adfærd. Instrumentet måler udelukkende risikofaktorer, såsom antisocial adfærd, sociale problemer og kognitive problemer.

INDHOLDSDIMENSIONER

Instrumenterne indeholder 59 items eller spørgsmål i lærerversionen og 80 items eller spørgsmål i forældreversionen. I lærerversionen dækker de 59 items over ni skalaer vedrørende barnets eller den unges adfærd:

”Oppositional”, ”Social Problems”, ”Cognitive Problems/Inattention”, ”DSM-IV Symptom Subscales”, ”Hyperactivity”, ”Conners' ADHD Index”, ”Anxious-Shy”, ”Conners' Global Index”, ”Perfectionism”.

De 80 items i forældreversionen indeholder, foruden de ovenstående skalaer, også skalaen ”Psychosomatic”. Forældreversionen indeholder dermed 10 skalaer omhandlende barnets eller den unges adfærd. Instrumentet retter sig mod børn og unge mellem 3 og 17 år.

TIDSFORBRUG

Det tager godt 20 minutter at udfylde CTRS-R eller CPRS-R.

HVORDAN MÅLES?

CTRS-R/CPRS-R udfyldes af barnets eller den unges lærer eller forældre. Selve scoringen af barnet eller den unge foretages af klinisk uddannet personale.

RETTIGHEDER

Rettigheder til CTRS-R/CPRS-R haves af Multi-Health Systems ([https://ecom.mhs.com/\(S\(sce5tcr11y0ywi55ar2q5g45\)\)/inventory.aspx?gr=edu&prod=crsr&id=pricing&RptGrpID=crsr](https://ecom.mhs.com/(S(sce5tcr11y0ywi55ar2q5g45))/inventory.aspx?gr=edu&prod=crsr&id=pricing&RptGrpID=crsr)).

I ØVRIGT

Hyperactivity Index, for både CTRS-R/CPRS-R, har været anvendt i forbindelse med en multiple gating-strategi til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. I denne forbindelse har CTRS-R været anvendt i første gate, mens CPRS-R har været anvendt i anden gate (August m.fl., 1995). Hyperactivity Index kendes også som Conners' Abbreviated Symptom Questionnaire (ASQ) (August m.fl., 1995; Gianarris, Golden & Greene, 2001). Videre kan instrumentet anvendes til at identificere børn og unge med problematisk adfærd, men instrumentet kan ikke anvendes til diagnosticering (Gianarris, Golden & Greene, 2001).

Instrumenterne CTRS-R/CPRS-R er ikke oversat til dansk og har ikke været anvendt på en dansk population.

Tabel 5.5 giver en oversigt over indholdet af CTRS-R/CPRS-R.

TABEL 5.5

Indhold i Conners' Teacher/Parent Rating Scale – Revised (CTRS-R/CPRS-R).

Instrumentets navn	Conners' Teacher/Parent Rating Scale – Revised (CTRS-R/CPRS-R)
Formål med instrument	Formålet med instrumentet er at give en vurdering af barnets eller den unges problemadfærd, symptomer på ADHD og komorbide tilstande
Antal items	59 i lærerversionen og 80 i forældreversionen
Delskalaer	9 i CTRS-R: "Oppositional", "Social Problems", "Cognitive Problems/Inattention", "DSM-IV Symptom Subscales", "Hyperactivity", "Conners' ADHD Index", "Anxious-Shy", "Conners' Global Index", "Perfectionism". 10 i CPRS-R: "Oppositional", "Social Problems", "Cognitive Problems/Inattention", "Psychosomatic", "Hyperactivity", "DSM-IV Symptom Subscales", "Anxious-Shy", "ADHD Index", "Perfectionism", "Conners' Global Index"

(Fortsættes)

TABEL 5.5 (FORTSAT)

Svarmuligheder	7-punkts-skala: "Never", "Seldom", "Occasionally", "Often", "Quite a bit", "Very often", "Very frequent"
Tidsinterval	-
Instruktion	-
Respondentalder	3-17 år
Administrationstid	20 minutter
Administreret af:	Lærer eller forældre
Test-retest reliabilitet	For lærerversionen: 0,47-0,86. For forældreversionen: 0,47-0,85.
Cronbach's α	For lærerversionen: 0,77-0,96. For forældreversionen: 0,73-0,94
Registreringsform	Papir og blyant eller computer
Danske rettigheder (udgifter)	Ukendt
Udenlandske rettigheder (udgifter)	Multi-Health Systems: https://ecom.mhs.com/(S(sce5tctrl1y0ywi55ar2q5g45))/inventory.aspx?gr=edu&prod=crsr&id=pricing&RptGrpID=crs
Danske normer	Ingen
Udenlandske normer	T-score > 60 "Cause for concern", T-score 61 (mildly atypical) – T-score > 70 (markedly atypical)

Kilde: Conners, 1998a; 1998b.

EARLY ASSESSMENT RISK LIST FOR BOYS (EARL-20B)

BAGGRUND FOR EARL-20B OG EARL-21G

Et instrument, der specifikt er beregnet til at identificere kriminalitetstruede børn, er Early Assessment Risk List for Boys (EARL-20B) og det tilsvarende for piger, Early Assessment Risk List for Girls (EARL-21G).

HVAD MÅLER INSTRUMENTET?

Instrumentet søger at kortlægge de primære risikofaktorer, der kan medføre, at barnet udvikler aggressiv og antisocial adfærd.³⁷ Forskellen mellem de to psykometriske instrumenter bygger på de forskellige udtryk for aggression og antisocial adfærd, der er imellem drenge og piger.

37. Antisocial adfærd betegner i forbindelse med EARL-20B og EARL-21G adfærd, der er strafbar i henhold til lovgivningen. Det vil sige kriminel adfærd, såsom fysisk overfald, røveri, brug af rusmidler og lignende.

INDHOLDSDIMENSIONER

Instrumenterne er beregnet til at blive anvendt på børn mellem 6 og 12 år. Instrumentet til drenge består af 20 spørgsmål eller items, mens det for pigerne består af 21 items eller spørgsmål. Disse items eller spørgsmål dækker tre dimensioner, der søger at belyse de områder af barnets trivsel, der mangler støtte. De tre dimensioner er: "Family", "Child" og "Responsivity". Family-items relaterer sig til, hvorvidt barnet er blevet opdraget, støttet og overvåget, samt hvorvidt familiemedlemmer deltager i antisociale aktiviteter/kriminalitet. Child-items relaterer sig til nabola- get, hvor barnet befinder sig, akademiske præstationer, samt barnets opførelse og impulsivitet. Responsive-items relaterer sig til, hvorvidt familien og barnet evner og er villig til at deltage i behandling (Jiang, Walsh & Augimeri, 2011).

Foruden de nævnte items indeholder instrumentet også en 'critical risk'-søjle, hvor der kan noteres, hvorvidt der er nogle items, der skal undersøges nærmere.

EARL-20B og EARL-21G er ikke designet til at indeholde cut-off scores. Instrumenterne anvender i stedet den totale pointscore sammen med 'red flag'-items. Det er derfor muligt, at børn med en lav samlet score på EARL-20B og EARL-21G alligevel bør undersøges nærmere på grund af 'red flag'-items.

TIDSFORBRUG

Afhængigt af omfanget af disse oplysninger vil det tage 15 til 30 minutter at udfylde EARL-20B eller EARL-21G.

HVORDAN MÅLES?

EARL-20B og EARL-21G må kun udfyldes af klinisk uddannet personale, der har erfaring med at arbejde med børn på 12 år eller derunder, som vurderes til at være i høj risiko for senere antisocial adfærd. Informationerne til at udfylde EARL-20B og EARL-21G opnås gennem interview med forældre og barnet, sagsakter fra socialarbejdere, psykolograpporter og lignende oplysninger.

Nedenstående er en liste over de items, der indgår i EARL-20B:

Family Items:

1. Household Circumstances
2. Caregiver Continuity
3. Supports
4. Stressors
5. Parenting Style
6. Antisocial Values and Conduct.

Child Items:

1. Developmental Problems
2. Early Onset Behavioural Difficulties
3. Abuse/Neglect/Trauma
4. Hyperactivity/Impulsivity/Attention Deficits
5. Likeability
6. Peer Socialization
7. Academic Performance
8. Neighbourhood
9. Authority Contact
10. Antisocial Attitudes
11. Antisocial Behaviour
12. Coping Ability.

Responsivity Items

1. Family Responsivity
2. Child Responsivity.

Nedenstående er en liste over de items, der indgår i EARL-21G:

Family Items:

1. Household Circumstances
2. Caregiver Continuity
3. Supports
4. Stressors
5. Parenting Style

6. Caregiver-Daughter Interaction (girls only)
7. Antisocial Values and Conduct.

Child Items:

1. Developmental Problems
2. Early Onset Behavioural Difficulties
3. Abuse/Neglect/Trauma
4. Hyperactivity/Impulsivity/Attention Deficits
5. Likeability
6. Peer Socialization
7. Academic Performance
8. Neighbourhood
9. Sexual Development
10. Antisocial Attitudes
11. Antisocial Behaviour
12. Coping Ability.

Responsivity Items:

1. Family Responsivity
2. Child Responsivity.

RETTIGHEDER

Ukendt på nuværende tidspunkt.

I ØVRIGT

EARL-20B findes i en svensk oversat version (Enebrink, Långström & Gumpert, 2006).

EARL-20B er udviklet af Augimeri m.fl. (2005). EARL-21G er udviklet af Levene m.fl. (2004). EARL-20B og EARL-21G er ikke oversat til dansk og har ikke været anvendt på en dansk population.

Tablet 5.6 og Tablet 5.7 viser indholdet i de to instrumenter.

TABEL 5.6

Indhold i Early Assessment Risk List for Boys (EARL-20B).

Instrumentets navn	Early Assessment Risk List for Boys (EARL-20B)
Formål med instrument	Instrumentet måler fremtidig aggressiv, voldelig og antisocial adfærd hos drenge
Antal items	20
Delskalaer	3: "Family", "Child", "Responsivity"
Svarmuligheder	3: 0 = "Not present", 1 = "Possibly present" og 2 = "Present"
Tidsinterval	-
Instruktion	Masters Degree
Respondentalder	6-12 år
Administrationstid	15-30 minutter
Administreret af:	Klinisk uddannet personale
Test-retest reliabilitet	-
Cronbach's α	0,62-0,74
Registreringsform	Papir/computer
Danske rettigheder (udgifter)	Ukendt
Udenlandske rettigheder (udgifter)	-
Daske normer	Ingen
Udenlandske normer	-

Kilde: Augimeri m.fl., 2005.

EARLY ASSESSMENT RISK LIST FOR GIRLS (EARL-21G)

Se EARL-20B for en beskrivelse af instrumentet.

TABEL 5.7

Indhold i Early Assessment Risk List for Girls (EARL-21G).

Instrumentets navn	Early Assessment Risk List for Girls (EARL-21G)
Formål med instrument	Instrumentet måler fremtidig aggressiv, voldelig og antisocial adfærd hos piger
Antal items	21
Delskalaer	3: "Family", "Child", "Responsivity"
Svarmuligheder	3: 0 = "Not present", 1 = "Possibly present" og 2 = "Present"
Tidsinterval	-
Instruktion	Masters Degree
Respondentalder	6-12 år
Administrationstid	15-30 minutter
Administreret af:	Klinisk uddannet personale
Test-retest reliabilitet	-
Cronbach's α	-

(Fortsættes)

TABEL 5.7 (FORTSAT)

Registreringsform	Pair/computer
Danske rettigheder (udgifter)	Ukendt
Udenlandske rettigheder (udgifter)	-
Danske normer	Ingen
Udenlandske normer	-

Anm.: Der er ikke fundet oplysninger om test-retest eller Cronbach's α for EARL-21G.

Kilde: Levene m.fl., 2004.

PRESCHOOL BEHAVIOR QUESTIONNAIRE (PBQ)

BAGGRUND FOR PBQ

Preschool Behavior Questionnaire (PBQ) er et instrument, der anvendes til at screene førskolebørn for emotionelle problemer. Instrumentet er en modifikation af Rutter's Children's Behavior Questionnaire (1967). PBQ blev udviklet af Behar & Stringfield (1974). Videre anvendes PBQ til at screene for ADHD-symptomer (Yochman, Parush & Ornoy, 2004).

HVAD MÅLER INSTRUMENTET?

Instrumentet måler den emotionelle tilstand hos barnet og giver en vurdering af, hvorvidt barnet er i risiko for at udvikle svære emotionelle problemer. Instrumentet måler hyperaktivitet, aggressivitet og angst hos barnet.

INDHOLDSDIMENSIONER

Instrumentet indeholder 36 items eller spørgsmål, der opsummerer tre dimensioner: "Hostile-Aggressive", "Anxious-Fearful", "Hyperactive-Distractible".

Instrumentet identificerer børn med emotionelle problemer, hvis de scorer mere end 1,5 standardafvigelse over den samlede middelværdi for skalaerne "Hostile-Aggressive" og "Hyperactive-Distractible" eller mere end 1,5 standardafvigelse over middelværdien for begge skalaer (Behar & Stringfield, 1974; Yochman, Parush & Ornoy, 2004).

TIDSFORBRUG

Ukendt.

HVORDAN MÅLES?

Instrumentet udfyldes af barnets pædagog eller børnehaveklasselærer.

RETTIGHEDER

Lenore Behar, Child & Family Program Strategies, Durham North Carolina. Det er muligt at få nøjagtige spørgsmålsformuleringer gennem Lenore Behar's hjemmeside: http://www.lenorebehar.com/articles/preschool_behavior.pdf.

Grundet ophavsrettigheder gengives spørgsmålsformuleringerne ikke her.

I ØVRIGT

PBQ har været anvendt i første gate i forbindelse med en multiple gating-screening (Charlebois m.fl., 1994). Instrumentet kan som et af få

TABEL 5.8

Indhold i Preschool Behavior Questionnaire (PBQ).

Instrumentets navn	Preschool Behavior Questionnaire (PBQ)
Formål med instrument	Formålet med instrumentet er at evaluere barnets emotionelle tilstand for at give en vurdering om eventuelle fremtidige negative udviklinger
Antal items	36
Delskalaer	3: "Hostile-Aggressive", "Anxious-Fearful", "Hyperactive-Distractible"
Svarmuligheder	3-punkts-skala: "Does not apply" (0 point), "Sometimes applies" (1 point), "Frequently applies" (2 point)
Tidsinterval	-
Instruktion	-
Respondentalder	3-6 år
Administrationstid	-
Administreret af:	Skolelærer eller anden professionel
Test-retest reliabilitet	0,60-0,94
Cronbach's α	0,91
Registreringsform	Papir
Danske rettigheder (udgifter)	Ukendt
Udenlandske rettigheder (udgifter)	Lenore Behar, Child & Family Program Strategies, Durham North Carolina
Danske normer	Ingen
Udenlandske normer	Normalgruppe (n = 496): Gns. 9,12, s.d. 7,67 ¹ Afvigende population (n = 102): Gns. 23,35, s.d. 7,30 ¹

1. Gns. er gennemsnitsværdien, og s.d. er standardafvigelsen.

Kilde: Behar & Stringfield, 1974.

anvendes på børn helt ned til 3 år. Det bør derfor også anvendes med en vis omtanke og ikke stå alene i en vurdering af, hvorvidt barnet er kriminalitetstruet eller ej (Charlebois m.fl., 1994). Instrumentet er testet på en normativ gruppe bestående af 496 førskolebørn. Denne gruppe er testet op imod en gruppe på 102 personer, der tidligere er blevet diagnosticeret som værende emotionelt forstyrrede. Instrumentet viser, at gruppen af børn, der tidligere har været diagnosticeret som emotionelt forstyrrede, også scorer statistisk signifikant højere på 31 ud af 36 items i forhold til normalgruppen. Instrumentet menes derfor at være i stand til at skelne mellem de emotionelt forstyrrede børn og de ikke-emotionelt forstyrrede børn (Behar & Stringfield, 1974). Instrumentet er ikke oversat til dansk og har ikke været testet på en dansk population.

Tabel 5.8 giver en opsummering af PBQ.

PROBLEM-ORIENTED SCREENING INSTRUMENT FOR TEENAGERS (POSIT)

BAGGRUND FOR POSIT

Problem-Oriented Screening Instrument for Teenagers (POSIT) er et instrument, der anvendes til at identificere unge, der har potentielle problemer inden for et eller flere af 10 områder, der omhandler psykosociale funktioner, og som kræver grundigere vurderinger (Dembo & Anderson, 2005; Rahdert, 1991).

HVAD MÅLER INSTRUMENTET?

Instrumentet måler brug af rusmidler, den fysiske og den mentale helbredstilstand, familierelationer, kammeratskabsrelationer, uddannelsesmæssig status, beskæftigelsesstatus, sociale kompetencer, fritidsaktiviteter og aggressiv adfærd.

INDHOLDSDIMENSIONER

Instrumentet indeholder 139 spørgsmål/items og 10 underskalaer³⁸: ”Substance Use/Abuse”, der består af 17 items; ”Physical Health”, der består af 10 items; ”Mental Health”, der består af 22 items; ”Family Rela-

38. Flere items indgår i mere end én underskala. Derfor summerer antallet af items i underskalaerne til 150 og ikke til 139, som er det reelle antal spørgsmål i skemaet.

tions”, der består af 11 items; ”Peer Relations”, der består af 10 items; ”Educational Status”, der består af 23 items; ”Vocational Status”, der består af 18 items; ”Social Skills”, der består af 11 items; ”Leisure/Recreation”, der består af 12 items, og ”Aggressive Behaviour/Delinquency”, der består af 16 items. Spørgsmålene besvares ”Yes”/”No” (Knight m.fl., 2001). Instrumentet retter sig mod de 12-19-årige.

Hver af de 10 underskalaer har sin egen grænse for, hvornår den unge vurderes at have særlige behov:

1. Substance Use/Abuse, 1 point
2. Physical Health, 3 point
3. Mental Health, 4 point
4. Family Relations, 4 point
5. Peer Relations, 1 point
6. Educational Status, 6 point
7. Vocational Status, 5 point
8. Social Skills, 3 point
9. Leisure/Recreation, 5 point.
10. Aggressive Behavior/Delinquency, 6 point.

Derudover indeholder hver skala også et eller flere ’red flag’-items. Hvis der er et positivt udfald på disse items, er det en indikation på, at den unge inden for denne kategori kræver yderligere vurderinger. Dette er uagtet scoren på de enkelte skalaer. Skalaen for ”Substance Use/Abuse” består udelukkende af ’red flag’-items (McLaney, Boca & Babor, 1994).

TIDSFORBRUG

Det tager 20-30 minutter at udfylde skemaet.

HVORDAN MÅLES?

Skemaet udfyldes af den unge, mens administratoren er til stede for at forklare eller besvare mulige spørgsmål, den unge måtte have. Skemaet udfyldes enten med papir og blyant eller på en computer.

RETTIGHEDER

Der er ingen copyrights på POSIT. Skemaer kan indhentes hos Elizabeth Rahdert, ph.d. ved Treatment Research Branch, Division of Clinical and Services Research, National Institute on Drug Abuse.

I ØVRIGT

POSIT er testet på en normativ gruppe af elever i USA (633 elever) mod en klinisk gruppe af unge, der er i behandling for brug af rusmidler (216 elever). Studiet finder, at der kan skelnes mellem den normative og den kliniske gruppe på alle udfald (Rahdert, 1991). POSIT har ikke været anvendt på en dansk population og er ikke oversat til dansk.

Tabel 5.9 giver en oversigt over POSIT.

TABEL 5.9

Indhold i Problem-Oriented Screening Instrument for Teenagers (POSIT).

Instrumentets navn	Problem-Oriented Screening Instrument for Teenagers (POSIT)
Formål med instrument	Designet til at identificere områder af psykosociale funktioner, der potentielt kræver videre behandling
Antal items	139
Delskalaer	10: "Substance Use/Abuse", "Physical Health", "Mental Health", "Family Relations", "Peer Relations", "Educational Status", "Vocational Status", "Social Skills", "Leisure/Recreation", "Aggressive Behavior/Delinquency"
Svarmuligheder	"Yes", "No"
Tidsinterval	-
Instruktion	-
Respondentalder	12-19 år
Administrationstid	20-30 minutter
Administreret af:	Respondenten selv
Test-retest reliabilitet	Subscales 0,50-0,88 (interval ikke angivet)
Cronbach's α	Subscales 0,47-0,93
Registreringsform	Papir og computer
Danske rettigheder (udgifter)	Ingen
Udenlandske rettigheder (udgifter)	Elizabeth Rahdert, ph.d.
Danske normer	Ingen
Udenlandske normer	Normalgruppe (n = 633) ¹ Klinisk gruppe (n = 216)

1. POSIT er baseret på en normativ gruppe, men det har ikke været muligt at indhente oplysninger om den nøjagtige forskel mellem den normative og den kliniske gruppe. Dog finder det oprindelige studie, at POSIT kan skelne tilfredsstillende mellem personer, der ikke er i risiko, og personer, der er i risiko (Rahdert, 1991).

Kilde: Dembo & Anderson, 2005; Rahdert, 1991.

SOCIAL BEHAVIOR QUESTIONNAIRE (SBQ)

BAGGRUND FOR SBQ

Social Behavior Questionnaire er et instrument, der måler børns eller unges aggressivitet mod andre børn eller unge. Instrumentet har typisk været anvendt i en fransk-canadisk kontekst til at forudsige senere aggressiv adfærd. Instrumentet anvendes i en skolekontekst, da det formodes, at det er læreren, der har den bedste information om, hvorvidt barnet eller den unge udadreagerende adfærd mod andre børn (Tremblay m.fl., 1991). Videre anvendes information fra forældrene omkring barnets aggressive adfærd.

HVAD MÅLER INSTRUMENTET?

Instrumentet måler barnets eller den unges aggressive adfærd. Instrumentet måler også prosocial adfærd, da det indeholder items om både risiko- og beskyttelsesfaktorer.

INDHOLDSDIMENSIONER

Instrumentet har 44 spørgsmål eller items, der dækker over syv dimensioner: "Disruptiveness", "Physical Aggression", "Anxiety", "Inattention", "Hyperactivity", "Opposition" og "Prosociality". Instrumentet retter sig imod 6-14-årige (primært drenge).

Drenge, der scorer over 70-percentilen, vurderes til at være i risikogruppen. Dette gør sig især gældende for "Disruptiveness"-skalaen (Tremblay m.fl., 1991).

TIDSFORBRUG

Det tager mellem 10 og 25 minutter at udfylde skemaet.

HVORDAN MÅLES

Instrumentet udfyldes af en skolelærer eller af forældrene til barnet ved slutningen af skoleåret.

RETTIGHEDER

Rettighederne til instrumentet haves af Richard E. Tremblay, GRIP, Université de Montréal.

I ØVRIGT

Instrumentet har været testet på en gruppe drenge, der har været fulgt, fra de var 6 år, til de var 10 år. Instrumentet viser, at de børn, der blev vurderet som 'high fighters' i en alder af 6 år, også var dem med den mest udadrettede adfærd i en alder af 10 år (Tremblay m.fl., 1991). Instrumentet har endvidere været anvendt i andre forløbsundersøgelser for at undersøge stabiliteten af aggressiv adfærd og dens betydning for senere kriminel adfærd (se bl.a. Haapasalo & Tremblay, 1994; Lacourse m.fl., 2006; Vitaro, Brendgen & Tremblay, 2002). SBQ er testet på en normativ population af 1.161 fransk-canadiske drenge (Tremblay m.fl., 1991). SBQ er ikke oversat til dansk og har ikke været anvendt på en dansk population. Tabel 5.10 opsummerer indholdet i SBQ.

TABEL 5.10

Indhold i Social Behavior Questionnaire (SBQ).

Instrumentets navn	Social Behavior Questionnaire (SBQ)
Formål med instrument	Formålet med instrumentet er at undersøge barnets aggressivitet mod andre børn. I instrumentet indgår mål for, hvorvidt barnet slår, sparker, bider, mobber og skræmmer andre børn
Antal items	44
Delskalaer	7: "Disruptiveness", "Physical Aggression", "Anxiety", "Inattention", "Hyperactivity", "Opposition" og "Prosociality"
Svarmuligheder	3-punkts-skala: "Does not apply" (0 point), "Sometimes" (1 point) "Frequently" (2 point)
Tidsinterval	Test-retest udføres 2 måneder efter første måling
Instruktion	-
Respondentalder	6-14 år
Administrationstid	10-25 minutter
Administreret af:	Skolelærer eller forældre
Test-retest reliabilitet	0,62-0,79
Cronbach's α	0,61-0,93
Registreringsform	Papir
Danske rettigheder (udgifter)	Ukendt
Udenlandske rettigheder (udgifter)	Richard E. Tremblay
Danske normer	Ingen
Udenlandske normer	(n = 1.161) Stable high fighters: Gns. 40,60, s.d. 10,14 ¹ Variable high fighters: Gns. 35,68, s.d. 4,57 ¹ Occasional high fighters: Gns. 33,86, s.d. 6,81 ¹

1. Gns. er gennemsnitsværdien, og s.d. er standardafvigelsen.

Kilde: Tremblay m.fl., 1991.

SCHOOL SOCIAL BEHAVIOUR SCALES (SSBS)

BAGGRUND FOR SSBS

School Social Behaviour Scales (SSBS) har flere formål. Det kan anvendes til at identificere unge med risikoadfærd, være en del af *multi-source*- og *multi-method assessment*-instrumenter samt til at afgøre, hvilken intervention der vil være mest egnet til den unge. Multi-source assessment betyder, at man trækker informationer fra flere kilder, mens multi-method assessment hentyder til, at man anvender flere metoder til at give en vurdering af barnet eller den unge (Merrell, 1993; Walker m.fl., 2000). Instrumentet findes også i en nyere udgave, kaldet School Social Behaviour Scales-2 (SSBS-2) (se bl.a. Alfonso m.fl., 2007 for yderligere information), men der er endnu ikke fundet studier, der gør brug af SSBS-2 til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge.

HVAD MÅLER INSTRUMENTET?

Instrumentet måler både risiko- og beskyttelsesfaktorer. Dette gøres gennem den ene af de to hovedskalaer i instrumentet. Instrumentets to hovedskalaer måler sociale kompetencer og antisocial adfærd. Instrumentet retter sig mod børn og unge mellem 5 og 18 år.

INDHOLDSDIMENSIONER

Instrumentet har to hovedskalaer: Scale A består af ”Positive behaviours and prosocial skills”, Scale B består af ”Negative and problematic behaviours”. For hver af disse er en række underskalaer: Scale A: ”Interpersonal Skills”, ”Self-Management Skills”, ”Academic Skills”; Scale B: ”Hostile-Irritable”, ”Antisocial-Irritable”, ”Antisocial-Aggressive”, ”Demanding-Disruptive”.

TIDSFORBRUG

Det tager mellem 5 og 10 minutter at udfylde skemaet.

HVORDAN MÅLES?

Instrumentet udfyldes af enten lærer eller en anden professionel inden for skolesystemet. Spørgsmålene besvares på en 5-punkts-skala med følgende muligheder: ”Never” (1 point), ”Sometimes” (2, 3 eller 4 point) og ”Frequently” (5 point).

RETTIGHEDER

Rettigheder haves af Brookes Publishing:

<http://www.brookespublishing.com/store/books/merrell-sbs/index.htm>.

I ØVRIGT

SSBS menes at være et effektivt instrument i forbindelse med en multiple gate-screening af kriminalitetstruede børn og unge (Merrell, 1993). Instrumentet er testet på en normativ gruppe af 1.858 amerikanske børn og unge, der gik i skole fra klassetrinnet Kindergarten til 12th grade (Merrell, 1993).

Instrumentet er ikke oversat til dansk og har ikke været anvendt på en dansk population.

Tabel 5.11 giver en kort opsummering af SSBS.

TABEL 5.11

Indhold i School Social Behaviour Scales (SSBS).

Instrumentets navn	School Social Behaviour Scales (SSBS)
Formål med instrument	Der er flere formål med instrumentet. Det skal anvendes til at identificere unge med risikoadfærd, være en del af multi-source- og method assessment-instrumenter og en måde, hvorpå det kan besluttes, hvilken interventionsindsats der vil være mest egnet til den unge
Antal items	65
Delskalaer	Instrumentet har to hovedskalaer: Scale A består af "Positive behaviours and prosocial skills", Scale B består af "Negative and problematic behaviours". For hver af disse er en række underskalaer: Scale A: "Interpersonal Skills", "Self-Management Skills", "Academic Skills"; Scale B: "Hostile-Irritable", "Antisocial-Irritable", "Antisocial-Aggressive", "Demanding-Disruptive"
Svarmuligheder	5-punkts-skala: "Never" (1 point) - "Frequently" (5 point)
Tidsinterval	-
Instruktion	-
Respondentalder	5-18 år
Administrationstid	5-10 minutter
Administreret af:	Skolelærer
Test-retest reliabilitet	0,60-0,94
Cronbach's α	0,94-0,98
Registreringsform	Papir og computer
Danske rettigheder (udgifter)	Ukendt

(Fortsættes)

TABEL 5.11 (FORTSAT)

Udenlandske rettigheder (udgifter)	Brookes Publishing
Danske normer	Ingen
Udenlandske normer	Dreng (Scale A) Elementary (K-6) (n = 572) Gns. 110,55, s.d. 29,37 ¹ Secondary (7-12) (n = 453) Gns. 106,91, s.d. 28,55 ¹
	Piger (Scale A) Elementary (K-6) (n = 482) Gns. 121,67, s.d. 30,01 ¹ Secondary (7-12) (n = 351) Gns. 117,44, s.d. 26,92 ¹
	Dreng (Scale B) Elementary (K-6) (n = 572) Gns. 61,06, s.d. 28,59 ¹ Secondary (7-12) (n = 453) Gns. 57,42, s.d. 27,91 ¹
	Piger (Scale B) Elementary (K-6) (n = 482) Gns. 49,32, s.d. 22,96 ¹ Secondary (7-12) (n = 351) Gns. 49,98, s.d. 22,66 ¹

1. Gns. er gennemsnitsværdien, og s.d. er standardafvigelsen.

Kilde: Merrell, 1993.

YOUTH LEVEL OF SERVICE - CASE MANAGEMENT INVENTORY (YLS/CMI)

BAGGRUND FOR YLS/CMI

Youth Level of Service – Case Management Inventory (YLS/CMI) er et instrument, der både anvendes til at forudsige tilbagefald til kriminalitet og til at forudsige, hvem der er i risiko for at begå kriminalitet. Til tidlig identifikation anvendes en reduceret udgave af YLS/CMI, kaldet Youth Level of Service/Case Management Inventory – Screening Version (YLS/CMI – SV). Denne version indeholder otte items:

1. History of Conduct Disorder
2. Current School or Employment Problems

3. Some Criminal Friends
4. Alcohol/Drug problems
5. Leisure/Recreation
6. Personality/Behaviour
7. Family Circumstances/Parenting
8. Attitudes/Orientation.

Item 1-6 besvares med ”Yes” eller ”No”, mens item 7 og 8 besvares med 0, ”a satisfactory situation with little or no improvement needed”, til 3, ”a very unsatisfactory situation with a very clear and strong need for improvement”.

Den samlede score for dette instrument går fra 0-12, hvor der gives 1 point for hvert ”Yes” i item 1-6. Instrumentet er endnu ikke valideret og mangler endnu normværdier. Instrumentet er dog anvendt i en række studier, der søger at identificere kriminalitetstruede børn og unge (Cocozza m.fl., 2005; Dembo, Walters & Meyers, 2005; Olver, Stockdale & Wormith, 2009).

Da YLS/CMI – SV ikke kan anvendes alene til at identificere kriminalitetstruede børn og unge, beskrives i det følgende det fulde YLS/CMI.

Youth Level of Service – Case Management Inventory (YLS/CMI) er udviklet på Carleton University af Hoge & Andrews (1996) og er en videreudvikling af Youth Level of Service Inventory (YLSI).³⁹ YLS/CMI hører til blandt de mest anvendte værktøjer til at vurdere risiko for tilbagefald (Hoge, Andrews & Leschied, 2002; Onifade m.fl., 2008) og er rettet mod unge straffede. YLS/CMI bygger på faktorer, der er associeret med risiko for tilbagefald til kriminalitet samt behovsfaktorer (Hoge, 2005). Instrumentet er udviklet med den antagelse, at det er nødvendigt at kunne inddele klienter i forhold til risikoniveau for at kunne igangsætte en passende indsats. Yderligere bygger det på forståelsen af, at indsats skal svare til behovet, dvs. målrettes i forhold til baggrunden for adfærd, således at manglende tilstedeværelse af forældre eller den unges involvering i miljøer med antisocial adfærd kan betyde en indsats med et

39. YLSI består af 112 items opdelt på 10 underskalaer, og for YLS/CMI er dette reduceret til 42 items opdelt på 8 underskalaer. Reliabilitet, construct-validitet og criterion-related validitet er testet for YLSI med lave testresultater (Hoge, Andrews & Leschied, 1996; Shields & Simourd, 1991).

bestemt fokus. Et tredje princip er responsniveau, dvs. hvilken behandlingsmulighed der er til stede i forhold til motivation, modenhed, prosocialitet og tilstedeværelse af en støttende voksen person.

HVAD MÅLER INSTRUMENTET?

YLS/CMI måler risikofaktorer og behov. Der måles både dynamiske faktorer, såsom brug af rusmidler, og statiske faktorer, såsom antallet af forseelser. YLS/CMI kan inddele de unge efter problemtungde. Dette gøres ved, at den overordnede score, der opnås ved instrumentet, inddele de unge i fire grupper: En score på 0-8 er ”low”, en score på 9-22 er ”moderate”, en score på 23-34 er ”high”, mens en score på 35-42 er ”very high”.

INDHOLDSDIMENSIONER

YLS/CMI indeholder 42 spørgsmål fordelt på 8 underskalaer. På hvert af de 42 spørgsmål kan scores 0 eller 1. De 8 underskalaer måler tidligere kriminalitet, familieforhold, uddannelse og beskæftigelse, sociale relationer, brug af rusmidler, fritidsaktiviteter, adfærd og attituder. De enkelte skalaer indeholder følgende antal spørgsmål:

1. Prior and Current Offenses, Adjudications indeholder 5 spørgsmål: Three or more prior adjudications, Two or more failures to comply, Prior supervision, Prior detention – post adjudication, Three or more charges per referral.
2. Family Circumstances and Parenting indeholder 6 spørgsmål: Inadequate supervision, Difficulty in controlling behaviour, Inappropriate discipline, Inconsistent parenting, Poor relations – father/child, Poor relations – mother/child.
3. Education/Employment indeholder 7 spørgsmål: Disruptive classroom behaviour, Disruptive behaviour on school property, Low achievement, Problems with peers, Problems with teachers, Truancy, Unemployed; not seeking employment.
4. Peer Relations indeholder 4 spørgsmål: Some delinquent acquaintances, Some delinquent friends, None or few positive acquaintances, None or few positive friends.
5. Substance Abuse indeholder 5 spørgsmål: Occasional drug use, Chronic drug use, Chronic alcohol use, Substance abuse interferes with life, Substance use linked to offense(s).

6. Leisure/Recreation indeholder 3 spørgsmål: Limited organized activities, Could make better use of time, No personal interests.
7. Personality and Behaviour indeholder 7 spørgsmål: Inflated self-image, Physically aggressive, Tantrums, Short attention span, Poor frustration tolerance, Inadequate guilt feelings, Verbally aggressive, Impudent.
8. Attitudes and Orientation indeholder 5 spørgsmål: Antisocial/pro-criminal attitudes, Not seeking help, Actively rejecting help, Defies authority, Callous, Little concern for others.

TIDSFORBRUG

Det tager 20-30 minutter at udfylde YLS/CMI.

HVORDAN MÅLES

YLS/CMI baserer sig på et semi-struktureret interview. Informationer om den unge indhentes også via journaler. YLS/CMI er henvendt til fængselspersonale, terapeuter, psykologer og andre, som arbejder med unge straffede. Træning er bl.a. tilgængelig i Skotland. YLS/CMI findes både i en papirversion og en computerversion.

TILVALG AF INSTRUMENTET

YLS/CMI henvender sig til børn og unge mellem 12 og 17 år. Instrumentet har vist gode testværdier, der er bedre end andre større instrumenter.

RETTIGHEDER

Rettigheder til YLS/CMI haves af Multi Health Systems (MHS).

I ØVRIGT

I 2011 forventes en YLS/CMI 2.0 at være klar, videreudviklet på baggrund af et sample af 15.000 unge. YLS/CMI 2.0 udvider populationen fra 12-17 år til 12-18 år. YLS/CMI er endnu ikke oversat til dansk og har endnu ikke været anvendt på en dansk population.

 Tabel 5.12 giver en opsummering af indholdet i YLS/CMI.

TABEL 5.12

Indhold i Youth Level of Service - Case Management Inventory (YLS - CMI).

Instrumentets navn	Youth Level of Service - Case Management Inventory (YLS - CMI)
Formål med instrument	Formålet med instrumentet er at vurdere de risici, den unge er udsat for, samt hvilke behov den unge har for at reducere disse risici. Instrumentet måler risiko for tilbagefald til kriminalitet
Antal items	42
Delskalaer	8: "Prior and Current Offenses", "Family Circumstances/Parenting", "Education/Employment", "Peer Associations", "Substance Abuse", "Leisure/Recreation", "Personality/Behaviour" og "Attitudes/Orientation"
Svarmuligheder	3
Tidsinterval	-
Instruktion	Træning krævet for dem, der ikke har kendskab til psykometriske test og statistik
Respondentalder	12-18 år
Administrationstid	30-40 min.
Administreret af:	Professionelle, såsom "probation officers", "youth workers", "psychologists" og "social workers"
Test-retest reliabilitet	0,93 for forældredreugaven (1 uge)
Cronbach's α	0,60-0,80. Subscales: 0,56 (substance abuse)-0,77 (attitudes/orientation)
Registreringsform	Papir
Danske rettigheder (udgifter)	Ukendt
Udenlandske rettigheder (udgifter)	Multi-Health Systems
Danske normer	Ingen
Udenlandske normer	Kumulative værdier u. 9 = lav risiko, u. 23 = moderat risiko, højere end 22 = høj risiko på en skala fra 1-36

Kilde: Onifade m.fl., 2008.

Foruden de her nævnte instrumenter har vi også kendskab til instrumentet Social Skills Improvement System (SSIS). Dette instrument har været anvendt til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. For dette instrument er der på nuværende tidspunkt ikke fundet validerede test (test-retest eller interater reliabilitet), og vi har derfor ikke medtaget det i denne oversigt. Videre gør vi opmærksom på, at den her fremstillede liste ikke er komplet, men blot viser de oftest anvendte instrumenter i forbindelse med tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Dette betyder, at instrumenter, der er konstrueret ad hoc til et specifikt formål, ikke er medtaget, og at der udelukkende er inkluderet testede og validerede instrumenter.

INSTRUMENTERNES PRÆCISION

Et spørgsmål er, hvor præcise instrumenterne er til at forudsige en specifik adfærd, og hvor godt et instrument er til at skelne mellem de personer, der vitterlig har den udpegede specifikke adfærd, og de, der ikke har denne adfærd. Med andre ord: Hvor mange falsk positive og falsk negative forudsiger instrumenterne?

Til at undersøge sandsynligheden for falsk positive og falsk negative resultater af instrumentet anvendes et statistisk mål kaldet *Receiver Operating Characteristic*-kurven (ROC). Med ROC-kurven kan man sammenligne præcisionen af et instrument med et andet. Dette er et mål for sammenhængen mellem sensitiviteten, dvs. den sande andel af positive på testen, og 1-specifiteten eller andelen af falsk positive. Dette gøres for alle mulige cut off-scores på instrumentet. På denne måde undersøges instrumentets præcision og dermed, hvor godt instrumentet er til at forudsige en specifik adfærd hos det enkelte barn eller unge. Her anvendes ROC-kurven til at finde det optimale cut off-punkt, således at instrumentet kan skelne mellem de børn og unge, der har en specifik adfærd, og de, der ikke har (Rice & Harris, 1995). Under ROC-kurven er *Area Under Curve* (AUC). AUC skal ses som et samlet mål for ROC-kurven og dermed et samlet mål for instrumentets præcision. AUC er et mål, der kan falde mellem 0,5 og 1, hvor 0,5 er en tilfældig forudsigelse, og 1 er en perfekt positiv forudsigelse. Der eksisterer ingen fastsatte grænser for, hvor stor AUC skal være, men en AUC-værdi over 0,75 betragtes ofte som værende særdeles god (Dolan & Doyle, 2000). For at angive usikkerheden om AUC-værdien inddrages også de nedre og øvre værdier, som AUC med 95 procents sandsynlighed ligger inden for.⁴⁰

Tabel 5.13 giver en oversigt over AUC for de fundne instrumenter. Af tabellen fremgår det, at langt de fleste af de instrumenter, det har været muligt at finde oplysninger om AUC i, også har relativt høje værdier med AUC over 0,75. Undtaget herfor er dog CTRS-R, YLS/CMI og APSD, der har værdier for AUC under 0,7. Dette viser, at de fundne instrumenter er velegnede til at skelne mellem de børn og unge, der har en bestemt form for adfærd, og børn og unge uden denne adfærd.

40. Dette kendes også som et 95-procents-konfidensinterval.

For nogle instrumenter (EARL-21G, PBQ, SBQ og SSBS) har det ikke været muligt at finde oplysninger om AUC, hvorfor oplysninger for disse instrumenter ikke fremgår af tabellen.

TABEL 5.13

Værdier for Area Under Curve (AUC) for de fundne instrumenter samt nedre og øvre grænser for AUC.

Instrument	AUC	Nedre grænse	Øvre grænse
APSD	0,68	0,57	0,79
BASC-2 BESS	0,89	0,83	0,92
CBCL	0,89	0,83	0,95
CPRS-R	0,87	0,78	0,97
CTRS-R	0,66	0,48	0,85
EARL-20B	0,87	0,75	0,94
EARL-21G	-	-	-
PBQ	-	-	-
POSIT	0,84	0,79	0,90
SBQ	-	-	-
SSBS	-	-	-
YLS/CMI ¹	0,67	-	-

Anm.: Der er ikke fundet oplysninger om AUC for EARL-21G, PBQ, SBQ og SSBS.

1. Der er ikke angivet konfidensintervaller for YLS/CMI.

Kilder: Bilenberg m.fl., 2005; Burke, m.fl., 2010; Deb, Dhaliwal & Roy, 2008; Enebrink, 2005; Knight m.fl., 2003; Murrie & Cornell, 2002; Onifade m.fl., 2008.

ETISKE OVERVEJELSER VED BRUG AF INSTRUMENTER TIL TIDLIG IDENTIFIKATION AF KRIMINALITETSTRUDEDE BØRN OG UNGE

I det følgende diskuterer vi mulighederne og begrænsningerne for tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Vi giver ikke en udførlig gennemgang af de etiske overvejelser, der er i forbindelse med tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge, men peger på generelle forhold, man bør holde sig for øje, når man søger at identificere, hvem der er i risiko for senere at blive kriminelle, og hvem der ikke er. Dette skyldes, at skabelsen af et instrument til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge ikke vil være uden etiske overvejelser. Disse overvejelser kan eksempelvis gå på omfanget af en undersøgelse af barnet eller den unge: Hvor meget skal undersøges, førend der er opnået nok information om den unges tilstand? Overtrædes barnets eller den

unges rettigheder i forbindelse med forsøget på at identificere, hvilke børn og unge der er kriminalitetstruede? Hvordan tilrettelægges en undersøgelse, så den er så skånsom som muligt for den unge? En undersøgelse kan eksempelvis tilrettelægges som en multiple gate-screening, således at man reducerer antallet af falsk positive og falsk negative.

Et af problemerne med at screene børn og unge for at undersøge, om de senere vil udvise kriminel adfærd, er problemet med *falske positive* og *falske negative* resultater. Et falsk positivt resultat opnås, når man finder, at en person har et positivt resultat ud fra en psykometrisk test med et screeningsinstrument, men at personen reelt ikke har den adfærd, som resultatet af testen viser (Blumstein, Farrington & Moitra, 1985). Eksempelvis kan resultatet af et psykometrisk instrument vise, at barnet eller den unge har høj sandsynlighed for at begå kriminalitet senere, men at det sidenhen viser sig, at barnet eller den unge ikke begår kriminalitet. Et falsk negativt resultat opstår, når instrumentet viser, at en person ikke har en bestemt adfærd, som instrumentet screener efter, men at personen reelt har denne adfærd. En del af årsagerne til falsk positive og falsk negative er de grænseværdier, der anvendes på instrumenterne samt manglende præcision i instrumentet.

Resultaterne, der baseres på enten screeningsinstrumenter eller prædiktorer fra et statistisk studie, vil være baseret på sandsynligheder og ikke være deterministiske.⁴¹ Det vil sige, at der ikke er en perfekt sammenhæng mellem instrumentets udfald og fremtidig adfærd hos barnet eller den unge. Det skyldes en væsentlig usikkerhed omkring de estimater, der opnås.

Ved forudsigelsen af, hvilke børn og unge der er kriminalitetstruede, er der fire mulige udfald, hvis kriminalitetstruede behandles som en dikotomi, og hvor man ser på barnets eller den unges adfærd som værende associeret med senere kriminalitet; dvs. at barnet eller den unge enten senere vil begå kriminalitet eller ikke vil begå kriminalitet. De fire udfald er følgende:

1. Identificeret som senere kriminel og bliver senere kriminel

41. Her tænkes også, at disse resultater vil basere sig på korrelationer, eller sammenhænge, imellem de forklarende variable. Der vil ikke være tale om en sand kausal effekt eller fortolkning af disse. Resultaterne giver kun en deskriptiv indikation af, hvilke risikofaktorer der har indflydelse på barnets eller den unges senere mulige adfærd.

2. Identificeret som senere kriminel, men bliver det reelt ikke
3. Ikke identificeret som senere kriminel, men bliver senere kriminel
4. Ikke identificeret som senere kriminel og bliver ikke senere kriminel.

Hvor punkt 1 og 4 viser, at instrumentet virker efter hensigten, så har punkt 2 og 3 sociale omkostninger, da der her er tale om falsk positive og falsk negative resultater (Farrington, 2005). De sociale omkostninger af den ukorrekte identifikation afhænger af konsekvenserne af den tidlige identifikation, og hvad der intervereres med.⁴²

Falsk positive og falsk negative resultater har den implikation, at det muligvis er den forkerte gruppe, der bliver identificeret, og dermed også den forkerte gruppe, der intervereres over for (Sewell & Mendelsohn, 2000). Tolkningen af resultaterne fra screeningsinstrumenter skal derfor også tolkes med en vis varsomhed. Problemet med de børn og unge, der bliver screenet som værende falsk positive, er også, at disse personer kan føle sig stigmatiseret. Dette kan skabe en selvopfyldende profeti, hvor de, der føler sig stemplede som kriminelle, også vil tendere til at søge imod en sådan karriere (Case, 2006; Gatti, 1998).⁴³

Omvendt er problemet med de børn, der bliver screenet som falsk negative, at de ikke vil blive opdaget tidligt og følgelig ikke vil modtage den rette behandling, der vil kunne hjælpe dem mod en mere normal adfærd.

Baseret på disse overvejelser henstiller vi til, at man medtænker de etiske problemstillinger ved tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge i skabelsen af et instrument, der har netop dette formål. Det vil sige, at man i videst muligt omfang søger, at screeningen af børn og unge sker så skånsomt som muligt og kun så omfattende, som formålet tilsiger. Dette kan eksempelvis gøres ved at betragte både fordele og ulemper ved et givent instrument i forhold til formålet med en screening, og om de falsk positive resultater opvejer de falsk negative resultater.

42. Her gøres der opmærksom på, at meget af den forskning, der har været inden for de etiske konsekvenser af tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge, har været rettet mod de senere interventioner og ikke mod identifikationen af kriminalitetstruede børn og unge (Gatti, 1998; Miller & Gold, 1984). Dog understreger disse forfattere også, at det er nødvendigt at tage forbehold over for unødigt stempeling af den målgruppe, som instrumenterne anvendes på.

43. Denne effekt kendes undertiden også som en Rosenthal-effekt.

SAMMENFATNING

Studiet af tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge bygger på en lang tradition med mange forskellige forsøg på at identificere de risikofaktorer, der har betydning for, om barnet eller den unge udvikler antisocial adfærd.

Erfaringerne fra de historiske studier viser, at der ikke bør trækkes på informationer omkring barnets adfærd eller forhold for barnets opvækst fra en enkelt kilde. Der skal inddrages informationer fra flere kilder, da barnet eller den unge kan udvise forskellige former for adfærd afhængig af den kontekst, hvori vedkommende indgår. Identifikationen af de børn og unge, der er kriminalitetstruede, kræver derfor et multidimensionalt instrument, der kan indfange forskellige aspekter af de unges adfærd. Dette betyder endvidere også, at der skal anvendes en anden type informationsindsamling end den, man ellers har gjort brug af. Her er multiple gating en lovende teknik til at identificere de kriminalitetstruede børn og unge.

Gennem vores litteraturstudie har vi fundet frem til en række psykometriske instrumenter, der kan anvendes til at identificere kriminalitetstruede børn og unge. Disse psykometriske instrumenter retter sig specifikt mod forskellige dimensioner af børns og unges adfærd, der kan være udslagsgivende for, at børnene eller de unge er kriminalitetstruede.

Vi har identificeret en række instrumenter, der har været anvendt i forbindelse med forløbsundersøgelser af børns og unges risikoadfærd. De fundne instrumenter henvender sig til børn og unge mellem 3 og 19 år, hvor de fleste instrumenter henvender sig til børn og unge mellem 6 og 12 år. Kun et af de fundne instrumenter, CBCL, til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge er oversat og valideret til en dansk kontekst. Instrumenterne bør derfor anvendes med varsomhed, hvis de skal anvendes i en dansk kontekst, da de ikke er oversat til dansk, og der derfor kan være sproglige unøjagtigheder, der kan medføre, at instrumentet ikke indfanger de dimensioner af barnets eller den unges adfærd, som det ellers er designet til. Endvidere kræver instrumenterne også en validering til dansk kontekst i forhold til en dansk normpopulation. Dette bør justeres ved instrumentet, før det tages i anvendelse i Danmark, da man kan forestille sig, at adfærd, der vurderes til at være problematisk i et land, ikke vil være det samme i et andet. Dette skyldes

dels kulturelle forhold, dels forhold, der relaterer sig til landenes retssystemer.

Litteraturstudiet viste også, at der er en række etiske dilemmaer ved tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge, og at en screening for kriminalitetstruede børn og unge bør være af det mindst mulige omfang og så skånsom som muligt for at undgå unødigt stigmatisering af de omfattede børn og unge.

SAMMENFATNING

Denne rapport er første led i Servicestyrelsens forsknings- og udviklingsprojekt, der skal afdække, hvordan man bedst forebygger, at børn og unge udvikler en kriminel adfærd. Formålet med rapporten er, at:

1. identificere relevante risikofaktorer, der ifølge nationale og internationale studier oftere er til stede blandt børn og unge, der bliver involveret i kriminalitet
2. identificere, hvilke beskyttelsesfaktorer der mindsker risikoen for, at børn og unge bliver involveret i kriminalitet
3. foretage en indbyrdes vægtning af de enkelte risikofaktorerers sammenhæng med kriminel adfærd ud fra forskning og afprøvning på danske data
4. afdække, hvorvidt der allerede eksisterer overskuelige og let anvendelige instrumenter til at identificere børn og unge i forhold til de identificerede risikofaktorer.

I denne rapport definerer vi kriminalitetstruede børn og unge som børn og unge, der er i en særlig risiko for senere at begå kriminalitet (Charlebois m.fl., 1994).

I dette afsluttende kapitel sammenfatter vi hovedresultaterne fra de forskellige kapitler i rapporten og foretager den indbyrdes vægtning af de enkelte risikofaktorerers sammenhæng med kriminel adfærd ud fra

forskning og afprøvning på danske data. Kapitel 2, 3 og 4 fører frem til en samlet vægtning af risiko- og beskyttelsesfaktorer i faktorer med høj, middel eller lav indflydelse på risikoen for senere kriminalitet, mens kapitel 5 har afdækket de eksisterende instrumenter, der benytter mange af de risiko- og beskyttelsesfaktorer, der er beskrevet i kapitel 2-5.

RISIKO- OG BESKYTTELSESFAKTORER

Litteraturstudiet af risiko- og beskyttelsesfaktorer i kapitel 2 dækker nationale og internationale forløbsundersøgelser af, hvordan kriminalitetstruede børn og unge kan identificeres, samt hvilke faktorer der kan medvirke til, at risikoen for senere kriminell adfærd kan mindskes. Vi har fastholdt at se på forløbsundersøgelser, da opfølgning af de samme personer over tid med prospektive dataindsamlinger giver det bedste grundlag for en så objektiv analyse af det at være kriminalitetstruet som muligt.

Der arbejdes inden for den eksisterende litteratur med en lang række risiko- og beskyttelsesfaktorer, naturligt opdelt i individuelle, familiemæssige, miljømæssige og strukturelle faktorer. De samlede tabeller i kapitel 2 vidner om, at faktorerne er mange, især er der mange individuelle og familiemæssige faktorer. Farrington & Welsh (2007) har i deres gennemgang af alle faktorerne fundet de mest tungtvejende risikofaktorer i forhold til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Deres konklusioner bruger vi i den samlede vægtning af risikofaktorer.

Identifikation af risiko- og beskyttelsesfaktorer er et omdiskuteret og kontroversielt emne, hvorfor forskningsresultaterne inden for dette felt skal tolkes med varsomhed. Helt overordnet er det vigtigt at pege på, at det er veldokumenteret, at blot fordi et barn er udsat for en risikofaktor, går det ikke automatisk hen og bliver kriminell. Tilstedeværelsen af en eller flere risikofaktorer betyder ikke nødvendigvis, at barnets udvikling skades (Egelund m.fl., 2008). Majoriteten af de børn, der vokser op med en række risikofaktorer, vil udvikle sig almindeligt og udvise hensigtsmæssig adfærd. Videre er det vigtigt at fremhæve, at det kan variere fra barn til barn, hvordan de reagerer på en risikofaktor, ligesom det er forskelligt fra barn til barn, hvor stor en belastning af risikofaktorer der skal til for at udvikle uhensigtsmæssig adfærd.

RISIKOFAKTORER I REGISTER- OG SURVEYDATA

Vi har i kapitel 3 inddraget et omfattende registermateriale, der omhandler alle børn og unge, der er født i 1984. Vores analyse af disse registerdata bekræfter vores formodning om, at man kun vanskeligt kan forudsige det enkelte individs kriminelle adfærd, eller hvilke børn og unge der senere vil blive omfattet af en kriminalitetsafgørelse. Analysen kan imidlertid belyse, hvilke forhold der statistisk er korreleret med kriminel adfærd og dermed forbundet med en særlig interesse ved planlægning af forebyggende foranstaltninger.

Hvorvidt en forebyggende foranstaltning, der reducerer de bagvedliggende risikofaktorer, også resulterer i en mærkbar reduktion i det samlede antal straffelovsovertrædelser udført af denne fødselsårgang, afhænger af to forhold. For det første er det vigtigt, at der er tale om et kausalt forhold mellem risikofaktor og kriminaliteten og ikke kun en indikator eller 'markør' for den bagvedliggende årsag. Man er her nødt til at inddrage erfaringer fra anden forskning, fx eksperimentelle undersøgelser, der med sikkerhed kan angive, hvilke forebyggende foranstaltninger der faktisk virker forebyggende. For det andet afhænger resultatet af, om der er tale om en sjælden belastningsfaktor, hvor kun ganske få børn og unge er eksponeret for den pågældende faktor. I dette tilfælde vil der kun være tale om en begrænset reduktion i det samlede antal overtrædelser, hvis det lykkes at fjerne den pågældende belastningsfaktor. Det er altså ikke tilstrækkeligt at reducere udbredelsen af en given risikofaktor, selvom den har en signifikant høj odds ratio, hvis man vil være sikker på, at det skal have en mærkbar kriminalitetsreducerende effekt.

I kapitel 4 har vi suppleret registerdataene for årgang 1994 med surveydata, der bygger på dybtgående interview af 3.000 24-25-årige født i 1984. Interviewene med de unge viser, at en relativ stor del af de unge har foretaget forskellige kriminelle handlinger. Omkring 44 pct. har lavet butikstyveri, stjålet en cykel, begået indbrud, stjålet en bil eller begået vold. Kun 5,4 pct. har ifølge deres egne oplysninger fået en domsafgørelse. Der er et betydeligt mørketal forstået som forskellen mellem registreret kriminalitet og faktiske begåede lovovertrædelser.

Der er imidlertid en lang række baggrundsforhold, der adskiller de unge, der begår en eller flere typer af kriminalitet. Unge, der er blevet udsat for mishandling i hjemmet (fysisk mishandling eller psykologisk mishandling), som har været udsat for forældres konflikt, som har klaret sig dårligt i skolen, som har haft mange skoleskift eller har haft en funk-

tionsnedsættelse på grund af ADHD, havde en forhøjet risiko for at begå de nævnte typer af kriminalitet.

En relativ stor gruppe af de unge (11 pct.) har oplevet i løbet af de unge år at blive anholdt, varetægtsfængslet eller sigtet af politiet med henvisning til en overtrædelse af straffeloven. Sammenholdes disse unges egne oplysninger om deres barndom med registeroplysningerne, tegner der sig et billede af, hvordan deres baggrundsforhold adskiller sig fra deres jævnaldrende. En af eller begge deres forældre har oftere været ledige i en længere periode, er oftere fattige og er oftere skilt, og de unge selv har oftere været udsat for psykologisk og fysisk mishandling og har oftere en kort skolegang og et misbrug af alkohol/stoffer.

Med baggrund i disse risikofaktorer har vi afprøvet, om man kan forudsige noget om den enkelte persons kriminelle adfærd. Ud fra den statistiske model har vi beregnet en række vægte for de enkelte baggrundsforhold, der har vist sig at have en signifikant sammenhæng med senere frihedsberøvelse, dvs. anholdelser, varetægtsfængsling eller sigtelse for straffelovsovertrædelser. På den baggrund har vi udregnet en sandsynlighed for frihedsberøvelse for det enkelte individ, der indgår i undersøgelsen. Sandsynligheden beregnet på baggrund af baggrundsforholdene har vi dernæst sammenholdt med faktiske anholdelser, varetægtsfængslinger eller sigtelser. Det viser sig, at man vil få et meget stort antal falsk positive. Det vil sige, at hvis man eksempelvis udtrækker børn og unge med en sandsynlighedsprofil, der er større end 20 pct., må man forvente, at 72 pct. af disse ikke vil blive frihedsberøvet det efterfølgende år. Der vil med andre ord være en stor gruppe, der ikke efterfølgende udviser kriminel adfærd, selvom de statistisk set har en relativt høj prognose for kriminalitet.

VÆGTNING AF RISIKOFAKTORERNE

Vi har baseret vores vægtning af risikofaktorerne på vores egne beregninger på registerdata for årgang 1984 og på to studier, der baserer deres resultater på mange andres resultater, Lipsey & Derzon (1998) og Farrington & Welsh (2007).

Lipsey & Derzon (1998) analyserer prædiktorer for voldelig eller alvorlig kriminalitet gennem teenageårene og tidlig voksenalder (15-25 år). Ved at benytte proceduren for en metaanalyse har Lipsey & Derzon

samlet information fra mange studier i en database, der indekserer styrken af den sammenhæng, der er påvist mellem risikofaktoren og udfaldet, der er voldelig eller alvorlig kriminalitet.

Farrington & Welsh (2007) har samlet al nyere litteratur om risiko- og beskyttelsesfaktorer for tidlig kriminalitet og de effektive forebyggende strategier, der findes til at reducere kriminalitet.

Vi har kombineret resultaterne af vores egen gennemgang og vores analyser af register- og surveydata (kapitel 3 og 4) med Lipsey & Derzons metaanalyse og Farrington & Welshs samlede konklusioner. På den baggrund har vi inddelt de signifikante risikofaktorer fra alle analyser i henholdsvis høj-, middel- og lav-risikofaktorer i tabel 6.1.

Eftersom risikofaktorerne kommer fra tre forskellige kilder, inddeles de i høj-, middel- og lav-risikofaktor ud fra tre forskellige grundlag. For vores egne analyser vedkommende gælder følgende: En høj-risikofaktor er defineret som de faktorer, der har en odds ratio over 1,6, en mellem-risikofaktor er risikofaktorer med odds ratio mellem 1,31 og 1,59, mens en lav-risikofaktor er de risikofaktorer, der har en odds ratio under 1,3. For alle tre niveauer vedkommende er der tale om de risikofaktorer, der gav signifikante resultater.

I metastudiet af Lipsey & Derzon (1998) defineres en risikofaktor som en høj-risikofaktor, hvis der er en korrelation mellem faktoren og senere voldelig eller seriøst afvigende adfærd på 0,22 eller derover. En mellem-risikofaktor defineres som en faktor, der har en korrelation mellem 0,11 og 0,21, mens en lav-risikofaktor defineres som en risikofaktor, der har en korrelation mellem senere voldelig eller seriøst afvigende adfærd og risikofaktoren under 0,11. Alle risikofaktorer, der er baseret på konklusionerne i Farrington & Welsh (2007), er klassificeret som høj-risikofaktorer.

For alle risikofaktorer i tabel 6.1 gælder, at den danske kontekst vægter højest. Hvis en risikofaktor ikke er signifikant i de danske data, udelades risikofaktoren af ovenstående tabel 6.1. Det samme gør sig gældende for kategoriseringen af risikofaktorerne i henholdsvis høj-, mellem- og lav-risikofaktorer, hvor resultaterne af register- og surveydata ligeledes tillægges størst vægt, da der er tale om data fra en dansk kontekst.

Risikofaktorerne er inddelt i individuelle risikofaktorer, familiemæssige risikofaktorer og miljømæssige risikofaktorer. Hvis vi sammenligner med opsamlingsstabellerne i kapitel 2 (tabel 2.15-2.17), er der langt

flere risikofaktorer i disse tabeller. Tabel 6.1 indeholder kun de risikofaktorer, det har været muligt at klassificere som høj-, middel- og lavrisikofaktorer.

TABEL 6.1

Opdeling af risikofaktorerne i høj-, middel- og lav-risikofaktorer. Særskilt for individuelle, familiemæssige og miljømæssige risikofaktorer.

	Individuelle	Familiemæssige	Miljømæssige
Høj	Er dreng ³	Har været udsat for psykologisk mishandling ³	Har antisociale venner ¹
	Har et misbrug ³	Har været udsat for fysisk mishandling ³	
	Har forsøgt at begå selvmord ³	Har været udsat for vold i barndommen ³	
	Har ingen ungdomsuddannelse ³	Moren er straffet ³	
	Har ADHD-symptomer ³	Forældrene har dårlige forældreevner ²	
	Har haft mange skoleskift ³	Forældrene har mange konflikter ²	
	Mangler sociale relationer ¹	Er ikke dansk statsborger ³	
	Har tidligere begået kriminalitet ¹		
	Har lav selvkontrol ²		
Har høj impulsivitet ²			
Mangler empati ²			
Middel	Er arbejdsløs ³	Forældrene er skilt ³	
	Er droppet ud af skolen ³	Der er vold i hjemmet ³	
	Har en børnesag ³	Forældrene er arbejdsløse ³	
	Har aggressiv adfærd ¹	Faren er straffet ³	
	Trives ikke i skolen ¹	Forældre-barn-relationen er dårlig ¹	
	Har dårligt psykisk helbred ¹	Forældrene er antisociale ¹	
Har lav IQ ¹			
Lav	Er fattig ³	Moren fik børn som teenager ³	Bor i udsat boligområde ³
	Er ikke i gang med en uddannelse ³	Faren har ingen uddannelse ³	Bor i lejebolig ³
		Moren har ingen uddannelse ³	
	Forældrene har et dårligt psykisk helbred ³		
	familie-SES ¹ er lav		
	Forældrene har et misbrug ¹		

Anm.: ¹ indikerer, at risikofaktoren kommer fra Lipsey & Derzon (1998). ² indikerer, at risikofaktoren kommer fra Farrington & Welsh (2007). ³ indikerer, at risikofaktoren kommer fra egne beregninger på registerdata for årgang 1984.

Kilde: Farrington & Welsh, 2007; Lipsey & Derzon, 1998; egne beregninger.

FAKTORER I SCREENINGSINSTRUMENTERNE

Efter at have gennemgået relevant litteratur om risiko- og beskyttelsesfaktorer i forhold til kriminalitet, vægtet de mest tungtvejende risikofaktorer og beskrevet alle relevante og relativt nys anvendte screeningsinstrumenter til tidlig identifikation har vi samlet al viden i tabel 6.2. Tabellen giver en oversigt over de fundne instrumenter til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge og inddeler indholdet i dem efter, om de karakteriseres som høj-, mellem- og lav-risikofaktorer ifølge vores analyse af register- og surveydata.

Som det fremgår af tabel 6.2, indfanger de psykometriske instrumenter i høj grad de individuelle risikofaktorer. Enkelte instrumenter, såsom CBCL, EARL-20B, EARL-21G og YLS/CMI, indeholder dog også oplysninger om familierelaterede risikofaktorer og miljømæssige risikofaktorer. Tabellen viser endvidere, at instrumenterne især omhandler, hvad vi i dette studie har identificeret som høj-risikofaktorer. I tabellen er der udelukkende tale om risikofaktorer, beskyttelsesfaktorerne er udeladt. Dette har vi valgt at gøre for at kunne sammenligne instrumenterne bedst muligt.

Sammenligningen af instrumenterne er ikke ligetil, trods indholdet af items i de enkelte instrumenter. Dette skyldes, at flere af instrumenterne bygger på faktorstrukturer, hvor resultatet på det enkelte item ikke kan tolkes alene, men kun i samspil med de øvrige items, der udgør en faktor. Det vil sige, at et item, der eksempelvis omhandler, hvorvidt barnet eller den unge lyver, ikke kan tolkes for sig selv, hvis dette item indgår i et instrument, der er baseret på faktorer. Dette skyldes, at det enkelte item er en del af et større samlet billede, og det kan derfor i sig selv ikke tolkes som værende alvorligt eller uden betydning for barnet eller den unges udvikling og trivsel. Endvidere er betegnelserne i tabellen baseret på egne ikke-validerede oversættelser af flere af de i kapitel 5 beskrevne psykometriske instrumenter, der kan implicere visse unøjagtigheder i inddelingen af items i forhold til de identificerede risikofaktorer. Tabellen giver dog et overblik over indholdet i de fundne instrumenter i forhold til de risikofaktorer, der blev identificeret i analyserne af danske forløbsregistre samt surveydata.

TABEL 6.2

Sammenligning af indhold i de fundne instrumenter til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge.

Niveau	Risikofaktorer	APSD ^{1,2}	BASQ-2	BESS ^{1,2}	CBCL ²	CTRS-R ^{1,7} / CPRS-R ^{1,2}	EARL-20B/ 2IG ^{3,3}	PBQ ^{1,2}	POSIT ^{1,2}	SBQ ^{1,2}	SSBS ^{1,2}	YLS/CMI ^{1,2}
<i>Individuelle risikofaktorer</i>												
Høj	Er dreng						X					
	Har et misbrug						X		X			X
	Har forsøgt at begå selvmord				X							
	Har ingen ungdomsuddannelse									X		
	Har ADHD-symptomer	X		X		X					X	
	Har haft mange skoleskift											
	Mangler sociale relationer ⁴				X		X	X				X
	Har tidligere begået kriminalitet ⁴											X
	Har lav selvkontrol ⁵	X										
	Har høj impulsivitet ⁵	X		X	X	X	X		X		X	X
	Mangler empati ⁵	X									X	X
Middel	Er arbejdsløs											
	Er droppet ud af skolen											
	Har en børnesag									X		
	Har aggressiv adfærd ⁴	X	X	X	X				X		X	X
	Trives ikke i skolen ⁴	X	X	X	X	X	X		X		X	X
	Er dristig	X		X								
	Har et dårligt psykisk helbred ⁴											X
	Har lav IQ ⁴				X							
Lav	Er fattig											
	Er ikke i gang med en uddannelse											

(Fortsættes)

TABEL 6.2 (FORTSAT)

Niveau	Risikofaktorer	APSD ^{1,2}	BASC-2 BESS ^{1,2}	CBCL ²	CPRS-R ^{1,2}	EARL-20B/ 21G ^{1,3}	POSIT ^{1,2}	SBQ ^{1,2}	SSBS ^{1,2}	YLS/CMI ^{1,2}
<i>Familiemæssige risikofaktorer</i>										
Høj	Bliver udsat for psykisk mishandling									
	Bliver udsat for fysisk mishandling									
	Bliver udsat for vold									
	Moren er straffet									
	Forældrene har dårlige forældretræk ⁵					X				X
	Forældrene har mange konflikter ⁵									X
Middel	Er ikke dansk statsborger									
	Forældrene er skilt									
	Der er vold i hjemmet									
	Forældrene er arbejdsløse									
	Faren er straffet									
	Forældre-barn-relationen er dårlig									
	Forældrene er antisociale forældre									
	Moren fik børn som teenager									
	Faren har ingen erhvervsuddannelse									
	Moren har ingen erhvervsuddannelse									
Lav	Forældrene har dårligt psykisk helbred									
	Familie-SES er lav									
	Forældrene har et misbrug									

(Fortsættes)

TABEL 6.2 (FORTSAT)

Niveau	Risikofaktorer	APSD ^{1,2}	BASC-2	CBCL ²	CTFRS-R ^{1,2/}	EARL-20B/ ¹	PBQ ^{1,2}	POSIT ^{1,2}	SBQ ^{1,2}	SSBS ^{1,2}	YLS/CMI ^{1,2}
<i>Miljømæssige risikofaktorer</i>											
Høj	Har antisociale venner ⁴										X
Lav	Bor i udsat boligområde				X						
	Bor i lejebolig										

Anm.: Tabellen er baseret på informationer fra de enkelte items og de enkelte faktorer i hvert instrument.

1. Instrumentet er ikke oversat til dansk og er ikke valideret i en dansk kontekst. Oversættelsen af indholdet i de enkelte instrumenter bør derfor behandles med varsomhed.
2. Instrumentet bygger på faktorstrukturer, og de enkelte items kan ikke tolkes for sig selv, men skal tolkes i relation til de øvrige items, der definerer faktoren.
3. Instrumentet er specielt designet til drenge eller piger.
4. Indikerer, at risikofaktoren kommer fra Lipsey & Derzon (1998).
5. Indikerer, at risikofaktoren kommer fra Farrington & Welsh (2007). I alle tilfælde lader vi den danske kontekst gå forud for den udenlandske. Det betyder dog ikke, at faktorer, der kommer fra Lipsey & Derzon eller Farrington & Welsh, ikke er gældende i en dansk kontekst, men nærmere, at vi i register- og surveydata ikke har oplysninger om den risikofaktor.

Kilde: Farrington & Welsh, 2007; Lipsey & Derzon, 1998; egne beregninger.

ETISKE OVERVEJELSER

Værdien af at udarbejde en metode til tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge afhænger af, hvordan metoden anvendes. Spørgsmålet er, hvor velegnet et sådant screeningsinstrument er til at foretage vurderinger af, om der skal iværksættes særligt forebyggende støtteforanstaltninger for de børn og unge, der i screeningstesten vurderes til at være kriminalitetstruede.

Problemstillingen ligner meget den type af spørgsmål, man stiller i sundhedsvæsenet i forbindelse med anvendelse af screeningstest. I vores tilfælde risikerer man at få mange falsk positive, dvs. personer, der opfylder screeningstestens kriterier for en indsats, uden at personen senere begår kriminalitet. Eller man kan risikere at få mange falsk negative, dvs. personer, der ikke opfylder screeningstestens kriterier, men som alligevel går ud og begår kriminalitet.

Hvis vi er i en situation, hvor den kriminelle handling, som vi forsøger at undgå, må anses for at være en stor samfundsmæssig belastning og ødelæggende for den enkeltes livsvilkår, og de forebyggende foranstaltninger, man vil sætte i værk (fx sundhedsplejerskeordning, høj-kvalitetsbørnehaver, forældretræning med henblik på at afværge børnemishandling osv.), ikke indeholder nogen bivirkninger, som fx stigmatisering, vil man være villig til at acceptere mange falsk positive og forsøge at undgå falsk negative (Woodward, 1999).

Modsat, hvis man er i en situation, hvor den kriminelle handling, som vi forsøger at undgå, ikke indeholder de store omkostninger, hverken for samfundet eller den enkelte, og de forebyggende foranstaltninger, der planlægges gennemført, indeholder en mængde uacceptable negative bivirkninger, fx i form af stigmatisering og social udstødelse, så vil man have etiske vanskeligheder ved at anvende udfaldet af testen som kriterium for iværksættelse af de påtænkte forebyggende foranstaltninger.

Værdien af identifikationsmetoden afhænger således af, hvilke forebyggende foranstaltninger man påtænker at bringe i anvendelse over for de grupper af børn og unge, der opfylder kriterierne for at være 'kriminalitetstruede'. Og man er således af etiske grunde nødt til at have en sikker viden om effekterne og bivirkningerne af de foranstaltninger, man påtænker at sætte i værk over for de børn og unge, der identificeres som kriminalitetstruede.

BILAG

BILAG 1: STATISTISK ANALYSEMETODE

PROBLEMSTILLING OG BAGGRUNDEN FOR VALGET AF ANALYSEMODEL

Den statistisk analysemodel vælges ud fra undersøgelsens problemstilling og de spørgsmål, vi søger at besvare, kombineret med egenskaber ved de data, vi har til rådighed.⁴⁴ I denne undersøgelse analyserer vi en række afgørelser for kriminel adfærd blandt unge. Det drejer sig om en række straffelovsovertrædelser som fx butikstyveri, indbrud eller personfarlig vold.

Hvorfor er der nogle af de unge, der året efter belastende begivenheder i deres opvækstfamilie efterfølgende får dom for vold, og andre, der ikke gør det? Er der relativt flere af de unge, der kommer godt i gang med en uddannelse, der ikke bliver dømt for kriminelle handlinger, når man tager højde for andre kendte belastningsfaktorer, der ofte kædes sammen med en risiko for ungdomskriminalitet? Dette er eksempler på

44. Baggrunden for analysemetoden er tidligere beskrevet i rapporterne 'Risikofaktorer i barndommen' (Christoffersen, 1999) og 'Provokeret abort' (Christiansen, Schmidt & Christoffersen, 2003).

spørgsmål, som register- og interview-materialet kan belyse, dog uden at give nogen endelige svar på de stillede spørgsmål.

Målet er at kunne give nogle holdbare forklaringer på disse spørgsmål og bl.a. belyse, hvorvidt ændringer i opvækstforholdene spiller en rolle, når man også tager andre kendte relevante baggrundsforhold i betragtning.

Nogle af de oplysninger, der inddrages i analyserne for at forklare dette, er konstante for det enkelte individ, fx køn, social status og fødselsårgang, mens andre kan variere i løbet af den undersøgte periode.

DE SOCIALE BEGIVENHEDER KAN TIDSFÆSTES

I nogle undersøgelsesmaterialer kan tiden betragtes som en kontinuert variabel, dvs. et hvilket som helst tidspunkt kan forekomme. Ved behandlingen af kontinuerlige tidsvariable kan man behandle så små tidsintervaller, at kun én person udsættes for den sociale begivenhed i det pågældende tidsinterval.

I datamaterialet til denne analyse er tiden en diskret variabel, idet begivenhederne kun kan tidsfæstes inden for et enkelt kalenderår. Der er således tale om et relativt langt tidsinterval, hvor flere individer oplever den pågældende sociale begivenhed i løbet af samme år. Dette har betydning for valget af statistisk model.

DEN ANVENDTE STATISTISKE MODEL

Metoden er udviklet og detaljeret beskrevet af Paul D. Allison (1982). Denne gennemgang bygger på hans analyser samt på Hosmers & Lemeshows generelle gennemgang af modellen (1989). Den anvendte model, der kan håndtere disse data, er den logistiske regressionsfunktion, en såkaldt diskret Cox-model:

$$\ln \frac{P_a}{1 - P_a} = \alpha + \beta x_a$$

hvor t betegner tiden og kan antage værdierne: 1, 2, 3, ...⁴⁵

45. \ln er den naturlige logaritme med grundtallet e , der er en konstant (ca. 2,718281828). En logaritmefunktion er bl.a. kendetegnet ved, at logaritmen til tallet 1 er 0, og logaritmen til grundtallet er 1.

P_{it} er sandsynligheden for, at person nr. i oplever den pågældende sociale begivenhed i tidsintervallet t , givet at personen ikke har oplevet begivenheden tidligere.

$$P(Y = 1) = \frac{e^{\beta_0 + \beta_1 + \beta_2 + \dots}}{1 + e^{\beta_0 + \beta_1 + \beta_2 + \dots}}$$

$(P_{it})/(1-P_{it})$ er de såkaldte odds, der udgør forholdet mellem sandsynligheden for, at begivenheden indtræffer for person nr. i til tidspunkt t i forhold til sandsynligheden for, at begivenheden ikke indtræffer i dette tidsinterval, α_t er en konstant, der er ens for alle individerne, men varierer med tiden.

$\beta_{x_{it}}$ er en vektor, som indeholder de forklarende variable: $\beta^1 x^1_{it} + \beta^2 x^2_{it} + \beta^3 x^3_{it} + \dots$, hvor β 'erne udgør estimerede parametre, mens x 'erne er de forklarende variable. β 'erne udtrykker \ln (odds ratio). Det antages, at disse variable kan beskrive, hvorfor nogle personer har en relativt høj sandsynlighed for at blive dømt for en kriminel handling, mens andre har en relativt lav sandsynlighed.

Parametrene (dvs. α 'erne og β 'erne) estimeres ved hjælp af maximum-likelihood-metoden. Ved at maksimere likelihood-funktionen for de pågældende data findes de parametre, der – inden for modellen – giver størst sandsynlighed for de pågældende data. Estimationerne foregår på grundlag af et konstrueret datamateriale bestående af observationer for hvert person-år. I vores datamateriale med register- og surveydata for årgang 1984 antager tiden de pågældende år 1984-2004, dvs. $t = 0, 1, 2, \dots, 20$. Mens personerne i stikprøven optræder med $i = 1, 2, 3, \dots, 54.458$.

Personerne følges så længe, de er under risiko for en førstegangshændelse.

Lad os antage, at en person i i stikprøven oplever den pågældende sociale begivenhed i 1992, altså ved $t = 9$, så indgår der 9 observationer i et nyt datamateriale, 1 for hvert år. Det sidste år er det 9. år, hvor personen overgår til case-gruppen.

En anden person fra stikprøven oplever ikke den pågældende sociale begivenhed i observationsperioden og indgår således med 21 observationer i kontrolgruppen. Mens en tredje person oplever den pågældende sociale begivenhed allerede i 1984 og derfor kun indgår med 1 observation i case-gruppen.

Personen bidrager med en observation for hvert år, han/hun er under risiko for en førstegangshændelse. Hvis vi ser på psykiatriske indlæggelser, bidrager personen kun med observationer, så længe han/hun er i live, ikke er udvandret og endnu ikke har oplevet den pågældende hændelse. De oprindelige 54.458 børn fra 1984-fødselskohorten bliver på denne måde til omkring 300.000 person-år, der er under risiko for den pågældende sociale begivenhed. Alle personer i den pågældende fødselskohorte, der oplever den pågældende sociale begivenhed, indgår i casegruppen for det pågældende år.

FORSKELLIGE TYPER AF RISIKOFAKTORER

Bilagstabel 1.1 illustrerer forskelligheder mellem tre typer af risikofaktorer (benævnt type I-III).

BILAGSTABEL 1.1

Illustration af forskellen på variablene.

Personernes alder	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Er dømt for kriminalitet (udfald)	0	0	0	0	0	1	.	.	.
Forældrene har et alkohol/stofmisbrug (type I)	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Bor i et belastet boligområde (type II)	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Forældrene er skilt (type III)	0	1	1	1	1	1	1	1	1

Anm.: Hvis en person dømmes, udgår vedkommende af datamaterialet i de følgende år, dette er illustreret ved punktummer.

Kilde: Christoffersen, Soothill & Francis, 2003.

Risikofaktorer af type I ses som værende et tegn på en tilstand i hele risikoperioden. Derfor vil en mor, der er indlagt på et hospital med en alkoholrelateret sygdom, antages at være udtryk for forældrenes alkoholmisbrug eller stofmisbrug i hele personens barndom og ungdom og er dermed en risikofaktor for alle år i den undersøgte periode. Risikofaktorer af type II konstaterer tilstedeværelsen af denne faktor i det foregående år og på intet andet tidspunkt. Hvis en person fx bor i et belastet boligområde, når personen er 17 år, vil denne type fungere som en risikofaktor, når personen er 18 – det følgende kalenderår. Risikofaktorer for type III er derimod udslagsgivende på både det følgende kalenderår

og alle efterfølgende år. Type III anses for at være tegn på en tilstandsændring for personen. Hvis personens forældre blev separeret, da vedkommende var 15 år, vil dette placere personen i skilsmisse-kategorien fra 15 år og fremefter.

BORTCENSURERING AF DATA

I en række tilfælde har vi valgt at censurere personer eller person-år bort fra materialet. Da vi kun analyserer førstegangsbegivenheder, udelukkes de personer, der har begået kriminalitet i ét år, fra de efterfølgende år. Personer, der dør de efterfølgende år, bortcensureres, mens personer bibeholdes i analyserne, selvom deres forældre dør eller rejser til udlandet og derfor ikke har mulighed for at bidrage med informationer i forhold til de inddragne belastningsfaktorer.

Derudover bortcensureres personer, der er rejst til udlandet eller på anden måde er forsvundet fra befolkningsstatistikregisteret pr. 1. januar det pågældende år. De pågældende personer censureres bort fra datamaterialet – uanset om personen eventuelt vender tilbage eller indvandrer nogle af de efterfølgende år.

Endelig har vi valgt helt at se bort fra personer, hvis forældre var betegnet som evnesvage i forskellig grad i henhold til indlæggelsesdiagnoser. Baggrunden for denne beslutning var, at analyserne viste, at disse familier dels udgjorde et meget lille antal, dels var vanskelige at sammenligne med de øvrige familier. Vurderingen var, at denne problemstilling krævede udtag af en særskilt stikprøve, der var af en tilstrækkelig størrelse til at kunne beskrive disse familiers særlige situation.

DIKOTOMISERING AF DE FORKLARENDE VARIABLE

I vores analyser har vi valgt at lade de forklarende variable være konstrueret som dummy-variable, dvs. at de kan antage værdierne 0 eller 1. For eksempel inddrages, hvorvidt faren har en erhvervsuddannelse eller ej. Ved sådanne uafhængige dummy-variable gælder det, at \ln (odds ratio, dvs. β 'erne) følger en normalfordeling selv ved et relativt lille antal observationer (Hosmer & Lemeshow, 1989).

Nogle af de forklarende variable er konstante for den pågældende person igennem hele den undersøgte periode, mens andre af de forklarende variable kan antage forskellige værdier igennem den observere-

de periode. Det er de aktuelle værdier, der indgår i det nykonstruerede observationsmateriale.

Det er på grundlag af dette nye observationsmateriale, at man kan estimere modellens parametre. Man kan vise matematisk, at man kan estimere modellens parametre ved at behandle det enkelte individs personlige historie som en række uafhængige observationer for hvert enkelt år (Allison, 1982; Clayton & Hills, 1993; Rothman & Greenland, 1998).

For hvert enkelt af de undersøgte kalenderår tilføjes en variabel til modellen. Eksempelvis kan man betragte en pådømt kriminel handling som den adfærd, man vil forklare. Det virker således som en rimelig forudsætning at antage, at risikoen for kriminalitet ændres med personens alder. De estimerede parametre for kalenderårene vil i dette tilfælde udtrykke en ændret risiko med personens alder. Vi har derfor valgt at følge Allison's (1982) anbefaling, der går ud på, at man indfører en dummy-variabel for hvert år. Det betyder, at der sker en aldersmæssig standardisering, hvilket har vist sig ganske nødvendigt i mange tilfælde, hvor det fx drejer sig om helbredsforhold eller som her kriminalitet.

MODELLENS BEGRÆNSNINGER

Ligesom ved andre statistiske modelanalyser antages det, at de forklarende variable på en udtømmende måde kan beskrive variationerne i sandsynlighederne for det pågældende udfald, her kriminalitet. Imidlertid er dette ikke en realistisk forudsætning. Det vil ofte være sådan, at det kun er en del af variationen, som kan forklares ved hjælp af de forhåndenværende informationer, fordi betydningsfulde variable mangler i datamaterialet.

For den resterende del af variationerne, som ikke kan forklares, kan der for eksempel være en individuel stabilitet i den undersøgte periode – og således sjældent en helt tilfældig variation. Der kan fx være visse personegenskaber, der ikke er beskrevet i datamaterialet, som imidlertid kunne være med til at forklare den resterende variation for det undersøgte udfald. Problemet er vanskeligt at løse. Men problemets omfang kan holdes nede ved at sikre sig, at tilstrækkeligt mange relevante baggrundsforhold inddrages i modellen for at opnå en acceptabel overensstemmelse mellem modellen og de observerede data.

ANALYSERNES PRAKTISKE GENNEMFØRELSE

En lang række forklarende variable indgik i analysen af det enkelte fænomen. Ved hjælp af gennemgangen af tidligere forskning på det pågældende område har vi udvalgt de relevante forklarende variable.

Ved estimationen i en multivariabel model bidrog en stor del af de potentielt forklarende variable alligevel ikke med nogen selvstændig ny information, der kunne forklare, hvordan det gik. Disse variable blev så ekskluderet ved den endelige estimation af de tilbageblevne, forklarende variables indflydelse på det undersøgte fænomen.

Der er ikke på nuværende tidspunkt foretaget analyser af kombinationseffekter med vekselvirkning mellem faktorer, men kun af de forklarende variables uafhængige effekter i den samlede model.

I præsentationen af den samlede model i tabellerne indgår således kun de forklarende variable, der bidrager med signifikant ny information, der kan være med til at forklare sandsynligheden for det undersøgte fænomen. Men i afprøvningen af, hvilke variable der tilsammen giver den bedste forklaringsværdi, bør også indgå en vurdering af, hvor meget de øvrige parametre ændrer sig som følge af, om en variabel medtages eller udelades af modellen. Disse overvejelser er ikke tilendebragt i den nærværende analyse.

VURDERING AF VARIABLENES INDFLYDELSE

En vurdering af den talmæssige størrelse af den enkelte forklarende variables statistiske indflydelse sker ved estimation af variabelens odds ratio. Odds udtrykker sandsynligheden for en begivenhed (S) sat i forhold til sandsynligheden for, at begivenheden ikke indtræffer (1-S). Odds er altså brøken

$$\frac{S}{1-S}$$

Odds ratio udtrykker forholdet mellem to gruppers odds for en begivenhed. Hvis den ene gruppe er de personer, der har været udsat for en bestemt baggrundspåvirkning, mens den anden gruppe er de øvrige, som ikke har været udsat for den pågældende baggrundspåvirkning, så vil odds ratio udtrykke følgende forhold:

$$\psi = \frac{\frac{S_1}{I - S_1}}{\frac{S_2}{I - S_2}}$$

Odds ratio beregnes under en given model. Som det kan ses af odds ratio-brøken, vil den for relativt sjældne begivenheder (altså når S_1 og S_2 er små) nærme sig brøken:

$$\frac{S_1}{S_2}$$

Når der er tale om relativt sjældne hændelser, tilnærmer odds ratio (OR) sig således den relative risiko (RR) for den undersøgte begivenhed for en person, der har et bestemt fænomen i forhold til den person, der ikke har det pågældende fænomen, givet at de øvrige variable i modellen er uforanderlige (Hosmer & Lemeshow, 1989).⁴⁶

Hvis fx odds ratio for at blive dømt for en kriminel handling er 1,65 for de unge, der har været arbejdsløse i mere end 21 uger året forinden, har disse unge en risiko for at begå kriminalitet, der er 1,65 gange større end de unge, som ikke var arbejdsløse i det nævnte omfang, efter kontrol for de øvrige forhold.

Odds ratio i den multiple model udtrykker således den pågældende variabels effekt, når der er kontrolleret for de øvrige variable i modellen. Odds ratio gør det således muligt at sammenligne andre forhold med ledighedens indflydelse på fx risikoen for en dødsafsigelse, når man samtidig tager højde for de øvrige faktoreres indflydelse.

DIKOTOMISERING AF DE KONTINUERLIGE VARIABLE

En variabel, der principielt kan antage en hvilken som helst værdi inden for det pågældende interval (fx alder, indkomst), betegnes som en kontinuert variabel. Den grundlæggende forudsætning for anvendelse af kontinuerte variable er, at log odds for det undersøgte fænomen varierer lineært med den kontinuerte variabel (eller en anden kendt funktion, der

46. Denne fortolkning af odds ratio gælder ved relativt sjældne begivenheder, som der her er tale om.

lader sig transformere til en lineær funktion). Denne forudsætning kan ofte volde problemer. Hvis den pågældende variabel fx er ledighedens omfang, forudsættes det, at log odds for det pågældende fænomen øges med samme faktor fra 10 til 15 år som for 15 til 20 år.

For at mindske disse problemer er alle de forklarende variable som nævnt gjort dikotome, hvilket vil sige, at de kun kan antage værdierne 0 eller 1.

Man finder mange eksempler på, at kontinuerte variable kan dikotomiseres på en meningsfuld måde (Hosmer & Lemeshow, 1989). Ved, som vi har valgt at gøre i vores analyser, kun at arbejde med dikotome forklarende variable fås en forholdsvis simpel måde at fortolke modellens parametre (β) på, idet odds ratio for de forklarende variable (eksponeringsfaktorerne) er e^β . Netop på grund af denne sammenhæng giver odds ratio en nem måde at fortolke resultaterne fra logistiske regressionsmodeller på.

Man må imidlertid regne med, at i de tilfælde, hvor der er foretaget en kunstig dikotomisering af en kontinuerlig variabel (fx om personen var ledig i mindst 21 uger det foregående år eller ej), ville man antagelig estimere en anden odds ratio for den pågældende variabel, hvis dikotomiseringen var foretaget anderledes.

SIKKERHEDSGRÆNSER OG SIGNIFIKANSNIVEAU

Der vil være en usikkerhed forbundet med estimationen af odds ratio for de forskellige forklarende variable. Derfor er der for hvert estimat angivet et signifikansniveau P for nul-hypotesen: At den pågældende β er lig med 0, altså at den forklarende variabel ikke bidrager med nogen information, der kan forklare den afhængige variabel, når man har taget informationen fra de øvrige variable i betragtning. Hvis P er tilstrækkelig lille ($fx P < 0,05$), vil man være tilbøjelig til at forkaste nul-hypotesen og altså acceptere, at den pågældende forklarende variabel bidrager med en signifikant information, når man i øvrigt har taget højde for de øvrige variable.

I praksis har vi valgt en maksimal værdi for P på 0,05. Hvis P beregnes til at have en højere værdi, udelukkes den pågældende variabel fra modellen. Dette valg kan diskuteres, idet man på den ene side kan argumentere for, at det med nogenlunde sikkerhed kan afvises, at den pågældende variabel har en forklaringsværdi, mens den pågældende fak-

tor på den anden side alligevel kan have en modificerende indflydelse på estimeringen af de øvrige variable i modellen.

Der kan i disse regressionsanalyser, hvor flere faktorer analyseres i en model, optræde et problem med kollinearitet (eller multikollinearitet), hvor to variable (eller flere) hænger så tæt sammen, at det er vanskeligt at adskille dem. Dette viser sig i den logistiske regressionsanalyse ved ekstraordinær stor spredning (dvs. usikkerhedskoefficienter eller Standard Errors) ved estimation af parametrene til de pågældende variable (Hosmer & Lemeshow, 1989). Den forhøjede usikkerhed kan i dette tilfælde resultere i, at den ene af to variable, der er tæt sammenknyttet, smides ud af modellen. Men det vil være tilfældigt, hvilke af de to variable der forbliver i den endelige model. Det vil således ikke nødvendigvis være den bedste model.

Vi har i vores analyser valgt en mekanisk procedure (kaldet stepwise), der betyder, at det er en algoritme, der automatisk foretager disse valg. Der er en lang række indvendinger imod en sådan mekanisk fremgangsmåde, idet stepwise-metoden ikke nødvendigvis giver den bedste model. Således gør Judd & McClelland (1989) gældende, at modeller frembragt på denne måde sjældent kan bekræftes på et andet datamateriale. Og de bliver i øvrigt sjældent testet på denne måde. De mener, at man bør foretage en 'fokuseret dataanalyse', som er udsprunget af en solid funderet teori.

Andre numeriske problemer kan opstå ved relativt små datamaterialer med et stort antal forklarende variable eller variable, der enten er meget sjældne eller meget hyppige hændelser. Disse såkaldt tynde datamaterialer vil ligeledes resultere i relativt høj usikkerhed ved estimationen af modellens parametre. Det er med andre ord tilstrækkeligt at undersøge for de relativt store usikkerhedsmomenter, som fx kan iagttages ved forholdsvis brede sikkerhedsintervaller omkring de estimerede parametre. Man kan således forvente, at en række af de sjældent forekommende begivenheder resulterer i relativt brede sikkerhedsintervaller. I sådanne situationer kan det gøre det vanskeligt at estimere parametrene i modellen.

ÆTIOLOGISK FRAKTION

De præsenterede analyser kan anvendes til at foretage et tankeeksperiment, hvor man forestiller sig, at man kan reducere eller fjerne en belastningsfaktor. Under forudsætning af at modellen holder, kan man beregne, hvor stor en reduktion der vil ske af de uønskede udfald som følge af dette indgreb. Reduktionens andel af samtlige negative udfald kaldes for "Ætiologisk fraktion" (EF). Hvis man eksempelvis ønsker at reducere antallet af unge mennesker, der dømmes for en lovovertrædelse i en generation, så må man interessere sig for, hvilke faktorer der kan tænkes at ligge bag den pågældende adfærd, dels udbredelsen af disse belastningsforhold, dels med hvilken styrke de må forventes at fremkalde en uønsket kriminel adfærd (odds ratio, OR, eller den relative risiko, RR). Belastningsfaktorens udbredelse i fødselsårgangen er angivet i tabellerne i pct. ($P \cdot 100$).

Når det drejer sig om relativt sjældne begivenheder, kan en tilnærmet beregningsformel anvendes som udtryk for den ætiologiske fraktion (EF) ifølge Rothman & Greenland (1998):

$$EF = \frac{P \cdot (RR - 1)}{P \cdot (RR - 1) + 1}$$

Disse beregninger er baseret på en række forudsætninger, som det ofte er vanskeligt at opfylde. En af forudsætningerne er – som det fremgår af navnet – at der er tale om årsagsforhold. Dette indebærer, at hvis belastningsfaktorens udbredelse reduceres, så reduceres effekten i et tilsvarende omfang.

Da de belastende faktorer, der indgår i modellerne, ofte vil være indbyrdes afhængige, er det ikke ualmindeligt, at de ætiologiske fraktioner for belastningsfaktorerne samlet giver over 100 pct., selvom estimationerne af odds ratio er sket under hensyn til de øvrige forklarende forhold.

For at gøre det nemmere at sammenligne de enkelte belastningsfaktorer er alle belastningsfaktorerne angivet ved den værdi, der forventes at være forbundet med et negativt udfald. For eksempel er mors erhvervsuddannelse, som normalt ses som en beskyttende faktor, vendt til: 'Moren har ingen erhvervsuddannelse'. I dette tilfælde må man forvente, at odds ratio vil være over 1. Man kunne selvfølgelig lige så godt have valgt at angive det modsatte udfald. Den estimerede odds ratio ville i så

fald blive den reciprokke værdi (og dermed en brøk mellem 0 og 1), og en sammenligning med de øvrige ville derfor blive vanskeligere. I det ene eksempel vil odds ration fx være 4,0 og i det andet eksempel 0,25.

BILAG 2: DATAMATERIALER

Undersøgelsens datamaterialer består dels af registerdata, dels af spørgeskema-interviewdata.

Det er undersøgelsens formål at belyse udbredelsen af unges kriminalitet og finde forhold, der kan lede frem til en tidlig identifikation. For at belyse dette baserer vores egne undersøgelser sig på to datamaterialer:

- Et omfattende registermateriale med alle børn født i 1984
- En repræsentativ stikprøve med 3.000 unge ligeledes født i 1984, der blev interviewet om deres barndom.

De to datamaterialer beskriver vi i det følgende.

DATAMATERIALE BASERET PÅ INTERVIEW⁴⁷

Datamaterialet består af en interviewundersøgelse af 3.000 repræsentativt udvalgte 25-årige født i 1984; 'Barndomsundersøgelsen' (Christoffersen, 2010). Formålet med denne undersøgelse var at belyse længerevarende konsekvenser af børnemishandling og herunder en eventuel øget risiko for kriminalitet. De 25-årige er blevet interviewet om deres barndom, herunder om de har været udsat for forskellige typer af belastninger, der i tidligere undersøgelser har vist sig at udgøre en risikofaktor med hensyn til senere udvikling af kriminel adfærd. I undersøgelsen indgår bl.a. forskellige former for børnemishandling: fysisk mishandling, psykologisk mishandling, seksuelle overgreb og vanrøgt. Der har tidligere været enkeltstående undersøgelser af fx seksuelle overgreb eller alvorlig fysisk

47. Datamaterialet er tidligere beskrevet i rapporten 'Børnemishandling i hjemmet' (Christoffersen, 2010).

vold, men denne undersøgelse er den første i Danmark, som samtidig dækker de andre former for mishandling og vanrøgt.⁴⁸

En afgørende grund til at vælge netop interview med 25-årige har været, at undersøgelser viser, at de fleste unge er flyttet hjemmefra og netop skal til at stå på egne ben i 25-års-alderen (Christoffersen, 1993; Christoffersen, 2004). Det har således været muligt at interviewe de unge, uden at forældrene har været til stede.

Stikprøven af unge har vi opdelt i to strata, henholdsvis personer med en 'børnesag' og personer uden en 'børnesag'. Personer med en 'børnesag' er blevet oversamlet, således at de udgør omkring en tredjedel af analyseudvalget. Ved estimeringer af forholdene i hele børnepopulationen har vi været nødt til at 'vægte tilbage', så vi opnåede et repræsentativt estimat.

Interviewene fandt sted i slutningen af 2008 og første kvartal af 2009. Der blev udvalgt 4.718 personer født i 1984 til stikprøven, imidlertid kunne 242 ikke interviewes på grund af handicap, sygdom, dødsfald, sprogproblemer, eller at de var flyttet til udlandet. Opnåelsesprocenten blandt dem, der kunne interviewes, endte på 67. Der blev således opnået interview med 2.980 25-årige; heraf havde 852 haft en 'børnesag'. De unge blev enten telefoninterviewet eller interviewet ved besøg på bopælen (ca. 45 minutters varighed) ud fra et standardiseret spørgeskema.

Omfanget af børnemishandling kan ikke estimeres ud fra interview med børn, hvis man ønsker at beskrive forekomsten for hele barndomsperioden.⁴⁹ Incidensundersøgelser, der gennem interview med unge søger at svare på spørgsmålet: Hvor mange børn bliver udsat for børnemishandling mindst en gang i løbet af barndommen, vil ifølge sagens natur være retrospektive med de fordele og ulemper, dette medfører. Metoden med at interviewe unge, der netop er blevet voksne, er anvendt

48. Forekomsten af seksuelle overgreb er tidligere undersøgt ved sådanne retrospektive undersøgelser af fx Berl Kutchinsky, Ingrid Leth, Bodil Stenvig og Asbjørn Pedersen samt Karin Helweg-Larsen og Mogens Christoffersen (Christoffersen, 1993; Helweg-Larsen, Bøving Larsen & Schütt, 2009; Helweg-Larsen & Larsen, 2002; Kutchinsky, 1985; Leth, Stenvig & Pedersen, 1988), men disse undersøgelser har manglet en belysning af forekomsten af de øvrige former for børnemishandling. I de undersøgelser, der omhandler vold imod børn, har man undladt at udskille fysisk mishandling fra anden forældrevold mod børn (Helweg-Larsen, 2008; Helweg-Larsen & Bøving Larsen, 2002). Det betyder, at det er vanskeligt at sammenligne undersøgelsesresultaterne.

49. I en række undersøgelser har man interviewet store skolebørn, der bor hjemme, fx 14-16-årige. Disse undersøgelser kan ikke dække den sidste del af barndommen (Helweg-Larsen, Bøving Larsen & Schütt, 2009; Helweg-Larsen & Larsen, 2002).

tidligere, dels i Storbritannien, dels herhjemme (Cawson m.fl., 2000; Christoffersen, 1993). Der er allerede udviklet en række gennemprøvede spørgsmål, der netop retter sig mod denne aldersgruppe.

De personlige interview på bopælen er blevet udført ved hjælp af CAPI-metoden (dvs. 'computer assisted personal interview self-completion methods'), hvor interviewpersonen selv udfylder den sidste del af spørgsmålene – som i dette tilfælde er de mest følsomme – uden at interviewerens kan se hverken spørgsmål eller svar. Der er således anvendt samme metode som i den engelske undersøgelse ved de personlige interview, dog med den forskel, at vi i den danske undersøgelse har søgt at interviewe de unge mennesker telefonisk, hvis det har været praktisk muligt. I modsætning til i den engelske undersøgelse har de unge på forhånd fået et introduktionsbrev, som beskriver, hvordan de er blevet udtrukket til undersøgelsen, og hvad undersøgelsen handler om.

Udviklingen på det teknologiske område har muliggjort interviewmetoder, der kan mindske interviewerpåvirkningen. En engelsk undersøgelse viser, at interviewpersonen er mere tilbøjelig til at give ærlige svar, når det drejer sig om personlige, sensitive emner, når de interviewes med CAPI-metoden, end det er tilfældet med personlige interview, der administreres af interviewerens, eller ved et selvudfyldt spørgeskema (Brooker & Kelly, 1996).

For at kunne opnå pålidelige og valide oplysninger om belastninger i barndommen er det af afgørende vigtighed, at de interviewede sikres anonymitet. Det betyder bl.a., at man må kunne forsikre dem om, at det, de siger, ikke vil kunne få følger for andre (fx forældre, der har forvoldt mishandlingen). Det vil imidlertid være ulovligt at fastholde denne anonymitetsgaranti ved interview med børn og unge om mishandlinger, der har fundet sted i barndommen, fordi der er en skærpet indberetningspligt, hvis man bliver vidende om, at et barn bliver udsat for mishandling.⁵⁰

50. Hvis interviewerens får kendskab til børnemishandling, så vil han/hun være i et etisk dilemma mellem hensynet til anonymitetsforsikringen og lovgivningens underretningspligt (Helweg-Larsen & Bøving Larsen, 2003). I nogle undersøgelser har man løst problemet ved ikke at love anonymitet, men man har derved antagelig fået færre besvarelser om overgreb. I andre undersøgelser har man gennem sit undersøgelsesdesign sikret de unge anonymitet. Så har forskerne efterfølgende kunnet se ud af besvarelserne, at der foregår overgreb, som de så ikke har mulighed for at indberette, fordi de ikke kan se, hvem der har svaret hvad.

Hertil kommer forventede selektive bortfaldsproblemer blandt børn af forældre, der har haft særlige problemer, idet forældre i disse tilfælde må formodes at være mere tilbøjelige til at give tilladelse til, at interviewet kan finde sted. På denne baggrund havde vi, da denne undersøgelse blev gennemført, ligesom i andre tilsvarende undersøgelser, valgt at interviewe 25-årige om deres opvækst.

Det var essentielt for undersøgelsen at afdække alvorlige belastninger i barndommen forårsaget af mishandling og vanrøgt. Af metodiske grunde var vi i denne undersøgelse nødsaget til at stille specifikke og konkrete spørgsmål, idet vi ikke kan nøjes med generelle abstrakte termer.

Interviewsituationen krævede derfor et beredskab for at kunne imødekomme eventuelle opståede behov for professionel støtte eller som minimum en mulighed for at kunne henvende sig til en telefonhjælpelinje, som vi havde stillet til rådighed i forbindelse med interviewet. Man måtte forvente, at der i en stratificeret stikprøve blandt 3.000 25-årige ville være nogle, der har brug for psykologhjælp på grund af den mishandling, de har været udsat for, og som de ikke har fået den nødvendige støtte til tidligere. Nogle ganske få valgte da også at benytte denne hjælpelinje.

REGISTERDATA

Registerdata er omfattende og indeholder informationer om alle børn født i 1984 og deres forældre, data er indsamlet fra deres fødselsår, 1984, og frem til 2004. Data stopper i 2004, hvor individerne er 20 år, dette gør vi, fordi vi forventer, at tilbøjeligheden til at begå kriminalitet er aftagende med alderen.

I bilagstabel 2.1 ses en skematisk oversigt over, hvilke registre der bidrager med hvilken information i registermaterialet.

På baggrund af registermaterialet har vi dannet en række variable, som benyttes i regressionsanalysen, som tidligere nævnt er variablene, der kan tænkes at bidrage med information til at forklare udfaldet, udvalgt på baggrund af tidligere forskning. Det fremgår af bilagstabel 2.2, hvilke afgrænsningskriterier der er benyttet i dannelsen af risikofaktorvariablene. De forklarende variable kan inddeles i nogle undergrupper, her er valgt 'forældres baggrundsfaktorer', 'boligfaktorer' og 'individuelle faktorer'.

BILAGSTABEL 2.1

Anvendte registre, deres indhold og afgrænsningsperiode.

Datakilder	Uddrag af registerets indhold	Periode
Lægemiddelstatistikregisteret*)	Lægemidlets navn, ATC, styrke, døgndoser	1995-08
Landspatientregisteret	Diagnoser ved udskrivning fra somatiske sygehusafdelinger eller skadestuer, antal sengedage	1979-06
Det psykiatriske centralregister	Diagnoser for indskrivning og udskrivning på landets psykiatriske hospitalsafdelinger eller skadestuer, antal hospitalsdage	1979-06
Statistikregisteret for fertilitetsforskning	Antal søskende, paritet (antal fødsler)	1980-06
Befolkningsstatistikregisteret	Køn, alder, statsborgerskab, civilstand, adoption, urbanisering	1979-06
Uddannelsesklassifikationsmodulet	Højeste fuldførte skoleuddannelse, længst normerede erhvervsuddannelse	1980-06
Uddannelsesregisteret	Eksamenskarakter	1980-06
Medicinsk fødsels- og dødsfaldsstatistikregister	Fødselsvægt, fødselstidspunkt, dødsårsager	1980-06
Integreret database for arbejdsmarkedsforskning (IDA)	Stilling, indkomst, årsledighedsgrad, familietyper (A, C, D), branche, antal år som lønmodtager, højst fuldførte uddannelse, igangværende uddannelse, arbejdstid, timeløn, etnicitet, antal år i Danmark	1980-06
Arbejdsløshedsstatistikregisteret	Beskæftigelsesstatus, årsledighedsgrad, branche	1976-06
Sammenhængende socialstatistikregister	Førtidspension, dagpenge	1990-06
Velstandsstatistikregisteret	Familieindkomst, før og efter skat, ækvivalensvægtning, sociale ydelser	1990-06
Indkomststatistikregisteret*	Rekonstruktion af velstandsstatistikregisteret	1980-06
Kriminalstatistikregisteret	Overtrædelsens art, afgørelse, fængsling	1980-06
Bygnings- og boligstatistikregisteret	Ejerforhold, installationer, areal, antal værelser	1980-06
Politiets journalregistermateriale (PolSas)	Anholdelse, varetægtsfængslet, sigtede personer over og under 18 år samt 'sigtede' børn under 15 år.	1999-10

Kilde: Registerdata samt PolSas (politiets journalregistermateriale).

BILAGSTABEL 2.2

Forklaring af variable samt afgrænsningskriterier.

Betegnelse	Anvendte afgrænsningskriterier i registerdata
<i>Forældrerelaterede risikofaktorer:</i>	
Forældrene har et misbrug (type I)	En eller begge forældre er indlagt med alkohol- eller narkotikarelateret sygdom. For yderligere information om diagnoser, se under individuelle faktorer.
Forældre har mentale lidelser (type I)	En eller begge forældre er indlagt på en psykiatrisk afdeling i henhold til Det psykiatriske Centralregister.
En eller begge forældre er åndssvage (type I)	Denne variabel dækker over diagnoser som sinkestadium og åndssvaghed i lettere grad, debilitet, imbecilitet i lettere grad, imbecilitet i sværere grad, åndssvaghed i dyb grad, idioti og ikke specificeret åndssvaghed.
Der er vold i hjemmet (type I)	Voldsramte i henhold til hospitalsindlæggelser eller forældre dømt for en voldsforbrydelse. Forældre, der har været udsat for skader, som er pådraget utilsigtet. Ofre for vold, der førte til indlæggelse og lægelig undersøgelse, der forsætligt er påført af andre. Forældre dømt for vold i henhold til strafferegistret. Denne kategori omfatter en bred vifte af kriminel adfærd varierende i grovhed, fx drab, grov legemsbeskadigelse, intenderet vold, håndgemæng, mishandling, tvang og trusler. Omfatter ikke uagtsomt manddrab i forbindelse med trafikuheld eller voldtægt, som hører under sædelighedsforbrydelser.
Er ikke dansk statsborger (type I)	Man defineres som dansk, hvis man opfylder en af de følgende betingelser: - Hvis mindst en af forældrene har dansk statsborgerskab og er født i Danmark. - Hvis der ikke findes noget information om, hvorvidt forældre har dansk statsborgerskab eller ej, og barnet har dansk statsborgerskab og er født i Danmark. Alle andre er defineret som ikke-danske.
Forældre udviser suicidal adfærd (type III)	Forældres selvmordsforsøg i henhold til Patientregistret og Det psykiatriske Centralregister eller selvmord i henhold til dødsårsagsregisteret. Inkluderer også bevidst selvpåført skade i henhold til hospitalsindlæggelser. Diagnoser, der normalt forekommer i forbindelse med selvmord eller selvmordsforsøg: åbent sår og vævssønderrivning på albue, underarm, håndled, hoved, nakke (fx ved skud), brystvæg (forside) (fx ved skud), læsion af arterie og vene i overekstremitet, af nerve i underarm, håndled og finger, senelæsion i underarmen inkl. håndled, lægemiddelforgiftninger af forskellig slags (fx sovemiddel, overdosis af narkotika), toksisk virkning af andre stoffer (fx alkoholforgiftning, gas, kulilte, opløsningsmidler, stryknin, pesticider, rengøringsmidler), kvælning.
Forældre udsætter børnene for vold (type III)	Enten offer for vold (se vold i hjemmet) eller indlæggelse af sociale grunde (omsorgssvigt), fx social elendighed, ond cirkel i hjemmet.
Familien er opløst (type III)	Familieopløsning betyder, at barnet bor hos den ene forælder. Hvis barnet og forældrene ved opgørelsen 1. januar havde fælles adresse, men barnet og den ene forælder havde forskellige adresser ved opgørelsen 1. januar, fx 2 år efter, så er familien antageligt opløst i løbet af den pågældende periode. Afgrænsningen er uafhængig af, om forældrene er gift eller papirløst samlevende.

Forældrene har ingen erhvervsuddannelse (type I)	For forældrenes vedkommende baserer uddannelsesoplysningerne sig på folke- og boligtællingens oplysninger fra 1970, hvor man blev spurgt om afsluttet erhvervsuddannelse. Uddannelsesspørgsmålene var i et vist omfang mangelfuldt eller slet ikke besvaret – især for de ældre (Danmarks Statistik, 1988). For uddannelser opnået efter 1973-74 anvendes uddannelsesinstitutionernes opgørelser i det såkaldte "Uddannelsesstatistikregister". I nærværende undersøgelse kan dette finde anvendelse til belysning af børnenes senere erhvervsuddannelser.
Forældrene er arbejdsløse (> 21 uger) (type III)	Arbejdsløshed for en eller begge forældre, hvor antallet af dage uden beskæftigelse er mere end 21 uger ifølge Arbejdsløshedsstatistikregistret og Sammenhængende Socialstatistikregistret.
Familien er fattig (< 40 pct. af medianindkomsten) (type III)	Familieindkomsten var mindre end 40 pct. af medianindkomsten i et af de foregående år. Et individs fattigdomsstatus er bestemt ved pågældendes forbrugsmuligheder, som antages at være lig med den disponible indkomst korrigeret for husstandens sammensætning og størrelse. Her er bruttoindkomsten summen af lønindkomst, aktieudbytte, lejeindtægter, private og offentlige overførsler som sygedagpenge, dagpenge, pensioner og social bistand. Aktieudbytter omfatter lejeindtægter. I denne undersøgelse svarer indkomsten til den årlige husstandsindkomst efter overførsler og skat.
Forældrene er på førtidspension (type III)	En eller begge forældre modtager førtidspension ifølge Sammenhængende Socialstatistikregistret.
Moren fik børn som teenager (type I)	Aldersforskellen mellem barnet og moren er mindre end 20 år.
En eller begge forældre har en dom (type II)	Overtrædelser af den danske straffelov, som har ført til domsafsigelse.

Boligmæssige risikofaktorer:

Bor i udsat boligområde (type II)	Regeringen har udpeget de mest udsatte boligområder. Der findes 135 områder, som alle er socialt boligbyggeri. Der bor omkring 200.000 eller 4 pct. af den samlede population i disse områder. Hvert område består i gennemsnit af 1.500 beboere, men spænder fra 30 til 14.000 beboere. (Boligministeriet, 1993; Graversen m.fl., 1997; Hummelgaard m.fl., 1997). De udsatte boligområder blev inddelt i kvintiler, og de to mest udsatte kvintiler figurerer her som den diktomiserede variabel 'udsat boligområde'.
Bor i lejebolig (type II)	Huset eller lejligheden er lejet, og dermed er personen ikke ejer af en ejendom.

Individuelle risikofaktorer

Er arbejdsløs (> 21 uger) (type II)	Antallet af dage uden beskæftigelse, der overstiger 21 uger ifølge Arbejdsløshedsstatistikregistret og Sammenhængende Socialstatistikregistret.
Har ikke afsluttet folkeskolen (type II)	Har ikke gennemført 9 års folkeskole.
Er ikke i gang med en uddannelse (type II)	Ikke i gang med folkeskole, gymnasium, erhvervsuddannelse eller anden uddannelse.
Har ikke en ungdomsuddannelse (type I)	Har ikke gennemført en studentereksamen, hf, htx, htx, teknika adgangseksamen eller anden adgangsgivende eksamen.

Er fattig (< 50 pct. af medianniveauet) (type II)	Nuværende familieindkomst er mindre end 50 pct. af medianindkomsten det foregående år.
Har en psykisk lidelse (type III)	Indlagt på en psykiatrisk afdeling ifølge Det psykiatriske Centralregister.
Har forsøgt at begå selvmord (type III)	For diagnoser, der normalt forekommer i forbindelse med selvmord eller selvmordsforsøg, se ovenfor. Anm.: Selvmordsforsøg defineres kun, hvis ovenstående diagnoser findes i kombination med enten diagnoserne E950-E959 (dvs. selvmord og selvmordsforsøg) indtil 1987 eller efter 1/1 1987 i kombination med den eksterne årsagskode kaldet selvtilføjet skade (dvs. selvtilføjet skade, villet egenskade, selvlemlæstelse eller selvmord og selvmordsforsøg).
Har et narkotikamisbrug (type III)	Diagnoser i forbindelse med indlæggelse på en sygehusafdeling eller skadestuebehandling. Narkotikamisbrug omfatter her: afhængighed af morfika ¹⁾ , afhængighed af syntetiske morfika, afhængighed af kokain, afhængighed af hallucinogener, forgiftninger af opium eller syntetiske analoger, forgiftninger med LSD, forgiftninger med andre midler med stimulerende virkning på centralnervesystemet (bl.a. amfetamin og beslægtede stoffer), forgiftninger med opiumsderivater i kombination med andre lægemidler, forgiftninger med opiumsderivater i kombination med alkohol.
Har et alkoholmisbrug (type III)	Diagnoser i forbindelse med indlæggelse på en sygehusafdeling eller behandling i en skadestue. Alkoholmisbrug omfatter her: alkoholpsykose, alkoholisme (dog undtaget 303.90 ebrietas), åreknuder på spiserøret, skrumpelever (alkoholisk), fedtlever (alkoholisk), pancreatitis: bugspytkirtlen defekt pga. alkohol, delirium, forgiftninger med alkohol tillige med antabus/dipsan (forgiftninger i forbindelse med narkotika medtages ikke her), forgiftningsulykker med alkohol (før 1987), forgiftninger med alkohol. Ambulant behandling, fx hos egen læge, er ikke medtaget.

Polsas-data:

Har været frihedsberøvet for straffelovsovertrædelse	Ved frihedsberøvet forstås her både frihedsberøvelse af mindreårige og personer over 18 år, anholdelser, varetægtsfængsling og sigtelse af personer over og under 18 år. 'Sigtede' børn under 15 år er også medtaget. Hvis gerningen er sket efter 1. juli 2010 (ny lovgivning), er en person med kategori U15 under 14 år. I forbindelse med ændringen blev kategorien ikke rettet til det korrekte, som ville være U14. Kun anholdelser, varetægtsfængslede eller sigtede for straffelovsovertrædelser er medtaget. Gerningskode inden for straffeloven, dvs. 70111-79999 i politiets journalplan.

Udfaldsvariable:

Har en straffelovsafgørelse	Strafferetslig afgørelse inkluderer både 'Personfarlig kriminalitet' og 'Ikkepersonfarlig kriminalitet'. Alle straffelovsafgørelser, dvs. koderne: 11100-20999 i Danmarks Statistiks koder. Særlovene, som fx våbenlovene eller lov om euforiserende stoffer, er ikke medtaget. Straffelovsafgørelser kan være en dom, der indebærer: fængsel, hæfte, bøder, eller straffelovsafgørelser med tiltalefrafald, betingede eller ubetingede kendelser mv.
Har begået personfarlig kriminalitet	Drab, legemskrænkelser, vold, tvang og trusler. Hertil er hverken medtaget uagtsomt manddrab i forbindelse med færdselsuheld eller voldtægt, som hører under kategorien sædelighedsforbrydelser.
Har begået ikkepersonfarlig kriminalitet	Dømt for en overtrædelse af straffeloven, der ikke er omfattet af ovenstående.

Kilde: Egen bearbejdning af registerdata fra Danmarks Statistik.

LITTERATUR

- Abrahamse, A.F., P.A. Ebener, P.W. Greenwood & N. Fitzgerald (1991): "An Experimental Evaluation of the Phoenix Repeat Offender Program". *Justice Quarterly*, 8, s. 141-168.
- Achenbach, T.M. & C. Edelbrock (1983): *Manual for the Child Behavior Checklist and Revised Child Behavior Profile*. Burlington: University of Vermont.
- Alfonso, V.C., E. Rentz, K. Orlovsky & E. Ramos (2007): "Test Review: School Social Behavior Scales". *Journal of Psychoeducational Assessment*, 25(1), s. 82-92.
- Allison, P.D. (1982): "Discrete-Time Methods for the Analysis of Event Histories". I: S. Leinhardt (red.): *Sociological Methodology*. San Francisco: Jossey-Bass, s. 61-98.
- Augimeri, L.K., C.J. Koegl, K.S. Levene & C.D. Webster (2005): "Early Assessment Risk Lists for Boys and Girls". I: Grisso, T., G. Vincent & D. Seagrave (red.): *Mental Health Screening and Assessment in Juvenile Justice*. New York: The Guilford Press, s. 295-310.
- August, G.J., G.M. Realmuto, R.D. Crosby & A.W. MacDonald (1995): "Community-Based Multiple-Gate Screening of Children at Risk for Conduct Disorder". *Journal of Abnormal Child Psychology*, 23(4), s. 521-544.
- August, G.J., G.M. Realmuto, T. Joyce & J.M. Hektner (1999): "Persistence and Desistance of Oppositional Defiant Disorder in a

- Community Sample of Children with ADHD”. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 38(10), s. 1262-1270.
- Bandura, A. (1982): “The Psychology of Chance Encounters and Life Paths”. *American Psychologist*, 37(7), s. 747-755.
- Baron, R.M. & D.A. Kenny (1986): “The Moderator-Mediator Variable Distinction in Social Psychological Research: Conceptual, Strategic, and Statistical Considerations”. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), s. 1173.
- Barth, R.P., S. Hacking & J.R. Ash (1988): “Preventing Child Abuse: An Experimental Evaluation of the Child Parent Enrichment Project”. *The Journal of Primary Prevention*, 8(4), s. 201-217.
- Becker, G.S. (1968): “Crime and Punishment: An Economic Approach”. *The Journal of Political Economy*, 76(2), s. 169-217.
- Beelmann, A. & F. Lösel (2006): “Child Social Skills Training in Developmental Crime Prevention: Effects on Antisocial Behavior and Social Competence”. *Psicothema*, 18(3), s. 603-610.
- Becker, G.S. (1974): *Essays in the Economics of Crime and Punishment*. New York: National Bureau of Economic Research.
- Behar, L. & S. Stringfield (1974): “A Behavior Rating Scale for the Preschool Child”. *Developmental Psychology*, 10(5), s. 601-610.
- Berrueta-Clement, J.R., L.J. Schweinhart, W.S. Barnett, A.S. Epstein & D.P. Weikart (1984): *Changed Lives: The Effects of the Perry Preschool Program on Youths through Age 19*. Ypsilanti, Mich.: High/Scope Press, cop.
- Bilenberg, N. (1999): “The Child Behavior Checklist (CBCL) and Related Material: Standardization and Validation in Danish Population Based and Clinically Based Samples”. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 100, s. 2-52.
- Bilenberg, N., D.J. Petersen, K. Hørdér & C. Gillberg (2005): “The Prevalence of Child Psychiatric Disorders among 8-9 Year Old Children in Danish Mainstream Schools”. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 111(1), s. 59-67.
- Binet, A. & T. Simon (1907): “Le développement de l’intelligence chez les enfants”. *L’Année psychologique*, 14(1), s. 1-94.
- Binggeli, N.J. (2001): *Psychological Maltreatment of Children*. Thousand Oaks, CA: Sage.

- Blau, J.R. & P.M. Blau (1982): "The Cost of Inequality: Metropolitan Structure and Violent Crime". *American Sociological Review*, 47(1), s. 114-129.
- Blumstein, A., D.P. Farrington & S. Moitra (1985): "Delinquency Careers – Innocents, Desisters, & Persisters". I: Tonry, M. & N. Morris (red.): *Crime & Justice – An Annual Review of Research*. Chicago: University of Chicago Press, s. 187-219.
- Blunch, N. (2008): *Introduction to Structural Equation Modelling Using SPSS and AMOS*. Thousand Oaks: Sage Publications Ltd.
- Blyth, C.R. (1972): "On Simpson's Paradox and the Sure-Thing Principle". *Journal of the American Statistical Association*, 67(338), s. 364-366.
- Boligministeriet (1993): *Første rapport fra Byudvalget*. København: Indenrigsministeriet.
- Bor, W., T.R. McGee & A.A. Fagan (2004): "Early Risk Factors for Adolescent Antisocial Behaviour: an Australian Longitudinal Study". *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 38(5), s. 365-372.
- Braga, A. (2005): "Hot Spots Policing and Crime Prevention: A Systematic Review of Randomized Controlled Trials". *Journal of Experimental Criminology*, 1(3), s. 317-342.
- Braga, A., D.M. Kennedy, E.J. Waring & A.M. Piehl (2001): "Problem-Oriented Policing, Deterrence, and Youth Violence: An Evaluation of Boston's Operation Ceasefire". *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 38(3), s. 195-225.
- Braga, A. (2008): "Pulling Levers focused Deterrence Strategies and the Prevention of Gun Homicide". *Journal of Criminal Justice*, 36(4), s. 332-343.
- Brooker, S. & G. Kelly (1996): "Researching the Use and Misuse of Drugs". Paper præsenteret på konferencen *ESOMAR/WARPOR Seminar on Researching Public Policy*.
- Burke, M.D., J.L. Davis, Y.H. Lee, S. Hagan-Burke, O. Kwok & G. Sugai (2010): "Universal Screening for Behavioral Risk in Elementary Schools Using SWPBS Expectations". *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, published online October 27, 2010.
- Campbell, F.A., B.H. Wasik, E. Pungello, M. Burchinal, O. Barbarin, K. Kainz, J.J. Sparling & C.T. Ramey (2008): "Young Adult Outcomes of the Abecedarian and CARE Early Childhood Educa-

- tional Interventions”. *Early Childhood Research Quarterly*, 23(4), s. 452-466.
- Case, S. (2006): “Young People ‘at Risk’ of What? Challenging Risk-Focused Early Intervention as Crime Prevention”. *Youth Justice*, 6(3), s. 171.
- Caspi, A. (2000): “The Child Is Father of the Man: Personality Continuities from Childhood to Adulthood”. *Journal of Personality & Social Psychology*, 78(1), s. 158-172.
- Cawson, P., C. Wattam, S. Brooker & G. Kelly (2000): *Child Maltreatment in the United Kingdom: A Study of the Prevalence of Child Abuse and Neglect*. London: National Society for the Prevention of Cruelty to Children.
- Cederblad, M. (2003): *Från barndom till vuxenliv: en översikt av longitudinell forskning*. Stockholm: Gothia.
- Chamberlain, P. & J.B. Reid (1998): “Comparison of Two Community Alternatives to Incarceration for Chronic Juvenile Offenders”. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66(4), s. 624-633.
- Charlebois, P., M. Leblanc, C. Gagnon & S. Larivée (1994): “Methodological Issues in Multiple-Gating Screening Procedures for Anti-social Behaviors in Elementary Students”. *Remedial and Special Education*, 15(1), s. 44-54.
- Christiansen, C.C., G. Schmidt & M.N. Christoffersen (2003): *Provokeret abort: undersøgelse af baggrund og virkninger*. København: Socialforskningsinstituttet.
- Christoffersen, M.N. (1984): “The Quality of Data Collected at Telephone Interviews: Investigations of Differences in the Quality of Surveys Conducted by Personal and Telephone Interviewing”. *Statistisk Tidsskrift*, 1, s. 27-35.
- Christoffersen, M.N. (1993): *Anbragte børns livsforløb: en undersøgelse af tidligere anbragte børn og unge født i 1967*. København: Socialforskningsinstituttet, 93:11.
- Christoffersen, M.N. (1999): *Risikofaktorer i barndommen: en forløbsundersøgelse særligt med henblik på forældres psykiske sygdomme*. København: Socialforskningsinstituttet.
- Christoffersen, M.N. (2004): *Familiens udvikling i det 20. århundrede: demografiske strukturer og processer*. København: Socialforskningsinstituttet, 04:07.

- Christoffersen, M.N. (2010): *Børnemishandling i hjemmet*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 10:30.
- Christoffersen, M.N. & I. Hammen (2011): *ADHD-indsatser – en forskningsoversigt*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 11:14.
- Christoffersen, M.N. & K. Soothill (2003): “The Long-Term Consequences of Parental Alcohol Abuse: a Cohort Study of Children in Denmark”. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 25(2), s. 10.
- Christoffersen, M.N., K. Soothill & B. Francis (2003): “An Upbringing to Violence? Identifying the Likelihood of Violent Crime among the 1966 Birth Cohort in Denmark”. *Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 14(2), s. 367-381.
- Christoffersen, M.N., K. Soothill & B. Francis (2005): “Who is Most at Risk of Becoming a Convicted Rapist? The Likelihood of a Rape Conviction among the 1966 Birth Cohort in Denmark”. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 6(1), s. 39-56.
- Clayton, D. & M. Hills (1993): *Statistical Models in Epidemiology*. Oxford: Oxford University Press.
- Cobb, S. (1976): “Social Support as a Moderator of Life Stress”. *Psychosomatic Medicine*, 38(5), s. 300-314.
- Cocozza, J.J., B.M. Veysey, D.A. Chapin, R. Dembo, W. Walters & S. Farina (2005): “Diversion from the Juvenile Justice System: The Miami-Dade Juvenile Assessment Center Post-Arrest Diversion Program”. *Substance Use & Misuse*, 40(7), s. 935-951.
- Conners, C.K. (1973): “Rating Scales for Use in Drug Studies with Children”. *Psychopharmacology Bulletin*, 9, s. 24-84.
- Conners, C.K., G. Sitarenios, J.D.A. Parker & J.N. Epstein (1998a): “Revision and Restandardization of the Conners’ Teacher Rating Scale (CTRS-R): Factor Structure, Reliability, and Criterion Validity”. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 26(4), s. 279-291.
- Conners, C.K., G. Sitarenios, J.D.A. Parker & J.N. Epstein (1998b): “The Revised Conners’ Parent Rating Scale (CPRS-R): Factor Structure, Reliability, and Criterion Validity”. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 26(4), s. 257-268.
- Danmarks Statistik (1988): “Statistiske Efterretninger, Uddannelse og Kultur, 1988: 9”. I: Danmarks Statistik: *Statistiske Efterretninger, Uddannelse og Kultur*. København: Danmarks Statistik.

- Danmarks Statistik (1997): *Befolkningens bevægelser: 1995*. København: Danmarks Statistik.
- Day, D.M. & A.C. Hunt (1996): "A Multivariate Assessment of a Risk Model for Juvenile Delinquency with an "Under 12 Offender" Sample". *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 4(2), s. 66.
- Deb, S., A.J. Dhaliwal & M. Roy (2008): "The Usefulness of Conners' Rating Scales Revised in Screening for Attention Deficit Hyperactivity Disorder in Children with Intellectual Disabilities and Borderline Intelligence". *Journal of Intellectual Disability Research*, 52(11), s. 950-965.
- DeLisi, M. (2006): "Zeroing in on Early Arrest Onset: Results from a Population of Extreme Career Criminals". *Journal of Criminal Justice*, 34(1), s. 17-26.
- Dembo, R. & A. Anderson (2005): "Problem-Oriented Screening Instrument for Teenagers". I: Grisso, T., G. Vincent & D. Seagrave (red.): *Mental Health Screening and Assessment in Juvenile Justice*, New York: The Guilford Press, s. 197-210.
- Dembo, R., W. Walters & K. Meyers (2005): "A Practice/Research Collaborative". *Journal of Offender Rehabilitation*, 41(1), s. 39-66.
- Dolan, M. & M. Doyle (2000): "Violence Risk Prediction: Clinical and Actuarial Measures and the Role of the Psychopathy Checklist". *The British Journal of Psychiatry*, 177(4), s. 303.
- Eck, J.E. (2006): "Preventing Crime at Places". I: Sherman, L.W. & D.P. Farrington (red.): *Evidence-Based Crime Prevention*. London: Routledge, s. 241-294.
- Egelund, T., D. Andersen, A.-D. Hestbæk, M. Lausten, L. Knudsen, R.F. Olsen & F. Gerstoft (2008): *Anbragte børns udvikling og vilkår*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 08:23.
- Enebrink, P. (2005): *Antisocial Behaviour in Clinically Referred Boys: Early Identification and Assessment Procedures in Child Psychiatry*. Stockholm: Karolinska University Press.
- Enebrink, P., N. Långström & C.H. Gumpert (2006): "Predicting Aggressive and Disruptive Behavior in Referred 6- to 12-Year-Old Boys". *Assessment*, 13(3), s. 356-367.
- Farrington, D.P. (1993): "Understanding and Preventing Bullying". I: Tonry, M.H. & N. Morris (red.): *Crime and Justice a Review of Research*. Chicago: University of Chicago Press, s. 381-458.

- Farrington, D.P. (2005): "Early Identification and Preventive Intervention: How Effective is this Strategy?" *Criminology & Public Policy*, 4(2), s. 237-248.
- Farrington, D.P. & R. Tarling (1985): "Criminological Prediction: An Introduction". I: Farrington, D.P. & R. Tarling (red.): *Prediction in Criminology*. Albany: State University of New York, s. 2-33.
- Farrington, D.P. & B. Welsh (2007): *Saving Children from a Life of Crime: Early Risk Factors and Effective Interventions*. New York: Oxford University Press.
- Farrington, D.P., R. Loeber & W.B. van Kammen (1990): "Long-Term Criminal Outcomes of Hyperactivity-Impulsivity-Attention Deficit and Conduct Problems in Childhood". I: Robins, L.N. & M. Rutter (red.): *From Straight and Devious Pathways from Childhood to Adulthood*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 62-81.
- Farrington, D.P., R. Loeber & M.M. Ttofi (2011): "Risk and Protective Factors for Offending". I: Welsh, B.C. & D.P. Farrington (red.): *The Oxford Handbook of Crime Prevention*. Oxford: Oxford University Press, in press.
- Farrington, D.P., R. Loeber, Y. Yin & S.J. Anderson (2002): "Are Within-Individual Causes of Delinquency the Same as Between-Individual Causes?" *Criminal Behaviour and Mental Health*, 12(1), s. 53-68.
- Farrington, D.P., R. Loeber, M. Stouthamer Loeber, W.B. Kammen & L. Schmidt (1996): "Self-Reported Delinquency and a Combined Delinquency Seriousness Scale Based on Boys, Mothers, and Teachers: Concurrent and Predictive Validity for African-Americans and Caucasians". *Criminology*, 34(4), s. 493-517.
- Frick, P.J. & R.D. Hare (2001): *The Antisocial Process Screening Device*. Toronto, Ontario, Canada: Multi-Health Systems.
- Frick, P.J., S.D. Bodin & C.T. Barry (2000): "Psychopathic Traits and Conduct Problems in Community and Clinic-referred Samples of Children: Further Development of the Psychopathy Screening Device". *Psychological Assessment*, 12(4), s. 382-393.
- Garber, H.L. (1988): *The Milwaukee Project: Preventing Mental Retardation in Children at Risk*. Wash. D.C.: American Association on Mental Retardation.

- Gatti, U. (1998): "Ethical Issues Raised when Early Intervention is Used to Prevent Crime". *European Journal on Criminal Policy and Research*, 6(1), s. 113-132.
- Gianarris, W.J., C.J. Golden & L. Greene (2001): "The Conners' Parent Rating Scales: A Critical Review of the Literature". *Clinical Psychology Review*, 21(7), s. 1061-1093.
- Gladman, M. & S. Lancaster (2003): "A Review of the Behaviour Assessment System for Children". *School Psychology International*, 24(3), s. 276-291.
- Glueck, E.T. (1962): "Toward Improving the Identification of Delinquents". *The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science*, 53, s. 164-170.
- Glueck, S. & E. Glueck (1950): *Unraveling Juvenile Delinquency*. Cambridge: Harvard University Press.
- Gottfredson, D.C. (1986): "An Empirical-Test of School-Based Environmental and Individual Interventions to Reduce the Risk of Delinquent-Behavior". *Criminology*, 24(4), s. 705-731.
- Gottfredson, D.C., D.B. Wilson & S.S. Najaka (2002): "School-Based Crime Prevention". I: Sherman, L.W., D.P. Farrington, B.C. Welsh & D. MacKenzie (red.): *Evidence-Based Crime Prevention*. London: Routledge, s. 56-164.
- Goyette, C.H., C.K. Conners & R.F. Ulrich (1978): "Normative Data on Revised Conners' Parent and Teacher Rating Scales". *Journal of Abnormal Child Psychology*, 6(2), s. 221-236.
- Graversen, B.K., H. Hummelgaard, D. Lemmich & J.B. Nielsen (1997): *Residential Mobility in Danish Problem Housing Estates*. København: AKF, Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut.
- Gray, J.D., C.A. Cutler, J.G. Dean & C.H. Kempe (1979): "Prediction and Prevention of Child Abuse and Neglect". *Journal of Social Issues*, 35(2), s. 127-139.
- Gregory, R.J. (2010): *Psychological Testing: History, Principles, and Applications*. Boston: Pearson Education.
- Grisso, T., G. Vincent & D. Seagrave (2005): *Mental Health Screening and Assessment in Juvenile Justice*. New York, US: Guilford Press.
- Gross, D., L. Fogg, C. Webster-Stratton, C. Garvey, W. Julion & J. Grady (2003): "Parent Training of Toddlers in Day Care in Low-income Urban Communities". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71(2), s. 261-278.

- Gwet, K.L. (2008): "Computing Inter Rater Reliability and its Variance in the Presence of High Agreement". *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 61(1), s. 29-48.
- Haapasalo, J. & R.E. Tremblay (1994): "Physically Aggressive Boys from Ages 6 to 12: Family Background, Parenting Behavior, and Prediction of Delinquency". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 62(5), s. 1044-1052.
- Hahn, A. (1999): "Extending the Time of Learning". I: D.J. Besharov (red.): *America's Disconnected Youth: Toward a Preventive Strategy*. Washington, D.C.: CWLA Press, s. 233-265.
- Hare, R.D. (1991): *Manual for the Revised Psychopathy Checklist*. Toronto, Ontario, Canada: Multi-Health System.
- Helweg-Larsen, K. (2008): "Violence: News on a Public Health Problem". *Scandinavian Journal of Public Health*, 36(6), s. 561-563.
- Helweg-Larsen, K. & H. Bøving Larsen (2002): *Unge trivsel år 2002: en undersøgelse med fokus på seksuelle overgreb i barndommen*. København: Statens Institut for Folkesundhed.
- Helweg-Larsen, K. & H. Bøving Larsen (2003): "Ethical Issues in Youth Surveys: Potentials for Conducting a National Questionnaire Study on Adolescent Schoolchildren's Sexual Experiences with Adults". *American Journal of Public Health*, 93(11), s. 1878-1882.
- Helweg-Larsen, K., H. Bøving Larsen & N.M. Schütt (2009): *Unge trivsel år 2008: en undersøgelse med fokus på seksuelle overgreb og vold i barndom og tidlig ungdom*. København: Statens Institut for Folkesundhed.
- Hoge, R.D. (2005): "Youth Level of Service/Case Management Inventory". *Mental Health Screening and Assessment in Juvenile Justice*, s. 283-294.
- Hoge, R.D., D.A. Andrews & A.W. Leschied (1996): "An Investigation of Risk and Protective Factors in a Sample of Youthful Offenders". *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 37(4), s. 419-424.
- Hoge, R.D., D.A. Andrews & A.W. Leschied (2002): *The Youth Level of Service Case Management Inventory*. Toronto, Canada: Multi-Health Systems.
- Holmberg, L. (1999): *Inden for lovens rammer. Politiets arbejdsmetoder og konkrete skøn*. København: Gyldendal.
- Holmberg, L. & B. Kyvsgaard (2003): "Are Immigrants and Their Descendants Discriminated against in the Danish Criminal Justice

- System?” *Journal of Scandinavian Studies in Criminology & Crime Prevention*, 4(2), s. 125-142.
- Hohmann, M., B. Banet & D.P. Weikart (1979): *Young Children in Action: a Manual for Preschool Educators*. Ypsilanti, Mich.: High Scope Press.
- Hope, T. (1995): “Community Crime Prevention”. *Crime and Justice*, 19, s. 21-89.
- Hosmer, D.W. & S. Lemeshow (1989): *Applied Logistic Regression*. New York: Wiley.
- Howell, J.C. (1995): *Guide for Implementing the Comprehensive Strategy for Serious, Violent, and Chronic Juvenile Offenders*. Rockville, MD: The Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.
- Hummelgaard, H., B.K. Gravensen, D. Lemmich & J.B. Nielsen (1997): *Udsatte boligområder i Danmark*. København: AKF, Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut.
- Indenrigs- og Socialministeriet (2009): *Udmøntning af satsreguleringspuljen for 2010. Delaftale for det sociale område*. København: Indenrigs- og Socialministeriet.
- Jaffee, S.R., A. Caspi, T.E. Moffitt, M. Polo-Tomas & A. Taylor (2007): “Individual, Family, and Neighborhood Factors Distinguish Resilient from Non-Resilient Maltreated Children: A Cumulative Stressors Model”. *Child Abuse & Neglect*, 31(3), s. 231-253.
- Jiang, D., M. Walsh & L.K. Augimeri (2011): “The Linkage between Childhood Bullying Behaviour and Future Offending”. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 21(2), s. 128-135.
- Jones, M.B. & D.R. Offord (1989): “Reduction of Antisocial-Behavior in Poor Children by Nonschool Skill-Development”. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 30(5), s. 737-750.
- Judd, C.M. & G.H. McClelland (1989): *Data Analysis: A Model Comparison Approach*. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich.
- Justitsministeriet (2009): *Indsatsen mod ungdomskriminalitet. Betænkning nr. 1508*. København: Justitsministeriet.
- Katz, M. (1997): *On Playing a Poor Hand Well: Insights from the Lives of those who have Overcome Childhood Risks and Adversities*. New York: Norton.
- Kline, P. (2008): *An Easy Guide to Factor Analysis*. New York: Routledge.

- Kline, P. (2000): *The Handbook of Psychological Testing*. New York: Routledge.
- Knight, J.R., E. Goodman, T. Pulerwitz & R.H. DuRant (2001): "Reliability of the Problem Oriented Screening Instrument for Teenagers (POSIT) in Adolescent Medical Practice". *Journal of Adolescent Health*, 29(2), s. 125-130.
- Knight, J.R., L. Sherritt, S.K. Harris, E.C. Gates & G. Chang (2003): "Validity of Brief Alcohol Screening Tests Among Adolescents: a Comparison of the AUDIT, POSIT, CAGE, and CRAFFT". *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 27(1), s. 67-73.
- Knouse, L.E. & S.A. Safren (2010): "Adult Attention-Deficit Hyperactivity Disorder". I: Baer, L. & M.A. Blais (red.): *Handbook of Clinical Rating Scales and Assessment in Psychiatry and Mental Health*. New York: Humana Press, s. 195-208.
- Kraemer, H.C., K.K. Lowe & D.J. Kupfer (2005): *To Your Health: How to Understand What Research Tells Us About Risk*. New York: Oxford University Press.
- Krohn, M.D., T.P. Thornberry, C. Rivera & M. Leblanc (2001): "Later Delinquency Careers". I: Loeber, R. & D.P. Farrington (red.): *Child Delinquents: Development, Intervention, and Service Need*. Thousand Oaks: Sage Publication, s. 67-93.
- Kutchinsky, B. (1985): *Om incestproblemet udbredelse*. København: Kriminalistisk Institut.
- Lacourse, E., D.S. Nagin, F. Vitaro, S. Côté, L. Arseneault & R.E. Tremblay (2006): "Prediction of Early-Onset Deviant Peer Group Affiliation". *Archives of General Psychiatry*, 63, s. 562-568.
- Lang, S., B. Af Klinteberg & P.O. Alm (2002): "Adult Psychopathy and Violent Behavior in Males with Early Neglect and Abuse". *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 106, s. 93-100.
- Laub, J.H. & R.J. Sampson (1988): "Unraveling Families and Delinquency: A Reanalysis of the Glueck's Data". *Criminology*, 26(3), s. 355-380.
- Laub, J.H. & R.J. Sampson (1991): "The Sutherland-Glueck Debate: On the Sociology of Criminological Knowledge". *The American Journal of Sociology*, 96(6), s. 1402-1440.
- Laub, J.H. & R.J. Sampson (2003): *Shared Beginnings, Divergent Lives: Delinquent Boys to Age 70*. Cambridge: Harvard University Press.

- Le Blanc, M. (1997): "Identification of Potential Juvenile Offenders". *European Journal on Criminal Policy and Research*, 5(2), s. 9-32.
- Lee, Z., G.M. Vincent, S.D. Hart & R.R. Corrado (2003): "The Validity of the Antisocial Process Screening Device as a Self Report Measure of Psychopathy in Adolescent Offenders". *Behavioral Sciences & the Law*, 21(6), s. 771-786.
- Leth, I., B. Stenvig & A. Pedersen (1988): "Seksuelt overgreb mod børn og unge: Omfang og karakter". *Nordisk Psykologi*, 40, s. 383-393.
- Levene, K.S., M.M. Walsh, L.K. Augimeri & D.J. Pepler (2004): "Linking Identification and Treatment of Early Risk Factors for Female Delinquency". I: Moretti, M.M., C.L. Odgers & M.A. Jackson (red.): *Girls and Aggression: Contributing Factors and Intervention Principles*. New York: Kluwer Academic, s. 147-163.
- Liberman, A. (2008): *The Long View of Crime: Synthesis of Longitudinal Research*. New York: Springer.
- Lipsey, M.W. & J.H. Derzon (1998): "Predictors of Violent or Serious Delinquency in Adolescence and Early Adulthood: A Synthesis of Longitudinal Research". I: Loeber, R. & D.P. Farrington (red.): *Serious & Violent Juvenile Offenders: Risk Factors and Successful Interventions*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, s. 86-105.
- Loeber, R., T.J. Dishion & G.R. Patterson (1984): "Multiple Gating: A Multistage Assessment Procedure for Identifying Youths at Risk for Delinquency". *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 21(1), s. 7-32.
- Loeber, R. & D.P. Farrington (1998): "Never Too Early, Never Too Late: Risk Factors and Successful Interventions for Serious and Violent Juvenile Offenders". *Studies on Crime & Crime Prevention*, 7(1), s. 7-30.
- Loeber, R. & M. Stouthamer-Loeber (1986): *Family Factors as Correlates and Predictors of Juvenile Conduct Problems & Delinquency*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Loeber, R., D.P. Farrington, M. Stouthamer-Loeber, T.E. Moffitt, A. Caspi, H.R. White, E.H. Wei & J.M. Beyers (2003): "The Development of Male Offending: Key Findings from Fourteen Years of the Pittsburgh Youth Study". I: Thornberry, T.P. & M.D. Krohn (red.): *Taking Stock of Delinquency: An Overview of Findings from Contemporary Longitudinal Studies*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers, s. 93-136.

- Lösel, F. & A. Beelmann (2003): "Effects of Child Skill Training in Preventing Antisocial Behavior: A Systematic Review of Randomized Evaluations". *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 587, s. 84-109.
- Lösel, F. & D. Bender (2003): "Protective Factors and Resilience". I: Farrington, D.P. & J. Coid (red.): *Early Prevention of Adult Antisocial Behaviour*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MacKinnon, D.P., C.M. Lockwood, J.M. Hoffman, S.G. West & V. Sheets (2002): "A Comparison of Methods to Test Mediation and other Intervening Variable Effects". *Psychological Methods*, 7(1), s. 83-104.
- Magnusson, D. (1995): "Individual Development: A Holistic, Integrated Model". I: Moen, P., C.H. Elder Jr. & K. Lüscher (red.): *Examining Lives in Context. Perspectives on Ecology of Human Development*. Washington: American Psychological Association
- Magnusson, D. & L.R. Bergman (1988): "Individual and Variable-Based Approaches to Longitudinal Research on Early Risk Factors". I: Rutter, M. (red.): *Studies of Psychosocial Risk: The Power of Longitudinal Data*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 45-61.
- Mallar, C.D. & C.V.D. Thornton (1978): "Transitional Aid for Released Prisoners: Evidence from the Life Experiment". *The Journal of Human Resources*, 13(2), s. 208-236.
- Marciniak, E.M. (1994): *Community Policing of Domestic Violence: Neighborhood Difference in the Effect of Arrest*. College Park, MD: University of Maryland.
- Martin, S.E. & L.W. Sherman (1986): "Selective Apprehension: a Police Strategy for Repeat Offenders". *Criminology*, 24(1), s. 155-173.
- Massey, D. (1996): "The Age of Extremes: Concentrated Affluence and Poverty in the Twenty-First Century". *Demography*, 33(4), s. 395-412.
- Maxfield, M.G. & C.S. Widom (1996): "The Cycle of Violence". *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 150(4), s. 390-395.
- McLaney, M.A., F.D. Boca & T. Babor (1994): "A Validation Study of the Problem-Oriented Screening Instrument for Teenagers (POSIT)". *Journal of Mental Health*, 3(3), s. 363-376.
- McMahon, R.J., K. Witkiewitz & J.S. Kotler (2010): "Predictive Validity of Callous-Unemotional Traits Measured in Early Adolescence

- with Respect to Multiple Antisocial Outcomes”. *Journal of Abnormal Psychology*, 119(4), s. 752-763.
- Merrell, K.W. (1993): “Using Behavior Rating Scales to Assess Social Skills and Antisocial Behavior in School Settings: Development of the School Social Behavior Scales”. *School Psychology Review*, 22(1), s. 115-133.
- Miller, M.O. & M. Gold (1984): “Iatrogenesis in the Juvenile Justice System”. *Youth and Society*, 16(1), s. 83-111.
- Moffitt, T.E. (1993): “Adolescence-Limited and Life-Course-Persistent Antisocial Behavior: A Developmental Taxonomy”. *Psychological Review*, 100(4), s. 674-701.
- Moffitt, T.E., A. Caspi, H. Harrington & B.J. Milne (2001): *Sex Differences in Antisocial Behaviour: Conduct Disorder, Delinquency, and Violence in the Dunedin Longitudinal Study*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Muñoz, L.C. & P.J. Frick (2007): “The Reliability, Stability, and Predictive Utility of the Self Report Version of the Antisocial Process Screening Device”. *Scandinavian Journal of Psychology*, 48(4), s. 299-312.
- Murray, J. & D.P. Farrington (2010): “Risk Factors for Conduct Disorder and Delinquency: Key Findings from Longitudinal Studies”. *Canadian Journal of Psychiatry*, 55(10), s. 633-642.
- Murray, J., D.P. Farrington & M.P. Eisner (2009): “Drawing Conclusions about Causes from Systematic Reviews of Risk Factors: The Cambridge Quality Checklists”. *Journal of Experimental Criminology*, 5(1), s. 1-23.
- Murrie, D.C. & D.G. Cornell (2002): “Psychopathy Screening of Incarcerated Juveniles: A Comparison of Measures”. *Psychological Assessment*, 14(4), s. 390-396.
- Nielsen, A.A. & M.N. Christoffersen (2009): *Børnehavens betydning for børns udvikling: en forskningsoversigt*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 09:27.
- Nunnally, J.C. & I.H. Bernstein (1994): *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill.
- Obel, C., N. Bilenberg, S. Dalsgaard, C. Freud, J.T. Kraft, K.S. Christensen, E. Jensen & T. Amgrim (2008): *Værdien af ADHD-screening blandt voksne*. (Upubliceret materiale).

- Obel, C., S. Dalsgaard, T. Arngrim, N. Bilenberg, K.S. Christensen, C. Freund, E. Jensen & J.T. Kraft (2009): "Screening af voksne for ADHD (Adult Screening for Attention Deficit Hyperactivity Disorder)". *Ugeskrift for Læger*, 171(3), s. 143-145.
- Olds, D.L., C.R. Henderson, R. Chamberlin & R. Tatelbaum (1986): "Preventing Child Abuse and Neglect: A Randomized Trial of Nurse Home Visitation". *Pediatrics*, 78(1), s. 65-78.
- Olds, D.L., J. Henderson, R. Tatelbaum & R. Chamberlin (1988): "Improving the Life-Course Development of Socially Disadvantaged Mothers: A Randomized Trial of Nurse Home Visitation". *American Journal of Public Health*, 78(11), s. 1436-1445.
- Olds, D., C.R. Henderson, R. Cole, J. Eckenrode, H. Kitzman, D. Luckey, L. Pettitt, K. Sidora, P. Morris & J. Powers (1998): "Long-term Effects of Nurse Home Visitation on Children's Criminal and Antisocial Behavior". *JAMA: The Journal of the American Medical Association*, 280(14), s. 1238-1244.
- Olver, M.E., K.C. Stockdale & J.S. Wormith (2009): "Risk Assessment With Young Offenders". *Criminal Justice and Behavior*, 36(4), s. 329-353.
- Olweus, D. (1994): "Bullying at School: Basic Facts and Effects of a School Based Intervention Program". *Journal of Child Psychology & Psychiatry & Allied Disciplines*, 35(7), s. 1171-1190.
- Olweus, D. (1995): *Bullying at School: What we Know and What we can Do*. Oxford: Blackwell.
- Olweus, D. (2005): "A Useful Evaluation Design, and Effects of the Olweus Bullying Prevention Program". *Psychology, Crime and Law*, 11(4), s. 389-402.
- Onifade, E., W. Davidson, C. Campbell, G. Turke, J. Malinowski & K. Turner (2008): "Predicting Recidivism in Probationers with the Youth Level of Service Case Management Inventory (YLS/CMI)". *Criminal Justice and Behavior*, 35(4), s. 474-483.
- Pate, A.M. & E.E. Hamilton (1992): "Formal and Informal Deterrents to Domestic Violence: The Dade County Spouse Assault Experiment". *American Sociological Review*, 57(5), s. 691-697.
- Pate, A.M. & E.E. Hamilton (2003): "Formal and Informal Deterrents to Domestic Violence: The Dade County Spouse Assault Experiment". I: Silberman, M. (red.): *Violence and Society: A reader*. Up-

- per Saddle River, NJ US: Prentice Hall/Pearson Education, s. 174-180.
- Pelham, W.E., G.A. Fabiano & G.M. Massetti (2005): "Evidence-Based Assessment of Attention Deficit Hyperactivity Disorder in Children and Adolescents". *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 34(3), s. 449-476.
- Pett, M.A., N.R. Lackey & J.J. Sullivan (2003): *Making Sense of Factor Analysis: The Use of Factor Analysis for Instrument Development in Health Care Research*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Pfiffner, L.J., R.A. Barkley & G.J. DuPaul (2006): "Treatment of ADHD in School Settings". I: Barkley, R.A. (red.): *Attention-Deficit Hyperactivity Disorder: a Handbook for Diagnosis and Treatment*. New York: Guilford Press, s. 547-589.
- Piliavin, I. & S. Masters (1981): *Impact of Employment Programs on Offenders, Addicts, & Problem Youth - Implications from Supported Work*. Madison, WI: University of Wisconsin, Institute for Research and Poverty Discussion
- Piquero, A.R. & S.L. Buka (2002): "Linking Juvenile and Adult Patterns of Criminal Activity in the Providence Cohort of the National Collaborative Perinatal Project". *Journal of Criminal Justice*, 30(4), s. 259-272.
- Piquero, A.R., D.P. Farrington, D.S. Nagin & T.E. Moffitt (2010): "Trajectories of Offending and their Relation to Life Failure in Late Middle Age: Findings from the Cambridge Study in Delinquent Development". *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 47(2), s. 151-173.
- Porritt, D. (1979): "Social Support in Crisis: Quantity or Quality". *Social Science & Medicine*, 13(6A), s. 715-721.
- Poythress, N.G., R. Dembo, J. Wareham & P.E. Greenbaum (2006a): "Construct Validity of the Youth Psychopathic Traits Inventory (YPI) and the Antisocial Process Screening Device (APSD) with Justice-Involved Adolescents". *Criminal Justice and Behavior*, 33(1), s. 26-55.
- Poythress, N.G., K.S. Douglas, D. Falkenbach, K. Cruise, Z. Lee, D.C. Murrie & M. Vitacco (2006b): "Internal Consistency Reliability of the Self-report Antisocial Process Screening Device". *Assessment*, 13(1), s. 107-113.

- Rafter, N. (2005): "The Murderous Dutch Fiddler". *Theoretical Criminology*, 9(1), s. 65-96.
- Rahdert, E.R. (1991): *The Adolescent Assessment/Referral System Manual*. DHHS Publication No. ADM-91-1735 Rockville, MD: National Institute on Drug Abuse.
- Regeringen (2009): *Regeringsudspil. Mere konsekvens, opfølgning og omsorg – en markant styrket indsats mod ungdomskriminalitet*. København: Notat fra Regeringen.
- Reynolds, C.R. & R.W. Kamphaus (1998): *BASC: Behavior Assessment System for Children: Manual*. American Guidance Service.
- Rice, M.E. & G.T. Harris (1995): "Violent Recidivism: Assessing Predictive Validity". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 63(5), s. 737-748.
- Rose, G. (1967): "Early Identification of Delinquents". *British Journal of Criminology*, 7, s. 6-35.
- Rothman, K.J. & S. Greenland (1998): *Modern Epidemiology*. Philadelphia, PA: Lippincott-Raven.
- Rutter, M. (1967): "A Children's Behaviour Questionnaire for Completion by Teachers: Preliminary Findings". *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 8(1), s. 1-11.
- Rutter, M. & M. Rutter (1993): *Developing Minds: Challenge and Continuity across the Life Span*. London: Penguin.
- Sampson, R.J. & J.H. Laub (1992): "Crime and Deviance in the Life Course". *Annual Review of Sociology*, 18, s. 63-84.
- Sampson, R.J., J.D. Morenoff & S. Raudenbush (2005): "Social Anatomy of Racial and Ethnic Disparities in Violence". *American Journal of Public Health*, 95(2), s. 224-232.
- Schmitt, N. (1996): "Uses and Abuses of Coefficient Alpha". *Psychological Assessment*, 8(4), s. 350-353.
- Schweinhart, L.J., H.V. Barnes & D.P. Weikart (1993): *Significant Benefits: the High-Scope Perry Preschool Study Through Age 27*. Ypsilanti, MI: High/Scope Press.
- Schweinhart, L.J., J. Montie, Z. Xiang, W.S. Barnett, C.R. Belfield & M. Nores (2005): *Lifetime Effects: the High/Scope Perry Preschool Study Through Age 40*. Ypsilanti, Mich.: High/Scope Press.
- Severson, H.H., H.M. Walker, J. Hope-Doolittle, T.R. Kratochwill & F.M. Gresham (2007): "Proactive, Early Screening to Detect Behaviorally At-Risk Students: Issues, Approaches, Emerging

- Innovations, and Professional Practices". *Journal of School Psychology*, 45(2), s. 193-223.
- Sewell, K.W. & M. Mendelsohn (2000): "Profiling Potentially Violent Youth: Statistical and Conceptual Problems". *Children's Services: Social Policy, Research and Practice*, 3(3), s. 147-169.
- Sherman, L.W. (1997a): "Communities and Crime Prevention". I: Sherman, L.W., D.C. Gottfredson, D. MacKenzie, J.E. Eck, P. Reuter & S. Bushway (red.): *Preventing Crime: What Works, What Doesn't, What's Promising*. University of Maryland at College Park: Department of Criminology and Criminal Justice University of Maryland.
- Sherman, L.W. (1997b): *Preventing Crime What Works, What Doesn't, What's Promising: A Report to the United States Congress*. Washington, DC: U.S. Dept. of Justice, Office of Justice Programs.
- Sherman, L.W., D.P. Farrington, B.C. Welsh & D.L. MacKenzie (2006): *Evidence-Based Crime Prevention*. London: Routledge.
- Sherman, L.W., D.A. Smith, J.D. Schmidt & D.P. Rogan (1992): "Crime, Punishment, and Stake in Conformity: Legal and Informal Control of Domestic Violence". *American Sociological Review*, 57(5), s. 680-690.
- Shields, I.W. & D.J. Simourd (1991): "Predicting Predatory Behavior in a Population of Incarcerated Young Offenders". *Criminal Justice and Behavior*, 18(2), s. 180-194.
- Short, J.F. (2003): "Ethnic Segregation and Violence". I: Heitmeyer, W. & J. Hagan (red.): *International Handbook of Violence Research*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, s. 83-96.
- Simpson, E.H. (1951): "The Interpretation of Interaction in Contingency Tables". *Journal of the Royal Statistical Society Series B (Methodological)*, 13(2), s. 238-241.
- Smith, D.J. (1997): "Ethnic Origins, Crime and Criminal Justice". I: Maguire, M., R. Morgan & R. Reiner (red.): *The Oxford Handbook of Criminology*. Oxford: Oxford University Press, s. 703-759.
- Soothill, K., C. Fitzpatrick & B. Francis (2009): *Understanding Criminal Careers*. Cullompton: Willan Publishing.
- Soothill, K., M.N. Christoffersen, M.A. Hussain & B. Francis (2010): "Exploring Paradigms of Crime Reduction: An Empirical Longitudinal Study". *British Journal of Criminology*, 50(2), s. 222-238.

- Sparling, J. & I. Lewis (1984): *Learning games for Threes and Fours. A Guide to Adult/Child Play*. New York: Walker.
- Sprague, J., H.M. Walker, S. Stieber, B. Simonsen, V. Nishioka & L. Wagner (2001): "Exploring the Relationship between School Discipline Referrals and Delinquency". *Psychology in the Schools*, 38(2), s. 197-206.
- Sroufe, L.A. & M. Rutter (1984): "The Domain of Developmental Psychopathology". *Child Development*, 55(1), s. 17-29.
- Staff, J. & C. Uggen (2003): "The Fruits of Good Work: Early Work Experiences and Adolescent Deviance". *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 40(3), s. 263-290.
- Stattin, H., D. Magnusson & H. Reichel (1989): "Criminal Activity at Different Ages". *British Journal of Criminology*, 29(4), s. 368-385.
- Stouthamer-Loeber, M., R. Loeber, E. Wei, D.P. Farrington & P.O.H. Wikstrom (2002): "Risk and Promotive Effects in the Explanation of Persistent Serious Delinquency in Boys". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 70(1), s. 111-123.
- Tremblay, R.E. & W. Craig (1995): "Developmental Crime Prevention". I: Tonry, M.H. & D.P. Farrington (red.): *Building a Safer Society: Strategic Approaches to Crime Prevention*. Chicago: Chicago University Press.
- Tremblay, R.E., R. Loeber, C. Gagnon, P. Charlebois, S. Larivee & M. Leblanc (1991): "Disruptive Boys with Stable and Unstable High Fighting Behavior Patterns during Junior Elementary School". *Journal of Abnormal Child Psychology*, 19(3), s. 285-300.
- Trites, R.L., A.G. Blouin & K. Laprade (1982): "Factor Analysis of the Conners' Teacher Rating Scale Based on a Large Normative Sample". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 50(5), s. 615-623.
- Uggen, C. (2000): "Work as a Turning Point in the Life Course of Criminals: A Duration Model of Age, Employment, and Recidivism". *American Sociological Review*, 65(4), s. 529-546.
- Vitacco, M.J., R. Rogers & C.S. Neumann (2003): "The Antisocial Process Screening Device". *Assessment*, 10(2), s. 143-150.
- Vitaro, F., M. Brendgen & R.E. Tremblay (2002): "Reactively and Proactively Aggressive Children: Antecedent and Subsequent Characteristics". *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43(4), s. 495-505.

- Walker, H.M., V.M. Nishioka, R. Zeller, H.H. Severson & E.G. Feil (2000): "Causal Factors and Potential Solutions for the Persistent Underidentification of Students Having Emotional or Behavioral Disorders in the Context of Schooling". *Assessment for Effective Intervention*, 26(1), s. 29.
- Webster-Stratton, C. & M. Hammond (1997): "Treating Children With Early-Onset Conduct Problems: A Comparison of Child and Parent Training Interventions". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 65(1), s. 93-109.
- Welsh, B.C. (2007): *Evidence-Based Crime Prevention Scientific Basis, Trends, Results and Implications for Canada*. Ottawa: National Crime Prevention Centre.
- Welsh, B.C. & A. Hoshi (2006): "Communities and Crime Prevention". I: Sherman, L.W. & D.P. Farrington (red.): *Evidence-Based Crime Prevention*. London: Routledge, s. 165-197.
- Werner, E.E. (2000): "The Power of Protective Factors in the Early Years". *Zero to Three*, 20(4), s. 3-5.
- Werner, E.E. & R.S. Smith (1992): *Overcoming the Odds: High Risk Children from Birth to Adulthood*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press.
- Werner, E.E. & R.S. Smith (1982): *Vulnerable, but Invincible. A Longitudinal Study of Resilient Children and Youth*. New York: McGraw-Hill.
- Widom, C.S. (1989): "The Cycle of Violence". *Science*, 244, s. 160-166.
- Widom, C.S. & A. Ames (1994): "Criminal Consequences of Childhood Sexual Victimization". *Child Abuse and Neglect*, 18(4), s. 303-318.
- Wolfgang, M.E. (1961): "Pioneers in Criminology: Cesare Lombroso (1835-1909)". *The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science*, 52(4), s. 361-391.
- Woodward, M. (1999): *Epidemiology: Study Design and Data Analysis*. Boca Raton, FL: Chapman & Hall/CRC.
- Yochman, A., S. Parush & A. Ornoy (2004): "Responses of Preschool Children with and Without ADHD to Sensory Events in Daily Life". *The American Journal of Occupational Therapy*, 58(3), s. 294-302.

SFI-RAPPORTER SIDEN 2010

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Enkelte rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 10:01 Henriksen, A.C.: *Coaching af sygedagpengemodtagere. En pilotundersøgelse med eksperimentelt design.* 69 sider. ISBN: 978-87-7487-961-9. Kr. 70,00.
- 10:02 Lausten, M., Mølholt, A.-K., Hansen, H. & Jensen, V.M.: *Introduktion til dialogprojektet. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 1.* 97 sider. ISBN: 978-87-7487-962-6. Kr. 100,00.
- 10:03 Christensen, E.: *Grønlandske børn i Danmark.* 87 sider. ISBN: 978-87-7487-963-3. Kr. 90,00.
- 10:04 Henriksen, A.C.: *Veje til beskæftigelse. En kvalitativ undersøgelse af indsatser over for ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere.* 132 sider. ISBN: 978-87-7487-964-0. Kr. 130,00.
- 10:05 Gensby, U. & Thuesen, F.: *På vej mod job efter en arbejdsskade. En evaluering af arbejdsskadestyrelsens Fastholdelsescenter.* 128 sider. ISBN: 978-87-7487-965-7. Kr. 120,00.
- 10:06 Egelund, T., Jakobsen, T.B., Hammen, I., Olsson, M. & Høst, A.: *Sammenbrud i anbringelser af unge. Erfaringer, forklaringer og årsagerne bag.* 376 sider. ISBN: 978-87-7487-966-4. Kr. 375,00.

- 10:07 Bach H.B. & Henriksen A.C.: *Gravidens sygefravær*. 126 sider. ISBN: 978-87-7487-967-1. Kr. 130,00.
- 10:08 Bach H.B.: *Gravid og Fængselsbetjent*. 36 sider. ISBN: 978-87-7487-968-8. Netpublikation.
- 10:09 Madsen, M.B, Holt, H., Jonassen, A.B. & Schademan, H.K.: *Kvinder og mænd i den offentlige sektor. Karrieremønstre, lederønsker og ledermuligheder*. 274 sider. ISBN: 978-87-7487-969-5. Kr. 270,00.
- 10:10 Larsen, M.: *Lønforskelle mellem kvinder og mænd i 2007. Analyser for lønkommissionen*. 86 sider. ISBN: 978-87-7487-970-1. Kr. 90,00.
- 10:11 Thuesen, F.: *Ledelsen og motivation i den offentlige sektor. Et litteraturstudium*. 100 sider. ISBN: 978-87-7487-971-8. Kr. 100,00.
- 10:12 Deding, M. & Holt, H. (red.): *Hvorfor har vi lønforskelle mellem kvinder og mænd? En antologi om ligeløn i Danmark*. 246 sider. ISBN: 978-87-7487-972-5. Kr. 250,00.
- 10:13 Knudsen, L. & Nielsen, V.L.: *Effekten af kommunernes forebyggende foranstaltninger for unge. Forebyggende foranstaltninger i eget miljø sammenlignet med anbringelse uden for hjemmet*. 152 sider. ISBN: 978-87-7487-973-2. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 10:14 Lausten, M., Hansen, H. & Albæk Nielsen, A.: *Udsatte børnefamilier i Danmark*. 212 sider. ISBN: 978-87-7487-976-3. Netpublikation.
- 10:15 Christensen, G., Mikkelsen, M.F., Pedersen, K.B. & Amilon, A.: *Boligsociale indsatser og buslejestøtte. Kortlægning og programevaluering af Landsbyggefondens 2006-10-pulje*. 164 sider. ISBN: 978-87-7487-977-0. Vejledende pris 160,00 kr.
- 10:16 Bengtsson, S., Mateu, N.C. & Høst, A.: *Blinde børn – integration eller isolation? Blinde børns trivsel og vilkår i hjemmet, fritiden og skolen*. 136 sider. ISBN: 978-87-7487-978-7. Vejledende pris 140,00 kr.
- 10:17 Bengtsson, S., Mateu, N.C. & Høst, A.: *Blinde og stærkt svagsynede. Barrierer for samfundsdeltagelse*. 122 sider. ISBN: 978-87-7487-979-4. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 10:18 Ellerbæk, L.S. & Thuesen, F.: *Projekt arbejdsplads for højtuddannede. Følgforskning for Region Midtjylland*. 99 sider. ISBN: 978-87-7487-980-0. Vejledende pris: 100,00 kr.
- 10:19 Jakobsen, V. & Ellerbæk, L.S.: *Løn- og arbejdsforhold for kvinder og mænd i køkefaget*. 71 sider. ISBN: 978-87-7487-981-7. Netpublikation.

- 10:20 Ottosen, M.H., Andersen, D., Nielsen, L.P., Lausten, M. & Sta-
ge, S.: *Børn og unge i Danmark. Velfærd og Trivsel 2010*. 155 sider.
ISBN: 978-87-7487-982-4. Vejledende pris: 260,00 kr.
- 10:21 Kofod, J.E., Benwell, A.F., Kjær, A.A.: *Hjemvendte soldater. En
interviewundersøgelse*. 76 sider. ISBN: 978-87-7487-983-1. Netpub-
likation.
- 10:22 Lausten, M., Mølholt, A.-K., Hansen, H., Heiner Schmidt, L. &
Aaquist, M.: *Forebyggende foranstaltninger 0-4 år. Dialoggruppe – om fo-
rebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 2*. 184 sider. ISBN:
978-87-7487-984-8. Vejledende pris: 195,00 kr.
- 10:23 Christensen, E., Lindstrøm, M. & Mølholt, A.-K.: *Efterværn for
voldsudsatte kvinder. Krisecentrenes støtte og hjælp til kvinder, som flytter
fra centrene*. 95 sider. ISBN: 978-87-7487-985-5. Vejledende pris:
100,00 kr.
- 10:24 Jensen, V.M. & Nielsen, L.P.: *Væje til ungdomsuddannelse 1. Statisti-
ske analyser af folkeskolens betydning for unges påbegyndelse og gennem-
førelse af en ungdomsuddannelse*. 211 sider. ISBN: 978-87-7487-986-
2. Netpublikation.
- 10:25 Espersen, L.D.: *Bekymrende identiteter. Ph.d.-afhandling*. 260 sider.
ISBN: 978-87-7487-987-9. Vejledende pris: 100,00 kr.
- 10:26 Høgelund, J., Tørslev, M.K. & Weibel, K.: *Sygemeldte og førtidspen-
sionister med handicap. Jobcentermedarbejderes perspektiver på jobcentrenes
indsats*. 101 sider. ISBN: 978-87-7487-986-6. Vejledende pris:
100,00 kr.
- 10:27 Lyk-Jensen, S.V., Jacobsen, J. & Heidemann, J.: *Soldater – før,
under og efter udsendelse. Et litteraturstudie*. 92 sider. ISBN: 978-87-
7487-989-3. Netpublikation.
- 10:28 Thuesen, F., Holt, H., Jensen, S. & Brink Thomsen, L.:
Virksomheders sociale engagement. 172 sider. ISBN: 978-87-7487-
990-9. Vejledende pris: 170,00 kr.
- 10:29 Jakobsen, V. & Liversage, A.: *Køn og etnicitet i uddannelsessystemet.
Litteraturstudier og registerdata*. 175 sider. ISBN: 978-87-7487-991-
6. Vejledende pris: 176,00 kr.
- 10:30 Christoffersen, M.N.: *Børnemishandling i hjemmet*. 120 sider. ISBN:
978-87-7487-992-3. Netpublikation.
- 10:31 Jakobsen, T.B., Hammen, I. & Steen, L.: *Efterværn – støtte til tidli-
gere anbragte unge*. 94 sider. ISBN: 978-87-7487-993-0. Vejledende
pris: 90,00 kr.

- 10:32 Korzen, S., Fisker, L. & Oldrup, H.: *Vold mod børn og unge i Danmark. En spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasses-elever*. 127 sider. ISBN: 978-87-7487-994-7. Netpublikation.
- 10:33 Mateu, N.C.: *Hjælpe linjen for spilleafhængige. Kortlægning af telefonsamtaler i Danmark og Norge i perioden 2008-2009*. 50 sider. ISBN: 978-87-7487-995-4. Netpublikation.
- 10:34 Egelund, T., Böcker Jakobsen, T. & Steen, L.: *"Det er jo min familie!" Beretninger fra børn og unge i slægtspleje*. 126 sider. ISBN: 978-87-7487-996-1. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 10:35 Christensen, E.: *Alkoholproblemer og partnervold*. 48 sider. ISBN: 978-87-7487-997-8. Vejledende pris: 50,00 kr.
- 11:01 Liversage, A., Jakobsen, V. & Rode Hansen, I.: *"Det var ikke nemt, men jeg klarede det!" Interviewundersøgelse med etniske minoritetskvinder om uddannelse*. 156 sider. ISBN: 978-87-7119-000-7. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 11:02 Filges, T. & Holt, H.: *AC-arbejdskraft i den vestlige del af Region Midtjylland. Muligheder og barrierer*. 96 sider. ISBN: 978-87-7119-001-4. Vejledende pris: 90,00 kr.
- 11:03 Lausten, M., Mølholt, A.-K., Hansen, H., Heiner Schmidt, L. & Aaquist, M.: *Forebyggende foranstaltninger 5-9 år. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 3*. 184 sider. ISBN: 978-87-7119-002-1. Vejledende pris: 180,00 kr.
- 11:04 Jacobsen, J. & Lindstrøm, M.: *Lokal integration af førtidspensionister*. 110 sider. ISBN: 978-87-7119-003-8. Vejledende pris: 110 kr.
- 11:05 Deding, M. (red.): *Forskning om tvang i misbrugsbehandling. En kortlægning foretaget af SFI Campbell*. 110 sider. ISBN: 978-87-7119-004-5. Netpublikation.
- 11:06 Oldrup, H., Lindstrøm, M. & Korzen, S.: *Vold mod førskolebørn. Praksis og barrierer for opsporing og underretning*. 110 sider. ISBN: 978-87-7119-005-2. Netpublikation.
- 11:07 Christensen, E.: *Væk fra Grønland. Udsatte grønlandere, der er flyttet til Danmark med deres børn*. 88 sider. ISBN: 978-87-7119-006-9. Vejledende pris: 90,00 kr.
- 11:08 Brink Thomsen, L. & Høgelund, J.: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2010*. 140 sider. ISBN: 978-87-7119-007-6. Vejledende pris: 140,00 kr.

- 11:09 Bengtsson, S., Hansen, H. & Røgeskov, M.: *Børn med en funktionsnedsættelse og deres familier. Den første kortlægning i Norden*. 108 sider. ISBN: 978-87-7119-008-3. Vejledende pris: 110,00 kr.
- 11:10 Vitus, K. & Kjær, A.A.: *PSP-samarbejdet. En kortlægning af PSP-Frederiksberg, Odense, Amager og Esbjerg*. 201 sider. ISBN: 978-87-7119-009-0. Netpublikation.
- 11:11 Graversen, B.K.: *Tættere på arbejdsmarkedet? Om effektmåling af beskæftigelsesindsatsen for ikke-arbejdsmarkedsparede ledige*. 78 sider. ISBN: 978-87-7119-010-6. e-ISBN: 978-87-7119-048-9. Vejledende pris: 70,00 kr.
- 11:12 Andersen, D., Thomsen, R., Langhede, A.P., Albæk Nielsen, A. & Toft Hansen, A.: *Skolernes samarbejde. Kortlægning af skolernes kontakt med kommunale forvaltninger og andre institutioner*. 249 sider. ISBN: 978-87-7119-011-3. Netpublikation.
- 11:13 Larsen, M., Bach, H.B. & Ellerbæk, L.S.: *55-70-åriges forbliven på arbejdsmarkedet. Adfærd, forventninger, aftaler og kendskab til regler*. 222 sider. ISBN: 978-87-7119-012-0. e-ISBN: 978-87-7119-045-8. Vejledende pris: 220,00 kr.
- 11:14 Christoffersen, M.N. & Hammen, I.: *ADHD-indsatser. En forskningsoversigt*. 129 sider. ISBN: 978-87-7119-013-7. Vejledende pris: 130,00 kr.
- 11:15 Oldrup, H., Korzen, S., Lindstrøm, M. & Christoffersen, M.N.: *Vold mod børn og unge. Hovedrapport*. 95 sider. ISBN: 978-87-7119-014-4. Vejledende pris: 90,00 kr.
- 11:16 Rostgaard, T., Bjerre, L., Sørensen, K. & Rasmussen, N.: *Omsorg og etnicitet. Nye veje til rekruttering og kvalitet i aldreplejen*. 207 sider. ISBN: 978-87-7119-015-1. Vejledende pris: 200,00 kr.
- 11:17 Bengtsson, S., Alim, W., Holmskov, H. & Lund, A.: *Sociale indsatser til mennesker med ADHD. En kortlægning*. 166 sider. ISBN: 978-87-7119-017-5. e-ISBN: 978-87-7119-040-3. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 11:18 Böcker Jakobsen, T., Langhede, A.P. & Sørensen, K.: *Lige muligheder – støtte til udsatte børn og unge. Evalueringsrapport 1: Beskrivelse af igangsatte forsøgsprojekter*. 87 sider. ISBN: 978-87-7119-016-8. Netpublikation.
- 11:19 Albæk, K. & Brink Thomsen, L.: *Er kvindefag lavtlønsfag? En analyse af sammenhængen mellem løn og andelen af kvinder i enkelte arbejds-*

- funktioner*. 97 sider. ISBN: 978-87-7119-018-2. Vejledende pris: 97,00 kr.
- 11:20 Knudsen, L. & Egelund, T.: *Effekter af slægtspleje. Slægtsanbragte børn og unges udvikling sammenlignet med plejebørn fra traditionelle plejefamilier*. 161 sider. ISBN: 978-87-7119-019-9. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 11:21 Kofod, J., Dyrvig, T.F., Markwardt, K., Lagoni, N., Bille, R., Termansen, T., Christiansen, L., Toldam, E.J. & Vilshammer, M.: *Prostitution i Danmark*. 395 sider. ISBN: 978-87-7119-020-5. Vejledende pris: 390,00 kr.
- 11:22 Brink Thomsen, L. & Høgelund, J.: *Handicap og beskæftigelse i 2010. Regionale Forskelle*. 68 sider. ISBN: 978-87-7119-021-2. e-ISBN: 978-87-7119-022-9. Vejledende pris: 60,00 kr.
- 11:23 Amilon, A.: *Supplerende arbejdsmarkedspension. Hvorfor vælger eller fravælger førtidspensionister ordningen?* 92 sider. ISBN: 978-87-7119-023-6. e-ISBN: 978-87-7119-024-3. Vejledende pris: 90,00 kr.
- 11:24 Christensen, E. & Hansen, H.: *Den sociale indsats for børn og unge i Grønland. Kortlægning af aktiviteterne 2011*. 44 sider. ISBN: 978-87-7119-025-0. e-ISBN: 978-87-7119-026-7. Vejledende pris: 40,00 kr.
- 11:25 Lyk-Jensen, S.V., Weatherall, C.D., Heidemann, J., Damgaard, M. & Glad, A.: *Soldater før og under udsendelse. En kortlægning*. 190 sider. e-ISBN: 978-87-7119-028-1. Netpublikation.
- 11:26 Ottosen, M.H. & Stage, S.: *Dom til fælles forældremyndighed. En evaluering af forældreansvarsloven*. 257 sider. ISBN: 978-87-7119-029-8. e-ISBN: 978-87-7119-030-4. Vejledende pris: 250,00 kr.
- 11:27 Liversage, A. & Leelo Knudsen, L.: *Kvinder i byggefag. En interviewundersøgelse*. 131 sider. ISBN: 978-87-7119-031-1. e-ISBN: 978-87-7119-032-8. Vejledende pris: 130,00 kr.
- 11:28 Chistensen, E. & Hansen, H.: *Kalaallit nunaanni meeqqanut inuusut-tunullu isumaginninnikkut suliniutit*. 46 sider. ISBN: 978-87-7119-033-5. e-ISBN: 978-87-7119-034-2. Vejledende pris: 40,00 kr.
- 11:29 Lausten, M., Mølholt, A.-K., Hansen, H., Vammen, K.S., Schmidt, L.H. & Legendre, A.-C.: *Forebyggende foranstaltninger 10-13 år. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 4*. 184 sider. ISBN: 978-87-7119-036-6. e-ISBN: 978-87-7119-037-3. Vejledende pris: 180,00 kr.

- 11:30 Bengtsson, S.: *Danmark venter stadig på sin psykiatireform. Et rids af udviklingen de seneste årtier.* 78 sider. ISBN: 978-87-7119-038-0. e-ISBN: 978-87-7119-039-7. Vejledende pris: 70,00 kr.
- 11:33 Bo Larsen, M., Jacobsen, S. & Jensen, S.: *Socialt bedrageri. Et litteraturstudie.* 100 sider. e-ISBN: 978-87-7119-044-1. Netpublikation.
- 11:34 Christoffersen, M.N., Skov Olsen, P., Vammen, K.S., Sander Nielsen, S., Lausten, M. & Brauner, J.: *Tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Risiko- og beskyttelsesfaktorer.* 207 sider. ISBN: 978-87-7119-046-5. e-ISBN: 978-87-7119-047-2. Vejledende pris: 200,00 kr.
- 11:36 Brink Thomsen, L. & Høgelund, J.: *Køn, Handicap og beskæftigelse i 2010.* 47 sider. e-ISBN: 978-87-7119-053-3. Netpublikation.
- 11:39 Jin Pedersen, M., Rosdahl, A., Winther, S.C., Langhede, A.P. & Lynggaard, M.: *Ledelse af folkeskolerne. Vilkår og former for skoleledelse.* 283 sider. e-ISBN: 978-87-7119-058-8. Netpublikation.

TIDLIG IDENTIFIKATION AF KRIMINALITETSTRUDEDE BØRN OG UNGE

RISIKO- OG BESKYTTELSESAKTORER

Rapporten afdækker risiko- og beskyttelsesfaktorer, som kan påvirke risikoen for, at et barn eller en ung senere begår kriminalitet. Og den giver et overblik over, hvilke instrumenter der kan anvendes til tidligt at identificere kriminalitetstruede børn og unge.

Undersøgelser viser, at især individuelle og familiemæssige faktorer er afgørende for, om et barn eller en ung senere slår ind på en kriminel løbebane. Mange konflikter mellem forældrene, dårlige skolefærdigheder, mange skoleskift og ADHD-lignende symptomer forøger fx risikoen for senere at begå kriminalitet.

Andre undersøgelser viser desuden, at en tidlig indsats kan mindske risikoen. Hyppige besøg af en sundhedsplejerske i de første år af et udsat barns liv, højkvalitetsbørnehaver og forældretræning mindsker fx risikoen for, at barnet senere bliver kriminelt.

Der findes flere instrumenter til at identificere kriminalitetstruede børn og unge, men kun et enkelt er oversat og valideret til en dansk kontekst.

Rapporten er baseret på to litteraturstudier og en dataanalyse og er bestilt og finansieret af Servicestyrelsen.